

ONDERWIJSVISITATIE

Agro- en biotechnologie

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

Vlaamse Hogescholenraad

14 juni 2011

De onderwijsvisitatie Agro- en biotechnologie

Ravensteingalerij 27, bus 3
1000 Brussel
tel.: 02 211 41 90
info@vlhora.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLHORA-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vlhora.be> > evaluatieorgaan > visitatierapporten > huidige ronde

Wettelijk depot: D/2011/8689/21

voorwoord

De visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar oordelen en de daaraan ten grondslag liggende motivering, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij heeft verricht naar de onderwijskwaliteit van de professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie in Vlaanderen.

De visitatiecommissie heeft hierbij de visitatieprocedure *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008* gevolgd, waarbij zij niet enkel aanbevelingen en suggesties formuleert in het kader van de continue kwaliteitsverbetering van het hoger onderwijs, maar ook een oordeel geeft in het kader van de accreditatie van de opleiding.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogescholen en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren. De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie. De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogescholen betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan. Tevens is de VLHORA dank verschuldigd aan de voorzitter, de leden en de secretaris van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Marc Vandewalle
secretaris-generaal

Bert Hoogewijs
voorzitter

inhoudsopgave

voorwoord.....	3
inhoudsopgave	5
deel 1.....	7
hoofdstuk 1 de onderwijsvisitatie Agro- en biotechnologie.....	9
1.1 inleiding	9
1.2 de betrokken opleidingen	9
1.3 de visitatiecommissie	9
1.3.1 samenstelling	9
1.3.2 taakomschrijving.....	10
1.3.3 werkwijze.....	10
1.3.4 oordeelsvorming.....	12
1.4 indeling van het rapport.....	13
hoofdstuk 2 het domeinspecifiek referentiekader Agro- en biotechnologie	15
2.1 inleiding	15
2.2 domeinspecifieke competenties	15
2.2.1 gehanteerde input	15
2.2.2 domeinspecifieke competenties	15
2.3 besluit.....	17
hoofdstuk 3 de opleidingen in vergelijkend perspectief.....	19
hoofdstuk 4 vergelijkende tabel kwaliteitsaspecten	27
deel 2.....	31
hoofdstuk 1 Hogeschool Gent.....	33
hoofdstuk 2 Katholieke Hogeschool Kempen	69
hoofdstuk 3 Katholieke Hogeschool Sint-Lieven.....	105
hoofdstuk 4 Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen.....	139
bijzonder kwaliteitskenmerk Praktijkgericht onderzoek	178
hoofdstuk 5 Provinciale Hogeschool Limburg.....	181
bijzonder kwaliteitskenmerk ICT.....	217
bijlagen	221

algemeen deel

Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Agro- en biotechnologie

1.1 inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie, die zij in het najaar van 2009 en het voorjaar van 2010 in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

Dit initiatief past in de werkzaamheden van de hogescholen en van de VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

1.2 de betrokken opleidingen

De opleiding Agro- en biotechnologie wordt door vijf hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 31 maart, 1 en 2 april 2010	Hogeschool Gent
- 26, 27 en 28 april 2010	Katholieke Hogeschool Kempen
- 2, 3 en 4 december 2009	Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- 24, 25 en 26 februari 2010	Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- 10, 11 en 12 februari 2010	Provinciale Hogeschool Limburg

1.3 de visitatiecommissie

1.3.1 samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld conform de procedure van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA, september 2008*. Meer in het bijzonder werden de richtlijnen van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissieleden opgevolgd. De visitatiecommissie werd samengesteld door het bestuursorgaan van de VLHORA in haar vergadering van 4 september 2009.

De visitatiecommissie die de **Hogeschool Gent** bezocht.

Voorzitter en domeindeskundige:	Aart de Kruif
Onderwijsdeskundige:	Rita Duchêne
Domeindeskundige:	Lieve Herman
Student:	Karlijn Van den Bon

De visitatiecommissie die de **Katholieke Hogeschool Kempen** bezocht.

Voorzitter en domeindeskundige:	Aart de Kruif
Onderwijsdeskundige:	Rita Duchêne
Domeindeskundige:	Lieve Herman
Student:	Pieter-Jan Indemans

De visitatiecommissie die de **Katholieke Hogeschool Sint-Lieven** bezocht heeft.

Voorzitter en domeindeskundige:	Aart de Kruif
Onderwijsdeskundige:	Rita Duchêne
Domeindeskundige:	Lieve Herman
Domeindeskundige:	Arie de Jong
Student:	Karlijn Van den Bon

De visitatiecommissie die de **Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen** en de **Provinciale Hogeschool Limburg** bezocht.

Voorzitter en domeindeskundige:	Aart de Kruif
Onderwijsdeskundige:	Rita Duchêne
Domeindeskundige:	Lieve Herman
Domeindeskundige:	Arie de Jong
Student:	Pieter-Jan Indemans

Indien een commissielid omwille van persoonlijke redenen niet kon deelnemen aan een (gedeelte van een) visitatiebezoek, werden diens aandachtspunten behandeld door de andere leden van de visitatiecommissie, eventueel steunend op de vragen en opmerkingen die het commissielid tijdens vroegere bezoeken aangebracht had.

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

Vanuit de VLHORA werden een projectbegeleider en een secretaris aangesteld. Voor de visitatie van de opleiding Agro- en biotechnologie waren dit:

Projectbegeleider:	Klara De Wilde
Secretaris:	Wim De Cleyn

1.3.2 taakomschrijving

De commissie geeft op basis van het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de gesprekken ter plaatse:

- een oordeel over de onderwerpen en facetten uit het accreditatiekader van de NVAO;
- een integraal oordeel over de opleiding;
- suggesties om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering.

Op aanvraag van de opleiding geeft de commissie een beoordeling van de voorgedragen bijzondere kwaliteitskenmerken. De beoordeling van het bijzonder kwaliteitskenmerk heeft geen invloed op de globale beoordeling van de opleiding en het accreditatiebesluit van de NVAO.

1.3.3 werkwijze

De visitatie van de opleiding Agro- en biotechnologie aan de hogescholen gebeurde conform de werkwijze zoals die is vastgelegd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008*.

Voor de beschrijving van de werkwijze van de visitatiecommissie worden vier fasen onderscheiden.

- fase 1, de installatie van de commissie;
- fase 2, de voorbereiding;
- fase 3, het visitatiebezoek;
- fase 4, de schriftelijke rapportering.

Fase 1 De installatie van de visitatiecommissie

Op 9 september 2009 werd de visitatiecommissie officieel geïnstalleerd.

De installatievergadering stond in het kader van een kennismaking, een gedetailleerde bespreking van het visitatieproces aan de hand van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA, september 2008* en een toelichting van het ontwerp van domeinspecifiek referentiekader. Daarnaast werden een aantal praktische afspraken gemaakt, onder meer met betrekking tot het bezoekschema, de bezoekdagen en de te lezen eindwerken en/of stageverslagen.

Fase 2 De voorbereiding

De visitatiecommissie heeft een domeinspecifiek referentiekader voor de opleiding opgesteld en aan de opleidingen bezorgd.

Elk commissielid heeft het zelfevaluatierapport en de bijlagen bestudeerd, de geselecteerde eindwerken gelezen en haar/zijn argumenten, vragen en voorlopig oordeel vastgelegd in een checklist, waarvan de secretaris een synthese heeft gemaakt. De synthese werd uitvoerig besproken en beargumenteerd door de commissieleden. Op basis van de bespreking en de door de commissieleden opgestuurde vragenlijsten, inventariseerde de secretaris kernpunten en prioriteiten voor de gesprekken en het materialenonderzoek bij de visitatie.

Fase 3 Het visitatiebezoek

De VLHORA heeft een bezoekschema ontwikkeld dat desgevallend aangepast werd aan de specifieke situatie van de opleiding. De bezoekschema's werden opgenomen als bijlage 4. Tijdens de visitatie werd gesproken met een representatieve vertegenwoordiging van alle geledingen die bij de opleiding betrokken zijn. Tijdens de visitatie werd bijkomend informatiemateriaal bestudeerd en werd een bezoek gebracht aan de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. Tijdens de visitatie werd voor de verdere bevraging gebruik gemaakt van de synthese van de checklist en de vragenlijsten.

Binnen het bezoekprogramma werden een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve (tussen)oordelen. Na de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief (tussen)oordeel per facet en per onderwerp gegeven.

Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven van de ervaringen en bevindingen van de visitatiecommissie, zonder expliciete en inhoudelijk waarderende oordelen uit te spreken.

De secretaris heeft in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden, op basis van het zelfevaluatie-rapport, de checklisten en de motiveringen een ontwerp opleidingsrapport opgesteld. Het ontwerp-rapport geeft per onderwerp en per facet het oordeel en de motivering van de visitatiecommissie weer. Daarnaast werden - waar wenselijk en/of noodzakelijk - aandachtspunten en eventuele aanbevelingen voor verbetering geformuleerd.

Het ontwerp opleidingsrapport werd aan de hogescholen gezonden voor een reactie. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport werd door de commissie in een slotvergadering besproken. De visitatiecommissie stelde ook een vergelijkend gedeelte op. Hierin worden de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van de visitatie vergelijkenderwijs weergegeven. Tevens werden de oordelen per onderwerp, per facet en per hogeschool in een vergelijkende tabel weergegeven.

Het vergelijkende deel en de vergelijkende tabel werden samen met het antwoord van de visitatiecommissie op de reacties van de opleidingen en het definitieve opleidingsrapport aan de hogescholen toegezonden.

Het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel en de opleidingsrapporten worden samengebracht in het visitatierapport van de professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie.

1.3.4 oordeelsvorming

De commissie legt in een eerste fase een oordeel per facet vast. Daarna legt de commissie een oordeel per onderwerp vast op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken.

In de oordelen per onderwerp wordt steeds een overzicht gegeven van de oordelen per facet. In geval van een compensatie van facetten, wordt het oordeel op onderwerpniveau gevolgd door een motivering en aangevuld met de weging die de commissie hanteerde in de oordeelsvorming op onderwerpniveau. In de overige gevallen wordt voor de motivering van het oordeel op onderwerpniveau verwezen naar de argumentatie bij de facetten.

De oordelen per facet en per onderwerp hebben betrekking op alle locaties, afstudeerrichtingen en varianten. Daar waar er een onderscheid in het oordeel per afstudeerrichting en/of locatie en/of variant nodig is, wordt dit aangegeven in het rapport.

De commissie houdt in haar beoordeling rekening met accenten die de opleiding eventueel zelf legt, met het domeinspecifiek referentiekader en met de benchmarking ten opzichte van de gelijkaardige opleidingen in andere instellingen van hoger onderwijs.

Alle oordelen en wegingen volgen de beslisregels zoals geformuleerd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA, september 2008*. Op het niveau van de facetten volgen de oordelen een vierpuntenschaal: "onvoldoende", "voldoende", "goed" en "excellent". Op het niveau van de onderwerpen en op het niveau van de opleiding in haar geheel geeft de commissie een antwoord op de vraag of er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Hierbij kan het oordeel "voldoende" of "onvoldoende" luiden.

1.4 indeling van het rapport

Het rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel beschrijft de visitatiecommissie in hoofdstuk 2 het domeinspecifiek referentiekader op basis waarvan zij de gevisiteerde opleidingen heeft beoordeeld. In hoofdstuk 3 worden de belangrijkste conclusies en bevindingen van de commissie per facet vergelijkenderwijs weergegeven en tot slot worden in hoofdstuk 4 de toegekende scores in tabelvorm samengevat.

In het tweede deel van het rapport brengt de commissie verslag uit over de gevisiteerde opleidingen. Voor elke afzonderlijke hogeschool en dus voor elke afzonderlijk gevisiteerde opleiding kan u een deelrapport terugvinden. De deelrapporten bevatten de aanbevelingen die de commissie doet ten aanzien van elke afzonderlijke hogeschool en zijn gemakshalve geordend naar alfabetische volgorde van de benaming van de hogescholen.

Hoofdstuk 2 Het domeinspecifiek referentiekader Agro- en biotechnologie

2.1 inleiding

Voor iedere groep van opleidingen wordt een domeinspecifiek referentiekader ontwikkeld dat door de commissie gebruikt wordt bij de beoordeling van opleidingen. De visitatiecommissie is verantwoordelijk voor de opmaak van het domeinspecifiek referentiekader. De VLHORA als evaluatieorgaan geeft de procedure¹ aan voor de opstelling ervan.

Het referentiekader is niet bedoeld om een ideale opleiding te schetsen. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de instellingen heen, veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren en dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit belet niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet, die aan de betreffende opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk.

2.2 domeinspecifieke competenties

2.2.1 gehanteerde input

referentiekaders van de opleidingen

- Hogeschool Gent
- Katholieke Hogeschool Kempen
- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- Katholieke hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- Provinciale Hogeschool Limburg

brondocumenten onderschreven door werkveld

- Beschrijving van het werkveld van de gegradueerde in de landbouw en biotechnologie met aanvullend beroepsprofiel van de "landbouwer" (mei 1996)
- Opleidingsprofiel van de gegradueerde in landbouw en biotechnologie (maart 1997)
- Algemene (minimale) competenties – Dublin descriptoren

2.2.2 domeinspecifieke competenties

gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Het domeinspecifiek referentiekader voor de professioneel gerichte bacheloropleiding wordt ingedeeld in algemene competenties, algemene beroepsgerichte competenties en beroepsspecifieke competenties.

¹ De procedure voor het opstellen van het domeinspecifiek referentiekader is beschikbaar op de website van de VLHORA www.vlhora.be onder de rubriek visitatie & accreditatie.

Algemene competenties

- (Beroepsspecifiek) kunnen redeneren;
- (Beroepsspecifieke) informatie zelfstandig en kritisch kunnen verwerven en verwerken;
- Kennis, inzichten en vaardigheden kunnen toepassen in uiteenlopende beroepssituaties;
- Zelfstandig bepaalde taken kunnen uitvoeren als beginnend beroepsbeoefenaar ;
- Kritisch kunnen reflecteren op het beroepsspecifieke functioneren;
- Inzicht in de beperktheden van de eigen beroepsspecifieke competenties en de bereidheid om deze via het volgen van opleiding weg te werken (levenslang leren);
- Courante leidinggevende en managementtaken kunnen uitvoeren;
- Realistische doelen kunnen stellen en werkzaamheden planmatig kunnen aanpakken;
- Geconfronteerd met 'nieuwe' beroepsspecifieke problemen door combinatie van bestaande oplossingen planmatig een eigen oplossing kunnen genereren/tot stand brengen of op externe deskundigheid een beroep kunnen/willen doen;
- Kunnen omgaan met vraagstukken waarvan het probleem niet op voorhand duidelijk is omschreven en waarop standaardprocedures niet van toepassing zijn;
- Projectmatig en methodisch handelen in functie van creatieve kennisontwikkeling;
- Het kunnen communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken;
- In correct Nederlands mondeling en schriftelijk over beroepsspecifieke onderwerpen kunnen communiceren met vertegenwoordigers van het eigen beroepenveld en met vertegenwoordigers van andere beroepenvelden.

Algemene beroepsgerichte competenties

- In team in een internationale, multiculturele en/of multidisciplinaire beroepsomgeving kunnen samenwerken en hierin op een efficiënte manier kunnen communiceren;
- Beroepsspecifieke inzichten kunnen gebruiken om een grote variëteit aan authentieke (en dus complexe) professionele problemen zelfstandig te kunnen definiëren en analyseren en om zinvolle oplossingsstrategieën te kunnen ontwikkelen en toe te passen;
- Beroepsspecifieke inzichten kunnen gebruiken voor het uitvoeren van uiteenlopende en authentieke beroepsopdrachten in overeenstemming met beroepsspecifieke vereisten;
- Begrip en betrokkenheid hebben ontwikkeld m.b.t. ethische, normatieve en maatschappelijke vragen samenhangend met de toepassing van beroepsspecifieke inzichten en gebruiken.

Beroepsspecifieke competenties

- Verantwoord en duurzaam kunnen omgaan met levend materiaal of in functie van levend materiaal, in de agro- en biotechnologische sectoren;
- Technisch - technologisch vaardig zijn in de agro- en biotechnologische sectoren;
- Economisch verantwoord handelen in de agro- en biotechnologische sectoren;
- Een werkeenheid kunnen managen in de agro- en biotechnologische sectoren;
- Kwaliteitszorgsystemen kunnen hanteren en/of realiseren in de agro- en biotechnologische sectoren.

Daarboven worden per afstudeerrichting de volgende doelstellingen nagestreefd.

De afstudeerrichting Agro-industrie vertrekt vanuit het begrip ketenbeheersing (van 'gaffel tot vork'). In deze afstudeerrichting wordt de bereiding en de bewaring van voedingsmiddelen onderwezen vertrekkende van de grondstof tot de distributie en de consumptie. De nadruk ligt op de beheersing van de veiligheid en de kwaliteit van het voedsel van producent tot consument.

De afstudeerrichting Dierenzorg vertrekt vanuit de begrippen 'dierenwelzijn' en 'dierengedrag'. In deze afstudeerrichting worden de problematiek en de huidige maatschappelijke tendensen behandeld met betrekking tot het fokken, houden, trainen, verzorgen van en omgaan met grote en kleine (huis)dieren.

De afstudeerrichting Groenmanagement vertrekt vanuit het begrip 'groenbeheer' in overeenstemming met de zorg voor een beter leefmilieu.

De afstudeerrichting Landbouw omvat vooral het fokken, houden, verzorgen van en omgaan met landbouwdieren. Akkerbouw komt aan bod als productiemethode van veevoeders of voor de verwerkende industrie. In het kader van de maatschappelijke ontwikkelingen is er aandacht voor dierenwelzijn, voor innovatieve en duurzame landbouw, voor kwaliteitsvolle productie ten voordele van veilig voeder en voedsel en voor rendabele mechanisatie.

De afstudeerrichting Tuinbouw vertrekt vanuit het begrip 'teeltmanagement', in overeenstemming met de zorg voor een kwaliteitsvolle primaire tuinbouwsector. Daarbij is er aandacht voor mechanisatie, energie-efficiëntie, de relatie van primaire productie ten opzichte van de mogelijke verwerking van tuinbouwproducten en voor innovatie.

De afstudeerrichting Voedingsmiddelentechnologie omvat de bewerkings- en verwerkingsprocessen van primaire producten tot veilige en gezonde voedingsmiddelen. Aandacht wordt besteed aan levensmiddelenmicrobiologie en aan de verschillende productieprocessen zoals die van zuivel, groenteconserven, vleeswaren, ... Tevens komen de ketenbewaking en HACCP aan bod.

De afstudeerrichting Biotechnologie steunt op drie pijlers: cel- en genbiotechnologie, voeding en milieu. De nadruk ligt op laboratoriummethoden. Veel aandacht wordt besteed aan labomanagement en bioveiligheid en de eisen voor de competentie van beproevingslaboratoria en de plaats van de analist in dit geheel. Ook de wettelijke en maatschappelijke aspecten komen aan de orde.

2.3 besluit

De commissie heeft de domeinspecifieke competenties geformuleerd rekening houdend met de diversiteit binnen de opleidingen.

De commissie heeft bewust niet gekozen voor een gedetailleerde opsomming van opleidingsonderdelen binnen elk specialisatiedomein maar voor een algemene formulering van de vereiste competenties. De commissie zal tijdens de visitatie nagaan in hoeverre de specifieke invulling van het curriculum leidt tot de realisatie van de competenties.

Hoofdstuk 3 De opleidingen in vergelijkend perspectief

Woord vooraf

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie in Vlaanderen. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht, en aan vaststellingen die zij in meerdere rapporten heeft gedaan. Het is niet de bedoeling om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen. Waar relevant worden voorbeelden van goede praktijk aangehaald.

De vijf hogescholen die deze opleiding in Vlaanderen aanbieden, behoren tot verschillende associaties. Drie hogescholen (KaHo Sint-Lieven, K.H.KEMPEN en KATHO) behoren tot de associatie K.U.Leuven, één (HOGENT) is geassocieerd met de UGent en de PHL werkt samen met de UHasselt.

De afstudeerrichtingen die de verschillende hogescholen binnen de opleiding Agro- en biotechnologie aanbieden verschillen van hogeschool tot hogeschool. Oorspronkelijk lag de nadruk vooral op de klassieke richtingen, zoals landbouw en agro-industrie. De laatste jaren is de nadruk veel meer komen te liggen op richtingen als groenmanagement en dierenzorg. Vooral de uitbouw van de richting dierenzorg die nog maar enkele jaren jong is en veel aantrekkingskracht heeft op de jeugd, heeft veel energie gekost en heeft veel creativiteit gevergd van de betreffende hogescholen. Door het aanbieden van deze richting is immers het aantal studenten plotseling sterk toegenomen. Op enkele scholen is het studentenaantal zelfs bijna verdubbeld in enkele jaren tijd. Daardoor is ook de grote zorg die uit het visitatierapport van 2004 herhaaldelijk naar voren komt ("De commissie maakt zich zorgen over het beperkte aantal studenten") opgelost.

De commissie wil twee elementen benadrukken die zij belangrijk vindt in de beoordeling van de opleidingen. In de eerste plaats is er het probleem van de instroom van de studenten. Deze is dermate divers dat het bijzonder moeilijk is om het alle studenten in het eerste jaar naar de zin te maken. Voor sommigen is de aangeboden leerstof te veel en te moeilijk, voor anderen vormt dit totaal geen probleem. Al met al leidt deze situatie tot een hoog uitvalspercentage en tot veel teleurstelling. De commissie zou graag zien dat dit aspect meer aandacht krijgt en dat op een of andere manier getracht wordt de voorlichting en selectie van de studenten tijdens (of zelfs voor) het eerste jaar te verbeteren. Ten tweede is internationalisering nog steeds een probleem. Buitenlandervaring opdoen is ook voor een professionele bachelor van groot belang. Het verruimt het gezichtsveld en laat bij jonge mensen meestal een onuitwisbare indruk na. De commissie is dan ook van mening dat het dringend noodzakelijk is daar meer werk van te maken en een verblijf in het buitenland verplicht te stellen voor alle professionele bachelors Agro- en biotechnologie.

Tenslotte wenst de commissie haar waardering uit te spreken voor het bijzonder vlotte verloop van de visitaties en de gedegenheid waarmee de verschillende zelfevaluatierapporten zijn gemaakt. De gesprekken vonden in een open sfeer plaats waarbij door alle betrokkenen zowel de positieve als de nog te verbeteren punten belicht werden. De commissie was eveneens aangenaam getroffen door het enthousiasme van de opleidingsverantwoordelijken en lectoren.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

Dit facet betreft de doelstellingen die de hogescholen hebben vooropgesteld met betrekking tot het beheersen van de algemene competenties, de algemene beroepsgerichte competenties en de beroepsspecifieke competenties. Alle opleidingen hebben dit facet in hun algemene beleidsvisie opgenomen. De doelstellingen

bieden aan de opleiding een kader en een filosofie aan waarmee deze hun onderwijs vorm kunnen geven. De opleidingen voldoen aan de decretale vereisten betreffende het bestrijken van de verschillende competenties en de concrete invulling van deze competenties naar de opleidingen toe.

Alhoewel de commissie over het algemeen een goede beleidsvisie vond, lijkt de realisatie ervan soms te veel af te hangen van enkele personen. Ze adviseert daarom te streven naar een gecoördineerd beleidsplan waarin de beleidsvisie stevig verankerd kan worden. Op zijn beurt moet het beleidsplan duidelijk en goed verwoord omgezet worden in een actieplan met een eigentijdse en moderne invulling, waarbij de gehele opleiding betrokken is.

De commissie vindt wel dat de doelstellingen en competenties in een aantal gevallen concreter geformuleerd kunnen worden zowel naar inhoud als naar niveau en per afstudeerrichting zodat ze ook concreter kunnen geïnventariseerd en bijgestuurd worden. De commissie vindt ook dat er meer aandacht mag gaan naar enkele belangrijke sociale competenties in het werkveld zoals flexibiliteit en samenwerking.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De commissie stelde vast dat de eindkwalificaties van de studenten aansluiten bij de eisen die door het werkveld en door vakgenoten aan de opleiding “Agro- en biotechnologie” worden gesteld. De eindkwalificaties zijn over het algemeen in voldoende mate getoetst bij het beroepenveld. Het beheersen van de domeinspecifieke competenties ligt op een voldoende hoog niveau.

De commissie heeft vastgesteld dat de meeste hogescholen veelvuldige contacten met het werkveld hebben. Daar waar dit minder het geval is, vraagt de commissie om de doelstellingen van de opleiding beter te vergelijken met de noden van het werkveld en daaruit de nodige conclusies te trekken om mogelijke lacunes op te vullen. Het overleg met het werkveld moet in enkele gevallen beter gestructureerd worden. De opleidingsverantwoordelijken vertonen een grote verantwoordelijkheidszin betreffende dit facet van de opleiding.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud

De commissie stelde vast dat het opleidingsprogramma van alle hogescholen voldoende waarborgen biedt om de eindkwalificaties wat niveau, oriëntering en domeinspecifieke eisen betreft, te bereiken. De eindkwalificaties zijn voldoende terug te vinden in de verschillende onderdelen van de programma's.

Soms is er echter meer duidelijkheid nodig in verband met de specialisatiegraad van de afstudeerrichtingen zowel naar de voorlichting van de studenten toe als naar cursusinhoud en communicatie. De commissie vraagt aandacht voor het gestructureerd werken aan de beroepsspecifieke competenties in alle opleidingsonderdelen.

Tussen de opleidingen werden wel betrekkelijk grote verschillen vastgesteld wat het competentiegericht leren betreft. Vooral het meten van de bereikte graad van eindkwalificatie blijkt niet altijd eenvoudig te zijn. Toch gaan de opleidingen op een doordachte manier om met de brede waaier aan competenties die nodig zijn voor de verschillende specialisaties, zoals vastgesteld kon worden bij de vele practica en stages.

De omvang van het programma, de beperkte duur van de opleiding en de aard van de instroom aan studenten zijn factoren die het bereiken van de beoogde eindkwalificaties in een aantal gevallen bemoeilijken. De opleidingsverantwoordelijken zijn zich hier echter van bewust.

In hoeverre vakken als talen, boekhouding en ondernemersvaardigheden in het programma moeten worden opgenomen, blijft een vraag die niet eenvoudig beantwoord kan worden. Toch is de commissie van mening dat dergelijke vakken in bepaalde specialisatierichtingen niet mogen ontbreken.

Ook vindt de commissie dat er op sommige hogescholen meer aandacht besteed moet worden aan het ontdekken en leren van algemene persoonlijke competenties zoals kritische zelfreflectie, gestructureerd zelfstandig werken en rapporteren.

Hetzelfde geldt voor de activiteiten rond internationalisering en internationalisation@home. Ook deze dienen door sommige opleidingen nog verder uitgebouwd te worden.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid

De professionele gerichtheid van de opleiding is in de meeste gevallen goed uitgebouwd. De kennisontwikkeling vindt plaats door middel van cursussen, vakliteratuur, practica, stages en eindwerken. Vooral deze laatste twee zijn voor de professionele gerichtheid van groot belang in verband met de sterk verschillende specialisatierichtingen die door de opleidingen worden aangeboden. Ook de actualiteit komt in de meeste richtingen voldoende aan bod. Het programma biedt op alle hogescholen voldoende waarborgen voor de ontwikkeling van de vereiste beroepsvaardigheden en het heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk. De commissie vindt echter wel dat de leerbegeleiding van de studenten tijdens de stage op enkele hogescholen meer gestructureerd moet worden. De studenten moeten gestimuleerd worden om eigen leerdoelen te formuleren waarvan de realisatie dan ook moet opgevolgd worden. Ook kan de selectie van de stagebedrijven hier en daar nog verbeterd worden. In enkele gevallen is het nodig de communicatie met het werkveld te optimaliseren.

Tenslotte dient als positief te worden vermeld het betrekken van studenten bij de maatschappelijke dienstverlening en onderzoeksprojecten, en het nauw en veelvuldig contact met het werkveld.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

De commissie vindt dat er over het algemeen inhoudelijk een adequate samenhang is in het programma. De competenties worden doorheen het driejarig programma geleidelijk opgebouwd, zowel wat betreft de kennislijn als de competentielijn.

In enkele gevallen is de coherentie tussen de verschillende opleidingsonderdelen minder duidelijk aanwezig door de opsplitsing tussen algemene vakken en specialistische vakken. Ook de diversiteit van de vooropleiding van de beginnende studenten zet de samenhang onder druk. De commissie is van mening dat via een betere voorlichting en een goede selectie van nieuwe studenten dit probleem gedeeltelijk kan worden opgelost.

Ook zou er in bepaalde gevallen meer werk gemaakt moeten worden van een regelmatige structurele betrokkenheid van het werkveld om de samenhang van het opleidingsprogramma te bewaken, de cursussen up-to-date te houden en het belang van de verschillende cursussen voor het werkveld juist te kunnen inschatten.

Facet 2.4 Studieomvang

Alle opleidingen bestaan uit drie studie jaren van elk 60 studiepunten. In totaal omvatten alle opleidingsprogramma's 180 studiepunten en voldoen de opleidingen daarmee aan de formele eisen m.b.t. de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Facet 2.5 Studietijd

Net zoals het meten van het bereikte niveau van de eindkwalificaties, stelt het meten van de effectieve studietijd en de reële studiebelasting van de opleiding ook een probleem. Alle hogescholen toetsen op een of ander manier

de studietijd maar een goed meetinstrument is niet altijd voorhanden. Toch proberen de opleidingsverantwoordelijken het programma zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij de normen die krachtens het decreet zijn vastgelegd en proberen zij factoren die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk weg te nemen.

In enkele gevallen adviseert de commissie om de studiepunten van bepaalde opleidingsonderdelen te herbekijken met het oog op hun relevantie voor het programma.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Over het algemeen is het didactisch concept in lijn met de doelstellingen en sluiten de werkvormen daarbij aan. Alle opleidingen hanteren elk een uitgebreide waaier van onderwijsvormen die variëren van de klassieke werkvormen zoals hoorcolleges, practica en stage/eindwerk tot groepswork en presentaties. Vele competenties worden hierbij direct of indirect aangebracht. De keuze van de onderwijsvorm per opleidingsonderdeel is in de overgrote meerderheid der gevallen correct en doordacht. Toch kunnen er zo hier en daar en op verschillende niveaus nog verbeteringen worden aangebracht. Zo is het belang van de competenties niet altijd duidelijk voor de studenten, laat de kwaliteit van een aantal cursussen te wensen over, moeten sommige cursussen meer afgestemd worden op de vereisten van de betreffende afstudeerrichting en is er nog ruimte om de ICT toepassingen te optimaliseren zodat de studenten beter ondersteund worden in hun leerproces.

Niettegenstaande dat heeft de commissie zeer veel goede voorbeelden gezien van hoe lectoren op innovatieve wijze nieuwe werkvormen in het curriculum hebben ingebracht. Er is wat dit betreft veel enthousiasme aanwezig bij het onderwijzend personeel.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Op alle hogescholen wordt er adequaat en voor de studenten inzichtelijk getoetst of de gestelde leerdoelen zijn bereikt. Dit gebeurt door middel van allerlei vormen van beoordelingen en examens. Voor vrijwel alle opleidingsonderdelen zijn gepaste en goed doordachte evaluatievormen beschikbaar. De commissie heeft vastgesteld dat de doelstellingen per opleidingsonderdeel gehaald worden. Ook wordt er bij alle opleidingen veel tijd gestoken in de begeleiding en evaluatie van de stage. Dat alles neemt niet weg dat er op verschillende punten nog verbetering kan plaats vinden. Zo heeft de commissie vastgesteld dat het toetsbeleid in een aantal gevallen nog te weinig competentiegericht is, dat er soms te grote verschillen bestaan tussen de eindwerken wat hun kwaliteit betreft en dat er soms onduidelijkheid is over de organisatie van proefexamens en de daarbij horende feedback.

De commissie is van mening dat het toetsen of de studenten de vereiste kennis en het vereiste competentieniveau hebben behaald de hoeksteen is van iedere opleiding. Daar moet dan ook bijzonder veel aandacht aan worden besteed zeker ook in overleg met het werkveld.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing op een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De uitwerking van dit facet heeft vooral betrekking op hoe de opleidingen omgaan met de heterogeniteit van de vooropleiding van de beginnende studenten. Alle opleidingen leveren aanzienlijke inspanningen om studenten met een minder geschikte vooropleiding door het eerste jaar heen te loodsen. Deze inspanningen overstijgen ruim deze die zijn opgelegd door decreten en reglementen en zijn exemplarisch voor de aanwezige verantwoordelijkheidszin bij de opleidingsverantwoordelijken. Toch is in sommige gevallen de heterogeniteit van de instromende studenten zo groot dat er nog meer behoefte is aan begeleiding van deze studenten om aldus te proberen hun slaagkansen in het eerste jaar toch nog op een aanvaardbaar niveau te brengen. Volgens de commissie zijn er meer specifieke acties nodig om de aansluiting met het secundair onderwijs te verbeteren. Ook dringt de commissie er op aan om bij de instroom meer informatie te geven over de vereisten voor de opleiding Agro- en biotechnologie. De commissie vraagt extra maatregelen te nemen om de aansluiting met het programma voor de instromende student met een minder wetenschappelijke vooropleiding te verbeteren. Daarnaast is de commissie van oordeel dat er meer aandacht moet gaan naar het begeleiden van de studenten bij het verwerven van een optimale leermethode.

Aan de mogelijkheid om na het afstuderen door te stromen naar een masteropleiding wordt door de meeste opleidingen voldoende aandacht besteed.

Onderwerp 3 Inzet van personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

De commissie heeft vastgesteld dat het personeel gekwalificeerd is voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma. Verscheidene lectoren komen uit de bedrijfswereld en/of hebben een masterdiploma. Enkelen hebben zelfs een doctoraat behaald.

Er is meestal een gedegen personeelsbeleid aanwezig met speciale aandacht voor beginnende lectoren. De werkbelasting tussen de lectoren wordt verdeeld op een wijze waarbij rekening wordt gehouden met inspanningen voor onderwijs, onderzoek, maatschappelijke dienstverlening en bestuursverantwoordelijkheden. De commissie heeft echter wel vastgesteld dat in veel gevallen de werkdruk uitermate hoog is. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat er de laatste jaren meer nadruk is komen te liggen op het doen van onderzoek. De commissie dringt er sterk op aan de taken van het onderwijzend personeel beter te bewaken zodat de onderwijsopdracht zeker niet in het gedrang komt.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

In alle opleidingen wordt het onderwijs voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk. Bij de meeste opleidingen krijgen de lectoren voldoende mogelijkheden aangeboden voor nascholing op zowel technisch als op onderwijskundig vlak. Ook de eindwerken die veelal in samenwerking met bedrijven worden gemaakt, dragen bij tot het up-to-date houden van de technische kennis van de lectoren. Aan hen wordt de mogelijkheid gegeven om aan onderzoek en maatschappelijke dienstverlening te doen. De commissie heeft tot haar genoegen gezien dat deze activiteiten een positieve terugkoppeling geven naar het onderwijs.

Internationale uitwisseling van lectoren vindt wel plaats maar kan nog sterk worden uitgebouwd. Uiteraard heeft dit consequenties voor de taakbelasting van de betreffende lectoren.

Toch heeft de commissie ook enkele verbeterpunten vastgesteld. Door de hoge werkdruk van veel lectoren is het risico aanwezig dat hun specifieke professionele kennis vermindert en tot onder het kritische peil zakt. Een ander aandachtspunt betreft de soms grote spreiding in het aantal vakken dat een lector moet geven; ook dat gaat ten koste van de actualisering van hedendaagse trends en nieuwe technologische ontwikkelingen. De commissie vraagt daarvoor bijzondere aandacht.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Bij de meeste hogescholen is het personeel dat voor de opleiding wordt ingezet voldoende om de opleiding de gewenste kwaliteit te geven. De commissie heeft echter wel moeten vaststellen dat er bij de meeste opleidingen sprake is van een chronische overbelasting van de lectoren. Velen onder hen spenderen hun vrije tijd om hun onderwijstaken naar behoren in te vullen. Dankzij hun inzet en enthousiasme is de kwaliteit van het onderwijs voldoende. De commissie is er van overtuigd dat bij enkele opleidingen het personeelsbestand omhoog moet, teneinde ook in de toekomst de kwaliteit van het onderwijs op een voldoende hoog peil te houden.

De problematiek van de werkdruk hangt nauw samen met de problematiek van de grootte van de instroom. De commissie is van mening dat de verhouding tussen het aantal personeelsleden en het sterk gegroeide aantal studenten verbeterd moet worden. Tevens moet er voor opgepast worden dat het wetenschappelijk onderzoek niet te veel tijd opslokt ten koste van het onderwijs.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie heeft vastgesteld dat de huisvesting en de materiële voorzieningen, zoals bijvoorbeeld auditoria, laboratoria, bibliotheek en ICT in het algemeen toereikend zijn om het programma te realiseren. In enkele gevallen is er meer laboratoriumruimte en is er meer apparatuur nodig om de kwaliteit van de opleiding ook in de toekomst te waarborgen. Daarnaast moeten er op enkele plaatsen verbeteringen worden aangebracht in het informaticanetwerk en in de gebouwen waar praktijkgericht kan worden gewerkt vooral met het oog op de toenemende eisen naar veiligheid en afvalbeheer.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

De studiebegeleiding en informatievoorziening van de studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang en zij sluiten aan bij de behoefte van de studenten.

Alle opleidingen trekken leerlingen aan uit het middelbaar onderwijs met een zeer diverse scholingsgraad. Betrekkelijk veel studenten uit het beroepsonderwijs komen in deze opleiding terecht en het eerste jaar succesvol afleggen is voor deze studenten niet evident.

De commissie heeft tijdens de visitaties met groot plezier vastgesteld dat de meeste hogescholen aan de studenten niet enkel een specifieke opleiding in agro- en biotechnologie meegeven maar dat zij ook de persoonsvorming stimuleren waardoor scholieren tot jonge mensen doorgroeien die aan de werking van onze maatschappij positief kunnen bijdragen. Dit vergt een bijzondere inspanning van alle lectoren. De commissie was onder de indruk van de prestaties die in dit verband worden neergezet.

Toch is er zo hier en daar nog mogelijkheid tot verbetering. Zo moeten de studenten die ermee stoppen beter opgevolgd worden en kan er meer gebruik gemaakt worden van proefexamens aan het begin van het eerste semester van het eerste jaar.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Over het algemeen is de kwaliteitszorg op alle hogescholen behoorlijk uitgebouwd. De opleidingen worden periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen. Terwijl de meer algemene aspecten van de kwaliteitszorg worden geregeld op hogeschoolniveau, wordt de dagdagelijkse kwaliteitszorg gedragen door de lectoren en de directe opleidingsverantwoordelijken. Zij verzorgen de evaluatie van het concrete onderwijsgebeuren. De commissie heeft een grote verantwoordelijkheidzin vastgesteld bij alle actoren die betrokken zijn bij de kwaliteitszorg maar de sluiting van de kwaliteitscirkel tot op het laagste niveau hapert zo hier en daar nog. Zowel de efficiëntie van het kwaliteitszorgsysteem op hogeschoolniveau als de intensiteit van de ondersteuning zijn bepalende factoren voor de kwaliteitszorg van de opleiding. Verbeterpunten betreffen vooral het meer betrekken van de afgestudeerden en het werkveld bij de verschillende evaluaties, een betere opvolging van de resultaten en de ondernomen acties en het invoeren van een knipperlichtsysteem ten aanzien van bepaalde kwaliteitsindicatoren waardoor er preventief aan kwaliteitszorg kan worden gedaan.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De commissie heeft vastgesteld dat de meeste adviezen en aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie zijn opgevolgd en uitgevoerd. Ook de resultaten van evaluaties worden door de verschillende hogescholen zoveel mogelijk ten uitvoer gebracht. Gesteld kan daarom worden dat de uitkomsten van de verschillende evaluaties inderdaad de basis vormen voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen. Aldus wordt er door de hogescholen hard gewerkt aan de integrale kwaliteitszorg van de verschillende opleidingen.

Toch is het niet allemaal rozengeur en maneschijn, de automatische borging van de verbeterplannen in aanpassingen van organisatiestructuren en werkwijzen is niet in alle gevisiteerde hogescholen even gevorderd. De commissie kreeg soms de indruk dat sterk gemotiveerde medewerkers met hun individuele actieplannen de onderbouwing van de integrale kwaliteitszorg moesten complementeren. De commissie wenst dan ook dat de uiteindelijke verantwoordelijkheden met betrekking tot kwaliteitszorg duidelijk vastgelegd worden. In alle gevallen moet duidelijk zijn hoe verbeterpunten worden geselecteerd, hoe ze worden opgenomen en worden ingepland voor uitvoering met een tijdpad; wie onderneemt actie en wie neemt de directe verantwoordelijkheid voor de uitvoering op zich; hoe wordt er gezorgd voor een degelijke invoering; op welke wijze wordt de degelijkheid van invoering gecheckt en bijgestuurd. Een continue en automatische bewaking van het integrale kwaliteitsgebeuren is noodzakelijk.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Bij alle hogescholen zijn bij de interne kwaliteitszorg de medewerkers, studenten, alumni en het werkveld actief betrokken. Er bestaan echter wel duidelijke verschillen tussen de hogescholen wat de participatiegraad van de hierboven genoemde categorieën medewerkers betreft. Daar is dus ruimte voor verbetering. De commissie vindt dat het werkveld nog meer betrokken kan worden bij de verschillende evaluaties en dat zowel de studenten als de

afgestudeerden en het werkveld sneller feedback moeten krijgen over de resultaten van de verschillende enquêtes en dat ook duidelijk moet zijn tot welke concrete acties deze hebben geleid. Een snelle terugkoppeling van de resultaten naar de belanghebbenden is beslist noodzakelijk en een voorwaarde om bij een volgende enquête voldoende deelnemers te hebben.

Ook kan op de meeste hogescholen de alumniwerking sterk worden verbeterd.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Voor alle opleidingen geldt dat de gerealiseerde eindkwalificaties in overeenstemming zijn met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. Dit geldt ook voor de eindwerken.

Toch heeft de commissie wel een paar opmerkingen wat dit punt betreft. Zo moet bij enkele opleidingen de internationalisering meer aandacht krijgen. Hetzelfde geldt voor sommige sociale vaardigheden, zoals leiding geven, communicatie, taal en samenwerking. Deze zouden ook meer aan bod moeten komen in het opleidingsprogramma.

De commissie is ervan overtuigd dat bij het realiseren van het vereiste niveau de inzet en het enthousiasme van vrijwel alle medewerkers een zeer belangrijke rol heeft gespeeld. Herhaaldelijk heeft de commissie kunnen vaststellen dat heel veel lectoren er alles voor over hebben om de kwaliteit van hun onderwijs te optimaliseren. Ook de waardering van de afgestudeerden over de genoten opleiding en de tevredenheid van het werkveld hebben sterk bijgedragen tot de algemene goedkeuring van de vijf gevisiteerde opleidingen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De volgende vaststellingen maken een correcte analyse van slaagcijfers en van doorstroomcijfers bijzonder moeilijk:

- vier van de vijf hogescholen hebben de afstudeerrichting dierenzorg nog maar enkele jaren geleden opgestart;
- veel studenten volgen geïndividualiseerde opleidingsprogramma's;
- er is een sterke toename van de flexibilisering van het onderwijs.

Daardoor is het vrijwel onmogelijk exacte cijfers te verkrijgen over het onderwijsrendement.

De commissie is er desalniettemin van overtuigd dat het studierendement op een aanvaardbaar niveau ligt. Het enige minpunt is wat dit betreft het rendement in het eerste jaar. Vanwege de grote diversiteit aan instromende studenten zijn de slaagcijfers in het eerste jaar doorgaans laag.

De commissie stelt voor dat de opleidingen met betrekking tot dit punt gezamenlijk actie ondernemen. Daarbij kan gedacht worden aan een betere voorlichting van aankomende studenten, aan het organiseren van proefexamens aan het begin van het eerste jaar, aan bepaalde vormen van selectie van de nieuwe studenten en aan een intensievere begeleiding van de zwakke studenten.

Hoofdstuk 4 Vergelijkende tabel kwaliteitsaspecten

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten wordt in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent: de opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor de ze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed: het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende: de opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende: de opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
nvt	Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
ok	Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende: de visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende: de visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

Verklaring van de gebruikte afkortingen in de tabel en opsomming van de gevisiteerde afstudeerrichtingen, locaties en eventuele varianten zoals brugopleiding, anderstalige opleiding, ...

HoGent Hogeschool Gent

- professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie
 - afstudeerrichting Landbouw
 - afstudeerrichting Voedingsmiddelentechnologie
 - afstudeerrichting Dierenzorg
 - afstudeerrichting Groenmanagement (met de keuzemogelijkheden Groen- of Plantmanagement)

K.H.KEMPEN Katholieke Hogeschool Kempen

- professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en Biotechnologie
 - afstudeerrichting Biotechnologie
 - afstudeerrichting Dierenzorg
 - afstudeerrichting Landbouw
 - afstudeerrichting Tuinbouw
 - afstudeerrichting Voedingsmiddelentechnologie

KaHo Sint-Lieven Katholieke Hogeschool Sint-Lieven

- professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie
 - afstudeerrichting Agro-industrie
 - afstudeerrichting Groenmanagement
 - afstudeerrichting Landbouw
 - afstudeerrichting Dierenzorg

KATHO Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

- professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie
 - afstudeerrichting Agro-industrie
 - afstudeerrichting Voedingstechnologie
 - afstudeerrichting Biotechnologie
 - afstudeerrichting Dierenzorg
 - afstudeerrichting Landbouw
 - afstudeerrichting Tuinbouw
 - afstudeerrichting Groenmanagement

* bijzonder kwaliteitskenmerk: Praktijkgericht onderzoek

PHL Provinciale Hogeschool Limburg

- professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie
 - afstudeerrichting Groenmanagement
 - afstudeerrichting Biotechnologie

* bijzonder kwaliteitskenmerk: ICT

Agro- en biotechnologie	HoGent	KATHO	KaHo Sint- Lieven	K.H.KE MPEN	PHL
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding	V	V	V	V	V
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	V	G	V	V	G
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	V	V	V	G	G
Onderwerp 2: Programma	V	V	V	V	V
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	V	V	V	V	V
Facet 2.2: Eisen professionele en academische gerichtheid	V	G	G	V	V
Facet 2.3: Samenhang	V	G	V	V	G
Facet 2.4: Studieomvang	ok	ok	ok	ok	ok
Facet 2.5 Studielast	V	G	V	V	V
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	V	V	V	V	G
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	V	G	V	V	V
Facet 2.8: Masterproef	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	V	G	G	V	V
Onderwerp 3: Inzet van personeel	V	V	V	V	V
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	V	G	G	V	G
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	V	G	G	G	G
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	O	V	V	V	V
Onderwerp 4: Voorzieningen	V	V	V	V	V
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	G	G	V	G	V
Facet 4.2: Studiebegeleiding	V	G	G	G	G
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg	V	V	V	V	V
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	O	G	V	V	V
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	V	V	V	G	G
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V	V	V	V
Onderwerp 6: Resultaten	V	V	V	V	V
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	V	G	V	G	G
Facet 6.2: Onderwijsrendement	V	V	V	V	V
Bijzonder kwaliteitskenmerk		O			O
Facet 1: Profilering		O			O
Facet 2: Kwaliteit		O			O
Facet 3: Concretisering		O			V

opleidingsrapporten

Hoofdstuk 1 Hogeschool Gent

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie van de Hogeschool Gent

Hogeschool Gent die de opleiding aanbiedt, is één van de vijf Vlaamse Autonome Hogescholen (VAH) die ontstaan zijn door de fusie van officiële instellingen, zoals deze van de Vlaamse Gemeenschap, steden of provincies en die tot geen enkel klassiek onderwijsnet behoren. Zij telt sedert academiejaar 2001-2002 in totaal dertien departementen. Ze heeft naast haar diverse campussen in de stad Gent ook vestigingsplaatsen in Aalst en Melle en proefvelden in Bottelare (Merelbeke). De hogeschool telt ruim 16000 studenten en circa 1500 personeelsleden (1043 VTE), waarvan ongeveer 1.000 lesgevers.

De Hogeschool Gent maakt sinds 29 april 2003 deel uit van de Associatie Universiteit Gent (AUGent).

De opleiding maakt deel uit van het departement Biowetenschappen en Landschapsarchitectuur dat zowel professioneel gerichte als academisch gerichte opleidingen aanbiedt. Het departement organiseert op de campus Melle de professionele bacheloropleidingen Landschaps- en tuinarchitectuur en Agro- en biotechnologie, de bachelor na bachelor Landschapsontwikkeling en het postgraduaat Training en begeleiding van dieren voor de hulpverlening. De academisch gerichte opleidingen Biowetenschappen worden georganiseerd op de campus Gent. Het departement beschikt ook over een proefhoeve in Bottelare (Merelbeke).

De opleiding kent een lange historiek. De tuinbouwschool te Gentbrugge was de eerste tuinbouwschool van het land en van het Europese continent. De school en de opleiding kenden verschillende wijzigingen zowel van locatie als van naam. De opleiding graduaat Landbouw en biotechnologie, met de afstudeerrichtingen Landbouw en Tuinbouw maakt sinds 1995 deel uit van het departement Biowetenschappen en Landschapsarchitectuur van de Hogeschool Gent. Vanaf het academiejaar 2000–2001 werden de bestaande keuzemogelijkheden verruimd met Groenmanagement en Voedingsmiddelentechnologie. In 2002 konden de opleidingen een nieuw gebouw op de campus Melle betrekken.

Bij de BAMA-hervorming werd het graduaat Landbouw en biotechnologie omgevormd tot een professioneel gerichte Bachelor in de agro- en biotechnologie met de afstudeerrichtingen Agrotechnologie, Groen- en plantmanagement en Voedingsmiddelentechnologie. In het academiejaar 2004–2005 werd de afstudeerrichting Dierenzorg en –management opgestart. In het academiejaar 2006–2007 werden in overleg met de andere Vlaamse opleidingen de afstudeerrichtingen officieel vastgelegd: Landbouw, Voedingsmiddelentechnologie, Dierenzorg en Groenmanagement (met de keuzemogelijkheden groen- of plantmanagement).

In het academiejaar 2007-2008 werd het postgraduaat Training en begeleiding van dieren in de hulpverlening opgericht.

In het academiejaar 2007-2008 telde de opleiding 478 studenten.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat niveau en oriëntatie betreft is de opleiding vertrokken van de decretaal opgelegde voorschriften met betrekking tot de algemene en beroepscompetenties. De studenten van deze opleiding moeten na voltooiing van hun opleiding algemene competenties beheersen als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, kritische ingesteldheid, projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen en een ingesteldheid tot levenslang leren. Daarnaast moeten zij de algemene beroepsgerichte competenties bezitten: teamgericht kunnen werken, zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van eenvoudige probleemsituaties in de beroepspraktijk, ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën en het besef dragen van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk. De beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar definieert de opleiding als volgt: het verantwoord en duurzaam omgaan met levend materiaal of in functie van levend materiaal in de sector; technisch-technologie vaardig zijn in de sector; commercieel verantwoord handelen in de sector; een werkeenheid kunnen managen in de sector en kwaliteitssystemen kunnen hanteren en/of realiseren in de sector. De commissie stelde vast dat de opleiding sterk gewerkt heeft om een degelijke set beroepsgerichte competenties op punt te zetten.

In 2003 werden deze doelstellingen tezamen met de visie van de opleiding verwerkt in het omvormingsdossier van het Graduaat in de landbouw en biotechnologie naar de professioneel gerichte Bachelor in de agro- en biotechnologie.

De commissie is van mening dat de breedte van deze opleiding mogelijkheden geeft aan afgestudeerden om terecht te komen in een zeer divers beroepenveld en in een breed gamma functies en subsectoren van de biotechniek, eigen aan de afstudeerrichtingen: landbouw, dierenzorg, groenmanagement, plantmanagement (tuinbouw) en voedingsmiddelentechnologie.

Uit de gesprekken meent de commissie vast te stellen dat de opleiding sterk gestuurd wordt vanuit het departement, waardoor een eigen visie en sturing vanuit de specifieke opleidingsbehoeften niet duidelijk uit de verf kwamen. Dit uit zich in een eerder domeingestuurde benadering die soms de indruk geeft dat het accent op de professionele, praktisch gerichte bachelor weinig uitgesproken is ten voordele van de academische zienswijze en vorming.

De commissie heeft vastgesteld dat de doelstellingen geen expliciete internationale component bevatten. Maar de commissie heeft ervaren dat er wel een sterk uitgebouwde internationale werking bestaat die vele mogelijkheden biedt voor studenten om met deze dimensie kennis te maken. In het kader van het LLP Life Long Learning program (vroegere Erasmus/Socrates) zijn er bilaterale akkoorden met buitenlandse instellingen voor studenten- en lectorenmobiliteit.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de verantwoordelijken van het departement en de opleiding om de specifieke opleidingsmissie en –eigenheid van de professioneel gerichte bacheloropleiding expliciet vast te leggen, die weliswaar de synergie kan genieten van de masteropleiding en de hogeschoolinfrastructuur maar waarbij er een duidelijk onderscheid moet zijn in de praktijk.

De commissie vraagt om de internationale dimensie in de doelstellingen te expliciteren.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat elke afstudeerrichting van deze opleiding specifieke technische en economische competenties vereist die vastgelegd zijn in de beroepsspecifieke competenties per afstudeerrichting:

- In de afstudeerrichting landbouw staan sturen, leiden en controleren van dierlijke -en plantaardige productie tot op het niveau van de eerste verwerking centraal. De verschillende teelttechnieken van landbouwgewassen worden vanuit een duurzame en economische invalshoek bekeken, naar teelttechniek en -planning, mechanisatie, bemesting en verwerking toe. Tevens wordt het houden van voedselproducerende dieren in een optimale omgeving met betrekking tot huisvesting, voeding, fokkerij, gezondheid, milieu en wetgeving uitgewerkt. Afgestudeerden moeten alle processen in de landbouw kunnen opvolgen maar moeten ze ook kunnen managen en optimaliseren.
- Afgestudeerden dierenzorg bezitten de nodige competenties inzake gedragsleer of ethologie, ziekteleer, preventieve verzorgingstechnieken en veterinaire assistentietechnieken. De principes van de huisvesting, voeding en hygiëne zijn bekend en kunnen vakkundig toegepast worden bij de belangrijkste gezelschapsdieren, landbouwhuisdieren, laboratoriumdieren, zeezoogdieren, vogels, reptielen en vissen. De basisprincipes van de veredeling en fokkerij zijn gekend. Daarnaast zijn ook volgende vaardigheden van belang: management van en het uitvoeren van de administratie rond het houden en verzorgen van dieren, het beheersen van wildlife management en internationale aspecten van de fauna (recht en handel), kennis hebben aangaande de morfologie en fysiologie van laboratoriumdieren en de aanpak van gedragsproblemen.
- De afgestudeerden voedingsmiddelentechnologie beheersen de bewerkings- en verwerkingsprocessen van primaire producten tot veilige en gezonde voedingsmiddelen. Als voedingsmiddelentechnoloog zijn ze vertrouwd met de productieprocessen van zuivel, groentenconserven, vruchtensappen, brood en deegwaren,

vleeswaren, chocolade, suiker, enzovoort. Zij zijn onderlegd in de levensmiddelenmicrobiologie en zijn aldus in staat om de interacties te begrijpen die aanleiding kunnen geven tot voedselbederf. In het kader van de ketenbewaking kunnen ze met kennis van zaken kwaliteitsplannen opstellen en interpreteren, HACCP-teams leiden of ondersteunen.

- De afstudeerrichting groenmanagement omvat vanaf het 2de jaar twee keuzerichtingen: groenmanagement en plantmanagement.

In de keuzerichting groenmanagement gaat de aandacht naar technieken en vaardigheden die aan bod komen in de sectoren van de tuinaanleg en het tuinonderhoud, het openbaar groen, de boomteelt en sierteelt, het natuur- en bosbeheer. Vanuit een ontwerp of beplantingsplan moet de afgestudeerde oplossingsgericht de technische vaardigheden, plantenkennis en toegepaste mechanisatie kunnen toepassen in groenmanagement. Visie, organisatie, planning, machineparkbeheer, bestek en kostprijsberekening zijn zeer belangrijke peilers. Daarnaast is het ook belangrijk om ecologische principes, populatiedynamiek, vegetatiekunde, beheerstechnieken en faunabeheer te kunnen toepassen, softwarepakketten, ruimtelijke plannen, kaartmateriaal en wetgeving te kunnen hanteren bij het uitwerken van beheersplannen of projecten van natuurinrichting.

In de keuzerichting plantmanagement gaat de aandacht naar de technieken en vaardigheden die aan bod komen in de tuinbouwsector (boom- en sierteelt, fruitteelt, vollegrondsgroenten, kruiden en teelten onder glas). Zowel teelttechnische (de keten van productie, oogsten, bewaren, verwerken, ...) als sociale en economische aspecten in het kader van duurzaamheid spelen een rol. De kennis van de botanische eigenschappen van de plant is de vertrekbasis bij plantmanagement. De veredeling, in-vitro teeltprincipes bij de opkweek en gewasbescherming van de diverse teelten moeten gekend zijn en toegepast kunnen worden. In het kader van bedrijfsbegeleiding kunnen teelten opgevolgd en resultaten geregistreerd worden. In het labo kunnen substraten en gietwater ontleed en geanalyseerd worden. In deze sector is het van belang de competentie te bezitten om ziekten en plagen waar te nemen en te determineren, om uiteindelijk een ecologisch verantwoorde en doeltreffende behandeling te kunnen uitvoeren.

Voor het onderbouwen van het domeinspecifiek referentiekader werd gebruik gemaakt van verschillende bronnen zoals een beschrijving van het werkveld van de gegradueerde in de landbouw en biotechnologie met aanvullend beroepsprofiel van de "landbouwer" (mei 1996), een opleidingsprofiel van de gegradueerde in landbouw en biotechnologie (maart 1997), het omvormingsdossier en de Dublin descriptoren.

Daarnaast gebeurden er per afstudeerrichting bevestigingen van het werkveld: bevestiging van het werkveld voedingsmiddelentechnologie 2002 – 2003, een samenwerking met vzw streekplatform Meetjesland (voeding), een resonantievereniging groenmanagement 24 april 2008. De oprichting van de afstudeerrichting dierenzorg gebeurde in samenspraak met de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent (UGent). Na de oprichting vond meermaals overleg plaats met de Orde der Dierenartsen (NGROD) en werden de doelstellingen op basis van dit overleg aangepast.

Ondanks deze gevarieerde input gaf het werkveld in de gesprekken toch aan dat praktisch bosbeheer nog niet goed op punt staat. Uit de gesprekken vond de commissie dat er meer aandacht nodig is voor opleiding in de teelttechniek en beveelt de opleiding aan hier zorg aan te besteden. Ook het werkveld gaf te kennen dat ze op termijn mensen tekort zullen hebben die onderlegd zijn op het gebied van de plantenteelt en voldoende kennis hebben.

Uit de gesprekken bleek verder dat de contacten met het werkveld veelal informeel zijn. De commissie vraagt ook de nodige aandacht om meer frequent de vinger aan de pols te houden met het werkveld om wijzigingen in de maatschappelijke noden sneller te ontdekken en te kunnen verwerken, en denkt daarbij bijvoorbeeld aan het meer gestructureerd uitbouwen van de resonantiegroepen en hun werking.

De opleidingsdoelstellingen voor de professionele bachelor in de agro- en biotechnologie zijn gepubliceerd in het hogeronderwijsregister, op de website en het intranet van de school. De vereiste kennis/vaardigheden/attitudes worden gecommuniceerd naar belanghebbenden via de studiefiches en zijn te raadplegen op het internet. Deze studiefiches vormen tevens een onderdeel van de uitgereikte syllabi.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om de doelstellingen van de opleiding nog beter te vergelijken met de noden van het werkveld en daaruit de nodige conclusies te trekken om mogelijke lacunes op te vangen. De commissie vraagt om het overleg met het werkveld te systematiseren en beter te structureren.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	voldoende
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: Voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De verantwoordelijkheid voor het borgen van deze competenties ligt bij de opleidingscommissie die het curriculum bewaakt en bij de vakgroepen die de diverse opleidingsonderdelen inhoudelijk invullen en organiseren. Binnen de opleiding bachelor in de agro- en biotechnologie zijn er drie vakgroepen actief: levensmiddelen- en agrotechnologie, dierenzorg en groenmanagement. Elk lid van het OP behoort tot één vakgroep.

De competenties werden tegenover de opleidingsonderdelen uitgezet in een kruistabel. Daaruit blijkt dat de vereiste competenties in alle opleidingen aan bod komen. De studiefiches geven de student zowel informatie over wat er van hem verwacht wordt, als wat hij zelf van elk opleidingsonderdeel kan verwachten.

Nochtans stelde de commissie in de gesprekken vast dat de competenties niet echt ingeburgerd zijn en het competentiegericht leren meer expliciet mag gerealiseerd worden.

Naar aanleiding van de BaMa-hervorming werd het curriculum herbekeken. Er werd binnen de opleiding gekozen voor een aantal nieuwe werkvormen zoals interdisciplinaire projecten en begeleid zelfstandig leren. Tevens werd rekening gehouden met opmerkingen van de vorige visitatiecommissie, de resultaten van overleg met de resonantieverenigingen en bevestigingen van studenten, afgestudeerden en het werkveld. Wat betreft directieven werd rekening gehouden met het totaal aantal opleidingsonderdelen per studiejaar vastgelegd op maximaal 12 zoals aangegeven vanuit de Sector Onderwijs naar aanleiding van de BaMa-hervorming. Het aantal contacturen werd verminderd ten gunste van het aantal uren begeleidde zelfstudie en de opleidingsonderdelen werden semestrieel georganiseerd. Naar aanleiding van de vorige onderwijsvisiteer werd de keuzerichting voedingsmiddelentechnologie als een volwaardige afstudeerrichting uitgebouwd. Voor de oprichting van de keuzerichting dierenzorg werd overleg gepleegd met de faculteit Diergeneeskunde en werd het curriculum met de doelstellingen voorgelegd aan de resonantievereniging.

De resultaten van studentenbevestigingen over opleidingsonderdelen en over de opleiding worden aan de betrokken lectoren bezorgd die ze gebruiken voor actualisering en/of bijsturing van het curriculum. De commissie is positief over de curricula-aanpassingen die gebeurden aan de hand van terugkoppelingen van de studenten en vanuit het werkveld.

De commissie stelde echter een gemis aan een coherente onderwijsvisie vast die door iedereen gedragen wordt en geconcretiseerd wordt in het licht van de professionele bacheloropleiding. Enerzijds lijkt er een gedeelde aandacht te gaan naar tegelijkertijd de master- en de bacheloropleiding door de gezamenlijke departementale bevoegdheid. Anderzijds zag de commissie een sterke persoonlijke invulling van de lectoren voor de realisatie van programmaonderdelen. Zo is er behoefte aan een gelijke stagebegeleiding voor iedereen en aan een evaluatie die voor iedereen gebeurt op dezelfde wijze. Ook de cursussen moeten afgestemd worden op de actuele ontwikkelingen wat nu niet altijd het geval is.

Vanwege de heterogene instroom maar ook om een polyvalente basis te geven, telt het eerste jaar 38 gemeenschappelijke studiepunten en worden naast de technische vakken ook heel wat algemene vakken geprogrammeerd. Door de optie voor een polyvalente vorming volgen de studenten van het tweede en derde jaar van het modeltraject nog altijd gemeenschappelijke opleidingsonderdelen (respectievelijk voor 14 en 7 studiepunten). De commissie is van mening dat het curriculum nog verder dient te worden aangepast teneinde een beter evenwicht in functie van de afstudeerrichtingen te verkrijgen. Zo blijkt de cursus plantkunde te uitgebreid te zijn in het eerste jaar voor bepaalde afstudeerrichtingen in vergelijking met de andere cursussen. Het vernieuwde curriculum zoals voorgesteld tijdens de visitatie geeft een goede aanzet om een beter evenwicht te realiseren tussen de verschillende afstudeerrichtingen. Dit was overigens dringend noodzakelijk.

Door middel van projectopdrachten wil de opleiding bij de studenten lange termijndoelen bereiken, die betrekking hebben op het ontwikkelen van sociale en vakspecifieke vaardigheden die voor de toekomstige werknemer van belang zijn. Hierbij stimuleert men teamwerking en samenwerking met buitenschoolse partners uit het werkveld. Positief is dat de vakoverschrijdende projecten thematisch en multidisciplinair zijn opgebouwd. De vakspecifieke leerinhouden van verscheidene opleidingsonderdelen zoals communicatie en rapportering, plantkunde, dierkunde, onkruidkunde, toegepaste informatica en bodemkunde worden in het eerste jaar geïntegreerd in het project ecologie. Binnen de marges van de afstudeerrichtingen kunnen de studenten in hun projecten de flexibiliteit leggen naar hun domeinen van belangstelling. Afgezien daarvan biedt de opleiding enkele keuzevakken in specifieke afstudeerrichtingen.

De internationale dimensie wordt op verschillende vlakken in de opleiding geïntegreerd: informatiebronnen, studie-uitstappen, kennisuitwisseling en stages. De cursussen zijn gebaseerd op zowel Nederlandstalige als anderstalige bronnen. Studenten worden gestimuleerd om anderstalige bronnen te raadplegen voor cursussen en stages. De commissie waardeert dat de opleiding vanaf het opleidingsonderdeel Communicatie van het begin van de opleiding geprogrammeerd is. Toch meent de commissie dat er meer aandacht mag gaan naar de talenkennis die erg zwak blijkt. In het tweede jaar wordt het keuzevak Duurzame en internationale ontwikkelingsprojecten georganiseerd in de context van mondialisering en duurzame ontwikkeling. In dit opleidingsonderdeel komen verschillende sprekers van NGO's aan bod en worden de studenten geïnformeerd over de mogelijkheden voor een buitenlandse stage. De stageperiode in de opleiding omvat vier weken in het tweede jaar van het modeltraject en 12 weken in het derde jaar van het modeltraject waardoor de studenten de kans krijgen een buitenlandse stage te doorlopen.

In het kader van het keuzevak Rescue en zeezoogdieren in het derde jaar dierenzorg worden elk jaar internationale gastsprekers uitgenodigd. Voor de afstudeerrichtingen groenmanagement en landbouw worden twee buitenlandse studiereizen voorzien tijdens de opleiding. Voor de afstudeerrichting voedingsmiddelen-technologie is dit er één.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie is van oordeel dat het competentiegericht leren explicieter gerealiseerd moet worden.

De commissie is van oordeel dat een updating van het curriculum, coherent met de eigenheid van de opleiding en de afstudeerrichtingen, noodzakelijk is.

De commissie wenst een versterking te zien van het onderwijs met betrekking tot talenkennis en taalvaardigheid.

Facet 2.2 Eisen professionele/academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kennis genomen van de evolutie in het programma van het verwerven van basiskennis naar het verwerven van gespecialiseerde vakkennis. Deze wordt via de opbouw van het programma geconcretiseerd.

Wat kennisontwikkeling betreft, doorlopen de studenten een groeilijn. Naargelang de studenten vorderen in de opleiding gaan ze steeds meer actieve inbreng moeten doen om kennis met concrete toepassing te verbinden en te beheersen. Hoorcolleges worden aangevuld met toepassingsvoorbeelden. In de oefensessies en opdrachten wordt verwezen naar theoretisch inzicht. De kennisontwikkeling van de student wordt ook gestimuleerd door het gebruik van de in de campusbibliotheek aanwezige vakliteratuur en e-bib.

In het curriculum zijn opleidingsonderdelen opgenomen die de vorming van maatschappelijke verantwoordelijkheid stimuleren. Duurzaamheid, geïntegreerde en biologische productiesystemen en ethiek krijgen voldoende aandacht. Ook in het “Studium Generale” komen maatschappelijke en ethische problemen aan bod.

In het kader van het opleidingsonderdeel “Integrale kwaliteitszorg” wordt kennis gemaakt met kwaliteitszorgsystemen, traceerbaarheid en iso-certificering.

In het kader van management maken de opleidingsonderdelen “Ondernemersvaardigheden” en “human resources management” integraal deel uit van het programma. De studenten signaleerden de commissie dat de cursus ondernemersvaardigheden niet opgebouwd of toepasbaar was in functie van een onderneming.

Voor gespecialiseerde oefeningen die gerelateerd zijn aan toegepaste mechanisatie, constructies en machines kan de opleiding terecht bij het PCLT (Praktijkcentrum voor Land –en Tuinbouw te Roeselare) het CVO (centrum voor volwassenenonderwijs – stad Gent) en het Testcentrum voor maaidorsers CNH Belgium te Zedelgem. Oefeningen inzake dierlijke productie gaan door op de Proefhoeve Melle (LANUPROAgrivet, Universiteit Gent). Jaarlijks wordt er beroep gedaan op vzw Inverde voor praktijkoefeningen in het kader van het opleidingsonderdeel “Bosbeheer, natuurbeheer en natuurinrichting” in het provinciaal domein Het Leen te Eeklo. De vakgroep dierenzorg werkt ook samen met vzw Equiproco om een practicum rond de training van paarden op te zetten. Daarnaast worden er ook, in functie van de afstudeerrichting, practica georganiseerd in het KTA Tuinbouwschool Melle, in gespecialiseerde laboratoria van de faculteit Diergeneeskunde (UGent) en in de eigen Proefhoeve Bottelare.

Om studenten voor te bereiden op het werkveld worden er al vanaf het eerste jaar contacten gelegd via het bezoeken van bedrijven en beurzen. Vakoverschrijdende projecten worden georganiseerd in samenwerking met bedrijven, instellingen of openbare besturen. De stage in het tweede modeltraject is bedoeld als kennismakingsstage en voorbereiding op de stage en het afstudeerproject in het derde modeltraject. Tijdens de stage worden studenten fulltime ingeschakeld als volwaardige werknemer in hun stagebedrijf. Het uitschrijven van een projectrapport, stagerapport en eindwerk wordt voorbereid in het opleidingsonderdeel “communicatie en rapportering. In het derde jaar wordt het opleidingsonderdeel “human resources management” georganiseerd. Studenten maken tijdens dit vak kennis met alle aspecten van het sollicitatiegesprek. Er wordt hen geleerd hoe ze een cv en een sollicitatiebrief moeten opstellen. Daarnaast leren ze ook hoe de werkgever vragen stelt tijdens het gesprek, waarop gelet wordt en welke technieken gebruikt worden. Tenslotte wordt ook het assessmentproces

doorgenomen: op welke aspecten letten werkgevers tijdens het sollicitatiegesprek en hoe wordt een gesprek geëvalueerd.

Het projectmatig werken is een belangrijke onderwijsvorm voor het verwerven van de beroepsspecifieke competenties. Waar de begeleiding van de projecten in het eerste jaar nog sterk bij de lector ligt, verdwijnt die vanaf het tweede jaar meer naar de achtergrond. De functie van de lector is niet meer controleren maar enkel sturen. De projecten verlopen zowel binnen de hogeschool als in samenwerking met buitenschoolse partners of in het kader van interne onderzoeksprojecten.

In het project ecologie van het eerste jaar gaan de studenten via veldwaarnemingen planten en ongewervelde dieren leren determineren. Door individuele en teamopdrachten leren ze verbanden leggen tussen planten, dieren en de bodem. Via het opleidingsonderdeel Dier/Plant/Groen/Voeding en samenleving, en studiebezoeken maken de studenten kennis met de verschillende sectoren van het werkveld. Dit is een belangrijk aspect voor de keuze van de kennismakingstage in het tweede jaar. In het tweede jaar werken de studenten ook aan een vakoverschrijdend project dat doorloopt in het derde jaar. In het derde jaar wordt de specialisatie verder uitgediept met de stage en het afstudeerproject. Hier spelen de persoonlijkheidsdimensie en de sociaal-communicatieve vaardigheden van de student een belangrijke rol.

Zoals al vermeld telt de opleiding twee stageperiodes. De kennismakingsstage in het tweede jaar telt 4 weken. Tijdens de hoorcolleges volgend op de stage worden de werkveldgerelateerde competenties verder uitgediept met theoretische achtergrond.

De tweede stage en het afstudeerproject gaan door in semester 2 van het 3e jaar van het voltijdse modeltraject. Deze stage omvat 15 van de 60 studiepunten en wordt afgerond met het schrijven van het stagerapport. Het afstudeerproject omvat 12 van de 60 studiepunten.

De student stelt in principe een stageplaats zelf voor. Hij heeft daarvoor een databank ter beschikking met feedbackartikelen van voorgaande stagiairs. Hij kan ook kiezen voor een stageplaats uit de vacaturebank. Een stagebegeleider screent nieuwe stageplaatsen. Een syllabus en een cursus 'Communicatie en rapportering' ondersteunen de studenten bij de uitvoering van de stage en het eindproject. Volgens het ZER waken de opleidingscommissie, de stagebegeleiders en de stagecoördinator over het niveau, de kwaliteit en de inhoudelijke aspecten van de stage. De organisatorische en administratieve aspecten van stage worden verzorgd door de stagecoördinator, die een werkbaar platform aanbiedt aan de stagebegeleiders om de begeleiding in optimale omstandigheden te laten verlopen. De commissie vond wel dat er nog veel verbetering mogelijk is met betrekking tot het stimuleren van de studenten bij het formuleren van de eigen leerdoelen voor de stage. Ook is het de commissie niet ontgaan dat de kwaliteit van de stagebegeleiding erg wisselend is en dat de leerbegeleiding afhangt van individuele initiatieven van de lector/begeleider. De educatieve begeleiding bij stages gebeurt niet altijd intensief genoeg. Het opvolgen en beoordelen van stageverslagen en eindwerken is individueel sterk verschillend.

Wat betreft de organisatie van stageplaatsen drukte het werkveld trouwens tijdens de gesprekken sterk haar ongenoegen uit en zegde dat de communicatieve en opvolgingsaanpak onprofessioneel is. Dit kan te maken hebben met het tekort aan opleidingspersoneel, maar organisatorisch moet er werk gemaakt worden van een studentopvolgingssysteem (portfolio om de student te volgen in zijn eigen studietraject).

Studenten hebben de mogelijkheid om hun stage in het buitenland te doen. Veel studenten volgen een internationale stage in Westeuropese landen, voornamelijk in Nederland en Spanje. Voor de studenten afstudeerrichting dierenzorg is er een intense samenwerking met een aantal onderzoekscentra omtrent zeezoogdieren (Seamarco, Imares, Ecomare, Pieterburen). Jaarlijks kunnen tot tien studenten op de Atlantic Whale foundation in Tenerife terecht. Studenten kiezen ook voor een stage in een van de vele wolvenparken in Spanje, Portugal en Frankrijk (Lobopark, Grupo Lobo, Parc Animalier des Monts de Guéret). Over de jaren heen hebben weinig studenten geopteerd voor een stage in Frankrijk. De Franse en Duitse taal vormen een hinderpaal bij de keuze van een stageplaats.

Een groot aandeel studenten koos voor Malawi wat een resultaat is van de toelichtingen van organisaties tijdens het opleidingsonderdeel Duurzame en internationale ontwikkelingssamenwerking. Na de stage werden de meeste stageplaatsen in Malawi echter negatief beoordeeld door de studenten. Verder zijn er stageplaatsen in Congo in functie van een lopend Vliir-project in samenwerking met de universiteit van Lubumbashi. Recent is er eveneens

een stagemogelijkheid in Uganda via Broederlijk Delen waarbij ook continuïteit zal worden nagestreefd. Er is een stijgende aanvraag naar overzeese stages in de VS, maar er is weinig interesse voor een stage in Azië.

In het tweede jaar kunnen de studenten in het kader van hun project kiezen voor een "Small Business Project" in samenwerking met Vlaamse Jonge Ondernemingen (VIAJO). De studenten moeten brainstormen rond een thema van het bedrijf dat ze willen opstarten. Op basis van een uitgewerkt businessplan en een marktstudie onderzoeken ze de haalbaarheid van hun idee. Ze bouwen een werkstructuur uit met een commercieel, een technisch, een financieel en een administratief verantwoordelijke en een gedelegeerd bestuurder.

De SBP's stellen de studenten al tijdens hun studies in de mogelijkheid om zich een realistisch beeld te vormen van tal van aspecten van het ondernemerschap en de opstart van een eigen zaak. Centraal staat hierbij het ontwikkelen van de vaardigheden en attitudes tot ondernemerschap. "Peters" uit het bedrijfsleven kunnen de studenten hierbij helpen.

Het departement BIOT (bachelor agro- en biotechnologie) is sinds de start actief betrokken bij het projectmatig wetenschappelijk onderzoek waarbij projectvoorstellen werden ingediend met zowel accenten naar landbouw, voedingmiddelentechnologie, groenmanagement als dierenzorg. Hierbij werden ook samenwerking gerealiseerd met andere departementen binnen Hogeschool Gent (Technologie, Gezondheidszorg) alsook met universitaire en andere onderzoeksinstituten. Tot op heden werd reeds ca. 40 % van de projectvoorstellen ook effectief weerhouden voor financiering en uitvoering. Hoewel er verschillende activiteiten zijn en er een sterk enthousiasme is voor onderzoek is het voor de commissie niet duidelijk hoe de activiteiten met betrekking tot onderzoek structureel geregeld zijn, noch hoe deze initiatieven, genomen in een overkoepelende visie, specifiek bijdragen tot de professionele deskundigheid en doelstellingen van deze opleiding.

Ook op het vlak van dienstverlening is het departement actief. Op de proefhoeve Bottelare worden tal van activiteiten voor bedrijven uitgevoerd die gecoördineerd worden door OP-leden. De betrokken OP-leden zijn hiervoor deels vrijgesteld van hun lesopdracht. Studenten nemen deel aan de talrijke oefeningen en uit de gesprekken bleken de afgestudeerden zeer tevreden te zijn over deze praktijklessen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om te onderzoeken of er binnen de afstudeerrichtingen groenmanagement en voedingmiddelentechnologie meer aan specialisatie kan gedaan worden.

De commissie wil de opleiding aanmoedigen om de cursus ondernemersvaardigheden meer uit te bouwen in functie van ondernemingspraktijken.

De commissie vraagt de opleiding een stageverbeterprogramma op te zetten om de studenten tijdens hun stage beter te begeleiden op educatief vlak. De commissie vraagt dat de procesbegeleiding bij de stage beter moet worden gestructureerd met een schriftelijke en procedurele aanpak, onderbouwd door degelijke criteria, zodat er ook aan leerbegeleiding gedaan wordt. Bovendien moet de kwaliteit van de communicatie met het werkveld verbeterd worden.

De commissie vraagt de opleiding na te gaan of de verwachtingen die worden gewekt met betrekking tot de stageplaatsen in het buitenland wel met de werkelijkheid overeenkomen. De commissie wenst dat er duidelijke criteria worden opgesteld waaraan een stageplaats dient te voldoen.

De commissie vraagt om de bijdrage van de PWO-projecten aan de opleiding te bewaken.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding met vier afstudeerrichtingen (dierenzorg, groenmanagement, landbouw en voedingsmiddelen-technologie) is opgebouwd uit drie voltijdse modeltrajecten van elk 60 studiepunten. De opleiding wordt ook in een deeltijds modeltraject aangeboden waarbij de student de mogelijkheid heeft om gedurende een volledig academiejaar, twee semesters halftijds te studeren (= horizontaal) of gedurende één semester per academiejaar voltijds te studeren (= verticaal). Studenten kunnen zich inschrijven voor een modeltraject (voltijds of deeltijds) of voor een geïndividualiseerd traject. Een geïndividualiseerd studietraject dient aangevraagd te worden bij en goedgekeurd te worden door de departementsraad. Bij het samenstellen van een geïndividualiseerd studietraject wordt rekening gehouden met de volgtijdelijkheid van de opleidingsonderdelen, de haalbaarheid en de organisatie van de opleiding.

Uit de beschikbare documenten stelt de commissie vast dat het opleidingsprogramma bestaat uit op elkaar afgestemde opleidingsonderdelen waarbij een aantal als basis dient voor meer uitdiepende opleidingsonderdelen. Vanaf het eerste modeltraject moet er gekozen worden voor een bepaalde afstudeerrichting waarvoor 22 studiepunten zijn gereserveerd. In het tweede modeltraject zijn 43 studiepunten en in het derde modeltraject 50 studiepunten specifiek voor de verschillende afstudeerrichtingen beschikbaar. De afstemming tussen de lectoren gebeurt via de opleidingscommissie en de vakgroepen. De commissie is van mening dat er in het eerste jaar meer practica zouden mogen komen en dat die vooral gericht dienen te zijn op Dierenzorg, Voeding en Groenmanagement

Het verband tussen de opleidingsonderdelen wordt weergegeven door de volgtijdelijkheid. Deze wordt in de studiefiches en de departementale aanvullingen op de onderwijs- en examenregeling vermeld.

In het tweede modeltraject worden keuzeopleidingsonderdelen ingericht voor drie studiepunten. Binnen de afstudeerrichting dierenzorg kunnen de studenten bovendien kiezen voor vijf studiepunten uit 'Veehouderij' of 'Dierenzorg koudbloedigen en wilde dieren'. In de afstudeerrichting groenmanagement wordt vanaf het 2de modeltraject een opsplitsing gemaakt in groenmanagement en plantmanagement. De differentiatie uit zich in een verschil van 20 studiepunten in het tweede modeltraject en 19 studiepunten in het derde modeltraject.

In het derde modeltraject kan een opleidingsonderdeel gevolgd worden aan een andere instelling van de associatie mits goedkeuring door de opleidingscommissie. De bedoeling is onder andere om studenten de mogelijkheid te geven een opleidingsonderdeel te volgen van het schakelprogramma naar de Master in de biowetenschappen..

In het Departement Biowetenschappen en Landschapsarchitectuur heeft een afgestudeerde Bachelor in de agro- en biotechnologie verschillende mogelijkheden om verder te studeren. Via een schakelprogramma kan een masterdiploma in de biowetenschappen, land- en tuinbouwkunde of voedingstechnologie behaald worden. Het schakelprogramma heeft een omvang van maximaal 65 studiepunten en beoogt de algemene wetenschappelijke competenties en wetenschappelijk-disciplinaire basiskennis aan te brengen.

Het postgraduaat 'Training en begeleiding van dieren in de hulpverlening' is in de eerste plaats bedoeld voor studenten uit de afstudeerrichting dierenzorg maar kan ook door andere studenten worden gevolgd.

Studenten uit de afstudeerrichting groenmanagement kunnen doorstromen naar de bachelor na bachelor in de landschapsontwikkeling.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie is van mening dat er meer practica moeten komen in het eerste jaar van de opleiding en dat die vooral gericht dienen te zijn op dierenzorg, voeding en groenmanagement.

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: ok

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie bestaat uit drie studiejaar van elk zestig studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een professionele bachelor. Er is voorzien in een norm- of modeltraject van drie jaar met 60 studiepunten per jaar.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studietoestand belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Sinds 2007-2008 worden de studietijdmetingen via Dokeos georganiseerd. De metingen gebeuren per opleidingsonderdeel en per semester. Voor de professioneel gerichte opleidingen zijn er drie meetmomenten per semester. Op deze manier komen de opleidingsonderdelen die in het betrokken semester worden geëvalueerd aan bod.

De resultaten van het eerste semester van 2008-2009 geven aan dat de reële studietijd die door de studenten opgegeven wordt, zeer sterk varieert. Dit kan onder andere te maken hebben met de zeer diverse instroom van de opleiding (zowel uit ASO, TSO als BSO) maar ook met een verkeerd invullen van de verschillende tabellen door de studenten. Om dit probleem te remediëren, besliste de opleiding om in de toekomst eerder te werken met focusgroepen in plaats van met online bevragingen om zo rechtstreeks bij de studenten te kunnen peilen naar waar de knelpunten in verband met studietijd zitten. De eerste focusgroepen met studenten uit het eerste jaar

vonden plaats in maart 2009. Hieruit bleek dat volgens de studenten de reële studietijd voor de vakken van het eerste semester grotendeels overeenkwam met de begrote studietijd.

De opleiding heeft een aantal organisatorische maatregelen genomen die de studeerbaarheid bevorderen. Zo is er de duidelijke organisatie van het academiejaar (2 semesters van elk 13 weken les en 4 tot 5 weken examen) die van bij de start bekend is en de studentvriendelijke organisatie van het les- en examenrooster. In enkele gevallen hoorde de commissie studentenverzoeken met betrekking tot een betere organisatie van verplaatsingen en meer reële aansluitingsmogelijkheden tussen lessenroosters en vervoersmogelijkheden.

In de syllabi wordt een tijdsplanning voor opdrachten en projecten opgenomen maar toch vinden de studenten uit het derde jaar dat er teveel opdrachten op hetzelfde moment moeten afgewerkt worden. De opleidingscommissie wil daarom de opdrachten, presentaties en evaluatiemomenten ophalen in een semesteriële kalender.

De andere studiebevorderende activiteiten liggen op het vlak van de studiebegeleiding. De eerder kleine schaal van de campus zorgt ervoor dat er nauw contact is tussen studenten en lectoren. De lectoren zijn gemakkelijk bereikbaar voor de studenten.

Wat betreft studiebelemmerende factoren signaleerden de studenten de moeilijkheden in verband met het doorgaan van hoorcolleges en practica op verschillende locaties en het gebruik van de lokalen op de campus Schoonmeersen door andere departementen. Daardoor is de opmaak van het rooster niet evident. Sommige oefeningen gaan door op de proefhoeve in Bottelare, die met openbaar vervoer moeilijk te bereiken is.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om meer aandacht te besteden aan de opmaak van het lessenrooster en meer rekening te houden met de diverse locaties.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie herkende in de gebruikte werkvormen de aansluiting met de doelstellingen. Naast de reguliere hoorcolleges voor kennisoverdracht geeft de opleiding daarbij aandacht aan het competentiegerichte aspect met , projectonderwijs, de afstemming op de praktijk en meer nadruk op zelfstandig werk. De vakgroepen en de opleidingscommissie bespreken de werkvormen die hierbij het best aansluiten. De commissie heeft vastgesteld dat een gemeenschappelijke visie in didactische aanpak over het geheel niet is uitgewerkt in de verschillende opleidingsonderdelen. Elke vakgroep lijkt zijn eigen prioriteiten voor concretisering te bepalen, weliswaar binnen de krijtlijnen van de hogeschool. Verder vindt de commissie dat wat in het programma als competentieeleren voorzien is ook meer expliciet naar de studenten moet gebracht worden.

In het onderwijsontwikkelingsplan van de hogeschool ligt het accent op de organisatie van competentiegericht onderwijs en op het actief en samenwerkend leren binnen de departementen. Binnen de opleiding is er als eerste departementaal onderwijsontwikkelingsproject gewerkt rond een vakoverschrijdend project ecologie. Een tweede project wordt uitgewerkt in het kader van ondernemersvaardigheden.

Geïntegreerde projecten in het eerste jaar sluiten aan bij de literatuurstudie en simuleren in het tweede en derde jaar een situatie eigen aan het werkveld. De studenten krijgen een uiteenzetting en een syllabus over de betekenis en het doel van het project, de eisen en verwachtingen voor de studenten en de coachende projectbegeleiders, tijdsplanning, opbouw van rapport, groeps- en individueel logboek, en de wijze van evalueren. Voor het zelfstandig leren worden in alle jaren en in alle afstudeerrichtingen een aantal didactische sturingsmechanismen ingebouwd zoals studiemateriaal met studeeraanwijzingen, goede leeropdrachten aanvankelijk opgesplitst in deeltaken, en een geleidelijk toenemende complexiteit in de opdrachten.

Voor hoorcolleges, practica of oefeningen is er voldoende lesmateriaal: cursussen, handboeken, handleidingen voor het practicum, syllabi voor de projecten, stage en afstudeerproject. Vakgroepen zijn verantwoordelijk voor de inhoud. Voor de practica en de laboratoriumoefeningen wordt een aanzienlijk deel van de uren gedeeld met de masteropleiding en andere opleidingen binnen de hogeschool. Hiervoor stelt het departement budgetten ter beschikking. De vakgroepen communiceren hun voorstellen met betrekking tot voorzieningen en didactisch materiaal voor de opmaak van de jaarlijkse begroting

Afgestudeerden gaven aan dat ze tevreden waren met de opbouw van de cursussen. Het noodzakelijke eigentijdse computergebruik is ook goed ingeburgerd. De commissie vond echter dat de kwaliteit van de cursussen zelf erg wisselend is. De kwaliteitszorg gebeurt vanuit persoonlijk initiatief als het al mogelijk is qua tijdsbesteding. Zo is de cursus voedingsmiddelenanalyse niet meer actueel en die van procestechnologie onvolledig. De commissie vond het positief dat er een plan is om de uitwisselingen met buitenlandse lectoren en de netwerking te versterken. Dat zou de updating van het cursusmateriaal sterk ten goede kunnen komen.

Bij de update van het cursusmateriaal moet ook aandacht gaan naar een beter evenwicht in functie van de afstudeerrichtingen. Zo past bijvoorbeeld de cursus bodemkunde en bemestingsleer niet onder de huidige uitgebreide vorm in het curriculum voedingsmiddelentechnologie. Wanneer plantenbescherming wordt gegeven in functie van pesticidenresiduen moet ook dierkunde gegeven worden in functie van residuen van diergeneesmiddelen. Er is ook een grote variabiliteit in de studeerbaarheid van de cursussen. Zo is de cursus Bouw en functie van het dier volgens de commissie bijzonder uitgebreid en moeilijk studeerbaar.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie wenst dat de principes van de didactische aanpak gebundeld worden in een éénduidige visie en aanpak doorheen de gehele opleiding.

De commissie dringt aan op een verdere verbetering van de kwaliteit van de cursussen, met aandacht voor de actualiteit en het evenwicht in functie van de afstudeerrichting. In dit opzicht vraagt de commissie een binnen de opleiding coherente kwaliteitsaanpak.

De commissie is van oordeel dat het competentieleren meer expliciet naar de studenten moet gebracht worden

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vond een degelijke organisatie van de toetsing binnen de opleiding. Een echt duidelijk uitgeschreven toetsbeleid blijkt echter niet te bestaan. De departementsraden zijn verantwoordelijk voor de coördinatie en de organisatie van de examens. Per academiejaar en jaarprogramma worden twee examenzittijden georganiseerd. De examenzittijden en -periodes worden jaarlijks vastgelegd in de academische kalender. Er is een volledige en gedetailleerde examenregeling. Voor de opmaak van de examenroosters wordt overleg gepleegd met de betrokken studenten.

In functie van de opleidingsonderdelen en de te verwerven competenties zijn er diverse evaluatievormen. Elk lid van het onderwijzend personeel kan, in overleg met de vakgroep en de opleidingscommissie, de vorm van examineren, vrij kiezen. De examenvorm wordt vooraf aan de studenten kenbaar gemaakt via de studiefiche. De permanente evaluatie gaat uit van criteria gerelateerd aan de competenties die de betrokken onderwijsactiviteiten dienen te borgen en zorgt ervoor dat de student zijn prestaties tijdens de loop van het semester juist kan inschatten. De examenevaluatie gebeurt ofwel schriftelijk ofwel mondeling met schriftelijke voorbereiding. De meeste examens worden schriftelijk afgenomen. Indien beide evaluatievormen voorkomen in hetzelfde opleidingsonderdeel, wordt de verhouding tussen de permanente evaluatie en de examenevaluatie in de vakgroep onderling door de lectoren vastgelegd en goedgekeurd door de opleidingscommissie. Deze verdeling wordt aan de student kenbaar gemaakt via de studiefiche. Peer assessment komt aan bod in projecten vanaf het tweede traject.

De opleidingscommissie moet er op toezien dat de competenties zoals aangegeven in de studiefiches wel degelijk betracht worden. Het is de verantwoordelijkheid van de lectoren om vast te stellen of de door hen vermelde competenties verworven werden. Elke evaluator stelt zijn eigen criteria op en zal daar individueel op toetsen. Hoewel de commissie geen aanduiding heeft om aan de kwaliteit van deze aanpak te twijfelen, vond ze geen beleidsrichtlijn die voor homogeniteit zorgt tussen al de criteria die bepaald worden door deze evaluatoren.

De commissie heeft in de beschikbaar gestelde documenten gezien dat er proefexamens worden georganiseerd. Opmerkelijk is dat de opleidingsverantwoordelijken noch het opleidingspersoneel zelf tijdens de gesprekken de proefexamens naar voren brachten als een belangrijk punt in het beleid niettegenstaande er verschillende van deze examens georganiseerd worden. Het werd de commissie niet duidelijk voor welke vakken ze georganiseerd worden en wat de impact is op de definitieve scores. Verder bleek dat door omstandigheden de terugkoppeling naar de studenten niet of te laat gebeurde wat uiteraard niet de bedoeling kan zijn van deze oefening. De commissie wil dat de opleiding hieraan remedieert.

De commissie stelde vast dat de stage wel de nodige te beoordelen competenties bevat, maar geen gepast begeleidingskader heeft waarop deze beoordeling dient te gebeuren. De commissie vernam dat de opleiding werk wil maken van het realiseren van een stagebeoordeling op basis van gedragsindicatoren ondersteund door een document voor stagementoren dat de doelstellingen, verwachtingen en evaluatie beter omschrijft. De commissie stelde wel vast dat het werkveld tevreden is met het uitgewerkt evaluatiesysteem voor stagiairs en eindwerkprojecten. Anderzijds stelde de commissie een zeer groot verschil vast in kwaliteit tussen de eindwerken. Ze vindt dat deze verschillen moeten weggewerkt worden door een degelijke systematische aanpak.

De informatie over de evaluatievorm en de doelstellingen zijn vermeld op de studiefiches. De doelstellingen van het opleidingsonderdeel en de evaluatievorm worden door de lector zelf verder toegelicht tijdens het inleidende hoorcollege. De studiefiche is de eerste pagina van elke syllabus. Elke evaluatieperiode wordt gevolgd door een terugkoppeling (feedback) van de examenresultaten naar de studenten. De feedback wordt georganiseerd in het programma, maar kan eveneens gebeuren op individuele vraag.

De kwaliteitsbewaking van het toetsgebeuren gebeurt via de bevragingen van de opleidingsonderdelen bij de studenten. Tijdens het academiejaar 2008-2009 werd door de Hogeschool Gent, een nieuwe vragenlijst opgesteld waarin getoetst wordt naar de tevredenheid van de evaluatiemethode. Ook via de participatiecommissie en het departementaal studentenorgaan hebben de studenten de kans om hun bevindingen naar voren te brengen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de verschillende aspecten van de toetsing te concretiseren in een competentiegericht toetsbeleid.

De commissie vraagt een duidelijke houding in verband met de doelstelling van proefexamens en het al dan niet organiseren ervan. De commissie vindt dat de feedback na de proefexamens beter georganiseerd moet worden.

De commissie vraagt aandacht voor de vastgestelde kwaliteitsverschillen in de eindwerken.

De commissie vraagt dat het begeleidingskader voor de beoordeling van de stages zo snel mogelijk wordt opgesteld.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling. De inschrijving van een student met de soorten studiecontracten en -trajecten, procedure van inschrijven, inschrijvingsdata, aanvraag vrijstellingen, studievoortgangsbewaking, en wijzigen van inschrijving worden daarin geregeld.

Sinds het academiejaar 2004-2005 is het aantal studenten sterk gestegen. Die stijging valt samen met de oprichting van de afstudeerrichting dierenzorg. Sindsdien is de verhouding tussen mannelijke en vrouwelijke eerstejaarsstudenten omgeslagen naar een meer gelijke verdeling. De oorzaak is opnieuw de oprichting van de afstudeerrichting dierenzorg waarvoor zich overwegend vrouwelijke studenten inschrijven.

De verhouding van de instroom vanuit ASO ten opzichte van TSO loopt vrij gelijk. Bijna 42 % heeft vóór de aanvang van deze opleiding al hoger onderwijs gevolgd, waarvan de grote meerderheid komt uit de diergeneeskunde of uit een opleiding industrieel ingenieur. Slechts 2 studenten hadden ook al een diploma hoger onderwijs behaald.

Wat betreft het onthaal van nieuwe studenten, kunnen zij die dat wensen zich inschrijven voor introductiesessies van de basiswetenschappen, informatica en studentenfaciliteiten (Dokeos, e-mail) tijdens de onthaalweek. Tijdens het academiejaar wordt een monitoraat voor basiswetenschappen en toegepaste informatica georganiseerd. De commissie vindt dat de begeleiding van abiturienten erg mager uitvalt en niet is aangepast aan

de heterogeniteit van de instromende studenten. De commissie heeft geen sterk beleid terug gevonden met betrekking tot communicatie en bekendmaking van de opleiding, noch tot het optimaliseren of aanpassen van het instroombeleid aan de hand van analyses of studieresultaten. Tijdens de gesprekken met de commissie gaven studenten wel aan dat ze wel de juiste informatie gekregen hadden in verband met de opleiding wanneer ze hun keuze maakten.

In antwoord op de flexibilisering heeft de student de mogelijkheid om gedurende een volledig academiejaar, twee semesters halftijds te studeren (= horizontaal) of gedurende één semester per academiejaar voltijds te studeren (= verticaal). Een student kan een geïndividualiseerd traject aanvragen, en laat zijn aanvraag adviseren door de trajectbegeleider. Hierbij houdt men rekening met de volgtijdelijkheid van de opleidingsonderdelen, de haalbaarheid in hoofdte van de student en in functie van de organisatie van de opleiding. Studenten hebben de mogelijkheid om in te schrijven met een diplomacontract, een creditcontract of een examencontract.

Een student kan vrijstellingen aanvragen aan de departementsraad op basis van eerder verworven kwalificaties (EVK) en/of eerder verworven competenties (EVC). Hiervoor heeft de opleiding een duidelijk beleid uitgestippeld. Voor vrijstellingen wordt de student doorverwezen naar de trajectbegeleider of stafmedewerker EVC toelatingsonderzoek van de hogeschool. Een student die op basis van EVC's vrijstellingen wenst te bekomen, dient bij zijn aanvraag een bewijs van bekwaamheid voor te leggen met alle relevante bewijsstukken in verband met de aangevraagde competenties.

Binnen het Departement Biowetenschappen en Landschapsarchitectuur wordt een schakelprogramma voorzien voor studenten die zich wensen in te schrijven voor een masteropleiding (master in de biowetenschappen) op grond van een professionele bachelor. Het programma beoogt de algemene wetenschappelijke competenties en wetenschappelijk-disciplinaire basiskennis bij te brengen. Studenten kunnen in het derde modeltraject als keuzeopleidingsonderdeel een opleidingsonderdeel van het schakeljaar volgen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de instroombegeleiding beter aan te laten sluiten op de heterogeniteit van de instromende studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	ok
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	nvt
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding beschikt over een deskundige pool van onderwijzend personeel. Er is open overleg en collegialiteit onder de lectoren. Dat vergemakkelijkt aanzienlijk de organisatie en opleidingsactiviteiten.

Elk lid van het OP behoort tot een vakgroep die waakt over de inhoudelijke kwaliteit van het curriculum en de invulling van de personeelsformatie. De opleidingsonderdelen worden toegekend op basis van de deskundigheid van het personeelslid, zijn expertise, zijn onderzoeksdomein en dienstverlenende activiteiten. Het personeel wordt continu aangespoord om actief betrokken te zijn bij dienstverlening en onderzoek.

Verschillende OP-leden hebben buiten hun kernopdracht nog andere taken zoals de werking en het onderhoud van de PC-apparatuur, organisatie en administratie m.b.t. projectaanvragen en dienstverleningsovereenkomsten voor maatschappelijke dienstverlening en onderzoek. OP-leden zijn ook zelf verantwoordelijk voor het goed functioneren en de uitrusting van hun labo of practicum. De commissie heeft wel bedenkingen in verband met de degelijkheid van de kerntaken indien al deze mensen zoveel neventaken moeten opnemen.

Het OP-kader is de laatste jaren sterk gewijzigd. Er zijn nu ook mensen met een doctoraat bijgekomen. Jaarlijks wordt een personeelsformatie vastgelegd. Voor de verdeling wordt rekening gehouden met het aantal basisopleidingen en de daaraan verbonden ingerichte studiepunten, een opleidingsafhankelijke wegingcoëfficiënt en het aantal financierbare studenten. Bij de berekening houdt men rekening met evoluties over vijf jaar.

De administratieve omkadering van het departement wordt centraal gebudgetteerd en gestructureerd en is gesteund op een basisteam aangevuld met een ondersteunend kader, afhankelijk van onder meer het aantal studenten. De departementsraad kan via de personeelsformatie dit kader aanpassen aan de typische noden van het departement. Het technisch personeel wordt betaald op werkingsmiddelen of via de derde geldstroom.

Er is een vaste procedure van werving, selectie en bevordering van onderwijzend personeel en van administratief en technisch personeel (ATP). Gezien de gesloten enveloppe is een goed doordachte vacantieverklaring essentieel voor elke nieuwe aanwerving. Bijzondere aandacht wordt dan ook besteed aan de functie en taakomschrijving, aan de wijze van bekendmaking van vacatures en aan de modaliteiten van selectie. Een lector moet minimaal een masterdiploma hebben, voor een praktijklector volstaat een bachelordiploma. De kandidaten dienen voldoende pedagogische en sociale vaardigheden te bezitten. Gezien het belang van onderzoek en maatschappelijke dienstverlening wordt bij aanwerving veel belang gehecht aan de nodige competenties en ervaring op dit vlak.

Hogeschool Gent organiseert jaarlijks voor de nieuwe lesgevers een onderwijskundige vorming die gericht is op de specificiteit van de lespraktijk in het hoger onderwijs onder de vorm van seminars.

Sedert het academiejaar 1998-1999 maken functioneringsgesprekken deel uit van het departementaal gevoerde personeelsbeleid. Op basis van deze gesprekken worden de verschillende taken en opdrachten per OP-lid vastgelegd. Tijdens de functioneringsgesprekken wordt aandacht besteed aan feedback over het functioneren

van de medewerkers. Op hogeschoolniveau is in 2002 een procedure voor zelfevaluatie en evaluatie van medewerkers uitgewerkt aan de hand van een beschreven referentiekader. Deze zelfevaluatie wordt schriftelijk vastgelegd en besproken met de voorzitter van de vakgroep, de opleidingscoördinator of het departementshoofd, al naargelang de functie van de medewerker binnen het departement. De hieruit voortvloeiende evaluatie dient voor de regelmatige beoordeling van de medewerker alsook vormt ze de basis voor de functioneringsgesprekken. Afhankelijk van het statuut van het personeelslid ligt de frequentie tussen 3 en 5 jaar. In het kader van bevordering of benoeming kunnen bijkomende evaluaties zich opdringen. Het functioneren van het onderwijzend personeel is ook onderwerp van systematische studentenbevragingen. De resultaten van de bevraging zijn algemeen positief.

Er zijn procedures uitgewerkt voor benoeming en bevordering van personeelsleden. Sinds voorjaar 2009 wordt binnen Hogeschool Gent werk gemaakt van een nieuw loopbaanbeleid voor het onderwijzend personeel. De competenties van de personeelsleden die worden bevorderd in deze overgangsfase dienen in lijn te liggen met de strategische doelstellingen van Hogeschool Gent. In deze bevorderingsronde wordt een uitspraak gedaan over de kennis en opgebouwde ervaring, en anderzijds zijn of haar potentieel om op een hoger niveau een voortrekkersrol op zich te nemen tot het behalen van de doelstellingen van Hogeschool Gent op vlak van onderwijs, coördinerende functie, onderzoek en dienstverlening.

De onderwijskundige professionalisering van het personeel is geëxpliciteerd in het onderwijsontwikkelingsplan. De verdere ontwikkeling en vernieuwing van onderwijsconcepten en didactische werkvormen, het gebruik van digitaal leermateriaal, nieuwe vormen van begeleiding en het gebruik van aangepaste toetsvormen verandert en verbreedt de rol van het onderwijzend personeel. Ook op het vlak van dienstverlening en onderzoek streeft men een verdere professionalisering na. Lectoren krijgen middelen en tijd voor nascholing voor zover dit praktisch mogelijk is. Er zijn cursussen onderwijskundige vorming voor beginnende en gevorderde OP-leden, opleidingssessies m.b.t. onderzoeksvaardigheden ingericht door de Cel Onderzoek, begeleiding en ondersteuning van personen met specifieke opdrachten: studiebegeleiders, ombudspersonen, kwaliteitsmedewerkers, PR-verantwoordelijke en studiedagen georganiseerd door AUGent. Aanvragen voor budgetten tot deelname aan nascholing worden beoordeeld door een commissie op basis van duidelijke criteria.

Bij werving, selectie, aanstellingen, bevorderingen en benoemingen wordt er over gewaakt dat alle kandidaten gelijke kansen krijgen. Er zijn geen quota opgesteld. In 2006 onderschreef de hogeschool de VLOR-engagementsverklaring "Diversiteit als meerwaarde van het Vlaams Hoger Onderwijs" en besliste zij een structureel diversiteitsbeleid uit te bouwen. Daartoe werd een werkgroep "Diversiteit" opgericht en werd gestart met een SWOT-analyse. Het enige meetbare aspect voor de geëvalueerde opleiding binnen dit rapport is de man/vrouw verhouding van de medewerkers die zich verhoudt als 16/13. In de departementsraad is één op twee leden een vrouw.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de veelheid aan taken van het OP-personeel te bewaken zodat de onderwijsopdracht niet in het gedrang komt.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Aan de hand van de beschikbare documenten heeft de commissie vastgesteld dat het OP-kader multidisciplinair is uitgebouwd met voor elke vakgroep een sterke verankering in het werkveld. De OP-leden hebben een waaier aan diploma's. Verschillende lectoren combineren hun onderwijsopdracht nog met een beroepsactiviteit in de sector en zijn actief in onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. Tevens participeren verschillende OP-leden in beroepsverenigingen, (associatie)onderzoeks- en stuurgroepen van onderzoeksprojecten en volgen zij talrijke stageplaatsen op. In het kader van de opleiding worden eveneens bedrijfsbezoeken georganiseerd in binnen- en buitenland waardoor er ook langs deze weg een permanente voeling met de praktijk bestaat en vele contacten werden opgebouwd.

Verschillende lectoren hebben een overlap met de masteropleiding. Ook worden voor bepaalde vakken gastlectoren ingezet. Er dient gewaakt te worden dat deze lectoren voldoende voeling hebben met de professionele gerichtheid van de bacheloropleiding zodat de opleiding een coherente opleidingsvisie per afstudeerrichting kan verzorgen.

Belangrijke banden van de opleiding met het beroepenveld worden o.a. gevormd via gastprofessoren, gastsprekers, stages, projecten met buitenschoolse partners, bedrijfsbezoeken en oefeningen georganiseerd door externen. Via de stagebezoeken spelen de stagebegeleiders een rol bij het aanhalen en uitbreiden van de professionele netwerken. Er wordt echter een heterogeniteit vastgesteld in de stagebegeleiding en de link met de praktijk, afhankelijk van de individuele lector.

De internationale contacten van het OP-personeel verlopen zowel georganiseerd als individueel, voortvloeiend uit de onderwijsactiviteit of uit het onderzoek. Een aantal activiteiten kaderen in deelname en/of aanwezigheid op internationale symposia. Andere internationale contacten zijn aanwezig door de jaarlijkse organisatie van de studiereizen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om de professionele gerichtheid van alle lectoren beter te bewaken zodat de heterogeniteit die nu wordt vastgesteld bv. in de stagebegeleiding vermindert.

De commissie beveelt aan om bij de lectoren de specifieke professionele gerichtheid van de bacheloropleiding en de specifieke opleidingsvisie t.o.v. de masteropleiding te bewaken.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Voor 490 studenten in het academiejaar 2008-2009 zijn er 29 personen die een OP-opdracht vervullen. Die vertegenwoordigen 17,70 VTE. Tevens wordt voor het invullen van de opleidingsonderdelen ook beroep gedaan op vier gastprofessoren. In totaal tellen de gastprofessoren mee voor 0,65 VTE. De verhouding lector-student is derhalve bijna 1/17. Het onderwijzend personeel behoort – op één uitzondering en de gastprofessoren na – tot het Departement Biowetenschappen en Landschapsarchitectuur (BIOT),

Bijna de helft van de medewerkers heeft een vast statuut.

De verdeling van de verschillende leeftijdscategorieën is vrij evenwichtig, één tussen 20 & 29 jaar, 9 tussen 30 & 39 jaar, 6 tussen 40 & 49 jaar, 8 tussen 50 & 59 jaar en één boven de 60 jaar.

De administratieve omkadering van het departement bestaat uit 9 FTE, verdeeld over twee vestigingsplaatsen voor zowel de academische als de professionele opleidingen.

De opleiding stelt in haar zelfevaluatie rapport dat de organisatie van de activiteiten op twee campussen een hypotheek legt op een doorgedreven optimalisatie van het personeelsbestand. De berekende OP-omkadering is, gezien de gesloten enveloppe, afhankelijk van het departementaal verloop, en van de beweging van andere departementen. Het aantal studenten is sterk toegenomen door het oprichten van de afstudeerrichting dierenzorg waardoor er meer OP-leden nodig zijn. De opdracht van de OP-leden behelst niet alleen onderwijskundige taken, maar ook participatie aan projectmatig wetenschappelijk onderzoek (PWO) en/of maatschappelijke dienstverlening. Dit heeft tot gevolg dat het takenpakket van de medewerkers niet enkel toeneemt, maar tevens extra ondersteuning vraagt.

De commissie onderschrijft die vaststelling. Ze is van mening dat deze opleiding te weinig personeel heeft. Dat heeft te maken met verschillende aspecten. De commissie heeft vastgesteld dat de werkdruk hoog is, onder meer door de verantwoordelijkheid voor een grote complexiteit aan taken. Een steeds wijzigende verdeelsleutel vanuit het hogeschoolbestuur maakt de langetermijnplanning op departementaal vlak moeilijk. Het takenpakket neemt toe als gevolg van het samengaan van onderwijskundige –en coördinerende taken en participatie aan PWO en/of maatschappelijke dienstverlening en vraagt extra ondersteuning en een duidelijke kwantificering in de ambtsbevoegdheden. Desalniettemin kan de opleiding rekenen op een grote inzet en flexibiliteit vanwege de medewerkers, zodat de uitdagingen die zich aanbieden meestal worden aangegaan en vaak met positief gevolg. Een groot aantal studenten, de nood aan opsplitsing in deelgroepen, de nieuwe onderwijsvormen, de toenemende participatie in dienstverlening en projectmatig onderzoek creëren een nood aan extra omkadering. Het departement beseft het probleem en heeft in haar middellange termijnplanning wel uitbreiding voorzien naast tevens een optimale invulling van ambten die vrijkomen als gevolg van pensionering.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt dringend werk te maken van het aanwerven van meer onderwijzend personeel, gezien de ongunstige ratio's.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	onvoldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. De commissie is van mening dat er onvoldoende personeel beschikbaar is. Maar zij maakt een positieve afweging omdat zij vastgesteld heeft dat de basiskwaliteit vooral gehaald wordt door de grote inzet en betrokkenheid van het personeel. Deze situatie kan echter niet lang blijven duren en vraagt dringend actie.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het globale infrastructuurbeleid wordt gevoerd door de hogeschool. Er is een dienst Interne Preventie en Milieu voor veiligheidsaspecten. De opleidingsverantwoordelijken en het secretariaat zorgen voor de organisatie van het gebruik van lokalen. Het investeringsbeleid voor de specifieke opleidingsgebonden materiële voorzieningen is in handen van het departement.

De onderwijsruimten zijn verspreid over drie campussen. Het hoofdgebouw bevindt zich op de campus te Melle. Andere leslokalen, proefvelden, labo's en serres bevinden zich op de campus Schoonmeersen te Gent en op de Proefhoeve Bottelare. De afstudeerrichting dierenzorg kan gebruik maken van de infrastructurele faciliteiten van de faculteit Diergeneeskunde van UGent. Bij de bouw van het nieuwe complex te Melle werd gekozen voor auditoria, leslokalen, computerruimtes, tekenklassen en een ruime bibliotheek. In Melle zijn er geen laboratoria. Door de groei van het aantal studenten op de campus werd in 2008 gestart met een uitbreiding van het gebouw. De meeste leslokalen zijn goed uitgerust met mogelijkheden voor overheadprojectie, internettoegang en beamerprojectiemogelijkheden.

Voor de practica wordt gebruik gemaakt van de meer dan uitstekende labo-infrastructuur met chemische en technologische laboratoria op de campus Schoonmeersen te Gent. Er zijn labo's voor Levensmiddelen-microbiologie, voor Agro- en Levensmiddelenchemie, voor Zuiveltechnologie en voor Graan- en diervoeder-technologie. Verder is er de Proefhoeve Bottelare, een opleidings- en onderzoekssite voor de gewasteelt en -bescherming. Er is een Praktijkcentrum voor de Land- en Tuinbouw (PCLT) te Roeselare met een grote hoeveelheid zeer recente machines, een Laboratorium voor Plantenbiotechnologie in Gent en de Agrivet – Lanupro- samenwerking met Universiteit Gent. De dierlijke productie binnen de professionele bachelor in de agro- en biotechnologie werkt samen met de dierlijke productie van de master biowetenschappen en master bioingenieurswetenschappen. Voor de gezamenlijke practica wordt er gebruik gemaakt van het oude slachthuis van Lanupro te Melle, de melkveestallen (Melle) en varkensstallen (Merelbeke) van Agrivet. In het CVO (centrum voor volwassenenonderwijs – stad Gent) zijn er lessen lessen en metselen in het kader van de onderdelen constructies, materialen en machines en in het Testcentrum Maaidorsers (CHN Belgium) oefeningen in het kader van akkerbouw.

In de Faculteit Diergeneeskunde Universiteit Gent in Merelbeke gaan de meeste oefeningen door in het hanteren van en omgaan met dieren. Daar is ook een anatomiemuseum van de vakgroep morfologie en de facultaire bibliotheek. Bepaalde praktische oefeningen worden gegeven door assistierend academisch personeel. De manege Stal Infinity in Nevele en Aymeline De Cartier – vzw Equiproco stellen infrastructuur en paarden ter beschikking voor het leren hanteren en verzorgen van paarden.

De infrastructuur van het KTA – Tuinbouwschool Melle heeft gronden, serres met klimaatsturing, assimilatiebelichting, en waterbeheersing en kassen voor bloemeteelt, opkweek van jonge planten, groenten, fruitplantage en kruiden voor educatie en demonstraties van snoei, gewasbescherming, rassenkennis en oogstwerkzaamheden. Er is toegang tot het park en een collectie bomen, struiken en vaste planten in het kader van het opleidingsonderdelen boom- en sierteelt, alsook toegang en gebruik van het natuurgebied "Buiten Westen" in het kader van het project ecologie, vegetatiekunde en verwerkingstechnieken en natuurbeheer.

In het kader van de oefeningen bosbeheer wordt gebruik gemaakt van de infrastructuur van het Provinciaal Domein 'Het Leen' te Eeklo in samenwerking met Inverde vzw. Op het domein is er een boseducatief centrum en

een ruim uitgebouwd arboretum. Voor het project plant- en groenmanagement is er een nauwe samenwerking met het Proefcentrum voor Sierteelt te Destelbergen.

Voor het project plant- en groenmanagement is er een nauwe samenwerking met het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek met praktijkwerk in het Natuurreservaat Gulke Putten (Wingene)

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding succesvol gebruik maakt van de synergie met de masteropleiding in hetzelfde departement van de hogeschool en van de samenwerking in de infrastructuur van de UGent binnen de associatie. Maar omwille van de aanwezigheid van professionele en academische opleidingen binnen het departement komt de eigenheid van deze opleiding niet uit de verf waardoor soms de indruk gewekt wordt dat een aantal specifieke noden uit het oog verloren worden. Zo vindt de commissie bijvoorbeeld dat meer samenwerking met de practica diergeneeskunde en met de tuinbouwschool wenselijk is.

Hogeschool Gent heeft tien bibliotheken verspreid over verschillende campussen in de regio Gent-Aalst. De Hogeschool Gent heeft een elektronische Aleph-catalogus en een uitgebreide collectie elektronische tijdschriften, databanken, woordenboeken en relevante websites. Er zijn links naar andere openbare bibliotheken en wetenschappelijke instellingen. Studenten en personeelsleden kunnen van thuis uit toegang krijgen tot het intranet van de hogeschool en zo de e-bronnen van de hogeschool raadplegen. De collectie in Melle is ruim en bevat ongeveer 7500 boeken, een 60-tal lopende tijdschriften, meer dan 2500 eindwerken, ongeveer 250 bodemkaarten en biologische waarderingskaarten en alle Ferrariskaarten. De digitale collectie van Hogeschool Gent bevat een 260-tal elektronische bronnen. Sinds kort zijn er 12 000 elektronische boeken opgenomen in onze catalogus. De bibliotheek van de campus Melle fungeert ook als lokaal zelfstudiecentrum voor een 40-tal studenten met een tiental computers. Op de campus Schoonmeersen is het nieuwe zelfstudiecentrum bijna voltooid.

De elektronische leeromgeving (ELO) Dokeos is een webgebaseerd Cursus Management Systeem. Met Dokeos kan men documenten in een groot aantal formaten publiceren, discussieforums beheren, weblinks beheren, werken/of studiegroepen creëren, oefeningen opstellen en testen laten uitvoeren, een agenda met taken en deadlines bijhouden, 'Ad Valvas' bijhouden (ook nieuwe berichten via e-mail versturen), en studenten papers, opdrachten, verslagen, enz. laten inleveren. Ook Dokeos is van op om het even welke plaats toegankelijk. Maatregelen om de veiligheid en integriteit van de gegevens op het informatienetwerk te waarborgen zijn genomen. Er is een helpdesk met netwerkinformatie. Studenten kunnen ICT-ware aan schappelijke prijzen aankopen.

Er is een restaurant beheerd door de vzw Sovoreg en een foyerruimte met aansluitingen voor internetconnectie en draadloos internet, en een kopieertoestel. De lectoren beschikken over een eigen verblijfs- en werkruimte.

Er is een centrale cursusdienst voor syllabi die verkocht worden via een zelfbedieningssysteem. Standaard Boekhandel zorgt al vóór de aanvang van het academiejaar voor de verkoop van de handboeken. Vanaf het academiejaar 2008-2009 verkrijgen alle eerstejaarsstudenten de syllabi gratis. Er zijn tientallen lockers voorzien.

De campus Melle is gemakkelijk bereikbaar, zowel via openbaar als particulier vervoer. Op de campus is enkel parkeergelegenheid voor de lectoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie stelt voor meer samen te werken wat de practica betreft met de faculteit diergeneeskunde en de tuinbouwschool.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De centrale dienst communicatie tekent de grote lijnen uit om potentiële studenten te bereiken. Daarnaast is er per departement een pr-verantwoordelijke. Toekomstige studenten kunnen informatie vinden via de algemene website van de hogeschool, de departementale website, diverse brochures en de departementale studiewijzer. Het departement neemt deel aan de vijf SID-IN beurzen, organiseert jaarlijks drie infosessies en een opendeurdag. Lectoren informeren potentiële studenten via workshops, deelname aan de Wetenschapsweek en het Wetenschapsfeest en aanwezigheid op beurzen (vb. Agriflanders). Laatstejaars van het KTA – Tuinbouwschool Melle krijgen workshops. Er is een gezamenlijke website tussen de vijf hogescholen in Vlaanderen die de opleiding bachelor in de agro- en biotechnologie aanbieden en Fevia om de afstudeerrichting voedingsmiddelentechnologie meer bekendheid te geven.

Wat betreft instroombegeleiding ontvangt de student bij inschrijving een informatiemap met nuttige informatie over het departement, een brochure waarin het aanbod studie- en trajectbegeleiding wordt vermeld en studie- en examenvaardigheden worden toegelicht, de academische kalender en informatie over de onthaaldag, introductiesessies en cursusverkoop. Voor de aanvang van het academiejaar worden introductiesessies basiswetenschappen, informatica en studentenfaciliteiten (Dokeos, e-mail) georganiseerd. Er wordt een onthaaldag voorzien met een voorstelling van verantwoordelijken en van Sovoreg, veiligheid op de campus en de studentenraad en regeling voor een geïndividualiseerd traject.

In het eerste jaar licht de studiebegeleider die tevens lector is de waaier van studiehulpmogelijkheden toe. Studenten worden aangemoedigd van deze bronnen gebruik te maken. De Cel Studieadvies en Sovoreg kunnen rechtstreeks gecontacteerd worden.

Elk departement beschikt over een studietrajectbegeleider, die het centraal aanspreekpunt is. Zij verstrekt informatie bij keuzemomenten en op sid-in's en infodagen. De tweede kerntaak van de studietrajectbegeleider is het opvolgen van het studieverloop en het gekozen traject. Hierin hanteert men drie parameters: inzet, het feitelijke studeergedrag en zelfinschatting. Buiten de departementale ondersteuning kan de student ook terecht bij de overkoepelende Dienst Studieadvies en Studiebegeleiding.

In de opleiding zijn twee sessies studievaardigheden geïntegreerd in de lessen 'Communicatie en rapportering' van het eerste traject.

De commissie stelde vast dat er een vlot contact is tussen de studenten, het studentensecretariaat en de lectoren. De commissie heeft een positief gevoel over de studiebegeleiding, wat bevestigd werd door de studenten. Er is een ruim aanbod over studieadviesmogelijkheden. Studenten waren tevreden over de studiebegeleidingsessies. Er is tijdens de visitatie geen degelijke opvolging gebleken voor studenten die vroegtijdig uitstromen. De commissie vindt dat hieraan moet geredigeerd worden. De organisatie en communicatie van proefexamens in het eerste jaar dienen als instrument tot studiebegeleiding te worden ingezet. De studiebegeleiding van de stage is sterk wisselend in kwaliteit, afhankelijk van de lector.

Voor psychosociale problemen die het studietraject negatief beïnvloeden, kan de student geholpen worden op of via de hogeschool. De Cel Studieadvies en Studiebegeleiding staat voornamelijk in voor intensieve ondersteuning omtrent beheersing van studiestress en faalangst (relax-cd). Sovoreg vzw helpt studenten met financiële, psychologische en relationele problemen.

De ombudsfunctie wordt waargenomen door een lector. De ombudsdienst werkt rond problemen bij de toepassing van de onderwijs- en examenregeling.

De internationale samenwerkingsverbanden van Hogeschool Gent worden gecoördineerd en ondersteund door de Cel Internationalisering voor de coördinatie van contracten en raamakkoorden met buitenlandse partnerinstellingen en de administratieve en logistieke steun voor studenten- en lectorenmobiliteit en de Sector Onderwijs en Dienstverlening. Dit betreft internationale samenwerking op onderwijskundig gebied. De onderzoekscontacten en –projecten worden door de Dienst Onderzoek & Dienstverlening opgevolgd.

Aanbevelingen ter verbetering:

Er is tijdens de visitatie geen degelijke opvolging gebleken van studenten die vroegtijdig uitstromen. De commissie vindt dat hieraan moet geremedieerd worden.

De organisatie en communicatie van proefexamens in het eerste jaar dienen als instrument tot studiebegeleiding te worden ingezet.

De commissie beveelt aan om een homogene studiebegeleiding van de stage te verzorgen.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	goed
facet 4.2, studiebegeleiding:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Op hogeschoolniveau is een structuur voor kwaliteitszorg ontwikkeld. Er werd een centrale kwaliteitscoördinator en departementale kwaliteitscoördinatoren aangesteld. De Onderwijskwaliteitsraad bepaalt de strategie inzake kwaliteitsverbetering. De werkgroep Onderwijskwaliteitsondersteuning verricht beleidsvoorbereidend en beleidsondersteunend werk, staat in voor de organisatie van de gegevensinzameling en het voorbereidend werk ten behoeve van de Onderwijskwaliteitsraad, implementeert het kwaliteitsbeleid van de hogeschool en verstrekt hulp en begeleiding aan de departementen en de centrale administratie bij het opzetten van initiatieven met betrekking tot kwaliteitsverbetering.

Het kwaliteitszorgbeleid steunt op volgende elementen: een vierjaarlijkse zelfevaluatie, bevragingen, contacten met het werkveld en een jaarlijks departementaal kwaliteitsactieplan.

Binnen het departement BIOT is een departementale kwaliteitszorgcoördinator aangesteld. Sinds 2009 is er een departementale onderwijskwaliteitscel werkzaam, die instaat voor de bewaking en optimalisering van de kwaliteit van de opleidingen en het departement. Hieruit leidt de commissie af dat het departement in de goede richting gaat. Dit moet nu in de realiteit neergezet worden. Verschillende functies in de departementale kwaliteitscel worden uitgeoefend door mensen die opleidingsoverkoepelende functies hebben. Volgens de commissie is de kwaliteit een zaak van de opleiding zelf en zijn het de opleidingsverantwoordelijken die de individuele kwaliteitswaarborging per opleiding moeten bewaken.

Zowel op departementaal niveau als op het niveau van de opleidingen worden jaarlijks verschillende bevragingen afgenomen. De studenten worden bevraged over opleidingsonderdelen, de stage, de opleiding in het algemeen, de studietijdmeting en de onthaaldag. Daarnaast worden er ook bevragingen van de medewerkers, de afgestudeerden en het werkveld georganiseerd. Het werkveld werd voor alle afstudeerrichtingen binnen de BAB de laatste keer bevraged in maart 2009 via een online enquête. Daarnaast worden zowel instromers als bijna-afgestudeerden (afwisselend) tweejaarlijks bevraged met betrekking tot de opleiding. Vanaf het voorjaar van 2010 zullen al deze bevragingen online gebeuren via Dokeos. Sinds september 2008 behoort de opvolging alsook de verdere afhandeling en verwerking van de resultaten tot de taak van de stafmedewerker kwaliteitszorg van de opleiding.

De commissie heeft vastgesteld dat er op departementaal niveau een kwaliteitsbeleid is, maar ze heeft sterke lacunes waargenomen met betrekking tot een specifiek systematisch gerichte kwaliteitszorg voor de opleiding zelf. De commissie vindt het tevens merkwaardig dat de opleidingsverantwoordelijke niet in de departementsraad zetelt om er voor te zorgen dat de kwaliteitsborging de juiste plaats krijgt in het operationeel beleid van de opleiding. Het kwaliteitssysteem vanuit hogeschoolniveau is niet duidelijk noch voldoende vertaald op opleidingsniveau. Dit resulteert in een te kleine betrokkenheid en te beperkte mogelijkheden van het personeelskader om concreet bij te dragen aan de verbetering van de opleiding. Zo is bijvoorbeeld onvoldoende bekend wat de essentie is van de bevragingen en wat ze kunnen opbrengen. Het departementaal verbeterplan was onbekend bij het personeel van de opleiding. De kwaliteitszorg is nog niet geïntegreerd in de werking. Er zijn wel een aantal procedures maar er is nog geen kwaliteitshandboek. De beheersing van de kwaliteitszorg is onvoldoende zichtbaar. Er is geen zekerheid of potentiële verbeteringen het gewenste resultaat zullen hebben.

De commissie stelt dat de opleiding een ernstige oefening moet doen om de kwaliteitszorg gestructureerd in de dagelijkse werking van de opleiding te brengen, met inbegrip van specifiek opleidingsgebonden opvolgingsmechanismen en resultaatmetingen van de aangebrachte verbeteringen. De visie moet concreter zijn dan die van de hogeschool of het departement en moet meer gericht zijn op de specifieke doelstellingen van de opleiding. De bottom-up stroom moet meer plaats krijgen.

De opleiding ziet in dat er moet gewerkt worden aan een betere bevragingmethode. Het bevragen op zich brengt eveneens een extra werkdruk met zich mee. Hierbij is vooral de verwerking en de verslaggeving doorslaggevend. Een nieuw systeem werd in het academiejaar 2009-2010 uitgetest.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om het departementaal kwaliteitsbeleid te vertalen naar het opleidingsniveau en te richten naar de specifieke doelstellingen van de opleiding.

De commissie suggereert om de opleidingsverantwoordelijke en kwaliteitszorgverantwoordelijke op te nemen in de departementsraad. Vanuit die positie kan de actieve implementatie van integrale kwaliteitszorg mee vorm geven aan de operationele en dagelijkse werking van de opleiding.

De commissie adviseert de opleiding om een kwaliteitshandboek op te stellen.

De commissie vraagt de opleiding om bevragingen van afgestudeerden en werkveld efficiënt en systematisch te organiseren volgens een degelijke en constante methodiek, en een degelijke resultaatopvolging te doen van de aangebrachte verbeterpunten.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kennis genomen van de opvolgingsmethodiek van de bevragingen en de zelfevaluatie. De resultaten van deze bevragingen vormen ook een aspect bij de evaluatie van de medewerkers, die uitgevoerd wordt door de vakgroepvoorzitters en het departementshoofd. De resultaten van de bevraging van de opleidingen worden samen met de betrokken collega's geëvalueerd tijdens de opleidingscommissies en verbeterpunten of aanpassingen aan het curriculum worden voorgesteld. Knelpunten gemeld in het departementaal studentenoverleg worden opgevolgd door het departementshoofd, de voorzitter van de opleidingscommissie of de kwaliteitscoördinator. Dit alles resulteert in verbeteracties, zoals beschreven in het zelfevaluatie rapport. De commissie merkt dat de bevragingen resulteerden in verbeterfiches, waarvan noch de acties noch de resultaat-effectiviteit opgevolgd werden.

De commissie meent uit de gesprekken en de documenten af te mogen leiden dat verbeteringen, zoals die voor het curriculum, worden aangestuurd door individuele initiatieven van het opleidingspersoneel, eerder dan vanuit een impuls en bezorgdheid van het beleid, dat meer op het niveau van de hogeschool en het departement blijft en meer gericht lijkt op infrastructuur- en efficiëntieverbeteringen.

Voor de commissie is het niet duidelijk waar de uiteindelijke verantwoordelijkheid ligt voor de visie en de werking van de kwaliteitsverbetering binnen de opleiding in verband met de aansturing van curriculumhervorming en cursusoptimalisatie. Veel wordt ofwel in algemene termen van bovenuit (departementaal) gestuurd of individueel aangepakt door het onderwijzend personeel. Het is niet duidelijk hoe de sturing gebeurt om aanpassingen coherent uit te voeren in het licht van een consistent opleidingsproject. De commissie stelde vast dat de remediëring van verbeteringen als gevolg van terugkoppelingen voornamelijk op de schouders van de lesgevers gelegd wordt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie wenst dat er een duidelijk en coherent verbeterbeleid met een gesloten PDCA-cirkel wordt uitgewerkt.

De commissie wenst dat de uiteindelijke verantwoordelijkheden duidelijk vastgelegd worden met betrekking tot de visie en de werking binnen de opleiding in haar geheel.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden met de structuren die bestaan voor de participatie van studenten. De studenten zijn vertegenwoordigd in de bestuursorganen van de associatie, de hogeschool en het departement. De studentenraad van de hogeschool telt dertien leden – een per departement – en heeft een eigen website. Op departementaal niveau is er naast de vertegenwoordiging in de departementsraad, sinds 2007 een participatiecommissie opgericht. De participatiecommissies oefenen de bevoegdheden van de studentenraad uit voor alle aangelegenheden die zich situeren op departementaal niveau. Tenslotte is er sinds 2000 een departementaal studentenorgaan werkzaam met vertegenwoordigers uit alle studiejaar. Voor deze vergaderingen worden op de campus Melle per opleiding, per studiejaar en afstudeerrichting verantwoordelijken uitgenodigd. Op het niveau van de opleiding hebben de studenten inspraak via de opleidingscommissie. De afgestudeerden bevestigden in de gesprekken dat zij vonden dat er naar hen geluisterd werd. Ze gaven voorbeelden van aanpassingen aan het curriculum naar aanleiding van opmerkingen van studenten.

Naast de decretaal voorziene vertegenwoordiging van het personeel in de bestuursorganen worden de personeelsleden betrokken via personeelsvergaderingen, opleidingscommissies en vakgroepen.

Een aantal personeelsleden is zeer nauw betrokken bij het beleid doordat ze coördinerende functies uitoefenen zoals voorzitter van de opleidingscommissie, vakgroepvoorzitter, verantwoordelijke studiebegeleiding, verantwoordelijke internationalisering. Ideeën of voorstellen m.b.t. onderwijskundige aspecten gaan vanuit de vakgroep naar de opleidingscommissie, die op haar beurt de departementsraad adviseert. Daarnaast worden ook beslissingen vanuit de opleidingscommissie aan de vakgroepen doorgegeven.

In elke departementsraad zetelen drie externe leden uit sociale, economische en culturele milieus die aansluiten bij de opleidingen van het departement. Daarnaast verlopen de contacten met het werkveld vrij informeel onder

meer via stageopdrachten, projectwerking, projectmatig wetenschappelijk onderzoek, maatschappelijke dienstverlening, navorming en resonantieverenigingen. Het werkveld heeft de commissie tijdens de gesprekken bevestigd dat de participatie bij het beleid van de opleiding vrij informeel gebeurt. Feedback kan wel gegeven worden maar er is geen deelname in een stuurgroep. De commissie vindt dat dit kan verbeterd worden.

De alumni worden bij de kwaliteitszorg betrokken via bevestigingen. Naar aanleiding van een bevestiging van laatstejaarsstudenten waait naar voren kwam dat zij voorstander waren van een alumnivereniging, werd in 2007 BIOTICA opgericht. De activiteiten van de alumnivereniging zijn voorlopig nog gericht op ontmoetingsmomenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de participatie van het werkveld bij het beleid van de opleiding meer formeel en gestructureerd te organiseren.

De commissie adviseert om de band met de alumni te verstevigen, onder meer door het meer frequent instellen van resonantieverenigingen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	onvoldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. De commissie maakt een positieve afweging omdat zij tijdens het bezoek ervaren heeft dat de motivatie bij de lectoren aanwezig is om aan kwaliteitsverbetering te werken. De initiatieven moeten gekaderd worden binnen een kwaliteitsplan op opleidingsniveau. Ondersteuning op departementaal niveau is hierbij nodig maar kan volgens de commissie ook gegeven worden vermits de nodige expertise op departementaal niveau aanwezig is.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de breedte van deze opleiding mogelijkheden geeft aan afgestudeerden om terecht te komen in een zeer divers beroepenveld. Door hun directe inzetbaarheid kunnen ze tewerkgesteld worden in een breed gamma functies en subsectoren van de biotechniek, eigen aan de afstudeerrichtingen: landbouw, dierenzorg, groenmanagement, plantmanagement (tuinbouw) en voedingsmiddelentechnologie. Dat blijkt ook uit de resultaten van de bevestigingen van de afgestudeerden. De afgestudeerden zijn ook gegeerd op de arbeidsmarkt. 87 % van de afgestudeerden vindt binnen de zes maanden een job. 25 % van de studenten vindt een job op de stageplaats.

Uit de resultaten van de uitgevoerde enquêtes bij werkgevers en stagebegeleiders blijkt over het algemeen tevredenheid over de opleiding hetgeen zich uit in een brede inzetbaarheid van de afgestudeerden.

De bevestigingen van het werkveld in het kader van stagebegeleidingen geven aan dat er een hoge graad van zelfstandigheid aanwezig is bij de afgestudeerden en dat deze in staat zijn snel nieuwe competenties te verwerven. Dat werd tevens bevestigd in de gesprekken tijdens de visitatie. Ook de algemene en vakgebonden kennis van de afgestudeerden wordt positief beoordeeld door de werkgevers.

Uit de resultaten van een bevestiging van het werkveld naar de relevantie van de competenties, zowel algemene als domeinspecifieke, komt naar voren dat ruim 50 % van de respondenten het kennisaspect en/of de vaardigheid relevant tot heel relevant vindt binnen de respectievelijke programma's. De commissie vindt dit niet echt een behoorlijk cijfer en vraagt zich af wat hierbij het streefcijfer van de opleiding is.

Uit de open vragen blijkt dat respondenten nog suggesties hebben in verband met het programma. In de dierenzorg is vooral vraag naar goede communicatieve vaardigheden en er moet nog meer nadruk gelegd worden op dierenzorg en omgang met dieren. In groenmanagement zou men meer nadruk op plantenkennis en praktijkervaring willen. Binnen het werkveld van de landbouw wensen een aantal respondenten een grotere talenkennis. Daarnaast is er ook vraag naar een grondigere opleiding in communicatieve vaardigheden en in wetgeving en reglementering. Tenslotte wenst het werkveld van de voedingsmiddelentechnologie vooral meer communicatieve (zowel mondeling als schriftelijk, met inbegrip van presentatietechnieken) en sociale vaardigheden.

De bevestiging van de afgestudeerden leert dat zij over het algemeen tevreden zijn over de opleiding. Afgestudeerden van de richting dierenzorg vragen naar meer praktijkervaring tijdens de opleiding. Een aantal tekortkomingen uit de eerste jaren dierenzorg zijn ondertussen via curriculumwijziging aangepakt. Uit de gesprekken vernam de commissie, dat de afgestudeerden wel erg tevreden zijn over de brede, algemene vorming die de opleiding biedt, het contact met en de kennis van de lectoren en de samenwerking met UGent. Afgestudeerden groenmanagement vinden dat een verdere specialisatie in tuinaanleg, tuinbouw en natuurbeheer een noodzaak is.

Ongeveer 60 % van de afgestudeerden is tevreden over de persoonlijke ontplooiingsmogelijkheden die de opleiding biedt, over de algemene vorming als springplank naar een waaier van verschillende jobs en over de

opleiding als voorbereiding op hun professionele leven, en zou anderen aanraden om de studies van BAB te volgen. De commissie vindt dat hier veel ruimte is voor verbetering.

42 % heeft na het behalen van het diploma nog verdere vorming gevolgd of volgt deze nog op het moment van bevraging. Hoewel dit een vrij hoog percentage is, geeft slechts 11 % van de afgestudeerden aan dat deze verdere vorming wijst op een tekort tijdens de opleiding aan Hogeschool Gent.

De studenten geven in de bevraging van de opleidingsonderdelen aan dat beheersing van de leerstof door de lector een sterk punt is. Aangegeven verbeterpunten waren de actualisering van de onderwijsactiviteit, het ter beschikking stellen van goed bruikbaar leermateriaal, het volgen van de studievorderingen van de studenten door de lector en de duidelijkheid van examen- en andere evaluatieopdrachten. In de afstudeerrichting Landbouw wensen de studenten meer specialisatie in de dierlijke productie. Aandachtspunten waren het beter bekend maken van de ombudsdienst en meer mogelijkheden om op de campus te studeren. Daarnaast was er vanuit de diverse afstudeerrichtingen ook duidelijk vraag naar meer specialisatie (keuze) en meer praktijk of oefensessies. Als algemene opmerking was er ook vraag naar een betere organisatie en communicatie, vooral via webmail.

Met betrekking tot stages werden de aansluiting van de stage bij de opleiding, de timing, de begeleiding vanuit de stageplaats en de voldoende spreiding van de stagebesprekingen als sterke punten vermeld. Meer informatie over de doelstellingen blijft een aandachtspunt. Ook de ondersteuning en de begeleiding van de buitenlandse stageplaatsen kan volgens de studenten beter.

Studenten blijken over het algemeen tevreden te zijn over de organisatie en de begeleiding van hun afstudeerproject, alsook over de relevantie ervan. Bijna de helft van de studenten vindt echter dat de criteria onvoldoende toegelicht werden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om na te gaan hoe de sociale samenwerkingsvaardigheden, de communicatievaardigheden en de taalvaardigheden beter aan bod kunnen komen in het programma.

De commissie vraagt om de voorbereiding en de begeleiding van de eindwerken te verbeteren teneinde de kwaliteit van de afstudeerwerken te verhogen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en de 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding volgt de slaagcijfers op. De slaagcijfers van generatiestudenten van voor de invoering van de flexibilisering (2001-2004) variëren van 66 % tot 88 %. De slaagcijfers van de eerstejaarsstudenten (generatie- en niet generatiestudenten) variëren van 69 % tot 81 %. Vanaf het academiejaar 2004-2005 varieert het percentage

generatiestudenten dat voor 100 % van de opgenomen studiepunten een creditbewijs behaalde van 18 % tot 39 %. Het percentage generatiestudenten dat voor meer dan 75 % van de opgenomen studiepunten een creditbewijs behaalde varieert van 47 % tot 67 % met een gemiddelde van 59 %. Bij studenten die tussen 0 en 60 credits verworven hadden bij aanvang van het academiejaar, ligt het percentage studenten dat voor meer dan 75 % van de opgenomen studiepunten een creditbewijs behaalde tussen 62 % en 71 %, met een gemiddelde van 67 %. Studenten uit het algemeen secundair onderwijs behalen hogere slaagcijfers en realiseren een betere studievoortgang dan studenten uit het technisch en beroepssecundair onderwijs. De gemiddelde studievoortgang (meer dan 75 % van de credits behaald) voor studenten die reeds tussen de 60 en 120 credits hebben verworven bedraagt 93 %. De gemiddelde studievoortgang (meer dan 75 % van de credits behaald) voor studenten die reeds tussen de 120 en 180 credits hebben verworven van de academiejaren 2006-2007 en 2007-2008 is 97 %. De gemiddelde studieduur van de totale studentenpopulatie bedraagt 3 jaar en 1 maand. Volgens de commissie realiseert de opleiding een behoorlijk onderwijsrendement.

Vanaf het academiejaar 2001-2002 tot en met 2007-2008 stopt gemiddeld 11,5 % van de ingeschreven studenten. Het grootste deel van de studenten geeft geen officiële reden op waarom ze stoppen maar vermeldde 'te moeilijk', 'verkeerde studiekeuze' en 'gaan werken' als meest voorkomende redenen. Sommigen beginnen een andere opleiding. Maar een grondige analyse van de vroegtijdige uitstroom ontbreekt nog.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de oorzaken van vroegtijdige uitstroom te analyseren en gepaste remediëring uit te werken.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding gaf de opleiding aan volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

- Er werd voor de opvolging van bevragingen een procedure uitgeschreven door de stafmedewerker kwaliteitszorg die goedgekeurd werd in de departementale onderwijskwaliteitscel. Hierdoor zal de opvolging van verbeterpunten in de toekomst gewaarborgd worden.
- Er wordt op dit moment op hogeschoolniveau een kwaliteitshandboek uitgeschreven. De opleiding heeft ervoor geopteerd om dit kwaliteitshandboek af te wachten om vervolgens te starten met opleidingsspecifieke aanvullingen hierop.
- Bevragingen bij afgestudeerden en werkveld zullen systematisch elke drie jaar gebeuren, zoals ook beschreven staat in de procedure opvolging bevragingen. Een eerste cyclus gebeurde in 2009, de volgende is gepland voor 2012. Aanvullend zullen er minstens jaarlijks en zeker na een kwantitatieve bevraging van het werkveld resonantiecyclussen georganiseerd worden door de verschillende afstudeerrichtingen met ondersteuning van de stafmedewerker kwaliteitszorg.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet aangepast.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele en academische gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	voldoende	
Facet 2.4: Studieomvang	ok	
Facet 2.5: Studielast	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	nvt	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	onvoldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	goed	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	voldoende	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	onvoldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

HoGent

Hogeschool Gent

- professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie
 - afstudeerrichting Landbouw
 - afstudeerrichting Voedingsmiddelentechnologie
 - afstudeerrichting Dierenzorg
 - afstudeerrichting Groenmanagement (met de keuzemogelijkheden Groen- of Plantmanagement)

Hoofdstuk 2 Katholieke Hogeschool Kempen

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie in de Katholieke Hogeschool Kempen

Ten gevolge van het “Decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap” van 13 juli 1994 fuseerden de vrije katholieke hogescholen uit de Kempen op 1 september 1995 tot één hogeschool, de Katholieke Hogeschool Kempen. Vandaag telt de Katholieke Hogeschool Kempen elf departementen en biedt ze, gespreid over campussen in Geel, Lier, Turnhout en Vorselaar vijf masteropleidingen, 33 bacheloropleidingen en 47 afstudeerrichtingen aan.

Na de fusie van 1995 trad de Katholieke Hogeschool Kempen toe tot de Associatie K.U.Leuven. Deze is sinds 11 juli 2002 een feit.

De Katholieke Hogeschool Kempen is een multisectorale instelling die opleidingen aanbiedt in zes studiegebieden: gezondheidszorg, handelswetenschappen en bedrijfskunde, industriële wetenschappen en technologie, biotechniek, onderwijs en sociaal-agogisch werk. Tijdens het academiejaar 2008/2009 waren er 6.371 studenten ingeschreven en werkten er een 700-tal personeelsleden.

De opleiding bachelor in de agro- en biotechnologie is de enige opleiding van het departement agro- en biotechniek. De opleiding agro- en biotechnologie kent een lange historiek. In 1985 heeft de hogeschool, toen Hoger Instituut der Kempen genaamd, als eerste in Vlaanderen de graduaatsopleiding Land- en tuinbouw opgericht binnen de afdeling Industrieel Ingenieur. De graduaatsopleiding Land- en tuinbouw startte met 117 studenten in het eerste jaar en bood toen de opties rundveeteelt, akkerbouw, intensieve veehouderij, groenteteelt, sierteelt, fruitteelt en agro-industrie aan. Tijdens het academiejaar 1994-1995 werd de naam van de graduaatopleiding Land- en tuinbouw gewijzigd in de opleiding Gegradueerde in landbouw en biotechnologie en ze behoorde vanaf dan tot het departement Industrieel ingenieur en biotechniek. Vanaf het academiejaar 1997-1998 werden de opties biotechniek en tuinaanleg toegevoegd aan de opleidingsprogramma's. In het academiejaar 2001-2002 werd de naam van de opleiding op vraag van alle opleidingen in Vlaanderen gewijzigd in Agro- en biotechnologie. Vanaf het academiejaar 2003-2004 startte de opleiding met de optie dierenartsassistent. Dit bracht een verdubbeling van het aantal eerstejaarsstudenten te weeg.

In het najaar van 2006 werd onder impuls van de minister van onderwijs het aantal afstudeerrichtingen beperkt tot 7 met name Agro-industrie, Biotechnologie, Dierenzorg, Landbouw, Tuinbouw, Groenmanagement en Voedingsmiddelentechnologie. Tevens werden er tussen de hogescholen afspraken gemaakt wie welke afstudeerrichting zou inrichten. De K.H.Kempen richt sindsdien de afstudeerrichtingen Biotechnologie (vroegere biotechniek), Dierenzorg (vroegere dierenartsassistent), Landbouw, Tuinbouw en Voedingsmiddelentechnologie (vroegere agro- en voedingstechnologie) in.

In maart 2007 werd de afstudeerrichting Dierenzorg gevisiteerd en geaccrediteerd door het Accreditation Committee for Veterinary Nurse Education (ACOVENE), een Europees accreditatieorgaan voor opleidingen van dierenartsassistent.

In het academiejaar 2008-2009 startte de opleiding met een programma landbouwmechanisatie, een extra specialisatie binnen de afstudeerrichting Landbouw.

Het departement groeide uit tot een departement met ongeveer 400 studenten en 25 VTE aan personeel.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat het niveau en de oriëntatie betreft, voldoet de opleiding naar het oordeel van de commissie aan de decretaal opgelegde normen voor de algemene en beroepsgerichte competenties, nodig voor het zelfstandig kunnen verrichten van beroepsgerichte activiteiten in de agro- en biotechnologie zoals beschreven in het door de commissie vooropgestelde domeinspecifiek referentiekader.

De opleiding is ingebed in een sterke, ondersteunende hogeschool. Het is een hogeschool met een duidelijke visie die achter haar bacheloropleiding staat.

Wat betreft het niveau heeft de commissie tot haar genoegen vastgesteld dat tijdens haar bezoek de officiële Europese heraccreditatie van het Accreditation Committee for Veterinary Nurse Education voor de afstudeerrichting dierenzorg is toegekomen en zij feliciteert de opleiding met het behalen van dit belangrijk kwaliteitskenmerk. De know-how die met het behalen van deze heraccreditatie werd opgedaan kan waarschijnlijk inspirerend werken voor de totale opleiding.

De BAMA-profielen van de associatie K.U.Leuven beschrijven de algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties eigen aan het niveau van deze professionele bachelor. De onderwijsraad K.H.Kempem verduidelijkt de algemene en algemene beroepsgerichte competenties met gedragsindicatoren in het document 'Competentieprofiel van de professionele bachelor'.

Wat betreft de algemene opleidingsdoelstellingen wil deze opleiding mensen opleiden tot direct inzetbare beroepsbeoefenaars in de agrarische, para-agrarische en biotechnologische sector. De afgestudeerden nemen hierin een functie op als uitvoerende medewerker met verantwoordelijkheden. Dit vereist van de afgestudeerde de nodige vakdeskundigheid zowel in kennis als in vaardigheden en correcte beroepsattitudes. Gezien de grote verscheidenheid aan deelsectoren is specialisatie via verschillende afstudeerrichtingen en keuzevakken ingevoerd.

De beroepsspecifieke competentiedomeinen zijn het verantwoord en duurzaam werken met planten, dieren en micro-organismen; verantwoord en duurzaam biologische producten be- en verwerken; verantwoord omgaan met de ecologische en milieukundige aspecten van de bedrijfsvoering; het technisch vaardig zijn binnen de toepassingen van de bedrijfsvoering; de bedrijfsvoering op een economische en juridisch correcte wijze sturen; managementfuncties ondersteunen en kwaliteitsvol werken binnen een kwaliteitszorgsysteem. Al deze competentiedomeinen krijgen een specifieke weging binnen elke afstudeerrichting en specialisatie. Binnen de afstudeerrichting Biotechnologie zijn de specialisaties milieubeheer en biotechniek, binnen de afstudeerrichting

Landbouw zijn dat akkerbouw, rundveeteelt, intensieve veehouderij en landbouwmechanisatie, binnen de afstudeerrichting Tuinbouw zijn dat fruitteelt, groenteteelt, sierteelt en tuinaanleg, voor de afstudeerrichting Dierenzorg is dit dierenartsassistente en voor Voedingsmiddelentechnologie is dit voedingsmiddelentechnologie .

Stagebedrijven worden geïnformeerd over de stage-gerelateerde competenties via de stagedocumenten en de jaarlijkse infodag voor stagebedrijven in land- en tuinbouw.

De studenten worden geïnformeerd over de doelstellingen van de opleiding en de competenties via diverse kanalen zoals de onderwijs- en examenregeling (OER), de opleidingsbrochures, de website, de ECTS-fiches die beschikbaar zijn bij elke cursus en besprekingen binnen de departementale raad.

De commissie waardeert de ver doorgedreven specialisatiegraad van de verschillende afstudeerrichtingen. Dit zorgt voor een duidelijke meerwaarde van de opleiding. Ze is tevens tevreden met de algemene basis die de opleiding aan de studenten meegeeft als kader waarop later kan verder gebouwd worden.

De commissie stelt echter vast dat de doorstroming naar de studenten van de beoogde doelstellingen van de opleiding en de beoogde competenties niet adequaat gebeurt en dat het competentiegericht didactisch gebeuren nog in de praktijk dient vertaald te worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de competenties zoals die in het BAOBAP-project zijn vastgelegd effectief als basis in de opleiding te gebruiken.

De commissie adviseert de opleiding om het competentiegericht leren meer expliciet te maken.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De algemene en algemeen beroepsgerichte competenties werden door de onderwijsraad van de K.H.Kempen geconcretiseerd door het beschrijven van gedragsindicatoren in het document 'Competentieprofiel van de professionele bachelor, algemene en algemeen beroepsgerichte competenties' van september 2008. Het beschrijft naast de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties de beroepsspecifieke competenties per competentiedomein en per afstudeerrichting/specialisatie. De commissie is zeer tevreden met de verschillende specialisaties die de opleiding verstrekt waarin de K.H.Kempen zich onderscheidt van de vier andere opleidingen bachelor in de agro- en biotechnologie aan de hogescholen in Vlaanderen. Hierdoor levert de K.H.Kempen direct inzetbare bachelors in een specifiek werkveld. De opleiding zal daarvoor ook gemakkelijker nieuwe hedendaagse ontwikkelingen binnen de deelsectoren kunnen opvolgen en opnemen binnen het opleidingsprogramma. In 2006 zijn de volgende mogelijke afstudeerrichtingen voor de opleiding ingeschreven in het Hogeschool Onderwijs Register (HOR): agro-industrie, biotechnologie, dierenzorg, groenmanagement,

landbouw, tuinbouw en voedingsmiddelentechnologie. De K.H.Kempen organiseert alle bovenstaande afstudeerrichtingen met uitzondering van agro-industrie en groenmanagement waarin de eerder geciteerde specialisaties werden opgenomen.

Internationalisering is opgenomen in de beleidsvisie. Binnen de hogeschool is een raad internationalisering werkzaam waarin ook een departementsverantwoordelijke internationalisering zetelt. Wat betreft internationalisering stelde de commissie vast dat er verschillende initiatieven zijn om dit ernstig aan te pakken en ernstige aanzetten te geven om internationalisering te activeren. De opleiding bachelor in de agro- en biotechnologie is lid van de Europese organisatie VETNNET. Via deze organisatie bouwen de lectoren van de specialisatie dierenartsassistentie een netwerk uit met scholen die een opleiding voor veterinary nurses organiseren binnen Europa. Uit deze contacten blijkt dat de opleidingen in Noorwegen en Zweden voor wat betreft niveau vergelijkbaar zijn met de afstudeerrichting dierenzorg. In het academiejaar 2007-2008 is er voor het eerst een uitwisseling geweest omtrent stage. De commissie vindt dat het goed zou zijn mochten ook de andere afstudeerrichtingen zulk een netwerk uitbouwen om te leren van de ervaring van andere buitenlandse scholen.

De opleidingsdoelen en competenties zijn degelijk afgestemd op het werkveld. Door de systematische contacten en samenwerking met het werkveld via stages, bedrijfsbezoeken, studiedagen en dergelijke worden evoluties binnen het werkveld gevolgd en worden de doelstellingen bijgestuurd. Vele lectoren zijn werkzaam binnen het werkveld en behouden er via deze weg een sterke binding mee onder andere door toegepaste wetenschappelijke projecten en het geven van navorming aan het werkveld. De stagebedrijven vormen een belangrijk contact om de opleidingsdoelen te toetsen aan het werkveld. Op de jaarlijkse bedrijfsleidersdag voor de stagebedrijven van land- en tuinbouw wordt regelmatig getoetst of de doelen van de stage aansluiten met de realiteit van het werkveld.

Sinds academiejaar 2007-2008 zetelen 3 oud-studenten uit het werkveld in de departementsraad. Daarbinnen werden de opleidingsdoelen en het opleidingsconcept recent besproken samen met de studenten en lectoren. Sinds de start van de afstudeerrichting dierenzorg is een werkgroep van vertegenwoordigers van de hogescholen en vertegenwoordigers van de Orde der dierenartsen actief. Zij hebben een ontwerprijst gemaakt van diergeneeskundige handelingen die een dierenverpleegkundige (afgestudeerde van de opleiding bachelor in de agro- en biotechnologie afstudeerrichting dierenzorg) zelfstandig zou mogen uitvoeren. Momenteel wordt het dossier mede ondersteund door de belangenvereniging vzw-Bachelor.be. Voor de uitbouw van de specialisatie landbouwmechanisatie krijgen de lectoren ondersteuning van de vzw Fedagrim, een vereniging van fabrikanten van land- en tuinbouwmachines.

Binnen de BAOBAP-studie werden de beroepsspecifieke competenties getoetst aan het werkveld zijnde de stagebedrijven van de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen.

Via een plaatsingsdienst heeft de opleiding voortdurend contact met bedrijven die vacatures aanbieden enerzijds en afgestudeerden anderzijds. Hieruit blijkt dat de ver doorgedreven specialisaties geapprecieerd worden binnen het werkveld. De commissie stelt voor om een verdere specialisatie mogelijk te maken in de richting van de moleculaire biotechnologie en het groenmanagement. Het opzetten van een reflectiegroep vanuit het werkveld om de doelen en competenties te bewaken en dynamisch te maken per deelsector zou in de toekomst een sterk punt zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie stelt voor om een verdere specialisatie mogelijk te maken in de richting van de moleculaire biotechnologie en het groenmanagement.

De commissie wil de opleiding aanmoedigen om internationale netwerken uit te bouwen voor alle specialisaties.

De commissie ondersteunt het initiatief van de opleiding om een werkveldreflectiegroep op te zetten per deelsector om de doelen en competenties te bewaken en dynamisch te maken.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	voldoende
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het opleidingsconcept K.H.Kempen is de richtwijzer voor het programma van de opleiding. De opleiding wil mensen opleiden tot direct inzetbare beroepsbeoefenaars in de agrarische, para-agrarische en biotechnologische sector. De afgestudeerden nemen hierin een functie op als uitvoerende medewerker met verantwoordelijkheden. Gezien de grote verscheidenheid aan deelsectoren binnen het werkveld is specialisatie doorgevoerd. De specifieke specialisatie-inhoud brengt men in aparte opleidingsonderdelen en voor de algemene inhoud zijn er gemeenschappelijke opleidingsonderdelen.

Na een gemeenschappelijk eerste semester in het eerste jaar kiezen de studenten voor een bepaalde afstudeerrichting. In het tweede jaar maken de studenten van de afstudeerrichting Landbouw een verdere keuze uit de specialisaties: akkerbouw, intensieve veehouderij, rundveeteelt. De studenten die kiezen voor landbouwmechanisatie maken deze keuze al bij de aanvang van het tweede semester van het eerste jaar.

De studenten uit de afstudeerrichting Tuinbouw hebben in het tweede jaar de mogelijkheid om in één van de volgende specialisaties te studeren: fruitteelt, groenteteelt, sierteelt of tuinaanleg.

De studenten Biotechnologie kunnen kiezen voor biotechniek of milieubeheer.

De studenten Voedingsmiddelentechnologie en Dierenzorg hebben geen keuzemogelijkheden meer. In de afstudeerrichting Dierenzorg wordt gespecialiseerd in dierenartsassistentie.

Het huidige programma heeft vorm gekregen door contacten met het werkveld en afgestudeerden en door informatie die lectoren verkregen via vakliteratuur en bijscholingen. De commissie vindt dat de opleidingsprogramma's aangepast zijn aan de noden van het werkveld.

Wat betreft curriculumwijzigingen heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding hiervoor een gestructureerde procedure hanteert.

De beroepscompetenties die in de verschillende afstudeerrichtingen en specialisaties van de opleiding bachelor in de agro- en biotechnologie worden aangeleerd, komen aan bod in leergebieden die gedefinieerd zijn vanuit de ervaringen met het werkveld en vanuit het beroepsopleidingsprofiel. De leergebieden kunnen beschouwd worden als pijlers waarop het opleidingsprogramma wordt gebouwd. Binnen elk leergebied is vastgelegd welke aspecten aan bod komen, afhankelijk van de gekozen afstudeerrichting. Volgende leergebieden worden onderscheiden:

- PLANT: plantkunde en plantenfysiologie, bodemkunde en bemestingsleer, plantenbescherming, teelttechnieken van land- en tuinbouwgewassen, vaardigheden in teelthandelingen, natuur, bedrijfsstage in een bedrijf met teelten en eindwerk omtrent teelten.
- DIER: dierkunde, dierlijke voeding, veehouderijtechnieken, vaardigheden in veehouderijtechnieken, dierenzorg, anatomie, fysiologie, dierengedrag, dierenverzorging van grote en kleine huisdieren, assistentietechnieken, bedrijfsstage in een veehouderijbedrijf, dierenartsenpraktijk, eindwerk omtrent veehouderij, dierenverzorging.

- MICRO-ORGANISMEN, BIOTECHNOLOGIE: microbiologie, vaardigheden werken met micro-organismen, biochemie, moleculaire biologie, biotechnologie, bedrijfsstage in biotechnologie, eindwerk omtrent biotechnologie.
- BE- EN VERWERKEN PRODUCTEN (Bio, land- en tuinbouw): levensmiddelentechnologie, levensmiddelen-chemie, -hygiëne, productontwikkeling, warenwetgeving, fabricagecontrole, bedrijfsstage in de voedingsindustrie, eindwerk omtrent levensmiddelentechnologie.
- TECHNIEK: elektrotechniek, motortechniek, land- en tuinbouwmachines, installaties land- en tuinbouw, uitvoeringstechnieken, bedrijfsgebouwen land- en tuinbouw, procestechneik, diagnostiek, elektronica landbouwmachines, bedrijfsstage in land- en tuinbouwmechanisatie, eindwerk in land- en tuinbouwtechnieken.
- MILIEU-ECOLOGIE: milieuproblematiek, milieubeleid, -technieken en –recht, natuurinrichtings- en beheerstechnieken, milieuzorg, bedrijfsstage in natuur- en milieusector, eindwerk omtrent natuur en milieu
- MANAGEMENT: agrarisch beleid, boekhouding, financieel beleid, kostencalculatie, bedrijfseconomie, bedrijfsbeleid, burgerlijk en handelsrecht, agrarische wet- en regelgeving, wet- en regelgeving omtrent dierenzorg, marketing.
- KWALITEITSZORG: kwaliteitszorgsystemen: HACCP, BRC, ..., kwaliteitshandboek.
- BASISCOMPETENTIES: communicatieve vaardigheden, informaticavaardigheden, maatschappelijke vorming, wetenschappelijke vaardigheden: chemie, natuurkunde.

Competenties ontwikkelen binnen de leergebieden is een groeiproces dat over verschillende opleidingsfasen wordt gespreid in zes fasen: algemene inleidende wetenschappelijke kennis (1ste semester), algemene toegepaste wetenschappelijke kennis – kennismaking met de sector (2de semester), voorbereidende specialisatie – integratie (3de semester), en verkennende praktische specialisatie (4de semester). Tijdens de 3de en 4de fase wordt er reeds meer taakgericht gewerkt. Fase vijf gaat over opdrachtgestuurde Integratie in de sector/werkveld (5de semester) met start voor het eindwerk, en fase zes betreft verruiming van de integratie (6de semester).

In fase 5 en 6 werken de studenten in tal van opleidingsonderdelen contextgericht waarin ze zelfstandig al of niet in teamverband werken.

De competentiematrix geeft per specialisatie aan in welke opleidingsactiviteiten van het opleidingsprogramma de concrete competenties worden aangeleerd, ingeoeft en geëvalueerd. Naarmate men in een hogere opleidingsfase een bepaalde werkvorm gebruikt, verwacht men van de student dat hij ook een hoger niveau bereikt in de ontwikkeling van zijn algemene en algemeen beroepsgerichte competenties, onrechtstreeks wordt hij hierop ook geëvalueerd via de gebruikte werkvorm. De lectoren zorgen voor de concrete invulling van de opleidingsonderdelen en opleidingsactiviteiten in functie van de doelstellingen van de opleiding. Theorie en praktijk zijn sterk verweven en in beide worden opdrachten gegeven waarin studenten kennis en vaardigheden uit verschillende onderwijsactiviteiten moeten combineren en integreren om hun competenties te bereiken.

De commissie stelde vast dat de opleiding de nodige aandacht heeft voor een degelijke onderbouwing van het programma, zeker wat de beroepsspecifieke competenties betreft. Er moet echter meer aandacht besteed worden aan het bijbrengen van de algemene competenties. De commissie is van mening dat dit nog verbeterd kan worden door meer uniformiteit over de afstudeerrichtingen heen en door leerbegeleiding vanuit de opleiding. Ze denkt hierbij voornamelijk aan de kwaliteit van kritische zelfreflectie, gestructureerd zelfstandig werken en rapporteren.

Competentiegericht leren moet ook meer expliciet aanwezig zijn. Het ontdekken van persoonlijke competenties wordt niet echt aangepakt met uitzondering van dierenzorg en biotechnologie. De commissie adviseert om de doelstellingen en de competenties van de opleiding nog duidelijker te verwoorden en beter zichtbaar te maken, zowel op curriculumniveau als op cursusniveau. Ook de kwaliteit van de ECTS-fiches kan verbeterd worden. Deze zijn zeer wisselend ingevuld.

Voor de uitwerking van de internationale dimensie binnen het departement is een departementale coördinator internationalisering aangesteld die samenwerkt met de werkgroep internationalisering van de hogeschool, de departementale werkgroep internationalisering en het departementshoofd. Elke afstudeerrichting wordt hier vertegenwoordigd door een lector.

Binnen de opleiding stimuleert de departementale werkgroep internationalisering de studenten om een internationale ervaring op te doen via stage in het buitenland. De opleiding organiseert een verplichte buitenlandse studiereis voor de laatstejaars. Er is steeds een combinatie van studiebezoeken aan bedrijven, instellingen, verenigingen, scholen m.b.t. de afstudeerrichting en de lokale cultuur.

Land- en tuinbouw is een sector die Europees gereguleerd wordt, binnen de specialisatievakken wordt de Europese dimensie opgenomen. Door de talrijke internationale contacten die lectoren hebben opgebouwd, worden buitenlandse partners die een bezoek brengen aan de hogeschool in de mate van het mogelijke ook gevraagd een gastles te geven voor de studenten.

In samenwerking met VETNET is er ook een Europees accreditatieorgaan opgericht nl. Acovene, dat erover waakt dat alle geaccrediteerde instellingen voldoen aan Europees kwaliteitsonderwijs. Het departement ABT werd in juni 2007 voor twee jaar geaccrediteerd. In 2009 werd een nieuwe erkenning voor twee jaar verkregen. Dit creëert op het vlak van internationalisering een extra opportuniteit voor studiereizen, uitwisseling van studenten en lectoren, stageplaatsen, Europese werkgelegenheid voor afgestudeerden, bijscholing voor lectoren, eventuele nieuwe Europese projecten en uitwisselingservaringen.

In het academiejaar 2009-2010 neemt het departement samen met andere departementen deel aan een project om een internationale module microbiologie en biotechnologie uit te werken.

Binnen de opleiding agro- en biotechnologie bestaat nog geen lange traditie van buitenlandse stages. Dit is vooral te wijten aan het gegeven dat de stage in een aantal afstudeerrichtingen wordt gespreid over een volledig kalenderjaar. Studenten van de afstudeerrichtingen landbouw, tuinbouw en dierenzorg kunnen de stage van de 5de opleidingsfase uitvoeren in het buitenland. Elke student die hiervoor opteert, wordt verplicht dit te doen in de periode juli, augustus, september tussen het 2de en 3de jaar.

De commissie waardeert de inspanningen die al gedaan zijn voor internationalisering maar is wel van mening dat deze verder dienen uitgewerkt en geconcretiseerd te worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vindt dat de kwaliteit van de ECTS-fiches verbeterd kan worden. Ze zijn zeer wisselend ingevuld. Een zekere sturing is nodig.

De commissie vraagt meer aandacht voor het bijbrengen van algemene competenties. Deze dienen op een meer gestructureerde manier naar voren gebracht te worden door het gehele curriculum heen.

De commissie adviseert de opleiding om meer aandacht te besteden aan het ontdekken en leren van algemene persoonlijke competenties (kritische zelfreflectie, gestructureerd zelfstandig werken en rapporteren) kan beter.

De commissie vraagt de opleiding om de activiteiten rond internationalisering en internationalisation@home nog verder uit te bouwen.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding aandacht heeft voor een professionele gerichtheid. Dat uit zich in de centrale plaats van de stage in het programma maar ook in de sectorgerichtheid van de opleidingsonderdelen.

De startende student krijgt eerst een grondige basiskennis die hem moet helpen inzicht te verwerven in basiswetenschappen als biologie, chemie, natuurkunde en techniek. Kennisontwikkeling is aanwezig in elk opleidingsonderdeel. Vakliteratuur (ook internationale) is verwerkt in het cursusmateriaal. In het tweede en het derde jaar ligt het accent op het verwerven van vakspecifieke kennis en vaardigheden en de integratie ervan in beroepsspecifieke situaties. Doorheen het opleidingstraject wordt de student gestimuleerd om zelfstandig kennis te ontwikkelen in het kader van levenslang leren. Aan de hand van de praktijkopdrachten kunnen de studenten de opgedane kennis oefenen en hun beroepsvaardigheden verder ontwikkelen. In het eerste jaar zijn de opdrachten nog welomschreven maar die evolueren naar geïntegreerde opdrachten in het derde jaar. De studenten kunnen gebruik maken van de bio-infrastructuur (teeltbedrijf, praktijkruimtes, labo's) van de campus die op een didactisch verantwoorde manier uitgebouwd en beheerd worden door lectoren en medewerkers. Teelten worden op het teeltbedrijf op een professionele manier uitgebaut, al of niet in samenwerking met het werkveld (proefvelden).

In het tweede en het derde jaar ligt het accent op het verwerven van vakspecifieke kennis en vaardigheden en de integratie ervan in beroepsspecifieke situaties.

De studenten bezoeken tijdens hun opleiding tal van bedrijven en beurzen, nemen deel aan infovergaderingen of studiedagen georganiseerd door de sector om zo het werkveld en de actuele tendensen te leren kennen. Er wordt samengewerkt met bedrijven en instellingen uit de regio voor het organiseren van praktijksessies (veehouderij, omgaan met dieren, tuinaanleg, natuurprojecten) en er zijn gastsprekers uit het werkveld.

Op Toledo is een milieuplatform beschikbaar dat de studenten en de lectoren bijkomende literatuur en links op het internet bezorgt over milieuwetgeving, ecotoxicologie en milieuverontreiniging.

In het opleidingsprogramma vormt de bedrijfsstage de belangrijkste werkveldervaring voor de student. Men kiest voor een stageperiode van een volledig jaar gedurende twee dagen per week op hetzelfde bedrijf. Voor land- en tuinbouw is het belangrijk om een volledig teeltseizoen te volgen. Voor de stage van dierenzorg gaat men naar een stageplaats waar studenten patiënten (dieren) lange tijd kunnen volgen. De stage is opdrachtgestuurd waardoor de student verplicht wordt alle aspecten van de bedrijfsvoering onder de loep te nemen. Tijdens de stage-evaluatie wisselen de studenten hun ervaringen met elkaar uit.

De studenten van de afstudeerrichtingen biotechnologie en voedingsmiddelentechnologie lopen stage tijdens de 5de opleidingsfase gedurende drie dagen per week. Zij werken tijdens hun stage aan een opdracht eigen aan het bedrijf. Hierover maken ze ook een eindwerk.

De keuze van de stagevormen betekent zeker een meerwaarde voor de opleiding. Wat betreft het aanbrengen van algemene competenties bij studenten tijdens de stages heeft iedere afstudeerrichting haar eigen aanpak, maar zeker niet op een goed gestructureerde wijze; misschien iets beter in de afstudeerrichtingen Voeding en Biotechnologie waar een formulier moet ingevuld worden en besproken wordt.

De studenten krijgen een mondelinge en schriftelijke toelichting over de stage: doelstellingen, mogelijkheden en verwachtingen. De begeleiding van de stages gebeurt door een stagecoördinator, een stagebegeleider en een stagementor op de stageplaats. Voor de afstudeerrichtingen landbouw, tuinbouw en dierenzorg zijn de stageplaatsen meestal bedrijven met een familiaal karakter. De studenten landbouw en tuinbouw kiezen voor productiebedrijven, de studenten dierenzorg komen meestal terecht in dierenartsenpraktijken of dierenklinieken. Studenten mogen zelf een stagebedrijf voorstellen. Er zijn concrete criteria die de kwaliteit van de stages en stageplaatsen moeten waarborgen en er is steeds een prospectiebezoek. Er wordt bekeken aan welke competenties wordt gewerkt en hoe deze worden geëvalueerd. De gewenste begeleiding bij het praktische werk en de begeleiding bij het schrijven van het eindwerk worden besproken.

De commissie vindt in deze opleiding een goede organisatie voor de stages. Er zijn informatiesessies, stagemappen, stagereglementen, een stijlwijzer, stagecontracten, een planning van de stagedagen, een risicoanalyse en werkpostfiche, evaluatieformulieren, medisch onderzoek en er gaat ook aandacht naar de verantwoordelijkheden zoals het gebruik van een gepersonaliseerde dosimeter indien studenten met röntgenapparatuur in contact komen. De student heeft de plicht regelmatig contact te nemen met de stagebegeleider en deze op de hoogte te houden van zijn werkzaamheden op stage. De commissie miste wel een procedure of gestructureerde aanpak om heel het stageproces binnen de verschillende afstudeerrichtingen te stroomlijnen, zoals afspraken van begeleiding, mentoren, gedragsindicatoren en feedbackproces. Uit de gesprekken met de studenten en lectoren leidde de commissie af dat de stagebegeleiding voor afstudeerrichtingen met kleine groepen echter veel beter kan (landbouw en tuinbouw).

Alle studenten binnen de opleiding agro- en biotechnologie zijn verplicht een eindwerkproef te maken in de vijfde en zesde opleidingsfase. Voor de afstudeerrichtingen biotechnologie en voedingsmiddelentechnologie is het eindwerk gekoppeld aan de stage en het bevat de schriftelijke neerslag van hun wetenschappelijk/technisch werk op de stage. Voor de afstudeerrichtingen landbouw, tuinbouw en dierenzorg handelt het eindwerk niet noodzakelijk over een onderwerp dat rechtstreeks verband houdt met het stagebedrijf. Vaak kiezen studenten daar toch voor. Studenten van de afstudeerrichting landbouw kunnen ook opteren voor een grondige analyse van de bedrijfsvoering van het stagebedrijf.

Sinds het academiejaar 2008-2009 hebben studenten de mogelijkheid voor hun eindwerkproef een Small-Business Project (SBP) op te zetten onder begeleiding van Vlaamse Jonge Ondernemingen (VLAJO).

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt naar een homogene werkmethode om heel het stageproces, onder meer afspraken van begeleiding, mentoren, gedragsindicatoren, feedbackproces binnen de verschillende afstudeerrichtingen te stroomlijnen.

De commissie beveelt aan om de stagebegeleiding voor de afstudeerrichtingen met kleine studentengroepen beter te verzorgen, meer in het bijzonder voor landbouw en tuinbouw.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vertrekkende van de te bereiken competenties, de definiëring van leergebieden binnen de opleiding en de zes verschillende opleidingsfasen die sequentieel op elkaar zijn afgestemd, werden schema's opgesteld die de opbouw van kennis en vaardigheden in functie van de leergebieden en opleidingsfasen weergeven. Deze schema's geven per afstudeerrichting aan welke kennis en vaardigheden wanneer in de opleidingsfasen door de studenten best worden verworven. De commissie vraagt zich af of er niet meer aandacht mag gaan naar de samenhang van het curriculum. De relatie van een aantal opleidingsonderdelen tot de specialisaties was niet geheel duidelijk en de commissie meende een gebrek aan overleg vast te stellen waardoor er soms overlappingsen zijn. Een aantal cursussen moet verbeterd worden.

De opleiding geeft aan dat ze bij de opbouw rekening hield met een gelijkmatige spreiding van kennis- en vaardigheidsontwikkeling, waarbij er meer aandacht gaat naar kennis in de eerste jaren en naar vaardigheidsontwikkeling naar het einde van de opleiding. De stage vangt bij voorkeur aan tijdens de 4de of 5de opleidingsfase.

Het competentieniveau in verband met het ontwikkelen van vaardigheden moet stijgen naarmate de student een verdere opleidingsfase doorloopt. Vertrekkende van de schema's is bepaald welke opleidingsactiviteiten in welke opleidingsfase worden geprogrammeerd. Dit staat aangegeven per specialisatie in de schema's 'Opbouw opleidingsprogramma in functie van leergebieden en opleidingsfasen'.

De opleiding biedt vijf afstudeerrichtingen en twaalf specialisaties aan. Er is een duidelijk moment wanneer de student keuzes moet maken om zijn afstudeerrichting te volgen en af te werken. Tijdens de eerste opleidingsfase bespreekt de trajectbegeleider de keuze met de student. Opleidingsactiviteiten die voor meerdere specialisaties gelden worden gemeenschappelijk aangeboden. Binnen de opleidingsprogramma's zijn geen vrije keuzevakken opgenomen. Er is enkel een keuze in afstudeerrichting en specialisatie mogelijk. De commissie suggereert om na te gaan of het mogelijk is keuzevakken in te lassen (zoals proefdierkunde, boekhouden en management) om gemakkelijker in te spelen op de specifieke behoeften van studenten en werkveld.

De commissie vindt het een goede zaak dat gespecialiseerde vakken in kleine groepen worden gegeven. De commissie stelde echter vast dat er een heterogene aanpak is in de werking en de kwaliteitszorg van de verschillende afstudeerrichtingen

Studenten hebben de mogelijkheid om een geïndividualiseerd traject (GIT) op te nemen. Dit kan omwille van reeds verworven kwalificaties en/of competenties, het aanvullen van niet-behaalde credits in het vorige academiejaar, de opvang van een minder geschikte vooropleiding of van studenten met functiebeperking of een regeling op maat in functie van een werksituatie. In het academiejaar 2008-2009 volgt 74,4 % het modeltraject. Het aantal studenten met een GIT-programma stijgt jaarlijks.

Alle vragen voor aangepaste studietrajecten worden met de student besproken door trajectbegeleiders. De haalbaarheid van het voorgestelde studietraject in het kader van succes is hierbij het belangrijkste criterium. Ook de volgtijdelijkheid in het proces van het verwerven van competenties krijgt de nodige aandacht.

Onder de vorm van een creditcontract kunnen studenten opteren bepaalde opleidingsonderdelen uit andere opleidingsprogramma's te volgen. Het modeltraject van de opleiding geeft geen ruimte voor een vrije invulling daar er geen keuzevakken zijn.

Ook een examencontract is mogelijk maar dit is niet altijd evident binnen de opleiding omwille van de vele praktijksessies binnen het studieprogramma.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vindt dat er werk moet gemaakt worden van een regelmatige structurele betrokkenheid van externen uit het werkveld om het opleidingsprogramma te bewaken. Ook dient er meer aandacht besteed te worden aan het up-to-date houden van cursussen daar er soms nog essentiële elementen ontbreken.

De commissie vraagt de opleiding na te gaan of er nog plaats is voor een extra keuzevak om gemakkelijker te kunnen inspelen op de behoeften van een specifiek beroepsveld.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: ok

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Agro- en biotechnologie is opgesplitst in verschillende afstudeerrichtingen en specialisaties. Elke afstudeerrichting heeft haar eigen curriculum. In het regulier onderwijs bestaat elke afstudeerrichting uit een pakket van drie studiejaar van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: Voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Op hogeschoolniveau werkt de kwaliteitsgebruikersgroep 'Studietijdmeting' methodieken uit om studielast te meten. Aanvankelijk werd de methodiek van het tijdschrijven (Kronos) gebruikt maar die leverde geen betrouwbare informatie op. Daarom werd overgestapt op de methode van schatten achteraf door middel van rangschikking (Metis). Hiervan heeft de commissie geen resultaten gezien. De studietijd is begroot op basis van de vroegere studietijdmetingen en de gesprekken die lectoren, trajectbegeleiders hierover hebben met studenten. De studenten worden geïnformeerd over de begrote studietijd of studieomvang van elk studiejaar en opleidingsonderdeel. Dit gebeurt ook via de K.H.Kempen-website, brochures, ECTS-fiches en infosessies in het kader van studentenbegeleiding.

Via bevragingen, informatie van de studentenraad en informatie van de trajectbegeleiders probeert de opleiding zicht te krijgen op de factoren die de studietijd belemmeren.

De trajectbegeleiders spreken de eerstejaarsstudenten vier maal per jaar individueel op geplande tijdstippen en trachten uit dit gesprek eventuele studiebelemmerende factoren aan het licht te brengen die ze desgevallend doorgeven aan de betrokken lectoren of de departementsdirectie.

In de onderwijsbevragingen zijn er vragen over studiebelemmerende factoren, zoals de aard van het studiemateriaal en de manier van lesgeven en begeleiden. Het departementshoofd inventariseert de resultaten, geeft ze door aan de betrokken lector en bespreekt ze als bijsturing nodig blijkt.

Binnen de opleiding is er al specifieke begeleiding geweest voor studenten met autisme, een slechthorende en een slechtziende student.

De studiebevorderende factoren situeren zich op het vlak van de studiebegeleiding. Er is specifieke begeleiding voor studenten met een functiebeperking en voor studenten met een individueel traject. Ook via de begeleiding van studenten, individueel of in groep worden aspecten omtrent studiebelemmerende en studiebevorderende factoren bespreekbaar gemaakt. Met initiatieven voorgesteld door de trajectbegeleiders wordt er getracht om de studeerbaarheid te verhogen.

Studenten van het eerste jaar namen in 2007-2008 deel aan het STUD5-project van de K.H.Kempen. Dit project onderzocht bij eerstejaarsstudenten naast studeervaardigheden, studiebegeleiding, studeerbaarheid en studierendement ook de studietijd. Deze studie heeft enkel de globale tijdsbesteding van de student bevraagd. Hieruit blijkt dat de eerstejaarsstudent gemiddeld 30 uur per week besteedt aan zijn studies (x 40 weken). De studenten besteden gemiddeld 4,5 u per week aan een studentenjob of werk op het bedrijf thuis.

De opleiding heeft genoteerd dat de goede invulling van tijdsbesteding vaak een probleem is door een afwachtende houding van studenten. De commissie meent dat de studenten moeten aangemoedigd worden om zich het gehele jaar in te zetten, bijvoorbeeld door een aangepaste begeleiding, werkvormen en toetsingsbeleid. Uit het STUD5 onderzoek blijkt dat de studiebelasting binnen de opleiding haalbaar is. Studenten hebben blijkbaar voldoende tijd om hun opdrachten af te werken. Meer dan 75 % van de studenten vinden dat er voldoende studiemateriaal ter beschikking is, dat lectoren de leerstof gepast aanbrengen en dat Toledo hierbij zinvol wordt ingezet. De studenten vragen wel meer informatie over de betekenis van studiepunten en studieomvang. Het onderzoek toont verder aan dat de studenten voldoende geïnformeerd zijn omtrent de examens en de evaluatie. Bij het maken van opdrachten zijn studenten voldoende op de hoogte van wat er van hen verwacht wordt. De studenten vinden de infrastructuur goed. De studenten zijn tevreden over de organisatie van het departement. Verbeteringen zijn wenselijk omtrent een vlottere berichtgeving van wijzigingen in het uurrooster, betere informatie omtrent de studiekosten en het vroeger aankondigen van de examenroosters. De studenten vragen verder meer informatie over de mogelijkheden van studiebegeleiding. Ze vragen meer feedback van de lectoren met betrekking tot hun resultaten en zijn van oordeel dat lectoren onvoldoende bekommerd zijn omtrent de slaagkansen.

De resultaten van dit onderzoek werden door lectorenraad en departementale raad besproken en actiepunten ter verbetering werden vastgelegd.

De commissie waardeert de openheid van communicatie omtrent deze punten en moedigt de opleiding aan de gepaste maatregelen te nemen teneinde een en ander te verbeteren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie moedigt de opleiding aan om te remediëren aan de opmerkingen van de studenten in verband met tijdsbesteding, studiebelemmerende en studiebevorderende factoren die aan het licht kwamen tijdens de bevragingen.

De commissie vraagt de betrouwbaarheid van de tijdsmetingen in verband met de studiebelasting met de nieuwe werkwijze na te gaan en te verbeteren waar mogelijk.

De commissie vraagt adequate maatregelen te nemen zodat studenten zich het gehele jaar beter inzetten en tot een betere tijdsinvulling komen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende.

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding over het algemeen de nodige aandacht heeft voor een degelijke onderbouwing van het programma met het efficiënt en kwalitatief inzetten van diverse werkvormen.

De commissie vond dat er een grote variëteit is in de manier van lesgeven en dat nog niet alle lectoren les geven op een voldoende competentiegerichte wijze. Ze vindt dat het competentiegericht werken door de lectoren nog verbetering behoeft.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding met specifieke werkvormen naar een geleidelijke evolutie streeft van een lectorgestuurd leerproces naar een studentgestuurd leerproces. In het departement wordt een ganse waaier aan werkvormen toegepast die aansluiten bij het didactisch concept. De meest voorkomende werkvormen zijn hoorcolleges, oefeningensessies, praktijksessies, labo's, werkcolleges en stages. Deze worden aangevuld met andere werkvormen zoals begeleide zelfstudie, groepswork, projectmatig werk, quiz, debat, congres, discussieseminarie, rollenspel en interactief colleges. Verschillende werkvormen worden ondersteund door het elektronisch leerplatform Toledo. Verder zijn er bedrijfsbezoeken, studiebezoeken of worden gastlectoren uitgenodigd.

De werkvormen worden door de lectoren of een team van lectoren gekozen in functie van de te verwerven competenties. De werkvormen in het eerste jaar richten zich op een brede instroom. Ze gaan van hoorcolleges naar meer interactieve oefensessies, en nadien naar zelfstandig werk. De algemene vakken worden in grote groepen gegeven. De commissie vindt in dit verband dat het niet duidelijk is in welke mate en op welke wijze er voldoende aandacht gaat naar de studeerbaarheid die hierdoor bemoeilijkt kan worden. De studenten moeten goed worden opgevolgd. Voor anorganische chemie worden monitoraatzittingen georganiseerd. De student wordt in zijn traject individueel gecoacht door een trajectbegeleider. In het 2de en het 3de jaar zijn er werkvormen als projectwerk, debat, zelfstudie en stageopdrachten.

De meest gebruikte onderwijsmiddelen binnen de opleiding zijn cursussen, handboeken, powerpointpresentaties, videomateriaal, internetsites, technisch materiaal uit het werkveld en compendia.

Practica worden ook op externe locaties gehouden zoals de Hooibeekhoeve te Geel, de Geitenboerderij de Stolp, bedrijfstuinen, provinciaal Domein Prinsenpark te Retie, Stal Dekkers te Geel, Hydrotherapiecentrum Melsele, en de provinciale proefboerderij voor de pluimveehouderij te Geel.

Lectoren maken gebruik van het elektronisch leerplatform Toledo om nieuwe mogelijkheden van werkmiddelen toe te passen zoals een discussieforum organische chemie, voorbereidende toetsen omtrent chemie en het vlot ter beschikking stellen van fotomateriaal en verduidelijkende informatie. Ook zijn gespecialiseerde computerprogramma's zoals GIS-Arcview, het programma warenwetgeving Die Keure, en VAPRO voor analytische technieken aangekocht om de lessen te ondersteunen en praktijkgerichte opdrachten uit te werken.

Een aantal leermiddelen worden op maat gemaakt omdat specifiek didactisch materiaal voor de specialisatievakken niet beschikbaar is zoals fotomateriaal plantenassortiment en plantenziekten, beeldmateriaal veterinaire ingrepen en didactische modellen landbouwmechanisatie.

De studenten en lectoren maken gebruik van de informatie en de wetenschappelijke databanken aangereikt door de mediatheek. Hier maken zij kennis met de vakliteratuur wat bijdraagt tot levenslang leren.

De ondersteuning bij het gebruik van de diverse onderwijsmiddelen wordt verzekerd door een aantal diensten op de hogeschool zoals de audiovisuele studio, de technische dienst, de milieudienst, de dienst ICT, de mediatheek en de dienst infrastructuur.

Er worden hoofdzakelijk Nederlandstalige cursussen en handboeken gebruikt. Aanvullend wordt gewerkt met anderstalige artikels, handleidingen en naslagwerken in de hogere jaren.

De kwaliteit van de onderwijsmiddelen wordt bij de studenten bevestigd zodat de lector op eventuele behoeften kan inspelen.

Uit de beschikbare documenten blijkt dat lectoren via het navormingsaanbod van de K.H.Kempen en de associatie bijscholingen kunnen volgen voor het uitwerken of verbeteren van de onderwijsmiddelen. Er is een K.H.Kempen – stijlwijzer voor een uniforme lay-out van de cursussen. Toch stelt de commissie vast dat de kwaliteit van de cursussen erg divers is; vaak overwegend powerpointachtig. Ook het wetenschappelijk gehalte lijkt aan de lage kant (vermelding van bronnen is zelden naar wetenschappelijke boeken, werken, sites, ...). Cursussen zoals instrumentele analyse en technieken in de chemie en voedingstechnologie zouden een update kunnen gebruiken. Uit de bevestiging van 2007 blijkt dat de studenten niet tevreden zijn over de kwaliteit van de ondersteunende leermiddelen. Ook de commissie vindt dat veel cursussen moeten verbeteren qua inhoud, vorm, kwaliteit, actualiteit en studeerbaarheid. In de cursussen is er geen zicht op andere werkvormen (begeleid zelfstandig leren, casussen, projectwerk, ...). De commissie beveelt aan daar meer zorg aan te besteden. Dat zal de studeerbaarheid van de cursussen verhogen en zal de studenten helpen bij de realisatie van hun doelstellingen. Positief is dat de commissie heeft vernomen dat er heel concreet werk gaat gemaakt worden van de verbetering van het cursusmateriaal en concretisering van het toetsbeleid

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding de kwaliteit van de cursussen te verbeteren en de kwaliteit ervan goed te bewaken.

De commissie vindt dat de lectoren het competentiegericht lesgeven meer moeten opnemen in hun didactiek.

De commissie vraagt een werkwijze op punt te stellen om de studeerbaarheid te bewaken bij algemene vakken die gegeven worden in grote groepen.

De commissie vraagt aandacht te schenken aan de opmerkingen van de studenten waaruit blijkt dat zij niet tevreden zijn over de kwaliteit van de ondersteunende middelen (bevestiging 2007).

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De examenvorm voor elke onderwijsactiviteit is per opleidingsprogramma opgenomen in een overzichtstabel in de Onderwijs- en Examenregeling en wordt via Toledo en de valven ter beschikking gesteld aan studenten. Er zijn drie examenperiodes in het academiejaar die jaarlijks vastgelegd worden in de periodes van januari, juni en augustus. Dit gebeurt in samenspraak met de departementale studentenraad. Voor studenten met een GIT-programma wordt een aangepast examenrooster opgesteld. Studenten met een functiebeperking krijgen de nodige faciliteiten. Buiten de vastgelegde examenperiodes organiseert de opleiding toetsen en proefexamens in het eerste jaar om de studenten te stimuleren regelmatig te studeren en de trajectbegeleiders de mogelijkheid te

geven tijdens het jaar de prestaties van de student te evalueren. Toetsen komen aan bod in oefeningensessies, labosessies en projecten. De toetsen en proefexamens tellen mee voor een beperkt aantal punten in het eindtotaal.

Volgens de beschikbare informatie gebruikt de opleiding een waaier van evaluatievormen: examens (mondeling / schriftelijk), permanente evaluatie, presentaties, verslagen, peer-assessment. worden gebruikt binnen de opleiding.

Alle informatie over de examenvorm en de wijze van evalueren is terug te vinden in de ECTS-fiches. De vorm en de inhoud van een evaluatie worden vastgelegd door de individuele lector of door een lectorengroep bij gemeenschappelijke of parallel gegeven onderwijsactiviteiten. De commissie vindt dat de examenregeling op zich wel transparant is maar dat er teveel individueel initiatief aan de lectoren overgelaten wordt. Daardoor ontstaat er een niet-homogene aanpak die niet bevorderlijk is voor een consistente beoordeling van studenten. Ook is het daardoor onduidelijk of en in welke mate er andere evaluatievormen zijn dan de schriftelijke en mondelinge examens. De commissie vond geen klare informatie rondom het peilen naar de graad van integratie van de kennis.

Lectoren hebben de plicht de studenten vooraf voldoende informatie te geven over de manier van evalueren. Ruime tijd voor elke examenperiode worden studenten en lectoren ingelicht over de examen- en deliberatieroosters en de examenorganisatie. De studenten vinden de praktische richtlijnen omtrent de examens op Toledo. Wijzigingen in het examenreglement en deliberatiecriteria worden in personeelsvergaderingen uitvoerig toegelicht en besproken met de lectoren. Ouders worden geïnformeerd over de organisatie van de examens en het examenreglement op een info-avond speciaal voor hen. In het eerste jaar bespreekt de trajectbegeleider de resultaten met de student en hij geeft advies. De studenten kunnen examens inkijken en bespreken met de lector. Studenten worden bevraagd over de evaluaties.

Voor het evalueren van de stage wordt gebruik gemaakt van een stage-evaluatieformulier dat peilt naar tal van aspecten zoals inzet, verantwoordelijkheid zelfstandigheid, inhoud. De evaluatie vindt plaats op het einde van elke opleidingsfase. Het evaluatieformulier wordt indien mogelijk gezamenlijk door de stagebegeleider en de stagementor ingevuld. Daarna wordt gezamenlijk een beoordelingscijfer toegekend. Uit de studentenbevragingen blijkt dat ondanks het feit dat de studenten van oordeel zijn dat ze bij hun stagebegeleider steeds terecht kunnen met vragen en problemen omtrent de stage, ze toch een intensievere individuele begeleiding wensen. De studenten vragen een meer uitgebreide feedback ten aanzien van hun beoordeling. Ze zijn van mening dat de evaluatie op een open manier gebeurt maar vinden dat de stagebegeleider hen meer mag wijzen op tekortkomingen en dat deze negatieve punten met hen moeten besproken worden.

Wat het eindwerk betreft, moeten de studenten hun werk verdedigen voor een jury, die bestaat uit vertegenwoordigers van het werkveld, vaak de stagementoren en de stagebegeleiders. De jury beoordeelt de inhoud van het eindwerk (50 %) enerzijds en voordracht en verdediging (50 %) anderzijds.

Aanbevelingen ter verbetering:

In functie van het competentiegericht leren acht de commissie een degelijk toetsbeleid dat door iedereen wordt toegepast, noodzakelijk.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De toelatingsvoorwaarden voor een professionele bacheloropleiding zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling. Deze toelatingsvoorwaarden voldoen aan de decretale bepalingen.

Tijdens info- en opendeurdagen blijkt de opleiding er bij abiturienten op te wijzen dat een elementaire kennis van basiswetenschappen belangrijk is om een realistische slaagkans te hebben. Studenten met een minder wetenschappelijke vooropleiding wordt aangeraden om een beperkt programma op te nemen in het eerste jaar.

De studenteninstroom voor de opleiding bachelor in de agro- en biotechnologie is divers. Het grootste aantal studenten heeft een TSO-opleiding, vooral binnen de afstudeerrichtingen landbouw en tuinbouw. Ook binnen de afstudeerrichtingen zijn duidelijk verschillen waar te nemen. Er is een sterke relatie tussen de vooropleiding en de gekozen afstudeerrichting. Voor de afstudeerrichting dierenzorg schrijven er voornamelijk meisjes in en is er een grote diversiteit aan vooropleiding.

Tweejaarlijks wordt via een instroomenquête gepeild naar de school- en studiekeuzebepalende factoren.

Hieruit blijkt dat men kiest voor landbouw - tuinbouw omwille van binding met de sector en vooropleiding, voor dierenzorg omwille van interesse in dieren waarbij de vooropleiding minder belangrijk is, voor voedingsmiddelentechnologie omwille van vooropleiding en voor biotechnologie omwille van interesse in natuur, milieu, wetenschappen.

Studenten zonder diploma secundair onderwijs kunnen via de toelatingscommissie van de hogeschool toegelaten worden tot het hoger onderwijs. Jaarlijks zijn er zo een of twee studenten.

De opleiding heeft een programma opgesteld dat aansluit bij de gemiddelde instromende student met een secundair diploma. Afhankelijk van de gekozen afstudeerrichting speelt de vooropleiding toch een rol in de slaagkans van het eerste jaar. Tussentijds gebeurt er een analyse om de relatie tussen vooropleiding en behaalde studieresultaten bij proefexamens en examens eerste jaar na te gaan. Daaruit blijkt een hogere slaagkans voor ASO-studenten en voor studenten met een meer wetenschappelijke vooropleiding. Verder ziet men lagere slaagkansen voor BSO-studenten. Gemiddeld slaagt in het eerste jaar 45 % van de generatiestudenten. Lectoren verwachten een grote mate van zelfstandigheid en zelfwerkzaamheid bij de verwerking van de leerstof. Hierin worden grote verschillen vastgesteld tussen ASO-TSO en BSO studenten. De commissie is van oordeel dat er meer aandacht mag gaan naar het begeleiden van deze studenten bij het verwerven van een betere leermethodiek.

Wat betreft de studievoortgang is er ondersteuning voor de studenten via trajectbegeleiding. Bij de eerstejaars voornamelijk om de overgang middelbaar onderwijs – hoger onderwijs zo vlot mogelijk te laten verlopen en later om hen te helpen bij de keuze van hun studietraject. Ondanks het feit dat de vakken anorganische en organische chemie starten met de basisbegrippen is een extra monitoraat waarbij studenten individueel geholpen worden en extra oefensessies kunnen volgen, noodzakelijk en voorzien. Bij de start van het academiejaar worden extra

oefensessies gegeven in rekenvaardigheden. Via een infosessie studievaardigheden en een begeleiding van de trajectbegeleider wordt getracht de studieaanpak te verbeteren.

Voor studenten met een minder wetenschappelijke vooropleiding is er de mogelijkheid een deeltijds programma te nemen, dat wordt vastgelegd in een GIT-programma waarbij er oog is voor de verdeling van de studielast. Voor studenten met een functiebeperking is er een deeltijds programma dat begeleidt wordt door een specifieke coach voor studenten met functiebeperkingen.

Studenten met reeds verworven credits uit een andere hogeschoolopleiding kunnen deze laten valideren en zo vrijstelling verkrijgen voor bepaalde onderwijsactiviteiten. Telkens wordt een equivalentiebeoordeling gedaan van de inhoud .

Studenten met voldoende verworven credits (minimum twaalf studiepunten) hebben de mogelijkheid om ook onderwijsactiviteiten van een volgend programmajaar op te nemen, hierdoor blijft de studiemotivatie aanwezig. Dit wordt vastgelegd in een GIT-programma.

De hogeschool heeft een procedure voor het verlenen van vrijstellingen op opleidingsonderdelen (of een deel ervan) op basis van eerder verworven kwalificaties (EVK) en voor de erkenning van eerder verworven competenties (EVC). Deze procedure werd in samenwerking met de associatie K.U.Leuven uitgewerkt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie is van oordeel dat er meer aandacht mag gaan naar het begeleiden van de studenten bij het verwerven van een optimale leermethodiek.

De commissie vraagt extra maatregelen om de aansluiting met het programma voor de instromende student met een minder wetenschappelijke vooropleiding te verbeteren.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	ok
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	nvt
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding Agro- en Biotechnologie gedragen wordt door een zeer enthousiaste en gedreven ploeg medewerkers met grote inzet, betrokkenheid, deskundigheid en teamgerichtheid, zowel bij het lectorenkorps als bij het administratief personeel. Dit straalt ook af op de studenten. Daarbij wordt de opleiding uitstekend ondersteund en begeleid door het departementshoofd en zijn adjunct. De commissie heeft een open erkennings- en respectvolle houding ervaren van de opleidingsverantwoordelijken. De verbondenheid van de lectoren met de beroepspraktijk is een pluspunt voor de opleiding en staat garant voor een degelijke specialisatie.

Er is een collegiale werking tussen de verschillende lectoren die heel wat coördinatie werk verdelen in de Lectorenraad. De positieve en kritische ingesteldheid voor verbeterpunten siert de leden van de lectorenraad. Er is echter een gevoel dat er slagkracht ontbreekt in het nemen van beslissingen voor verbetering van opleidingseigen inhoud en organisatie. Iemand met een helicopterzicht zou hierbij kunnen helpen. De commissie is van oordeel dat er op korte termijn werk zou moeten gemaakt worden van het aanstellen van een specifieke opleidingscoördinator die de onderwijsprocessen beter zou kunnen begeleiden en die de coherentie en consistentie van de afstudeerrichtingen zou kunnen bewaken.

Een deel van het onderwijzend personeel is betrokken bij de verschillende medezeggenschapsorganen en werkgroepen van de hogeschool en het departement. Het beleidsvoorbereidend werk uitvoeren in werkgroepen verhoogt de betrokkenheid en de gedragenheid van de medezeggenschapsorganen. In het departement ligt de verantwoordelijkheid van het personeelsbeleid bij de departementsdirectie met overleg in de lectorenraad en advies van het Departementaal Onderhandelingscomité (DOC). Het personeelsbeleid wordt naar de lectoren gecommuniceerd op personeelsvergaderingen. Aangezien het departement pas sinds het academiejaar 2007-2008 zelfstandig bestaat, is de ervaring betreffende het personeelsbeleid beperkt. Er zijn nog geen specifieke krachtlijnen schriftelijk vastgelegd in overleg met het departementaal onderhandelingscomité.

Het hogeschoolbestuur bepaalt het personeelscontingent en de beleidsopties, legt het medewerkerscontingent vast en volgt dit op naargelang de behoeften gedurende het jaar. Het departementshoofd en zijn adjunct dragen er zorg voor dat de nodige competenties in het personeelsbestand terug te vinden zijn.

De hogeschool beschikt over uitgeschreven functieprofielen.

Het toekennen van de opdrachten gebeurt door de departementsdirectie via het taakbelastingsformulier. Hierbij wordt rekening gehouden met de deskundigheid en het interessegebied van de lectoren, de lectorenbelasting, de samenhang van de opdrachten en de resultaten van functioneringsgesprekken.

Bij elke nieuwe vacature wordt een functiebeschrijving opgesteld waarin naast inhoudelijke deskundigheid ook didactische bekwaamheid en ervaring met het werkveld als voorwaarden worden gesteld. Men peilt eveneens naar de ervaring van de kandidaten in wetenschappelijk onderzoek en hun interesse hiervoor. Bij de taakin-vulling kan maatschappelijke dienstverlening en projectmatig wetenschappelijk onderzoek onderdeel uitmaken van het takenpakket.

Van het onderwijzend personeel wordt meestal een masterdiploma gevraagd, bij voorkeur aangevuld met een pedagogisch diploma of met relevante ervaring. De ontwikkeling van de individuele competenties en de onderwijskundige professionalisering van de lectoren gebeurt door zelfstudie, bijscholing, navorming, teamwerking en interacties met het werkveld en organisaties. De onderwijsraad organiseert om de twee jaar een onderwijsdag voor de lectoren van de hogeschool waar lectoren hun recent ontwikkelde onderwijsvormen en onderwijsmiddelen voorstellen aan collega's. Ook nieuwe onderwijsontwikkelingen worden hier onder de aandacht gebracht. Het departement heeft geen individueel nascholingsbeleid uitgewerkt. Via de functioneringsgesprekken worden mogelijke bijscholingen besproken met het personeelslid. Lectoren die op eigen initiatief een bijscholing wensen te volgen krijgen de nodige modaliteiten om dit mogelijk te maken. Uit de gesprekken en uit de cursussen heeft de commissie ervaren dat de vakdidactische kwaliteit van sommige lectoren verbeterd moet worden.

Nieuwe lectoren worden tijdens het eerste jaar begeleid door een collega. Men voorziet ook een infoavond. Om de nieuwe lectoren beter te kunnen begeleiden kunnen er best richtlijnen worden opgesteld voor het mentorschap.

Er worden evaluatie- en functioneringsgesprekken gevoerd. Alvorens geëvalueerd te worden, heeft elk personeelslid minstens één begeleidend functioneringsgesprek. De resultaten van de lectorenbevraging vormen een onderdeel van de functioneringsgesprekken.

Nieuwe personeelsleden worden in hun eerste, tweede en derde dienstjaar geëvalueerd. Personeelsleden met meer dan drie dienstjaren worden periodiek om de vijf jaar geëvalueerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de departementsdirectie om het personeelsbeleid in het nieuwe departement verder vorm geven.

Nieuwe lectoren moeten volgens de commissie beter worden opgevolgd. Er moeten duidelijke richtlijnen voor het mentorschap opgesteld worden om de nieuwe lectoren beter te kunnen begeleiden.

De commissie vraagt een evaluatie en remediëring van de lectorenkwaliteit waar nodig. Voor enkele vakken vraagt de commissie de lectorenkwaliteit te verbeteren.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft veel waardering voor de professionele gerichtheid van de opleiding in het algemeen en van de lectoren in het bijzonder. De commissie noteerde dat de meerderheid van de lectoren die specialisatievakken geven ook praktijkervaring hebben in het werkveld waarvoor ze de studenten opleiden. Tal van lectoren oefenen nog een beroepsactiviteit uit buiten de opdracht op de hogeschool. Hierdoor blijven ze verbonden met het werkveld en worden nieuwe ontwikkelingen uit de sector sneller opgenomen in de opleidingsactiviteiten.

Praktisch alle lectoren worden betrokken bij stage- en eindwerkbegeleiding. Daarnaast begeleiden lectoren diverse projecten en bedrijfsbezoeken. Lectoren houden zich verder op de hoogte via het lezen van beroepsspecifieke literatuur en deelname aan bijscholingen, excursies, bedrijfsbezoeken en beurzen. Zij participeren in werkgroepen en overlegorganen uit het werkveld. Een aantal vaklectoren geeft bijscholing aan het werkveld via de vzw's KVLTO-KILTO.

De opleiding onderhoudt goede contacten met het socio-economisch landschap en met het werkveld via de departementsraad, het stagenetwerk, de organisatie van studiebezoeken en studiedagen, participatie in kenniscentra en beroepsorganisaties en deelname aan maatschappelijke dienstverlening. Gastlectoren zijn vaak zelf werkzaam in het werkveld waarover ze onderwijs geven. Zo worden gastlectoren ingezet voor het opleidingsonderdeel proefdierkunde en gedragsleer.

Een aantal lectoren heeft internationale ervaringen en zij nemen deel aan internationale events, beurzen en congressen.

Voor maatschappelijke dienstverlening, permanente vorming en projectmatig onderzoek werden de vzw's Kempisch Vormingscentrum voor Land- en Tuinbouw (KVLTO) en Kempisch Instituut voor Land- en Tuinbouwonderzoek (KILTO) opgericht, die nauw verbonden zijn aan de hogeschool en de opleiding. Door hieraan mee te werken, versterken lectoren hun expertise en hun relaties met het werkveld.

De hogeschool heeft onderzoeksdomeinen afgebakend waarbinnen lectoren departementsoverschrijdend projectmatig wetenschappelijk onderzoek uitvoeren. Coördinatie van alle onderzoeksprojecten gebeurt via een overkoepelende onderzoeksraad. Onderzoeksdomeinen liggen in 'Duurzame gewasbescherming', 'Dierenwelzijn', 'Energie management' en 'Kleinschalige waterzuivering met planten'.

De commissie nam kennis van de diverse projecten van maatschappelijke dienstverlening. Enkele voorbeelden: het uitvoeren van teeltproeven op het schoolbedrijf in samenwerking met externe bedrijven en overheidsinstellingen; het deelnemen aan wetenschapspopulariseringsprojecten zoals 'Eten Varkens Bananen'; het werken aan de organisatie van evenementen binnen de sector zoals de Veeprijskamp Wit-Blauw en Agridagen Geel; het opzetten van demonstratieprojecten omtrent kleinschalige waterzuivering, varkenshouderij en onderhoudsarm groen; het uitvoeren van opdrachten voor bedrijven, organisaties en overheden zoals de aanleg van het bedrijventerrein Exxon-mobile; de opmaak van een handleiding risico-analyses voor land- en tuinbouwers; het uitvoeren van buitenlandse projecten omtrent advisering in teelttechniek in Roemenië, Hongarije en Zuid-Korea.

Lectoren werken ook mee aan initiatieven in het kader van permanente vorming zoals de bijscholing land- en tuinbouwers (via vzw KVLTO) vb. Veeportaal, computerkennis, KI-rundvee, spuitmachines, arbeidsregistratie tuinbouw, WKK-tuinbouw, dierentransport, de opleidingen voor het werkveld: proefdierkunde, Geografische Informatie Systemen (GIS), kynologie, de opleidingen op maat vb. omgaan met dieren, opleiding voor Zuid-Koreaanse tuinders en voordrachten op studiedagen of in andere opleidingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding veel gebruik maakt van personeelsleden die zowel in de opleiding als in de algemene diensten van de hogeschool functioneren. Dit is een aanpak die de hogeschool doelbewust heeft ingesteld. In het academiejaar 2007-2008 telde de opleiding 26,15 VTE statutair OP en 0,75 VTE ATP.

Van de 39 OP-leden zijn er 12 vrouwen en 27 mannen. De personeelsomkadering bestaat uit 29 lectoren, 2 praktijklectoren, 4 hoofdlectoren (sinds 1/04/2005), 1 assistent, 2 werkleiders en 1 lector. Enkel het departementshoofd is een personeelslid zonder onderwijsopdracht. 9 OP-leden staan in voor de onderwijsverstrekking van de algemene en ondersteunende opleidingsonderdelen, 29 geven hoofdzakelijk beroepsspecifieke onderwijsactiviteiten. Van de 38 onderwijsverstrekkende personeelsleden hebben er 21 ruime ervaring opgedaan in het specifieke werkveld.

Van de 39 personen zijn er 14 voltijds verbonden aan het departement en 25 deeltijds. Het aandeel gastlectoren schommelt van jaar tot jaar.

Wat de leeftijdsverdeling betreft zijn 2 OP-leden jonger dan 30 jaar, 11 tussen de 30 en de 40 jaar, 19 tussen de 40 en 50 en 7 ouder dan 50 jaar. Er is één contractueel onderzoeker jonger dan 30 jaar.

De student/lectorratio bedroeg 15,6 studenten per VTE. De ratio financierbare studenten per opleidingspersoneelslid ligt voor deze opleiding gemiddeld hoger dan de ratio van de hogeschool. Het contingeringsysteem van de K.H.Kempen voorziet per basisopleiding één VTE voor coördinatie. Dit departement is binnen de hogeschool één van de enige departementen waar zoveel studenten in dezelfde basisopleiding zijn ingeschreven. De commissie noteerde dat dit een behoorlijke druk legt op het realiseren van de beheersmatige en administratieve verwerking.

Het departement kiest uitdrukkelijk voor het toekennen van gecombineerde opdrachten. Er is geen strikte scheiding tussen de ambten en de opdrachten. Omzeggens alle lectoren van de opleiding geven theorie en praktijk, worden betrokken bij stage- en eindwerkbegeleiding en nemen organisatorische taken op zich. Hoewel dit de interne samenwerking bevordert, vindt de commissie dat dit een goede kwantificering moeilijk maakt door het door elkaar lopen van verschillende opdrachten bij elke medewerker. De commissie vindt ook dat het aanstellen van een specifieke opleidingscoördinator het departementshoofd en het adjunct-departementshoofd zou helpen om minder coördinerende taken te moeten opnemen en meer tijd te kunnen vrijmaken voor beleidstaken.

In het academiejaar 2007-2008 bedroeg volgens de opleiding de gemiddelde taakbelasting van het opleidingspersoneel binnen het departement 1615 uren per jaar, berekend via het taakbelastingssysteem van de hogeschool. Volgens de afspraken met het hogeschool onderhandelingscomité moet de taakbelasting van het OP 1558 uren plus of min 5 % bedragen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt op korte termijn een specifieke opleidingscoördinator aan te stellen om het departementshoofd en het adjunct-departementshoofd te helpen zodat zij minder coördinerende taken moeten opnemen en meer tijd kunnen vrijmaken voor beleidstaken.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	goed
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de lokalen, auditoria, labo's, praktijkruimtes alsook de mediatheek en de gebouwen over het algemeen degelijk uitgerust zijn en goed worden onderhouden. Een kanttekening hierbij is de bedenking dat het labo bodemkunde zeker groter mocht zijn. De commissie heeft ook vastgesteld dat er een goed management aanwezig is, zowel op het gebied van veiligheid als van preventie.

Het gebruik van lokalen wordt centraal beheerd. De toewijzing per opleiding gebeurt in functie van de didactische wensen van de lectoren (dataprojectie, video, teleconferencing, verduistering, geluidsinstallatie).

De praktijkruimten op de campus worden per discipline beheerd via een laboraad. Zo kan het departement agro- en biotechnologie samen met andere departementen gebruik maken van de laboratoria voor algemene chemie, klinische analyse, microbiologie, microscopie en instrumentele analyse. Hetzelfde gebeurt door de studenten landbouwmechanisatie die terecht kunnen in het labo uitvoeringstechnieken.

De landbouwhal heeft een "overdekte akker" van 30 x 60 m voor oefeningen met machines, demonstraties, tentoonstellingen en andere grootschalige activiteiten. In het gebouw liggen praktijklokalen voor tuinbouwtechnieken/agrarische constructies, labo in-vitro/biotechnieken, labo bodemkunde, melktechniek, motortechneik/hydraulica, elektriciteit/klimatisatie, zuivelverwerking en een labo dierenzorg.

Het serrecomplex bestaat uit drie aaneensluitende delen. De warme serre (3200 m²), bestaande uit vier afdelingen van 300 m² voor groenteteelt, drie afdelingen van 300 m² voor sierteelt en vijf afdelingen van 60 m², wordt vooral gebruikt voor opkweek en onderzoek. Klimaat en irrigatie zijn volledig computergestuurd per deelserre. Er is een machineserre (1000 m²) voor de opslag van machines en ander alaaam en een koude serre (2400 m²) voor niet-gestookte tuinbouwteelten en een gedeelte voor practicum bestrating.

Naast de tuinbouwserrres zijn er nog een aantal teeltvoorzieningen in open lucht voor fruitplantage (pitfruit en kleinfruit), een vollegrondskwekerij voor groenten en boomteelt en een containerveld voor de teelt van sierplanten in container. Al deze terreinen zijn voorzien van beregening. Verder is er een akkerbouwbedrijf van ongeveer 15 ha waar maïs, aardappelen, graszaad, graan en bieten worden verbouwd en zijn er de nodige stockeer-, verwerkings- en koelruimtes.

Er is gestart met de uitbreidingswerken voor de bio-infrastructuur. Deze uitbreiding voorziet in de praktijkinfrastructuur voor dierenzorg (instructielokalen, dierenverblijfplaatsen), landbouwmechanisatie (presentatie- en werkruimte) en milieubeheer (milieuanalyses, GIS-toepassingen). De commissie was verheugd te vernemen dat het nieuwe gebouw voor de afstudeerrichting dierenzorg binnenkort wordt gerealiseerd.

De commissie vindt dat de ict-omgeving modern is en voldoende mogelijkheden heeft om het onderwijs te ondersteunen. De dienst informatica verzorgt het netwerkbeheer, het systeembeheer en het oplossen van operationele ICT-problemen. Er is een wireless netwerk dat draadloos internet toelaat voor studenten, medewerkers en bezoekers. Het lab informatica staat in voor de informaticavoorziening ter ondersteuning van het onderwijs en voorziet de klaslokalen met pc's voor gebruik onder toezicht van een lector voor alle opleidingen. Elk lokaal beschikt over een netwerkprinter en een dataprojector. Het lab informatica is geïntegreerd in het netwerk van de hogeschool en heeft licenties afgesloten voor een ruim assortiment softwarepakketten.

Het beschikt over een ruimte met 60 pc's voor individueel gebruik met helpdesk en kleurenlaserprinter, A3-printer, cd-(re)writer, dvd-writers en scanners. Studenten kunnen een laptop lenen.

Elke student krijgt een eigen e-mailadres en mailbox. De studenten beschikken over een eigen persoonlijke ruimte op het netwerk, die zowel intern als extern bereikbaar is. Er wordt dagelijks een back-up van de gegevens gemaakt.

De communicatie tussen studenten en personeel loopt via de elektronische leeromgeving Toledo, gebaseerd op het softwareproduct Blackboard. Voor last-minute mededelingen wordt gebruik gemaakt van een TV-netwerk.

De mediatheek is onderdeel van de leeromgeving en stelt informatiebronnen ter beschikking via allerlei media. De mediatheek is een zelfstandige eenheid, ten dienste van studenten, lectoren en buitenstaanders. Sinds 2002 werkt de mediatheek met steun van IWT-Vlaanderen een eindwerkendatabank uit met fulltext toegang tot de eindwerken van de afgestudeerden.

Er is een klassieke bibliotheek met boeken, naslagwerken, vaktijdschriften, kranten en diverse audiovisuele bronnen. Verder zijn er e-bronnen (digitale informatie) en internet (o.m. via die weg zijn bibliotheekcatalogi en databanken in binnen- en buitenland te raadplegen). De mediatheek zorgt ook voor interbibliothecair leenverkeer en is een ideale lees- en studieruimte. De eerstejaarsstudenten krijgen een introductie in het gebruik van de mediatheek.

De vzw Campinia Media is op de campus verantwoordelijk voor de verdeling en/of productie van handboeken, cursussen en syllabi. De commissie heeft genoteerd dat de syllabi niet steeds van bij de aanvang van de cursussen beschikbaar zijn en vraagt de opleiding om dit te verbeteren.

Er is een lectorenlokaal ingericht als werkruimte met pc's en toegang tot intranet en internet. Studenten kunnen de lectoren hier gemakkelijk bereiken. In de geplande verbouwingen is voorzien dat het lectorenlokaal wordt uitgebreid. Daarnaast komen er drie lokalen waar studenten en/of lectoren kunnen overleggen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding om ervoor te zorgen dat de syllabi steeds van bij de aanvang van de lessen beschikbaar zijn.

De commissie beveelt aan het labo bodemkunde groter te maken.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool en het departement hebben opleidingsbrochures en folders die beschikbaar zijn op de website. In de opleidingsbrochure krijgen de potentiële studenten een overzicht van de structuur van de opleiding, het opleidingsprogramma, de studentenbegeleiding, de kwaliteitsnormen en praktische regelingen (dagverloop, studiemateriaal, voorzieningen, huisvesting, studiekosten, inspraakorganen, studentenverenigingen, ...).

Voor vakinhouden zijn de ECTS-fiches beschikbaar.

Daarnaast zijn er verschillende infomomenten zoals SID-ins, infodagen, een opendeurdag en infostanden op vakbeurzen zoals Agribex, Agriflanders, Agridagen, Prominant. De commissie vindt dat de studenten ook eerlijk geïnformeerd worden over moeilijkheidsgraden en inhoud.

Bij de aanvang van het academiejaar is er een administratieve dag waarop de studenten een onthaalbrochure (kickstartgids) en informatie ontvangen over de hogeschool, de campus, het departement en de ondersteunende diensten, trajectbegeleiding, het lessenrooster en de jaarplanning. De studenten ontvangen studiemateriaal, een agenda, het examenreglement, gebruiksregels voor de laboratoria en practica.

Op de eerste dag van het academiejaar wordt er in de namiddag een onthaalactiviteit georganiseerd.

Elke lector geeft tijdens de eerste les van een opleidingsactiviteit de doelstellingen duidelijk aan. De ECTS-fiches geven de te behalen competenties aan en zijn beschikbaar in de cursus.

De onderwijs- en examenregeling staat op TOLEDO. De studenten krijgen tijdig hun examenregeling en kunnen via de studentenraad bijstellingen vragen. In de loop van de maand november worden extra infosessies gegeven over examens en studievaardigheden.

De ouders worden uitgenodigd op een infoavond over “Studeren in het hoger onderwijs”.

De student wordt ondersteund bij zijn persoonlijkheidsontwikkeling, de (her)oriëntering, de aanpak van de studies, de verdieping van de leerstof en de beroepspraktijk om hem zo geleidelijk te brengen tot een voldoende niveau van zelfstudie.

In deze opleiding werd geopteerd voor een systeem van trajectbegeleiders die elk een studiegroep van eerstejaarsstudenten van nabij opvolgen.

Daarnaast is er één coördinator trajectbegeleiding die in overleg met het departementshoofd en de trajectbegeleiders de manier van werken bepaalt. Alle info rond de trajectbegeleiding is voor zowel lector als student te vinden op Toledo. De commissie vindt dat de studietrajectbegeleiding en de aandacht voor studenten met een functiebeperking sterke punten zijn voor de opleiding.

Voor advies rond studieplanning en studiemethode kunnen de studenten terecht bij de coördinator studiebegeleiding. Hij werkt samen met de psychosociale dienst, de coach functiebeperkingen, de vaklectoren en de ombudsdienst. Voor sociale, psychische, relationele, financiële of persoonlijke problemen kan de student terecht bij de sociale dienst. Ondanks de gedane moeite vindt de commissie dat de opleiding de studenten meer zou moeten duidelijk maken dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor een goede studieplanning. Dit geldt in het bijzonder voor de studenten landbouw omdat zij ook thuis vaak ingezet worden voor landbouwwerk. De commissie stelde vast dat de begeleiding te vrijblijvend is. Er zou op een meer geformaliseerde wijze aan begeleiding moeten gedaan worden zodat elke student op evenveel begeleiding kan rekenen.

Voor informatie, ondersteuning en klachten in verband met de examens kunnen studenten tijdens de drie examenperiodes terecht bij de ombudsdienst. De ombudsdienst wordt verzorgd door een lector(e) die geen lesopdracht heeft bij de betrokken student.

De jobdienst bemiddelt tussen studenten en werkgevers voor studentenjobs. Er is een plaatsingsdienst voor laatstejaarsstudenten en voor afgestudeerden.

Een verantwoordelijke internationalisering brengt studenten op de hoogte van de verschillende mogelijkheden voor een internationale stage en begeleiding. Elke student die naar het buitenland gaat, krijgt een contactpersoon in zijn afstudeerrichting toegewezen die de contacten onderhoudt met de student en met de buitenlandse partnerinstelling voor, tijdens en na het verblijf in het buitenland. Men zorgt voor administratieve begeleiding en huisvesting.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de studenten meer bewust te maken van hun eigen verantwoordelijkheid met betrekking tot de eigen studieplanning, in het bijzonder voor de studenten landbouw omdat zij ook thuis vaak ingezet worden voor landbouwwerk.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	goed
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding beroep kan doen op een uitgebreid kwaliteitszorgsysteem. Er is een stevig kwaliteitszorgsysteem vanuit de hogeschool beschikbaar. De commissie adviseert om hier ten volle de vruchten van te plukken en de geplande initiatieven ten uitvoer te brengen.

Sinds 1995 ontwikkelen kwaliteitsmedewerkers van de hogeschool in samenwerking met andere hogescholen het TRIS-model, de vertaling van het EFQM kader voor hogescholen. In het beleidsplan van de hogeschool kan de commissie de missie, de visie, de strategische doelen en de operationele jaaractieplannen terugvinden. Werkgroepen zorgen als subgroepen van de kwaliteitsraad voor het kwaliteitshandboek en voor indicatoren. Zij ontwikkelen hulpinstrumenten, leveren resultaten en tonen goede praktijken ter ondersteuning van de kwaliteitsontwikkeling in de hogeschool.

De kwaliteitswerking van het departement situeert zich op het niveau van de vertaling van de strategische doelen in het operationeel jaaractieplan en de uitvoering hiervan.

De lectorenraad stelt prioritaire actiepunten op voor het academiejaar, legt deze ter goedkeuring voor op de lectorenvergadering en de departementsraad. Daarna worden de actiepunten vastgelegd in een operationeel jaaractieplan in de vorm van een PDCA-document. Deze actieplannen kunnen verschillende beleidsdomeinen bestrijken zoals onderwijsontwikkeling, bijscholing, studie- en studentenbegeleiding, onderwijsplanning, onderwijs- en examenregeling, stages, internationalisering, PR, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. De lectorenraad gaat de uitvoering ervan na op het einde van het academiejaar en doet voorstellen tot bijsturing. Een lectore is verantwoordelijk voor de bevragingen en de studietijdmetingen, een andere voor het kwaliteitshandboek. Beide lectoren volgen de respectievelijke werkgroepen op van de hogeschool.

Gedurende de voorbije jaren werden heel wat metingen en bevragingen uitgevoerd zoals studietijdmetingen, enquêtes studiebegeleiding, instroomenquêtes, onderwijsbevragingen, evaluatiegesprekken met studenten, enquête met stagebedrijven en werd een TRIS-score gemaakt. De commissie vindt dat er nog moet gezocht worden naar kwaliteitsindicatoren die gehanteerd kunnen worden om de beroepsgerichtheid te beoordelen.

De sporadische bevragingen van afgestudeerden en de informele bevragingen van het werkveld vindt de commissie beperkt. Ze wenst dat de bevraging van werkveld en afgestudeerden ook opgenomen wordt in de structuur van bevragingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie wenst dat de bevraging van werkveld en afgestudeerden ook opgenomen wordt in de structuur van bevragingen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De vorige visitatiecommissie gaf als bemerking dat het voor de bacheloropleiding, binnen het departement industrieel ingenieur en biotechniek, niet altijd eenvoudig was om zich te onderscheiden. Deze opmerking werd ter harte genomen en in september 2007 is de opleiding ondergebracht in een apart departement. Naast de oprichting van de afstudeerrichting dierenzorg in september 2003 werd ook gestart met een specialisatie landbouwmechanisatie (2008) en werd de richting biotechnologie opgedeeld in twee specialisaties (2008) namelijk milieubeheer en biotechniek.

De voorbije twee jaar is er binnen de departementsraad veel aandacht geweest voor de concretisering van de onderwijsvisie van de hogeschool en voor de competenties. Ook de concretisering van het kwaliteitszorgsysteem met operationele jaaractieplannen heeft de nodige aandacht gekregen.

Lectoren klagen er over dat de resultaten van bevestigingen niet snel genoeg worden teruggekoppeld naar hen. De verwerking van de resultaten laat meestal op zich wachten. De resultaten van de bevestiging over lectoren wordt vertrouwelijk behandeld door het departementshoofd in een functioneringsgesprek. Dit laat ook op zich wachten.

De commissie nam kennis van de verschillende verbeteracties die de opleiding genomen heeft. Zo werden reeds verschillende acties ondernomen om de slaagkansen te verhogen, zoals het invoeren van trajectbegeleiding, het monitoren van anorganische chemie, het invoeren van tussentijdse testen in oefeningensessies (anorganische chemie, toegepaste natuurkunde,...), de verplichte proefexamens waarvan de punten voor 15 % meetellen in de eindscore en het verbeteren van de groepsgeest om de studiemotivatie te verhogen onder meer door een indeling in studiegroepen per afstudeerrichting vanaf het eerste semester.

Het gehele curriculum werd herbekeken in het academiejaar 2008-2009 naar aanleiding van competentiegericht denken (kennis en praktijk werden samengebracht onder hetzelfde opleidingsonderdeel), van resultaten van studentenbevestigingen, van het afwijkend aantal lessen per afstudeerrichting, van de behoefte aan actualisering van het vakkenpakket, van de invoering specialisatie milieubeheer en van de biotechniek, en de invoering voor het bekomen van het attest milieucoördinator B (biotechnologie/milieubeheer) en uurroostertechnische problemen.

Het opleidingsconcept is zo opgebouwd dat er een evolutie is van lectorgestuurd naar studentgericht onderwijs. De gebruikte werkvormen geven deze ontwikkelingslijnen aan. Opleidingsonderdelen als communicatieve vaardigheden, management, extra economische vorming werden ingevoerd. De manier van evalueren van stages wordt uitgelegd aan studenten en is beschikbaar via het OER. Verder werd het ECTS – systeem ingevoerd.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat er werk gemaakt werd van de aanbevelingen van de vorige visitatie en dat de PDCA-cirkel op de diverse processen van de onderwijsorganisatie wordt toegepast. Verbeterdoelen worden vastgelegd in een operationeel jaaractieplan dat via de methodiek van PDCA wordt doorlopen.

Toch vindt de commissie dat de opleiding nog beter kan gebruik maken van de KZ-tools die ter beschikking gesteld worden door de hogeschool. Enige ondersteuning vanuit de hogeschool is hierbij aangewezen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vindt dat de opleiding nog meer gebruik kan maken van de KZ-tools die de hogeschool ter beschikking stelt.

De commissie dringt aan op een snellere terugkoppeling van de resultaten van bevestigingen naar de betrokken partijen zodat een betere optimaliseringscyclus kan gerealiseerd worden.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat er binnen de werking van het departement via verschillende medezeggenschapsorganen en werkgroepen een wisselwerking is tussen medewerkers, studenten, werkveld en afgestudeerden. Op Toledo heeft het departement een community waarop lectoren allerhande informatie omtrent het beleid kunnen raadplegen en beschikbaar stellen zoals informatie omtrent de organisatie van de opleiding, verslaggeving van de werkgroepen, studenten en studentengroepen, reglementeringen, ...

De Lectorenraad is samengesteld uit het departementshoofd, het adjunct-departementshoofd en vijf verkozen lectoren als vertegenwoordigers van de diverse afstudeerrichtingen. De raad ontwikkelt en formuleert de beleidsdoelstellingen in verband met de drieledige opdracht van het departement (onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening). Elke lector kan de agenda's en verslagen van de vergaderingen van het lopende academiejaar raadplegen op Toledo. De verslagen van de voorgaande jaren staan in het kwaliteitshandboek. Individuele lectoren zijn er steeds welkom. Leden van de lectorenraad hebben regelmatig een vergadering met de overleggroep die ze vertegenwoordigen.

Verschiedende lectoren nemen deel aan de onderwijsraad die het departementale beleid ondersteunt op vlak van onderwijsontwikkeling. Het departementaal beleid en de onderwijsontwikkeling zijn opgenomen in de lectorenraad en de departementsraad.

Op regelmatige basis worden teamvergaderingen gehouden met lectoren van een bepaalde afstudeerrichting of met lectoren rond een bepaalde opleidingsactiviteit vb. chemie.

Personeelsleden worden verder geïnformeerd via personeelsvergaderingen of lectorenvergaderingen.

Er lijkt een goede studentenparticipatie te zijn en het contact tussen lectoren en studenten is goed. Studenten maken deel uit van de departementsraad. Er is een departementale studentenraad die de studenten-aangelegenheden behartigt. Een lector is studentencoach en verzekert zo de continuïteit van de werking. Vertegenwoordigers zetelen in de departementsraad. Er wordt naar hun advies en oordeel gevraagd en ze kunnen er specifieke studentgerelateerde aandachtspunten ter verbetering voorstellen.

Een vertegenwoordiger van elke departementale studentenraad vertegenwoordigt de studenten van het departement op hogeschoolniveau in de algemene studentenraad. De studentenvertegenwoordigers krijgen gerichte vorming. Studenten worden actief in de kwaliteitswerking betrokken en worden betrokken bij de opmaak van het beleidsplan van de hogeschool.

De commissie stelde vast dat de afgestudeerden momenteel niet gestructureerd betrokken worden bij onderwijsbeoordelingen en wenst dat dit verbeterd wordt. Een alumniwerking is onbestaande. Wel antwoordt

ongeveer de helft van de afgestudeerden op de uitnodiging om hun gegevens (adres, werkplaats) in de databank van de plaatsingsdienst te actualiseren. Deze informatie gebruikt de opleiding bij curriculumvernieuwingen.

De commissie stelt zich ook vragen bij de systematische betrokkenheid van het werkveld met betrekking tot deelname en concrete beslissingen. De commissie stelde wel vast dat er voeling is met het werkveld doordat een aantal lectoren hun onderwijsopdracht combineren met een beroepsopdracht in het werkveld. Het werkveld wordt betrokken bij de onderwijs- en kwaliteitsontwikkeling via de departementsraad, de stage en bij vernieuwingen. Bij de evaluatie van de stage wordt er systematisch gepeild naar de kwaliteit van de opleiding. De afstudeerrichtingen land- en tuinbouw nodigen elk jaar de stagementoren uit voor een informatieve sessie ter voorbereiding van de stage. Sinds 2007-2008 is er een structurele bevraging opgestart van deze mentoren. Er zijn contacten met het werkveld tijdens studiedagen, beurzen, bedrijfsbezoeken, maatschappelijke dienstverlening, deelname aan commissies en beroepsvergaderingen, gastsprekers. Vertegenwoordigers van het werkveld worden uitgenodigd als jurylid om de presentatie en de verdediging van de eindwerken mee te beoordelen. Diverse onderzoeksprojecten en georganiseerde studiedagen dragen bij tot de samenwerking met het werkveld. Dit komt de inhoud en kwaliteit van het onderwijs ten goede. Toch vindt de commissie dat het goed zou zijn om reflectiegroepen met het werkveld op te zetten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie wenst dat de afgestudeerden structureel betrokken worden bij de onderwijsbeoordelingen. De commissie vraagt een opstart van een goede alumniwerking die de opleiding veel waardevolle terugkoppeling kan bezorgen voor het verbeteren van de opleiding en de opleiding extern beter bekend kan maken.

De commissie adviseert het werkveld meer te betrekken bij de opleiding. Dit zou onder meer kunnen gebeuren door het oprichten van reflectiegroepen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	goed
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de afgestudeerden en het werkveld tevreden zijn over de opleiding. Afgestudeerden vinden vlot hun weg op de arbeidsmarkt. Ze worden vooral gewaardeerd omwille van hun directe inzetbaarheid. Met hun ruime praktische kennis leveren ze onmiddellijk een toegevoegde waarde voor het bedrijf waar ze beginnen. Uit de bevraging van de stagebedrijven bleek dat de studenten beschikken over voldoende competenties om de stage aan te vatten. De studenten worden meegenomen op bedrijfsbezoek, naar beurzen of vergaderingen, zodat ze in contact komen met het werkveld. De mentoren waren goed geïnformeerd over wat de stage inhield. Een aantal mentoren had graag meer aandacht gezien in de stage-opdrachten voor wetgeving, actuele overheidsadministratie en economische boekhouding.

Over het algemeen zijn oud-studenten tevreden tot zeer tevreden over de genoten opleiding. De stage wordt meestal als zeer positief ervaren. Afhankelijk van hun job worden de beperkte talenkennis of te weinig boekhoudkundige achtergrond als een tekort aangehaald.

Ook uit de bevragingen van de studenten blijkt dat ze de stage en de stagebegeleiding belangrijk, zinvol en erg leerzaam te vinden. De meeste studenten vinden de tijd die besteed wordt aan stage te kort. Ze zijn wel tevreden over de toewijzing van de stagebedrijven en het aaneensluiten van de periode. Er zijn bedenkingen over de plaats in de opleiding. Afhankelijk van de afstudeerrichting vinden de studenten dat ze voldoende vooraf geïnformeerd zijn omtrent de manier van beoordelen.

De behaalde scores op de stage en het stageverslag geven aan dat er bij de stagebedrijven een grote tevredenheid is over de studenten. De stagementoren land- en tuinbouw zijn bevraagd over de stage. Alle mentoren waren zeer tevreden over de manier waarop de stage wordt opgevat en ze spraken hun waardering uit over de motivatie bij en de kwaliteit van de studenten. Zowel in november 2007 als in november 2008 viel een student van de opleiding met zijn/haar eindwerk in de prijzen bij de vzw-bachelorprijs. Dit alles wordt nog bevestigd door de gelezen eindwerken. De commissie vond dat de eindwerken kwalitatief goed waren, met structuur, een degelijke hypothese en besluit. Tevens waren zij voorzien van referentielijsten.

De tewerkstelling is gespreid over heel wat domeinen tengevolge van de vijf afstudeerrichtingen. Algemeen blijkt dat de grote meerderheid van oud-studenten in de agro-sector werkt. Uitzondering hierop is de afstudeerrichting dierenzorg waar van de 48 respondenten 23 % buiten de agro-sector aan de slag is.

Oud-studenten uit de richting landbouw komen vaak op het thuisbedrijf terecht. Ze beginnen er als bedrijfshelper om later het bedrijf over te nemen. Verder zijn technisch-commerciële functies, het onderwijs en een job bij de overheid (VLM, mestbank) veel voorkomend.

Tuinbouwmensen zijn gegeerd in de sector zelf, hetzij als bedrijfsverantwoordelijke, hetzij als medewerker. Anderen starten een eigen bedrijf, komen in de toelevering terecht of in het onderwijs.

De voedingssector stelt oud-studenten voedingsmiddelentechnologie te werk als kwaliteitscontroleur, productieverantwoordelijke of laborant.

Vanuit de richting biotechnologie werken oud-studenten vaak bij overheidsinstellingen (VLM, mestbank, milieuambtenaar), als onderzoeker, maar ook in technisch commerciële jobs of als laborant.

De dierenzorg levert mensen die terecht kunnen in het onderwijs en bij dierenartsen of in dierenartsenpraktijken. Een aantal oud-studenten gaat aan het werk in onderzoekslaboratoria. Het attest van proefdierkunde komt hen hier van pas.

Om het diploma een meerwaarde te geven in het werkveld krijgen de studenten landbouw, tuinbouw, biotechnologie en voedingsmiddelentechnologie die slagen voor het opleidingsonderdeel plantenbescherming een getuigschrift om bij de Dienst Risicobeheersing van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu een aanvraag te kunnen doen als erkend gebruiker en erkend verkoper van fytofarmaceutische producten.

Studenten dierenzorg krijgen een opleiding proefdierkunde, wat na slagen recht geeft op het getuigschrift van 'Proefdierkunde voor biotechniekers Categorie B'. Deze opleiding is erkend door de FOD Dierenwelzijn & CITES en opgesteld conform het KB van 13/09/2004 en de voorschriften van FELASA. De opleiding kynologie (hondengedrag) geeft een attest van de basismodule.

Nieuw vanaf 2009-2010 is het attest waarmee geslaagde studenten van de afstudeerrichting biotechnologie specialisatie milieubeheer de erkenning van milieuoördinator B kunnen krijgen na het uitvoeren van een extra milieu-audit.

Een aantal studenten opteert ervoor om na hun professionele bacheloropleiding verder te studeren voor een masterdiploma. In het academiejaar 2006-2007 volgden 26 afgestudeerden het schakelprogramma master in de biowetenschappen, in 2007-2008 23, in 2008-2009 17.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 % en de 50 % liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Concrete streefcijfers heeft de opleiding niet. Tengevolge van de flexibilisering van het onderwijs blijken heel wat studenten een individueel traject af te leggen, waardoor het steeds moeilijker wordt om nog te spreken van geslaagden per jaar.

Het aantal studenten met een geïndividualiseerd traject neemt toe. Dit is een gevolg van de wat minder aangepaste vooropleiding van de instromers. Heel wat studenten komen uit TSO-richting. Door hun minder wetenschappelijke vooropleiding zijn de slaagkansen voor deze studenten eerder beperkt. Ook de slaagkansen van BSO-studenten zijn beperkt. Bij deze studenten is de inzet en de gedrevenheid om het diploma te behalen van zeer groot belang om te slagen.

Uit de doorstroomcijfers van de generatiestudenten blijkt dat ongeveer 60 % zijn diploma in de opleiding bachelor in de agro- en biotechnologie behaalt. De gemiddelde doorstroomtijd stijgt weliswaar. Een mogelijke verklaring hiervoor is volgens de commissie de mogelijkheid om flexibiliseringstrajecten toe te passen maar tevens door een te lage studiemotivatie van de studenten. De commissie beveelt de opleiding aan om dit verder te onderzoeken.

Meer dan 50 % van de studenten die in het eerste programmajaar ingeschreven zijn, haalt een studierendement van meer dan 75 % en hiervan heeft iets meer dan de helft alle studiepunten verworven waarvoor ze ingeschreven waren. Anderzijds zijn er toch nog veel studenten die minder dan 50 % van de opgenomen studiepunten behalen (43 % van de generatiestudenten en 31 % van de totale eerstejaarsstudenten)

Voor de hogere jaren blijkt dat de meeste studenten (78-92 %) meer dan 75 % van de studiepunten haalt.

De studie-efficiëntie van een student wordt gedefinieerd als de verhouding van het aantal verworven studiepunten en het aantal studiepunten waarvoor de student zich tijdens zijn studieloopbaan heeft ingeschreven (in relatie tot deze opleiding). 61 van de 214 studenten (28,5 %) behaalden hun diploma met een efficiëntie van 100 %. De gemiddelde studieduur ligt rond de 3 jaar en 4 maanden.

Het aantal studenten met een efficiëntie van 100 % daalt voortdurend. In het eerste jaar is het opmerkelijk dat veel meer studenten twee examenperiodes nodig hebben om te slagen. Zoals al gezegd stijgt het aantal studenten met een geïndividualiseerd traject jaarlijks. Dit ondanks de vele initiatieven die door de trajectbegeleiders worden geleverd om de eerstejaars actief aan het werk te zetten.

De reden van dit minder goed studierendement is waarschijnlijk te vinden in een aantal elementen waarvan de belangrijkste zeker de minder actieve studieattitude van de instromende student is en de mogelijkheden die de flexibilisering de student biedt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om, zeker tijdens het eerste jaar, initiatieven te nemen om het studierendement te verbeteren door het gebruik van meer actieve werkvormen en door de studenten te stimuleren om regelmatig te studeren.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	goed
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding geeft de opleiding aan volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

- Internationalisering: Sinds het academiejaar 2010-2011 werd binnen het opleidingsprogramma het opleidingsonderdeel internationalisering opgenomen. Studenten moeten binnen dit opleidingsonderdeel aantonen dat ze gewerkt hebben aan een buitenlandervaring, ofwel in het kader van een uitwisselingsprogramma, een buitenlandse stage, internationalisering@home of de organisatie van de buitenlandse reis.
- Stage: Tijdens het academiejaar 2010-2011 werd de procedure omtrent de stage met name stageaanvraag, stagetoekenning, stagebegeleiding en stage-evaluatie beschreven in een gemeenschappelijke procedure voor alle afstudeerrichtingen en specialisaties.
- Verbetering begeleiding instroomstudenten met minder wetenschappelijke kennis: Vanaf het academiejaar 2010-2011 worden studenten met geen of beperkte kennis omtrent chemie in dezelfde studiegroep geplaatst en krijgen deze tijdens het eerste jaar extra uren oefeningen chemie naast de initiatieven van monitoraat chemie.
- Opleidingscoördinator: Vanaf academiejaar 2010-2011 werd er een opleidingscoördinator aangesteld die deze specifieke taak opneemt voor 0,5 VTE.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele en academische gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	voldoende	
Facet 2.4: Studieomvang	ok	
Facet 2.5: Studielast	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	nvt	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	goed	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	goed	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	goed	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.KEMPEN Katholieke Hogeschool Kempen

- professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en Biotechnologie
 - afstudeerrichting Biotechnologie
 - afstudeerrichting Dierenzorg
 - afstudeerrichting Landbouw
 - afstudeerrichting Tuinbouw
 - afstudeerrichting Voedingsmiddelentechnologie

Hoofdstuk 3 Katholieke Hogeschool Sint-Lieven

Algemene toelichting bij de opleiding professionele bachelor Agro- en Biotechnologie van de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven

KaHo Sint-Lieven ontstond in 1995 uit een fusie van acht Oost-Vlaamse hogescholen en biedt achttien professionele en vier academische bacheloropleidingen aan naast zeven academische masteropleidingen. De hogeschool telt afgerond vijfduizend studenten en vijfhonderd voltijds equivalente personeelsleden. KaHo Sint-Lieven omvat vier departementen, verspreid over drie campussen (Aalst, Gent en Sint-Niklaas). Sinds 2002 maakt KaHo Sint-Lieven deel uit van de associatie K.U.Leuven.

De opleiding agro- en biotechnologie wordt ingericht op de campus Waas van de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven. Campus Waas omvat momenteel zes opleidingen.

Deze opleiding bestaat ruim 20 jaar en kende verschillende veranderingen parallellopend met de verschuivingen in het werkveld. De opleiding richtte zich in eerste instantie op de bedrijfsopvolging in land- en tuinbouw. Een eerste verbreding omvatte de voedingsindustrie en de toeleveringsbedrijven, een tweede de hele sector van de dierenzorg. Momenteel richt de opleiding zich tot de zeer brede waaier van tewerkstellingsmogelijkheden in de agro- en biotechnologie. De afstudeerrichtingen werden van dan af agro-industrie, groenmanagement, landbouw en dierenzorg.

De opleiding telde in het academiejaar 2007-2008 229 studenten.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding formuleert zeer helder en volledig haar doelstellingen die in de totale opleidingscontext gesitueerd worden: het vormen van mensen die het uitoefenen van een 'technisch – economische activiteit' binnen een 'bio – ethische omgeving' beheersen. Deze definitie verwoordt de fundamentele visie dat de opleiding Agro- en biotechnologie uit twee gelijkwaardige pijlers bestaat: enerzijds de harde sector, vervat in '*technisch – economische activiteit*' en anderzijds de zachte sector, vervat in '*bio – ethische omgeving*'.

De opleiding ontwikkelde haar opleidingsprofiel op basis van de profielen van de VLOR (Vlaamse Onderwijsraad), de aanbevelingen van de vorige visitatie en het eindverslag van de werkgroep bama-profielen van de associatie.

De opleiding formuleert de aan te leren competenties als volgt:

Algemene competenties:

- beroepsspecifiek kunnen redeneren;
- beroepsspecifieke informatie zelfstandig en kritisch kunnen verwerven en verwerken;
- kritisch kunnen reflecteren op het beroepsspecifieke functioneren;
- geconfronteerd met 'nieuwe' beroepsspecifieke problemen door combinatie van bestaande oplossingen planmatig een eigen oplossing kunnen genereren/tot stand brengen of op externe deskundigheid een beroep kunnen/willen doen;
- courante leidinggevende taken kunnen uitvoeren;
- in het Nederlands mondeling en schriftelijk over beroepsspecifieke onderwerpen kunnen communiceren met vertegenwoordigers van het eigen beroepenveld en met vertegenwoordigers van andere beroepenvelden;
- inzicht in de beperktheden van de eigen beroepsspecifieke competenties en de bereidheid om deze via het volgen van opleiding weg te werken.

Algemene beroepsgerichte competenties:

- met anderen in een internationale, multiculturele en/of multidisciplinaire beroepsomgeving kunnen samenwerken;
- beroepsspecifieke inzichten kunnen gebruiken bij het planmatig oplossen van een grote variëteit aan authentieke (en dus complexe) professionele problemen/het uitvoeren van uiteenlopende en authentieke beroepsopdrachten in overeenstemming met beroepsspecifieke vereisten;
- begrip en betrokkenheid hebben ontwikkeld m.b.t. ethische, normatieve en maatschappelijke vragen samenhangend met de toepassing van beroepsspecifieke inzichten en gebruiken.

Beroepsspecifieke competenties:

- verantwoord en duurzaam omgaan met levend materiaal of in functie van levend materiaal in de agro- en biotechnologische sectoren;
- technisch - technologisch vaardig zijn in de agro- en biotechnologische sectoren;
- economisch verantwoord handelen in de agro- en biotechnologische sectoren;
- een werkeenheid kunnen managen in de agro- en biotechnologische sectoren;
- kwaliteitszorgsystemen kunnen hanteren en/of realiseren in de agro- en biotechnologische sectoren.

Er zijn vier afstudeerrichtingen waarvan de kern zich richt op specifieke domeinen:

- agro-industrie' richt zich op voedingschemie, voedingsbeheer, regeltechniek en procestechniek;
- dierenzorg 'richt zich op dierenhouderij, diervoeding, pathologie en ethologie;
- groenmanagement' richt zich op groenvoorziening, tuinbouw, natuurbeheer en techniek;
- landbouw' richt zich op akkerbouw, veehouderij, veevoeding en mechanisatie.

Binnen de associatie werd het project BAOBAP (Bouwen aan een Algemeen Opleidingsprofiel met Begeleiding van en door Associatie Partners) gestart. Het is de bedoeling van dit project om de beroepsspecifieke competenties (derde groep) verder te preciseren en te differentiëren volgens de erkende afstudeerrichtingen. Hierbij wordt de nodige ruimte opengelaten voor lokale invulling door de drie associatiepartners binnen het studiegebied biotechniek (Katholieke Hogeschool Kempen, Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen en Katholieke hogeschool Sint-Lieven).

Wat het niveau en de oriëntatie betreft, voldoet de opleiding naar het oordeel van de commissie aan de decretaal opgelegde normen voor de algemene en beroepsgerichte competenties, nodig voor het zelfstandig kunnen verrichten van beroepsgerichte activiteiten in de agro- en biotechnologie zoals beschreven in het door de commissie vooropgestelde domeinspecifiek referentiekader.

De commissie vindt dat er duidelijk aandacht is voor een gedegen professionele opleiding en voor de noodzakelijke ontwikkeling van persoonsgebonden competenties. Hierbij stelt de commissie echter dat de formulering van de competenties vrij algemeen gesteld is. Deze zou beter geconcretiseerd kunnen worden naar het niveau en het beroepskader. Duiding naar het gewenste niveau is noodzakelijk. Ook het onderscheid tussen algemene competenties en algemene beroepsspecifieke competenties is niet duidelijk. De specifieke eigenheid van de vier afstudeerrichtingen zou concreter en duidelijker mogen geformuleerd worden.

Bij de competenties wordt uitsluitend aandacht besteed aan de persoonsgebonden competenties. Het zou waardevol zijn ook de technische competenties in het geheel te integreren omdat zij samen met de persoonsgebonden competenties de bachelor zullen vormen. Dit zou ook toelaten om de competenties voor de diverse afstudeerrichtingen concreter te differentiëren.

Ook zou er meer aandacht gaan naar de belangrijke sociale competenties in het werkveld als flexibiliteit en samenwerking.

De commissie heeft grote waardering voor de aandacht en de concrete realisatie van de christelijke levensbeschouwing en invalshoek zoals die uitgewerkt zijn in de opleiding. De christelijke missie leeft écht onder de lectoren. Wetende dat het in deze sector niet steeds vanzelfsprekend is, leeft er een grote bezorgdheid om de studenten alles mee te geven zodat de studenten later in een goede werksituatie terecht kunnen komen.

De opleiding vertaalt ook aspecten van de (christelijke) missie in de opbouw van internationale uitwisselingsprojecten die zich voornamelijk bevinden in ontwikkelingslanden.

Aanbevelingen ter verbetering:

Waar de commissie een goede beleidsvisie vond, lijkt de realisatie ervan te veel af te hangen van enkele personen. Ze adviseert om te streven naar een gecoördineerd beleidsplan om dit terrein stevig te activeren. De beleidsvisie dient duidelijk concreet vertaald te worden in een actieplan, waarbij de ganse opleiding betrokken is.

De commissie adviseert om de competenties concreter te formuleren naar inhoud en niveau per afstudeerrichting zodat ze ook concreter kunnen geïnventariseerd en bijgestuurd worden. De commissie suggereert om naast de persoonsgebonden competenties ook de technische competenties in het geheel te integreren. De commissie vindt dat er meer aandacht mag gaan naar de belangrijke sociale competenties in het werkveld als flexibiliteit en samenwerking.

De commissie adviseert een competentiematrix te ontwikkelen waarin externe standaarden voor domein en profiel gelinkt worden aan hogeschoolkeuzes zodat er een totaal overzicht aanwezig is van de nodige competenties.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat het kader van de opleiding voldoende herkenbaar is in het domeinspecifiek referentiekader dat zij opmaakte voor de professionele bacheloropleidingen agro- en biotechnologie in Vlaanderen. De doelstellingen en de eindkwalificaties van de opleiding zouden echter concreter kunnen geformuleerd worden voor de verschillende afstudeerrichtingen.

De opleidingsdoelstellingen zijn in hun algemeenheid getoetst door enkele vertegenwoordigers van het beroepenveld en zijn geïnspireerd door Europese criteria.

De visies vanuit het werkveld vragen enerzijds een zo breed mogelijke basis gecombineerd met een bereidheid tot levenslang leren waarbij het werkveld zelf zorgt voor de concrete opleiding nodig voor het bedrijf, instelling of organisatie, en anderzijds afgestudeerden die duidelijk tot op het niveau van vaardigheden en attitudes onmiddellijk inzetbaar zijn in concrete werksituaties, zij het op niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar. De opleiding tracht hiervoor een gulden middenweg te bewandelen.

De eindkwalificaties van de bacheloropleidingen worden getoetst bij het relevante beroepenveld via regelmatige contacten en via een bevraging.

Heel wat informele informatie bereikt de opleiding via de netwerken van de diverse vaklectoren in het kader van stage- en projectbegeleiding, in het kader van wetenschappelijk onderzoek, maatschappelijke dienstverlening en internationalisering of in het kader van eigen professionele bijscholing. Bovendien beschikt de opleiding over een opleidingsadviesraad (OAR), met vertegenwoordigers uit het werkveld, om precies die link met het werkveld te borgen en te onderhouden.

Het afleveren van supplementaire getuigschriften op het vlak van arbeidsveiligheid, bedrijfsbeheer, proefdierkunde en erkend gebruiker van fytofarmaceutische producten geeft aan dat werkveld en organisaties de opleiding kennen en waarderen. Toch vindt de commissie dat de opleiding wat dit betreft toch het werkveld concreter zou kunnen definiëren per bachelor afstudeerrichting.

De samenwerking van de opleiding met vergelijkbare opleidingen leidt tot een duidelijke situering en profilering wat versterkt wordt door het BAOBAP-project.

Bij het zoeken naar een (inter)nationaal referentiekader voor de inhoudelijke invulling refereert de opleiding hierbij enerzijds naar beperkte beroepsprofielen op het niveau van arbeider (SERV, VDAB), en anderzijds opleidingsprofielen op universitair niveau (USAEE). Een domeinspecifiek kader voor Agro- en biotechnologie op het niveau van een professioneel gerichte bachelor is alsnog niet beschikbaar.

De commissie noteerde dat de domeinspecifieke eisen van de opleiding Agro- en biotechnologie niet beschikbaar zijn voor de professionele bachelor op het niveau van een nationaal of internationaal kader.

De eisen in de opleiding zijn bijgevolg gebaseerd op de eigen ervaring met het werkveld op basis van bevraging en ervaringen met project- en stageplaatsen. Dit is volgens de commissie voldoende gemotiveerd en aanvaardbaar.

De studenten zijn bekend met de competenties via de ECTS-fiches de informatieverstrekking, bij het inschrijven aan de opleiding en bij de aanvang van vakken door de lector. Nochtans noteerde de commissie tijdens de visitatie dat verschillende studenten ontgoocheld waren door het niet beantwoorden van de opleiding aan hun verhoopte verwachtingen, die vaak sterk hands-on professioneel gericht zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt sterk aan het verband tussen de doelstellingen, de eindkwalificaties en de competenties en de verschillende afstudeerrichtingen concreter en meer adequaat te maken

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie: voldoende

facet 1.2, domeinspecifieke eisen: voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de opleiding aandacht heeft voor een adequate onderbouwing van het programma met het efficiënt en kwalitatief inzetten van diverse werkvormen.

Het programma is opgebouwd uit drie delen:

- een algemeen deel met opleidingsonderdelen uit volgende studiedomeinen: algemeen (onder meer RZL, communicatie en sociologie), biologie, milieu, techniek, economie en informatica;
- een deel specifiek per afstudeerrichting met opleidingsonderdelen die de basis vormen voor de individuele specialisatie via stage en het afstudeerproject;
- een deel persoonlijke inbreng die bestaat uit vakopdrachten, stage, project en praktijkspecialisatie.

Uit de ECTS-fiches stelt de commissie vast dat de doelstellingen van de opleiding overeenkomen met de leerinhouden. Men leert de studenten denk- en redeneervaardigheid aan, zet hen aan tot kritische reflectie en communicatie naar zowel specialisten als leken toe. Uit de gesprekken die de commissie met de studenten had, bleek dat deze belangrijke doelstellingen inderdaad aangeleerd worden.

Het curriculum bevat het eerste jaar veel algemene vakken waarin een aantal onderwerpen vervat zitten die nadien uitgewerkt worden per afstudeerrichting. Er is echter nood aan een duidelijkere formulering van de doelstellingen en de eindkwalificaties voor de diverse afstudeerrichtingen. De commissie adviseert ook om de doelstellingen en de competenties van de opleiding beter zichtbaar te maken, zowel op curriculumniveau als het niveau van de opleidingsonderdelen. Dat zou zeker de studenten helpen bij het bewust realiseren van de doelstellingen.

Uit de documenten en de gesprekken heeft de commissie de indruk gekregen dat men gekozen heeft voor een algemene opleiding met keuzevakken waarbij deze sterk geafficheerd worden als afstudeerrichting. Dit geeft bij de studenten verwarring met betrekking tot de specialisatiegraad van de gekozen afstudeerrichting. De commissie vraagt om er over te waken dat de beroepsspecifieke competenties in alle vakken degelijk tot uiting komen en gerealiseerd worden.

Uit gesprekken met het werkveld en afgestudeerden bleek dat er behoefte is aan talenkennis (inclusief een betere beheersing van het Nederlands) en boekhouding, zeker voor studenten die nadien op zelfstandige basis willen gaan werken. Een bespreking van dit onderwerp en herziening van het curriculum lijken hier aangewezen.

Buiten de afstudeerrichtingen en de keuze voor de stage en het eindproject zijn er geen keuzevakken in deze opleiding. De student kiest van in het eerste jaar voor een afstudeerrichting.

Naarmate de student vordert in zijn traject, evolueert het individuele specialisatiegedeelte (persoonlijke inbreng) van 9 studiepunten in het eerste traject naar 27 studiepunten in het laatste traject. Vanaf het eerste jaar worden stage en projectwerk voorzien waar de studenten de kennis integreren en toepassen in de praktijk (opdrachten, excursies, stages, labowerk, ...).

De opleiding verzorgt het curriculum en de inhoud van de cursussen door een regelmatige bespreking met het opleidingspersoneel en het werkveld. De frequentie van deze besprekingen blijkt te berusten op een dagdagelijks aanvoelen, op observaties en afhankelijk te zijn van ad hoc noden. De commissie vindt dat deze werkwijze meer zou mogen gestructureerd worden vooral om er ervoor te zorgen dat onderwerpen die nu niet aan de orde komen ook voldoende aandacht krijgen. Zo blijkt uit het nazicht van de cursussen dat bepaalde opleidingsonderdelen bijgewerkt moeten worden teneinde belangrijke aspecten van de inhoudelijke thema's te vervolledigen en actueel te maken. Als voorbeeld wordt verwezen naar de afstudeerrichting agro-industrie waar typische voedingsprocessen als UHT en pasteurisatie beperkt opgenomen zijn in de huidige cursussen.

Ook is de commissie bezorgd of de studenten de juiste keuzes maken door onduidelijkheden tussen de algemene opleiding en het specifieke domeinprofiel van de keuzerichtingen. De vraag rijst of het domeinprofiel goed in beeld is gebracht in de algemene vorming en in het curriculum zodat de student de relevantie van de algemene kennis kan zien en doortrekken naar de specifieke keuzerichting en -vakken.

De commissie heeft vastgesteld dat er activiteiten rond internationalisering bestaan zoals de interreg-initiatieven en contacten met centraal Europa maar deze kunnen sterker uitgewerkt worden. Ze wenst dat de opleiding de fondsen en beurzen (vb Erasmus) voor internationale uitwisselingen maximaal gebruikt teneinde de studenten alle mogelijkheden te geven tot ontplooiing. Maar er moeten meer mogelijkheden komen om studenten te verrijken met multiculturele en multidisciplinaire competenties (bijvoorbeeld een keuzevak Engels/Frans, internationalisation@home). De commissie merkte hierbij een sterke motivatie van de betrokken lesgevers. De commissie ondervond tijdens de gesprekken dat blijkbaar enkel studenten met goede studieresultaten de kans krijgen om deel te nemen aan internationale stages. Dit heeft mede te maken met het feit dat de meeste internationale stages tijdens de vakantie plaats hebben en een tweede zit een belemmerende factor kan zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt meer duidelijkheid te creëren in verband met de specialisatiegraad van de afstudeerrichtingen, zowel naar de voorlichting van de studenten toe als naar cursusinhoud en communicatie.

De commissie vraagt aandacht voor het gestructureerd werken aan de beroepsspecifieke competenties in alle opleidingsonderdelen.

De commissie suggereert om in het programma talen en boekhouding op te nemen.

De commissie vraagt aandacht voor een verdere en bredere inbedding van de internationalisering in het onderwijs.

De commissie vindt dat het programma en bepaalde opleidingsonderdelen in het bijzonder dienen aangepast te worden aan de specifieke noden van de afstudeerrichting teneinde deze te vervolledigen en te actualiseren.

Facet 2.2 Eisen professionele/academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeerde sterk dat de opleiding grote zorg besteedt aan het afstemmen van het programma op de maatschappelijke behoeften en de eisen van een bachelor opleiding. De gehanteerde werkinstrumenten zijn waardevol.

Het programma heeft oog voor de ontwikkeling van competenties die aansluiten op de vragen van het werkveld. Om zicht te krijgen in hoeverre de competenties op voldoende wijze aan bod komen binnen de inhouden van de opleiding werd een inventaris opgemaakt. De commissie vond de aanpak van het competentieleren goed uitgewerkt. De meeste competenties bleken voldoende geïntegreerd aanwezig te zijn in het curriculum. Het opmaken van een inventaris van de competenties over de opleidingsonderdelen van de diverse clusters heen, leidde tot een aantal correcties in het curriculum. Zo werd de uitbouw van een portfolio door de studenten gespreid doorheen de hele opleiding. Het betreft hier vooral de competenties 'courante leidinggevende taken kunnen uitvoeren', gekoppeld aan 'economisch verantwoord handelen' en 'werkenheid kunnen managen'.

Het BAOBAP-project zorgt voor de verdere ontwikkeling en differentiatie van de beroepsspecifieke competenties. Het is de bedoeling van dit project om deze groep competenties verder te ontwikkelen en te differentiëren volgens de erkende afstudeerrichtingen en deze dichter te doen aansluiten op de betreffende sectoren in het werkveld. Hierbij wordt de nodige ruimte opengelaten voor lokale invulling door de drie associatiepartners binnen het studiegebied biotechniek (Geel, Roeselare en Sint-Niklaas). Mede in functie hiervan werd een hernieuwde inventarisatie van competenties uitgevoerd met de bedoeling de differentiatie van deze competenties te integreren in de opleidingsonderdelen, gereflecteerd in de ECTS-fiches.

De commissie waardeerde dat uit beide voormelde inventarisaties van competenties twee werkinstrumenten ontstonden: 'Zelfevaluatie competenties', te hanteren door de studenten in de loop van hun hele opleiding in het kader van hun ervaringen en persoonlijke groei tijdens de diverse stageperiodes en 'Portfolio leiderschap', door de studenten op te bouwen in de loop van hun gehele opleiding en met een eindevaluatie binnen het opleidingsonderdeel 'Peoplemanagement' in het laatste jaar.

Als concrete voorbeelden van het feit dat de opleiding aansluit op het brede werkveld, gelden de volgende supplementaire getuigschriften die de opleiding aan de studenten mag uitreiken of die studenten op basis van de opleiding kunnen verkrijgen: 'Attest bedrijfsbeheer zelfstandig ondernemerschap', 'Attestaanvraag erkend gebruiker – verkoper', 'Getuigschrift basisopleiding preventieadviseur' en 'Getuigschrift basisopleiding proefdierkunde'.

De selectie van de inhouden van het programma (cursussen, geselecteerde handboeken, vakliteratuur in de mediatheek, beeld- en geluidsmateriaal) gebeurt in eerste instantie door de betrokken vaklectoren, binnen het kader van de vastgelegde opbouw van het curriculum, en dit in onderling overleg met vakcollega's en op basis van de verwachtingen en eisen van het werkveld. Concrete bedenkingen en aanvullingen op het curriculum worden bekomen vanuit de resultaten van enquêtes'.

Het programma wordt goed ondersteund door de mediatheek die voldoende gespecialiseerde kennisbronnen levert om de opleiding goed af te werken. Het aantal en de kwaliteit van de tijdschriften is meer dan voldoende. Ook zijn er meer dan voldoende computers aanwezig

De studenten krijgen praktijkervaring mee door het uitvoeren van oefeningen en toepassingen in eigen labo's en werkruimtes. In dit kader schenkt de opleiding heel wat aandacht aan projectmatig wetenschappelijk onderzoek (PWO), maatschappelijke dienstverlening (MD) en internationalisering. Om een open en kritische ingesteldheid bij de studenten te ontwikkelen, worden ze hierbij zoveel mogelijk betrokken. In de gesprekken tijdens de visitatie bleek dat er een grote nood is aan laboruimte en –inrichting zodat deze activiteiten meer kunnen plaatsvinden in het licht van praktijkvoorbereiding. De binnenschoolse praktijk voor de afstudeerrichtingen dierenzorg, groenmanagement en agro-industrie is eerder beperkt.

Werkervaring wordt meegegeven via de stages en de projecten. Stages en projectwerk vormen samen 48 van de 180 studiepunten.

De stage evolueert van een kijkstage in het eerste traject naar een uitdiepende stage in het laatste traject. Er wordt voor gezorgd dat de studenten op een adequate stageplaats terecht komen. Internationale stages passen in het kader van projecten in ontwikkelingslanden. Dit programma voldoet aan de mogelijkheden en de wensen van studenten. Er wordt sterk gewerkt aan de motivatie van de studenten om meer interesse te wekken voor internationale stages. Tevens is er een samenwerking met externe organisaties om deze projecten meer vorm te geven.

Het project in het eerste traject heeft een inleidend karakter. Het project in het tweede traject een testuitvoering en het project in het laatste traject resulteert in het eindwerk. De onderwerpen situeren zich meestal op het vlak van concrete problemen in het werkveld en/of in het kader van toegepast wetenschappelijk onderzoek.

Stage en project kunnen aan elkaar gekoppeld zijn.

De ontwikkeling van technische competenties vindt voornamelijk plaats tijdens de stages vermits deze zeer sterk gebonden zijn aan de specificiteit van de afstudeerrichting en de aan praktische werksituatie waarin de student zal terecht komen. De opleiding heeft doelbewust gekozen voor deze aanpak omdat er een zeer grote variatie is in het beroepenveld na deze opleiding.

Stage en project versterken de interactie met het beroepenveld. Zowel stage als project worden door de stagebegeleiders van de opleiding grondig opgevolgd. De aandacht gaat hierbij vooral naar het zich geleidelijk eigen maken van de noodzakelijke competenties door de student. Alles valt onder de eindverantwoordelijkheid van de stagecoördinator, die het 'Vademecum voor stage en project' beheert en zorgt voor afspraken en werkverdeling. Uit de talrijke terugkerende contacten blijkt dat het werkveld de methode van intensieve begeleiding en bezoeken weet te waarderen.

Zowel de keuze als organisatie van de stage zijn zeker een waardevolle meerwaarde in het opleidingsprogramma. De commissie is wel van mening dat deze meerwaarde nog verbeterd kan worden door meer leerbegeleiding vanuit de hogeschool. De commissie waardeert de didactische aanpak rondom stages alsook de voorbereidingactiviteiten. Studenten leren hier vaak zowel de basiskennis als de vaardigheden van specifieke vakterreinen, waardoor de integratie goed verloopt. Nochtans ziet de commissie een mogelijke lacune in de verbinding tussen deze activiteiten en de basiskennis die studenten in eerdere opleidingsonderdelen opdoen of zouden moeten opdoen

Bij de stage wordt de student gestimuleerd om zijn eigen doelstellingen te formuleren, te motiveren en te evalueren. Er werd een standaardformulier ontwikkeld voor het uitschrijven door de student van een uitgewerkte zelfevaluatie op basis van de competenties. De commissie vond dat er weinig gerichte reflectiebegeleiding is op de stageplaats die moet leiden tot de realisatie van de te verwerven competenties en kennis. Deze schijnt te steunen op een individuele aanpak waarbij er een gemis is aan een gemeenschappelijk beleid rond evaluatie op stage. De commissie wenst dat hier aandacht aan besteed wordt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de impliciet aanwezige leerbegeleiding van de studenten tijdens de stage meer te structureren. De studenten moeten gestimuleerd worden om eigen leerdoelen te formuleren waarvan de realisatie moet opgevolgd worden.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de samenhang in het programma vastgelegd is en consistent is wat betreft de verschillende afstudeerrichtingen. Op basis van de ECTS-fiches is de samenhang aanwezig, overzichtelijk en weldoordacht. De concrete en coherente samenhang tussen het kennis- en het praktijkgedeelte of tussen onderzoek en opleiding zijn niet steeds duidelijk. Dat blijkt ook uit gesprekken met studenten. De commissie vindt dat dit meer zou kunnen geëxpliciteerd worden.

De opleiding is opgedeeld in een algemeen en een specifiek gedeelte van elk 90 studiepunten. Het algemeen gedeelte is evenredig verdeeld in een bio-etisch en een technisch-economisch gedeelte. De commissie vraagt zich af of de verdeling van de studiepunten goed ligt. Er gaan relatief veel studiepunten naar zeer algemene vakken zoals communicatie en naar informatica maar relatief weinig naar basis technische competenties zoals basis chemie, statistiek (zeker als men de richting naar het wetenschappelijk onderzoek wil inslaan) en biologie.

Het curriculum is zodanig opgebouwd dat men bij de aanvang van de opleiding algemene kennis en vaardigheden verwerft en gradueel naar het einde van de opleiding toe meer specifieke opleidingsonderdelen opdoet die eigen zijn aan de afstudeerrichting. De specifieke opleidingsonderdelen (afstudeerrichtingen) vertegenwoordigen 36 studiepunten. Deze laatste zijn een basis voor de individuele specialisatie van de student in de stage en het eindproject. Stage, project en praktijkspecialisatie nemen toe met de zelfstandigheid van de student en vertegenwoordigen 54 studiepunten. Door de mogelijkheid om een stage en een project te kiezen eigen aan de persoonlijke voorkeur kan de student de basispraktijk richten op zijn individuele toekomstvisie.

Daar waar de interne opbouw degelijk gestructureerd lijkt te zijn, betreurt de commissie het dat er een aantal thema's ontbreken die de studenten inzicht geven in de totale biologische keten vanaf de oorsprong van de primaire productie tot bij de consument. Een grondiger inzicht in deze keten zou helpen om de juiste inschattingen te maken tijdens het professionele werk. In het licht van een zelfstandige activiteit vragen de studenten om meer informatie over bedrijfsbeheer en administratie akkerbouw. Er is ook vraag naar meer statistiek.

Het keuzeaandeel binnen de opleiding is zeer groot. Het algemene gedeelte, dat voor alle studenten vastligt, omvat 50 % van het totale curriculum. Dit deel is noodzakelijk om een eenduidig diploma te kunnen uitreiken van 'professioneel gerichte bachelor in de Agro- en biotechnologie'. Daarnaast kan de student kiezen uit een afstudeerrichting als keuzepakket voor 20 %. De laatste 30 % van zijn opleiding vult hij in op basis van zijn eigen interesseveld via praktijkspecialisatie, stage en project. De commissie waardeert deze insteek maar noteert slechts een gevoel van matige tevredenheid bij studenten en werkveld omdat er met deze benadering getracht wordt aan een zeer groot terrein van praktijkgerichte specialisaties te voldoen met het inrichten van één opleiding.

Om de flexibiliteit van het programma zo groot mogelijk te maken, bestaan alle basisopleidingsonderdelen binnen de clusters uit drie studiepunten, met uitzondering van stages en projecten. In de mate van het mogelijke is de verplichte volgtijdelijkheid van opleidingsonderdelen beperkt. Enkel de vier opleidingsonderdelen binnen de cluster van elke afstudeerrichting en een beperkt aantal opleidingsonderdelen van het algemene gedeelte die over meerdere jaren lopen (bio-ethiek, communicatie en informatica) zijn vastgelegd in een verplichte volgorde. Project en stage kunnen ingevuld worden buiten de normale lesweken. Daardoor zijn geïndividualiseerde trajecten eenvoudiger te organiseren.

Sinds het academiejaar 2008-2009 wordt er hoger afstandsonderwijs georganiseerd. Aangezien het academiejaar is opgebouwd uit twee onafhankelijke semesters en alle opleidingsonderdelen binnen een semester worden afgewerkt, biedt de opleiding een alternatief normtraject aan dat start in februari en dat de student de kans geeft om toch in een tijdspanne van drie jaar af te studeren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie wenst dat de studenten meer inzicht krijgen in de totale voedselketen 'van riek tot vork', en meer kennis verwerven over bedrijfsbeheer en –administratie en in de afstudeerrichting landbouw, meer kennis verwerven over akkerbouw en over statistiek. De commissie vraagt aandacht voor de verdeling van de studiepunten binnen het algemeen gedeelte.

De commissie vraagt de mogelijkheid te onderzoeken om te komen tot een betere onderbouwing van specialistische kennis zodat studenten beter kunnen ingezet worden in een specialistische opdracht.

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: ok

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit drie studiejaren van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten. Daarmee voldoet de opleiding aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat er een regelmatige monitoring is van de studietijd en de opleiding besteedt veel aandacht aan studiebegeleiding op dit terrein. Dit gebeurt duidelijk tot tevredenheid van de studenten. Er is een evenwichtige verhouding tussen studiebelastinguren, contacturen en bedrijfsuren.

In het kader van studeerbaarheid zijn binnen de opleiding verhoudingen vastgelegd tussen studiebelastinguren (SBU) en contacturen (CU) of bedrijfsuren (BU). Het begrip contacturen slaat daarbij op 'schoolse' activiteiten, bedrijfsuren op praktijk, stage en project. De niet-contact(bedrijfs)uren dienen om de student de gelegenheid te geven de aangeboden inhoud te verwerken.

De regeling van de contacturen maakt dat er voldoende speelruimte is voor de betreffende lector om bijscholingen te volgen en anderzijds om in te spelen op actuele gebeurtenissen in het werkveld. Een dergelijke organisatie biedt het grote voordeel dat noch voor de studenten noch voor de lectoren verloren 'springuren' optreden of een 'lesdag' overbelast zou zijn.

De uurroosters zijn in de loop der jaren geoptimaliseerd in opbouw en samenhang. Individuele trajecten kunnen in één geheel uitgeschreven worden en bij wijzigingen in de voorziene studievoortgang zijn alle consequenties te overzien.

De commissie stelde vast dat er per vak drie studiepunten voorzien worden terwijl dit niet overeenstemt met de belangrijkheid en het volume van een aantal vakken ten opzichte van het gehele pakket. Zij wenst dat dit goed gemotiveerd of gecorrigeerd wordt.

De hogeschool voert studielastmetingen uit. Er werd gekozen voor de methode van 'studietijdschatten' en niet voor 'studietijdschrijven' waardoor de studenten niet overbelast worden met enquêtes. Het nadeel is dat de absolute resultaten niet erg betrouwbaar zijn. De opleiding spreekt daarom liever over relatieve waarden die hier meer betrouwbaar en meer richtinggevend zijn dan absolute. De combinatie van studielastmetingen en van bevraging over de opleidingsonderdelen blijkt in de praktijk ruim voldoende feedback te geven.

De studielastmetingen gebeuren in principe om de 3 jaar. Soms wordt op kortere termijn voor specifieke opleidingsonderdelen een meting uitgevoerd, veelal op vraag van de betreffende lector.

Alle resultaten worden ter beschikking gesteld van de lectoren en de eerste en tweede evaluator (respectievelijk opleidingshoofd en departementshoofd). In de opleidingsraad (OR) gebeuren de algemene besprekingen. Individuele resultaten maken deel uit van functionerings- en evaluatiegesprekken. Over het algemeen liggen de resultaten in studiebelastinguren in lijn met de verwachtingen. Verschillen vinden meestal hun verklaring in de eigenheid van de diverse opleidingsonderdelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie heeft haar bedenkingen omtrent de relatieve basis van de studielastmeting. Ze wenst een goede onderbouwing te zien van dit concept.

De commissie adviseert om de studiepunten per opleidingsonderdeel te herbekijken in functie van de relevantie en het volume in het programma.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vindt dat er afstemming is tussen het didactisch concept en de doelstellingen. De gebruikte werkvormen sluiten aan bij de doelstellingen van het betreffende opleidingsonderdeel. In de algemene opleidingsonderdelen zijn dit voornamelijk hoorcolleges aangevuld met opdrachten en/of groepswerken. In de specifieke opleidingsonderdelen worden de hoorcolleges aangevuld of vervangen door groepsdiscussies. Bij stage en projectwerk is er voornamelijk zelfstudie. Er is een graduele verschuiving van sterk begeleide leeractiviteiten naar zelfwerkzaamheid. De commissie vindt de samenhang tussen het didactisch concept en de doelstellingen minder duidelijk op het vlak van de technische kennis. Vooral de integratie met praktijkkennis is hierbij een niet te verwaarlozen factor.

De commissie stelde ook vast dat men in de opleiding het competentiegericht leren in de praktijk brengt. Men is bewust bezig met transfervaardigheden door de overdracht van de basiskennis in het begin te plaatsen en later meer verdiepend te werken naar de specifieke afstudeerrichting. De idee om binnen het opleidingsonderdeel communicatie met de studenten reflectie te doen over dit aspect van de opleiding is positief.

De commissie is echter bezorgd over het tekort aan actief bewustzijn van studenten over de competenties die zij verwacht worden te verwerven tijdens de opleiding. Zij wenst dat de opleiding die meer expliciet maakt door de studenten uit te leggen wat de competenties precies zijn en wat het belang ervan is. De beheersing ervan zou eenvoudiger gevolgd kunnen worden door gedragsindicatoren, die er evenwel nu nog niet zijn.

De onderwijsmiddelen variëren van cursussen, videopresentaties, naslagwerk tot websites. Sinds het academiejaar 2006-2007 maakt elke lector gebruik van het elektronische leerplatform Toledo. De commissie ondervond dat de verschillende betrokken partijen Toledo als een goed informatie- en communicatiemiddel beschouwen (presentaties, oefenbestanden, voorbeeldvragen, opdrachten, ...).

Dit geldt in nog veel sterkere mate in het hoger afstandsonderwijs. Een degelijke cursus of handboek met bijhorende studiewijzer en afgesproken begeleidingsmomenten (introductiesessies en monitoraat) zijn hierbij de belangrijkste factoren. De studenten dienen veel in zelfstudie te verwerken en hebben onderling contact via Toledo.

De invoering van het afstandsonderwijs heeft een prikkelende invloed gehad op het verbeteren van de bestaande cursussen. Toch zou de commissie graag zien dat nagegaan wordt in hoeverre onvolledige en/of ontbrekende cursussen een toegevoegde waarde zouden kunnen hebben voor de opleiding. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan statistiek en labo, . Ook de aansluiting van de theorie met de praktijk en de stages hoort hierbij. Hierbij denkt de commissie bijvoorbeeld aan het ketenprincipe dat gehanteerd moet worden in verband met de productie en verwerking van landbouwgrondstoffen en aan het beter gebruik maken van de proefhoeve.

De leermiddelen, de doelstellingen en de werkvormen zijn in functie van de beoogde competenties voor elk opleidingsonderdeel beschreven in de ECTS-fiches. Er zijn evaluaties door de studenten van de gehanteerde middelen en werkvormen,.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de samenhang tussen het didactisch concept en de doelstellingen op het vlak van de technische kennis te verduidelijken.

De commissie vraagt om het belang van de competenties duidelijker te maken aan de studenten.

De commissie adviseert om voor de competenties gedragsindicatoren vast te leggen.

De commissie wenst dat de introductie van extra cursuspakketten (bv. statistiek) of het uitbreiden van bestaande curussen met essentiële concepten (bv. het ketenprincipe bij de verwerking van de grondstoffen) geëvalueerd worden., Ook wordt gevraagd om de labo-activiteiten te intensifiëren en de activiteiten op het proefbedrijf.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Op hogeschoolniveau en associatieniveau zijn er vastgelegde afspraken in verband met de examens. Het opstellen van examenroosters gebeurt door het opleidingshoofd in overleg met de studiebegeleidster en secretaris van de opleiding. In het kader van beschikbare ruimtes is er overleg met de verantwoordelijke voor de lokaalplanning en het secretariaat van het studiegebied onderwijs. Bij het maken van de roosters wordt gezorgd voor voldoende spreiding.

De commissie stelde vast dat er verschillende evaluatievormen worden gehanteerd. Voor de algemene opleidingsonderdelen zijn er schriftelijke toetsen. Voor de afstudeerrichtingen wordt een combinatie van schriftelijke en mondelinge evaluaties toegepast. Bij een aantal algemene en specifieke opleidingsonderdelen wordt permanente evaluatie toegepast. Buiten het zeer algemene toetsingsbeleid van de hogeschool en van de associatie is het de commissie niet duidelijk hoe de specifieke visie en strategie van het toetsbeleid er voor de opleiding uit ziet. Het is niet zo duidelijk hoe de leerdoelen systematisch worden vastgelegd per opleidingsonderdeel en hoe ze vervolgens ook worden getoetst. De commissie raadt aan dit meer expliciet te maken om een goede kwaliteitsborging structureel te onderbouwen.

De beoordeling van de stage gebeurt in eerste instantie op grond van de zelfevaluatie van de student op basis van de competenties maar het is de commissie niet duidelijk wat het verband is tussen zelfevaluatie en externe evaluatie of de wijze van evaluatie van de persoonsgebonden competenties.

Het eindproject wordt verdedigd voor en externe jury. Voor de voorbereiding, de organisatie, de opvolging en de beoordeling van stage en eindwerk zijn plannings-, functionerings- en evaluatieformulieren opgesteld.

De commissie ondervond tijdens de gesprekken dat het niet eenvoudig was om de competenties te duiden en stelt dat het goed zou zijn om deze meer helder te maken zodat hun verworvenheid gemakkelijker kan getoetst worden, ook door de stagebegeleiders en mentors. Een mogelijke optie is om ze te koppelen aan gedragsindicatoren.

De commissie vraagt meer aandacht van de stagebegeleider voor het evalueren van het bereiken van de specifieke eigen leerdoelen van de student (evolutie). Dit verwijst voornamelijk naar de eindkwalificaties van de technische beroepspecifieke bekwaamheden.

De beoordelingswijze is vermeld op de ECTS-fiches van elk opleidingsonderdeel. Studenten worden hiervan dus op de hoogte gesteld. Van elke lector wordt verwacht dat hij zijn evaluatiemethode niet alleen formuleert in zijn ECTS-fiche, maar ook in zijn lessen toelicht voor de studenten.

De studenten zijn over het algemeen tevreden over de examenregeling. Deze wordt op tijd meegedeeld en heeft een goede planning. Studenten weten vooraf goed wat gevraagd kan worden op examens en hoe ze beoordeeld zullen worden. Ook de terugkoppeling van de resultaten bleek door de studenten als voldoendegevend aangegeven te worden.

De ombudsvrouw vertegenwoordigt de studenten in deze procedure en woont de deliberaties bij.

De resultaten van alle examens binnen de hogeschool zijn digitaal ter inzage voor het personeel. Die van de opleiding Agro- en biotechnologie worden binnen de opleidingsraad besproken en zo nodig bijgestuurd via functioneringsgesprekken met de lectoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om in het kader van competentiegericht onderwijs het toetsbeleid te concretiseren en hierin ook de zelfevaluatie door de studenten te situeren.

De commissie vraagt om de competenties voor het werkveld en de studenten te verduidelijken en gedragsindicatoren vast te leggen.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vindt dat de opleiding een goed zicht heeft op de instroom. Ze heeft voldoende maatregelen genomen om de abiturienten op een goede manier te verwelkomen en op weg te helpen bij hun studie.

Er is voor hen duidelijke informatie aanwezig. Er zijn infomomenten, opendeurdagen en SID-ins over de inhoud en het niveau van de opleiding teneinde een juiste studiekeuze te kunnen maken. Daarnaast zijn er heldere infobrochures, folders en de website van de opleiding, gekoppeld aan die van de hogeschool. Binnen het kader van het kenniscentrum en maatschappelijke dienstverlening worden voor secundaire scholen activiteiten

georganiseerd per afstudeerrichting. De organisatie van doe-dagen, het groot aantal infomomenten (5) en de contacten met het secundair onderwijs zijn zeer waardevol.

De studenten hebben overwegend een vooropleiding TSO. Op de tweede plaats komt ASO en op de derde BSO. Instromende studenten uit KSO zijn een zeldzaamheid. De vooropleiding bepaalt voor een deel mee de keuze van de afstudeerrichting. De agro-industrie trekt voornamelijk studenten aan met gemiddeld een meer wetenschappelijke vooropleiding, in tegenstelling tot de studenten in dierenzorg. Daar staat tegenover dat zich in dierenzorg soms zeer gemotiveerde studenten met een ASO-vooropleiding aanbieden. Deze studenten gaan drie jaar later veelal verder studeren.

Tot 10 % van de studenten heeft een functiebeperking. Voor deze mensen wordt voorzien in ondersteunende begeleiding en examenfaciliteiten. De commissie waardeert zeer sterk de extra opvang voor studenten met disfunctie.

De opleiding besteedt veel zorg aan de overgang van secundair naar hoger onderwijs om die zo vlot mogelijk te laten verlopen. Zo organiseert de opleiding onder meer een initiatie cursus chemie, een verplichte studiebegeleiding met aandacht voor niet studiegerelateerde problemen, studietrajectbegeleiding voor de niet-normstudent, specifieke trainingen via SoVo zoals voor faalangst en uitstelgedrag. De opleiding heeft in het algemeen aandacht voor de mens achter de student. Waar de opleiding veel aandacht schenkt aan een sterk gedifferentieerde opvang van abiturienten, vernam de commissie tijdens de gesprekken toch dat dit soms niet helemaal loopt zoals gewenst. De commissie raadt aan deze aanpak goed te volgen en daarbij aandacht te hebben voor de volgtijdelijkheid van vakken die soms moeilijk te realiseren lijkt.

In verband met aanbod en structuur van flexibele leerwegen startte de opleiding met het hoger afstandsonderwijs voor werkende studenten. In dit kader is er een duidelijk beleid wat de eerder verworven competenties (EVC's) en de eerder verworven kwalificaties (EVK's) betreft.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie raadt aan om de gedifferentieerde aanpak van de abiturienten goed te volgen en daarbij aandacht te hebben voor de volgtijdelijkheid van vakken.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	goed
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	ok
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	nvt
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft grote waardering voor de inzet, betrokkenheid, deskundigheid en teamgerichtheid van het lectorenkorps en het administratief en technisch personeel. Er is een goede onderlinge communicatie in het lectorenkorps. Op de hogeschool heerst een zeer goede, collegiale, familiaal-vertrouwelijke sfeer. Er is informeel leiderschap waarbij de opleidingsverantwoordelijke duidelijk tussen zijn mensen staat. Lectoren mogen eigen initiatief nemen en ondernemend zijn. Ook het ATP-personeel weet zich sterk gewaardeerd en volledig opgenomen in het onderwijsproject. Hun adviezen worden serieus genomen en er wordt naar hen geluisterd.

De commissie stelde vast dat de lectoren worden aangeworven en geselecteerd met als doel een verbinding te kunnen leggen tussen de opleiding en de beroepspraktijk. Bij de invulling van de diverse taken is er aandacht voor de individuele gerichtheid en ervaring van de lectoren. De bijscholing is ook gericht op deze verbinding. In verband met de gerichtheid naar het wetenschappelijk onderzoek worden lectoren aangeworven met een doctoraat.

Betreffende het personeelsbeleid werden er procedures vastgelegd in het kwaliteitshandboek. Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma. De aanwerving en benoeming verlopen volgens een vooraf vastgelegde procedure.

Met een relatief klein team wordt een studentgericht en op het werkveld afgestemd programma neergezet, waarbij de student over het algemeen tevreden is over werkwijze, aanpak en begeleiding. Studenten melden dat het personeel met hen begaan is, wat de daadwerkelijke beleving van waarden en ethisch gedrag aantoont. Problemen worden snel onderkend.

De commissie stelde vast dat beginnende lectoren zich goed begeleid weten. Lectoren krijgen de mogelijkheid voor professionele nascholing en maken er ook gebruik van waar mogelijk, maar het specifieke aanbod in verband met didactiek was eerder beperkt. De commissie leidde uit de gesprekken af dat het lesgeven van de lectoren en het didactische proces niet steeds op een gestructureerde wijze gebeurt. Ze onderschrijft dat een heel persoonlijke begeleiding vaak goed werkt maar ze ziet toch graag het bestaan van een goede en gezamenlijk gedeelde didactiek en methodiek eigen aan het hoger onderwijs.

De taakinfilling is in overeenstemming met de competenties van de diverse lectoren. Ze is gebaseerd op drie pijlers: overeenstemming met de competenties van de betrokken werknemer, billijkheid en transparantie en duidelijkheid wat planning, functionering en evaluatie betreft.

Jaarlijks wordt een lectorenbelastingsdossier opgesteld om billijkheid en transparantie van de individuele opdrachten van elke werknemer te verzekeren. Jaarlijks zijn er ook plannings-, functionerings- en evaluatiegesprekken voorzien voor elke werknemer.

Binnen KaHo Sint-Lieven wordt principieel waar mogelijk de verantwoordelijkheid zoveel mogelijk gedelegeerd naar het laagst mogelijke managementniveau. De hogeschool beschikt op de diverse niveaus over uiteenlopende raden die inspraak en medezeggenschap moeten waarborgen.

In functie van de omstandigheden functioneren op diverse niveaus 'kwaliteitsverbeteringsteams' (KVT, tijdelijk) en werkgroepen (permanent), zoals onder meer voor public relations en communicatie, navorming, huisvesting en eerstejaarsbegeleiding. De commissie stelde vast dat deze werking goede resultaten oplevert, net zoals de overlegorganen specifiek aan de opleiding zelf.

De diverse raden hebben meestal schriftelijke verslagen, elektronisch beschikbaar via DOCNET. Er is een 'KaHo intern' maandelijks blad voor het personeel en 'KaHo extern' driemaandelijks blad, voor personeel, externe relaties en oud-studenten. Ook de website bevat heel wat informatie. Steeds meer wordt getracht om de 'papierberg' te reduceren en meer elektronisch te werken.

Informeel verloopt heel wat communicatie 'in de wandelgangen'. De burelen liggen dicht bij elkaar en er is een 'open deur'-politiek voor iedereen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie raadt de opleidingscoördinator aan om meer aandacht te schenken aan de didactische navorming voor lectoren. Zij hebben wel een goede kennis van hun vak maar lijken slechts matig gestimuleerd te worden om hun didactische vaardigheden te verbeteren.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Er zijn 14 lectoren waarvan het grootste deel een diploma bio-ingenieur bezit. De anderen hebben eveneens een hogere opleiding zoals die van ingenieur landbouw-veehouderij, dierenarts, licentiaat biologie dierkunde met master in biologische antropologie of licentiaat Germaanse filologie voor het vak communicatie. Ook de betrokken onderzoekers hebben minstens een diploma van bachelor.

Waar specifieke competenties niet beschikbaar zijn binnen het eigen korps wordt gebruik gemaakt van specialisten uit het werkveld. De opleiding gaat ervan uit dat een moderne lector eerder een 'kennismanager' moet zijn dan een zuivere 'kennisverstrekker'. Het feit dat stage en project deel uitmaken van het curriculum betekent de facto een inbreng vanuit het werkveld. Tijdens de visitatiegesprekken bleek echter dat er meer gastsprekers aangetrokken zouden mogen worden.

De realiteitswaarde van de kennis en inzichten van de lector wordt constant geactualiseerd door zijn contacten met het werkveld. Hierbij spelen stage- en projectbegeleiding een belangrijke rol, naast de persoonlijke netwerken binnen het werkveld.

De opleiding ziet de professionele gerichtheid ruimer en vraagt ook aandacht voor internationalisering, wetenschappelijk onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. Aangezien specialisatie en taakverdeling zich hierbij opdringen, worden binnen de opleiding de verantwoordelijkheden verdeeld onder de lectoren in functie van hun capaciteiten en interesses, ondersteund door het gebruik van moderne ICT-middelen zoals Toledo en e-mail. De koppeling van professionele gerichtheid aan internationalisering is terug te vinden in de uitwisseling van lectoren en studenten op het vlak van lessen, stages en onderzoek. De commissie merkt een groot enthousiasme bij de verantwoordelijke voor internationalisering. Deze werkt sterk aan de uitbouw van internationale contacten

en contacten met het beroepenveld. Vermits vele professionele thema's in de ganse opleiding verspreid zijn, kiest men bewust voor het aspect 'diversiteit', niet alleen vanuit de zorg voor een ruime professionele gerichtheid, maar zeker ook vanuit de zorg voor de hedendaagse maatschappelijke ontwikkelingen.

De opleiding is betrokken bij wetenschappelijk onderzoek. Hierbij kiest ze voor een degelijke professionaliteit van lectoren in samenhang met het betrekken van de studenten in de projecten. Men tracht aansluiting te vinden bij problemen in het werkveld en zelf eigen onderzoek op te starten.

Maatschappelijke dienstverlening is vaak gekoppeld aan wetenschappelijk onderzoek enerzijds en/of aan internationalisering anderzijds.

Om de professionaliteit goed uit te bouwen, organiseert men een aantal activiteiten op het niveau van de associatie, hogeschool, departement en opleiding, zowel voor lectoren als voor administratief en technisch personeel, voor beginnende medewerkers en voor opleidingshoofden en vakgroepvoorzitters.

Van elke lector wordt verwacht dat hij op de hoogte blijft van de maatschappelijke en wetenschappelijke evoluties binnen zijn vakgebied.

De opleiding organiseert de contacturen zodanig dat er voldoende tijd is om deel te nemen aan diverse interne of externe bijscholingen. Er wordt van elke lector gevraagd om, naast de twee jaarlijkse KaHo-dagen, minstens één vakinhoudelijke en één onderwijskundige navorming te volgen. De opvolging gebeurt in de jaarlijkse functioneringsgesprekken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het academiejaar 2008-2009 zijn er 13 FTE (fulltime equivalenten) werkzaam in de opleiding Agro- en biotechnologie. Het studentenaantal bedraagt 230, wat de omkadering afgerond op 18 : 1 brengt (studenten per FTE). Het totaal aantal personeelsleden voor deze opleiding bedraagt 22.

De commissie heeft vastgesteld dat er aandacht is voor een billijke spreiding van de werklast over de personeelsleden. Naar analogie met de studenten wordt binnen KaHo Sint-Lieven van de lectoren verwacht dat een FTE op jaarbasis tussen de 1 500 en 1 800 uren presteert. Binnen de opleiding is op dit moment een FTE gelijk aan 1739 uur, wat aan de hoge kant ligt. Ondanks dit alles kan de commissie stellen dat het korps gemotiveerd is om in goede onderlinge verstandhouding te werken. Binnen de opleiding zorgen goede planning, duidelijke afspraken, efficiënt handelen, bepalen van prioriteiten, loyaliteit en een open en directe communicatie voor een goed werkbaar sociaal klimaat.

Uit de beschikbare gegevens over de procentuele verdeling van de totale werkprestaties blijkt het vrij groot aandeel van wetenschappelijk onderzoek, namelijk 21 %. De commissie waardeert het feit dat het personeel aan onderzoek kan doen maar dit moet een duidelijke bijdrage leveren aan het onderwijs.

Als gevolg van de groei van het aantal studenten (sinds de vorige visitatie ongeveer een verdubbeling) kon het korps aanzienlijk uitgebreid en verjongd worden met de inbreng van nieuwe expertise. Daarnaast is er voldoende ruimte ontstaan om te investeren in de individuele begeleiding van studenten maar ook in wetenschappelijk

onderzoek, maatschappelijke dienstverlening en internationalisering. In dit verband is het tevens mogelijk geworden om Hoger Afstandsonderwijs (HAO) uit te bouwen. Daardoor kan de opleiding een bijdrage leveren aan de 'tweede democratiseringsgolf' in het hoger onderwijs.

De meeste lectoren werken voltijds voor deze opleiding. Dit bevordert betrokkenheid, groepsgeest en efficiëntie van afspraken en handelen. Voor zeer specifieke competenties wordt gebruikgemaakt van gastlectoren uit het werkveld.

Aanbevelingen ter verbetering:

Al lijkt de werkdruk draagbaar, toch stelt de commissie vast dat de verhouding tussen het aantal personeelsleden en het sterk gegroeide aantal studenten verbeterd moet worden.

Gezien het relatief groot gedeelte van de beschikbare tijd van het personeel (21 %) wordt ingezet voor wetenschappelijk onderzoek vraagt de commissie om te waken over een goed verband tussen het onderzoek en de realisatie van het onderwijsproject.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	goed
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	goed
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Campus Waas is gelegen op een paar honderd meter van de Grote Markt van de stad Sint-Niklaas en is gemakkelijk bereikbaar met het openbaar vervoer en met de auto. Het departementsbestuur moedigt het gebruik van fiets en openbaar vervoer aan. Er is een ruime fietsenstalling. Er is gestart met een project van fietsverhuur vanuit SoVo (Sociale Voorzieningen KaHo Sint-Lieven).

Het oorspronkelijke gebouw werd in 2005 uitgebreid met een nieuwbouw. Het samenbrengen van de opleidingen heeft gezorgd voor optimalisering van personeel en infrastructuur. Campus Waas biedt momenteel onderdak aan zes opleidingen van KaHo Sint-Lieven en aan de opleiding Gediplomeerde verpleegkundige van de vierde graad van het Technisch Instituut Sint-Carolus. Alles samen gaat het om meer dan 1000 studenten. In het gebouw is bovendien een peda met een zestigtal studentenkamers en de nodige voorzieningen. De veiligheid op de campus lijkt goed georganiseerd en opgevolgd. Over alle opleidingen heen is er binnen het departement voorzien in coördinatie van lokaalbezettingen en technische ondersteuning.

Er is een voldoende aanbod van leslokalen op de campus. Leslokalen zijn adequaat ingericht, goed onderhouden en ze beschikken over alle noodzakelijke audio-visuele apparatuur. De werkplekken zijn uitgerust met computers en internetverbinding. De ganse campus is uitgerust met een wireless communicatienetwerk.

De opleiding beschikt over vijf bij elkaar gelegen bureaus voor het opleidingshoofd, het opleidingssecretariaat en pr, de studietrajectbegeleiding, studentenbegeleiding en stagecoördinatie, wetenschappelijk onderzoek en een lectorenwerkruimte. Al deze lokalen zijn voorzien van computer, printer, internetaansluiting, telefoon en opbergmodaliteiten. Bovendien beschikt elke lector over een eigen laptop. Er is centraal op de campus kopieerfaciliteit waar elke lector toegang toe heeft met een persoonlijke code.

De opleiding heeft een samenwerkingsovereenkomst met een particulier bedrijf (gemengd landbouwbedrijf) dat als proefbedrijf voor de opleiding fungeert. Tijdens de praktijkweken is vooral de afstudeerrichting dierenzorg actief op dat bedrijf. Ook wetenschappelijk onderzoek en andere praktijkgerichte activiteiten vinden daar plaats. Verder is er een samenwerking met de secundaire Land- en Tuinbouwschool te Sint-Niklaas op het vlak van machines en proefveldwerking binnen de afstudeerrichting landbouw. De voorbije jaren zijn steeds meer activiteiten mogelijk binnen de muren van de campus zelf door de uitbouw van gemeenschappelijke faciliteiten. Dit laatste bevordert de integratie van de opleiding binnen het departement en de efficiënte besteding van de beschikbare middelen. De opleiding is er zich van bewust dat de huidige capaciteit aan labo's nog kan verbeterd worden en heeft corrigerende maatregelen genomen om dit aan te passen. De commissie dringt er op aan dat deze zo snel mogelijk gerealiseerd zouden worden ten voordele van de professionaliteit van de opleiding .

De opleidingen op campus Waas beschikken over een gloednieuwe mediatheek die de volledige eerste verdieping van de nieuwbouw omvat met een uitgebreide selectie aan boeken, losbladige werken, lopende tijdschriften en de eindwerken van de studenten. Deze tijdschriften worden regelmatig door de vaklectoren geëxcerpeerd en ingebracht in het computersysteem. Op deze wijze blijft de vakliteratuur op eenvoudige wijze raadpleegbaar en up-to-date voor lectoren, studenten en externen. Bovendien wordt er gewerkt aan de

uitbreiding van abonnementen op digitale wetenschappelijke tijdschriften met vooral Engelstalige literatuur (Aquaculture, Animal Behaviour, Agricultural Economics, Agricultural Systems, ...). De mediatheek beschikt over tientallen werkplekken uitgerust met computer en internetverbinding. Studenten gebruiken bestanden uit de mediatheek bij het uitwerken van opdrachten, lectoren in het kader van hun cursussen. De hele bibliotheekcollectie is digitaal raadpleegbaar via internet. Dankzij het excerppeerwerk kan de gebruiker een korte inhoud opvragen van de betreffende bron via een zoekfunctie op o.a. trefwoord, auteur en titel. Bij het begin van het academiejaar krijgen de nieuwe studenten een initiatieles in het gebruik van de mediatheek. Ook buitenstaanders zoals oud-studenten of professionelen uit de sector kunnen gebruikmaken van de faciliteiten van de mediatheek. In deze campusmediatheek is ook een filiaal van de stadsbibliotheek met een algemene collectie geïntegreerd. In dit kader is de bibliotheek ook aangesloten op het informaticanetwerk van de stadsbibliotheek van Sint-Niklaas. Daardoor kan de bibliotheek ook open zijn op zaterdagmorgen en op woensdag in de vooravond wat belangrijk is voor studenten in afstandsonderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vindt dat er meer laborruimte en werkmiddelen/apparatuur ter beschikking moet gesteld worden om de studenten voldoende praktische ervaring te laten opdoen.

De commissie vraagt zich af of het proefbedrijf voldoende kan instaan voor alle praktijkgerichte elementen die in de diverse afstudeerrichtingen van de opleiding aan bod komen. Ze beveelt een uitbreiding aan van praktijkleeromgevingen in de school.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert algemeen zeer sterk de uitgebreide studiebegeleiding die goed gericht is op het doelpubliek. Er wordt voldoende tijd besteed door de lectoren voor de studenten. Lectoren reageren snel op vragen, ook per e-mail. Er is een zeer degelijke facilitering van studenten met beperkingen (fysiek, financieel en sociaal). De studenten ervaren die begeleiding ook zeer positief. Er is laagdrempeligheid naar lectoren toe. De samenwerking tussen, begeleider en student is positief. De opleiding vermeldt de studiebegeleiding als sterk punt en verwijst hiervoor naar de resultaten van bevragingen.

Er zijn heel wat initiatieven aanwezig om de abiturienten zo goed mogelijk in te lichten via "Doe dagen" (een interactief programma dat aansluit op de leerdoelen van het secundair onderwijs), SID-in beurzen, regionale informatie-initiatieven, gespecialiseerde lessen in secundaire scholen en andere infomomenten. Ook over mogelijke GOP-programma's, EVC's, EVK's en HAO-mogelijkheden wordt gesproken. Instroombegeleiding is voorzien om de abiturient zo vlot mogelijk de overgang te laten maken van secundair naar hoger onderwijs.

Dit betreft onder meer initiatiecursussen, kennismaking en 'terreinverkenning', voorstelling van ombudsdienst en sociale voorzieningen, informatie over evacuatie en brandveiligheid, vademecum met organisatorische informatie, campusgids met een beschrijving van alle faciliteiten. Verder wordt het onderwijs- en examenreglement toegelicht.

Er is veel aandacht voor een degelijke informatievoorziening naar de student toe. Dit aspect wordt ook positief beoordeeld door de studenten. Continue informatie gebeurt via Toledo en ad valvas.

Studie-, studietraject- en studentenbegeleiding zijn duidelijk aanwezig. Studiebegeleiding is in KaHo Sint-Lieven verplicht voor alle eerstejaarsstudenten. Ze worden begeleid door strikte opvolging wat belangrijk is voor deze doelgroep. Voorafgaand aan enkele gesprekken met een studiebegeleider wordt verwacht van deze studenten dat ze zelf reflecteren over hun studieattitudes, motivatie en methodiek. Studenten die problemen ondervinden krijgen extra begeleiding. Studenten met een functiebeperking, socio-economische problemen of psychosociale problemen krijgen ook extra begeleiding.

De methodische studiebegeleiding is gecentraliseerd bij één persoon met een eigen bureau en vrijwel permanente bereikbaarheid. De studiebegeleiding is gekoppeld aan studentenbegeleiding, studietrajectbegeleiding en stagecoördinatie. Als werkmethode bij de methodische studiebegeleiding wordt gebruik gemaakt van het model van Korthagen. Het kernbegrip binnen dit model is 'zelfreflectie', het kritisch bekijken van het eigen functioneren en het van daaruit leren uit de positieve en negatieve ervaringen. De methode bestaat uit het voeren van een aantal gesprekken, ondersteund door een schriftelijke voorbereiding door de student aan de hand van vragenlijsten.

Binnen de studietrajectbegeleiding wordt voor elke student die afwijkt van het 'normstatuut' gezocht naar een individueel optimale organisatie van de studie(duur).

Voor de studenten die hun studie willen spreiden over meer dan drie jaar, is de studietrajectbegeleiding binnen de opleiding AB gestructureerd in een aantal infomomenten en gesprekken.

Naast deze doorlopende studietrajectbegeleiding worden eveneens GOP-programma's ontwikkeld voor alle andere groepen. Hieronder zijn er mensen met recht op EVC's/EVK's, starters in februari en HAO'ers. Voor de erkenning van EVC/EVK is er een vastgelegde procedure. Voor starters in februari is een modeltraject uitgewerkt. Voor HAO-studenten is een algemeen planningsmodel ontworpen, zijn er studiewijzers opgesteld en is er voorzien in diverse ondersteunende documenten.

De problemen die in het kader van studentenbegeleiding optreden zijn van diverse aard: functiebeperking zoals dyslexie, dyscalculie, autismespectrumstoornis (ASS), ADHD, motorische gebreken, gehoorproblemen edg. , socio-economische problemen die meestal gekoppeld zijn aan de thuissituatie, en psychosociale problemen van beperkte aard zoals faalangst en uitstelgedrag tot zwaardere problematiek zoals emotionele verwaarlozing en verslaving. In deze gevallen wordt samengewerkt met of doorverwezen naar de psychosociale medewerkster van SoVo.

De sociale voorzieningen zijn degelijk en goed uitgebouwd. KaHo Sint-Lieven beschikt over een groot aanbod collectieve en individuele sociale voorzieningen, en ze werkt hiervoor samen met een aantal externe partners. De werking hiervan is goed gestructureerd. De vzw Sociale Voorzieningen KaHo Sint-Lieven (SoVo) heeft als doelstelling om, binnen de decretaal voorziene posten, een zo ruim mogelijk pakket sociale voorzieningen aan te bieden. De vzw wil op die manier bijdragen tot de maximale ontplooiingskansen van alle studenten die zijn ingeschreven aan de hogeschool. Dit gebeurt via een collectief aanbod (voeding, huisvesting, mobiliteit, medische diensten, tewerkstelling, studentenwerking, sport en cultuur) en een aanbod op individuele basis zoals psychosociale begeleiding (gratis consultatie SoVo-psycholoog en gerichte cursussen zoals faalangst en uitstelgedrag), sociaaljuridisch advies, studiefinancieringen en tussenkomsten voor speciale voorzieningen voor studenten met een functiebeperking.

Er is een ombudspersoon per twee opleidingen in het departement en een algemene vervanger. Dit zorgt ervoor dat in alle gevallen, zeker tijdens examenperiodes en deliberaties, de aanwezigheid en bereikbaarheid verzekerd zijn.

Deze verzorgt klachten met betrekking tot de organisatie en vermeende onregelmatigheden/fraude bij examens; problemen met lectoren, voor zover die niet in overleg met de betreffende lector of het opleidingshoofd opgelost kunnen worden; deliberaties waar zij, indien nodig, de verdediging van de student op zich neemt; overleg met opleidingshoofden, departementshoofd en andere verantwoordelijken als vertegenwoordiger van de studenten;

jaarlijkse verslaggeving ten aanzien van de raad van opleidingshoofden (ROH), het departementaal overlegcomité (DOC) en de departementale raad (DR).

De opleiding beschikt over een coördinator die specifiek de buitenlandse stages promoot, organiseert en opvolgt. Om financiële en andere problemen zoveel mogelijk te voorkomen, bezoekt deze coördinator of de vaklector systematisch jaarlijks een aantal buitenlandse bedrijven voor internationalisering. De grote algemene tevredenheid van de studiebegeleiding blijkt uit de studentenbevraging. Waar er wel een goede begeleiding is bij de stage en het eindproject, heeft de commissie de indruk dat dit minder het geval is voor de internationale stages.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding maakt gebruik van een kwaliteitszorgsysteem met een eigen onderwijsontwikkelingsplan aansluitend op dat van de associatie en de hogeschool.

Op hogeschooniveau is er voorzien in een kwaliteitscoördinator, een hoofd van de dienst onderwijsondersteuning en onderwijsontwikkeling, een onderwijs- en kwaliteitsraad en een algemene kwaliteitsraad (= directiecollege). Deze raden liggen aan de basis van een algemeen kwaliteitsplan en een kwaliteitsraamwerk. Deze leggen de principes, werkerreinen, taken en bevoegdheden vast, ze bereiden de centrale initiatieven voor en volgen ze op. De hogeschool legt de nadruk op een centraal beleid met eenduidige structuur voor de kwaliteitszorg, sterk gesteund op inspraak vanuit de basis. De uitvoeringsverantwoordelijkheid voor de genomen beslissingen ligt bij de opleidingshoofden en vakgroepvoorzitters. Om bovenstaande te kunnen realiseren, ontwikkelt KaHo Sint-Lieven binnen alle teams (opleidingen, vakgroepen, diensten, ...) een kwaliteitsraamwerk met duidelijke missie, een overzicht van de kernprocessen, een visie, strategische doelstellingen, operationele doelstellingen en actieplannen. Hierbij wordt veel aandacht besteed aan de aanbevelingen van de diverse visitatiecommissies.

Kwaliteitsverbeteringsteams (KVT) zijn ad hoc werkgroepen, samengesteld uit vrijwillige personeelsleden, die aan een duidelijk afgebakende en tijdsgebonden opdracht werken. Ze hebben als taak oplossingen voor te stellen voor specifieke problemen en een draagvlak te creëren bij de medewerkers

De kwaliteitscoördinator staat in voor de voorbereiding van de algemene kwaliteitsraad, de coördinatie en/of uitvoering van de genomen beslissingen, het voorzien van faciliteiten voor de kwaliteitsverbeteringsteams, en de coördinatie van de opbouw van het kwaliteitshandboek. De kwaliteitscoördinator treedt op als adviseur bij het uitschrijven van de kwaliteitsraamwerken en de zelfevaluatierapporten.

Ter ondersteuning van het kwaliteitszorgsysteem worden periodiek de bevragingen uitgevoerd. Bij de studenten wordt gepeild naar de eerstejaarsbegeleiding, de tevredenheid over de lectoren en de studielast. Bij de afgestudeerden wordt gepeild naar de tewerkstelling, de tevredenheid over de opleiding, de aansluiting van hun werksituatie met de opleiding en de aard van de jobinhoud. Er wordt ook gevraagd naar de mening van de oud studenten met betrekking tot de effectiviteit van de opleiding. Het werkveld wordt bevraged over de tewerkstelling van de afgestudeerden. Bij het onderwijzend personeel komt de tevredenheid omtrent de leidinggevendenden aan bod. Volgens de commissie vindt de terugkoppeling van het werkveld naar de opleiding niet systematisch plaats en is de frequente te gering. Het zou wenselijk zijn om op een nauwe en gestructureerde wijze het werkveld te betrekken bij de opleiding met een specifieke inbreng per afstudeerrichting.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding beschikt over de nodige bevragingen en een kwaliteitshandboek. De commissie heeft haar bedenkingen over hoe dit systeem actief werkt. Er worden niet steeds concrete cijfers meegedeeld en de indruk bestaat dat de resultaten slechts een eenmalige bevraging betreffen en geen meerjarige bevraging. In de gesprekken merkt ze dat er een kwaliteitswerking leeft naar de geest maar is het nuttig een en ander meer expliciet te maken om een goed management van de activiteiten en de verbeterprioriteiten te verzekeren. De zorg voor kwaliteit is aanwezig maar kan volgens haar beter. De commissie vond geen gestructureerd 'knipperlicht-systeem' om preventief aan kwaliteitszorg te doen en beveelt aan om hier verbetering in te brengen.

De commissie stelde vast dat de kwaliteitszorg te veel berust bij één persoon die dit echter zeer goed aanpakt. De kwaliteitszorg zou echter een volledig geïntegreerd en persoonsonafhankelijk item moeten zijn. De commissie wenst dat er actie ondernomen wordt om deze integratie te laten plaatsvinden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de de kwaliteitszorg volledig te integreren in de opleiding en persoonsonafhankelijk maken.

De commissie adviseert om gestructureerd 'knipperlicht-systeem' in te voeren om preventief aan kwaliteitszorg te doen.

De commissie vraagt om het werkveld op een nauwe en gestructureerde wijze te betrekken bij de opleiding met een specifieke inbreng per afstudeerrichting.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens het ZER gebruikt de opleiding de matrixstructuur van het onderwijsontwikkelingsplan van de associatie om de maatregelen ter verbetering overzichtelijk in kaart te brengen en op te volgen. De verschillende elementen worden verzameld vanuit vier invalshoeken:

- de 'evaluatie en opvolging' van de diverse onderwerpen van het zelfevaluatie rapport;
- de 'strategische doelstellingen' van de opleiding;
- de 'opvolgingschecklist' van de vorige visitatie (= 'operationele doelstellingen');
- het 'onderwijsontwikkelingsplan van de opleiding'.

Deze elementen zijn verder aangevuld met de resultaten van besprekingen binnen de opleidingsraad (OR) en de opleidingsadviesraad (OAR), met de resultaten van de diverse bevestigingen en met de inbreng van de studenten. In het opvolgingsplan vermeldt men doelstellingen, actiepunten, de eigenaars die ervoor dienen te zorgen dat de actie uitgewerkt en ingevoerd wordt en de stand van zaken. Een tijdsframe wordt in het overzicht echter niet vermeld. De commissie vraagt zich af hoe de kwaliteit van en na de invoering ervan effectief gewaarborgd wordt, de doelmatigheid ervan wordt opgevolgd en eventueel verbeterd wordt waar nodig. Het is voor de commissie niet duidelijk binnen welke termijn de verbeterdoelen moeten gerealiseerd zijn (korte, middellange of lange termijn).

De commissie heeft vastgesteld dat er een uitgebreide lijst met verbeteringen aanwezig is. De opleiding heeft de aanbevelingen van de vorige visitatie daarin opgenomen en heeft heel wat verbeteringen doorgevoerd op het vlak van onderwijsvisie, curriculum, opleidings- en leeromgeving, studentenbeleid en personeel.

De commissie heeft ook kennis genomen van een uitgebreide lijst van verbeteracties. Dit is positief omdat het de kritische ingesteldheid van de opleiding aangeeft. Maar de commissie heeft niet kunnen vaststellen op welke basis deze lijst samengesteld is en op welke methodologische wijze punten worden aangebracht en/of weggelaten/afgevoerd. Ook de (wijze van) prioritering heeft de commissie niet teruggevonden.

Anders dan een overzicht van de verbeterpunten en gerealiseerde projecten heeft de commissie geen methode gezien voor operationele opvolging noch hoe en of er een kwantitatieve en/of kwalitatieve resultaatmeting plaatsvindt van de vooruitgang. Hoewel op het overzicht betrokkenen vermeld zijn, is het mechanisme niet

duidelijk hoe deze verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor deze doelstellingen doorvertaald zijn naar de individuele doelstellingen van het personeel, en hoe dit geëvalueerd wordt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om in het overzicht van de verbeteracties een prioritering aan te brengen.

De commissie vraagt naar een methodiek om het PDCA-gebeuren duidelijk, kwantitatief en kwalitatief in kaart te brengen; hoe worden verbeterpunten geïnitieerd, geselecteerd, opgenomen en gepland voor uitvoering met tijdsplan; wie onderneemt actie en wie neemt de directe verantwoordelijkheid voor de uitvoering op zich; hoe wordt er gezorgd voor een degelijke invoering; op welke wijze wordt de degelijkheid van invoering gecheckt en bijgestuurd.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de medewerkers van de opleiding betrokken zijn bij de kwaliteitszorg, formeel via bevestigingen en meer informeel via de regelmatige besprekingen. Verder is er hun gezamenlijke vertegenwoordiging in de opleidingsraad die regelmatig vergadert om fundamentele discussies te voeren aangaande het functioneren van de opleiding. Deze opleidingsraden worden aangevuld met twee KaHo-dagen per jaar en, indien nodig, met een aantal bijkomende vergadermomenten om dieper in te gaan op specifieke dossiers (stage en project, kwaliteitszorg, curriculum, teambuilding). De opleiding maakt een integraal kwaliteitszorg (jaar)verslag, dan wel twee of driejarig rapport, waarin alle onderzoeken en bevindingen integraal geanalyseerd worden.

De studenten zijn vertegenwoordigd in diverse organen en raden (studentenraad, SoVo-raad, departementale raad, academische raad, campusraad en opleidingsadviesraad), waar zij, meestal opleidingsoverschrijdend, betrokken zijn bij het functioneren van de opleidingen, het departement en de hogeschool. In het kader van de opleidingsonderdelen "communicatie" in module twee en drie vergaderen de studenten in diverse groepen om hun mening over de opleiding structureel neer te schrijven. Sinds het academiejaar 2007 - 2008 gebeurt dit bovendien aan de hand van de structuur van het visitatie- en accreditatiekader. Dit heeft tot gevolg dat vrijwel alle studenten jaarlijks feedback geven.

De alumni worden vooral bereikt via de voor hen bestemde bevestigingen van pas afgestudeerden bij het afhalen van het diploma enkele maanden na afstuderen, van de langafgestudeerden om de vijf à tien jaar. Een alumnidatabank verzamelt hun gegevens en vermeldt vacatures. Een jaarlijkse alumninieuwsbrief is gepland. Tijdens de gesprekken merkte de commissie dat de alumniwerking wel bestaat maar zeker niet actief leeft bij deze groep.

Het werkveld wordt bereikt op een drietal wijzen: via contacten tussen stagebegeleiders en stagementoren, via een specifieke bevestiging om de vijf à tien jaar van de bedrijven waar de oud-studenten tewerkgesteld zijn en via

de opleidingsadviesraad, samengesteld uit vertegenwoordigers van de diverse agro-sectoren. De commissie heeft echter geen expliciete samenwerking gezien met het werkveld voor de verbetering van de opleiding.

Naast de gestructureerde inbreng van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld zijn er de talrijke informele contacten die heel wat elementen leveren die bijdragen tot de kwaliteitszorg van de opleiding. Uit de gesprekken bleek dat er weinig inzicht bestaat ten aanzien van de resultaten van de bevestigingen en op de verbeteracties die daaruit voortvloeien.

Het is de commissie niet duidelijk in hoeverre het toegepast wetenschappelijk onderzoek en de dienstverlening een rol spelen in de organisatie van bevestigingen en de interpretatie van resultaten naar de praktijk toe.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie wenst dat de opleiding meer concrete en zichtbare resultaten geeft van de bevestigingen en van de graad van betrokkenheid van de verschillende belangengroepen.

De commissie vraagt een grotere duidelijkheid over de activiteiten voor terugkoppeling naar de belanghebbenden. Studenten, afgestudeerden en werkveld moeten sneller feedback krijgen over de resultaten van hun bevestigingen en tot welke actie dit geleid heeft.

De commissie vraagt een grotere betrokkenheid van het werkveld bij de curriculumopbouw en meer specifiek per afstudeerrichting daar deze sterk uit elkaar liggen met betrekking tot de verschillende specialisatieonderwerpen.

De commissie is van mening dat de alumniwerking aanzienlijk moet worden verbeterd.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Algemeen stelt de commissie vast dat de afgestudeerden en het werkveld tevreden zijn over de opleiding. Steeds wordt er daarbij verwezen naar de professionaliteit en inzet van de lectoren. Uit de gesprekken en de documenten blijkt dat de inhoud en het niveau van de opleiding mee zijn geëvolueerd met de ontwikkelingen in het werkveld. De arbeidsvereisten zoals het kunnen denken en handelen op het niveau van organisatie en processen zijn bereikt. Aangepaste opleidingsonderdelen zijn voorzien om het gewenste niveau te bereiken bij de studenten.

Uit de bevragingen blijkt de voldoening van de afgestudeerden over hun tewerkstelling en over de opleiding. De tewerkstelling is goed wat timing en inhoud betreft. Een behoorlijk aantal studenten studeert ook verder (30 %). Bij de bevraging van het werkveld heeft 53 % van 216 bedrijven, instellingen en organisaties die afgestudeerden van de opleiding tewerkstellen, gereageerd op de algemene vraag omtrent het opleidingsprofiel waarbij ze aangaven dat het profiel van de bachelor in de Agro- en biotechnologie voor 26 % in sterke mate en voor 74 % in voldoende mate voldoet aan de verwachtingen. De opleiding mag dus stellen dat ze voldoet aan de verwachtingen en dat de afgestudeerden goed voorbereid zijn om in het werkveld te stappen. Het werkveld is tevreden over het snel aanleren van nieuwe competenties op het werkterrein zelf.

Het werkterrein van een bachelor in Agro- en biotechnologie situeert zich op het niveau van hoofd- en/of eindverantwoordelijke in de agrarische en voedingssectoren, in natuur- en groenbeheer, in diervverzorgende activiteiten en in ondersteunende en aanleunende diensten. De resultaten van de bevragingen van pasafgestudeerden, langafgestudeerden en het werkveld bevestigen dat het gestelde doel ook in realiteit bereikt wordt. Bij de bevraging van de langafgestudeerden geven 45 % expliciet aan een leidinggevende functie te bekleden. Uit diezelfde bevragingen blijkt dat een erg brede waaier van beroepenvelden aansluit op de opleiding. Hierbij zijn de meeste te linken aan één van de vier afstudeerrichtingen of zijn overkoepelend. Dezelfde waaier van mogelijkheden is terug te vinden in de stage- en projectplaatsen in binnen- en buitenland. Er blijkt duidelijk dat er geen eenduidig tewerkstellingsprofiel te definiëren is, maar dat het gaat om een reeks van congruente competenties met accenten, analoog aan de ingerichte afstudeerrichtingen agro-industrie, dierenzorg, groenmanagement en landbouw. De breedte van de opleiding wordt gewaardeerd. De opleiding heeft met de registratie van tewerkstelling van oud-studenten in 57 sectoren die bediend worden door vier afstudeerrichtingen een zeer grote diversiteit van het potentiële werkveld.

Waar oorspronkelijk de primaire sector voor een belangrijk deel afnemer was van de afgestudeerden (productiebedrijven), is dit in het laatste decennium verschoven naar secundaire (verwerkende bedrijven), tertiaire (diensten, distributie) en quartaire sectoren (onderwijs, onderzoek, vrijetijdsbesteding).

Men vraagt steeds meer te kunnen denken en handelen op niveau van organisatie en processen. Hierbij is kennis van wetgeving, administratie, kwaliteitszorgsystemen en macro-economische context nodig.

Pas afgestudeerden zijn vaker tewerkgesteld in uitvoerende taken en langafgestudeerden meer in leidinggevende taken.

Ongeveer 75 % van de afgestudeerden is 'globaal tevreden' over de gevolgde opleiding. Hierbij komt heel sterk naar voren de 'zinvolheid van het eindwerk', de 'goede contacten met het onderwijzend personeel' en de 'goede begeleiding van stages en projecten'. Verder stelt men dat 'de inhoud van de onderwijsactiviteiten nog steeds bruikbaar is' en vooral dat de 'stages een goede voorbereiding waren op hun huidige tewerkstelling'. De commissie vindt het wel aangewezen om na te gaan welke redenen worden aangegeven om minder tevreden te zijn over de opleiding.

70 % van de lang afgestudeerden geeft aan dat hun opleiding toereikend was om hun huidige functie uit te oefenen. Meer dan 70 % geeft aan opnieuw dezelfde opleiding te kiezen mochten ze opnieuw hun studiekeuze moeten maken. De aspecten die ze goed vinden aan hun gevolgde opleiding zijn, in dalende volgorde: contact met de lectoren, aangeboden studiepakket, praktijkgerichtheid, actualiteitsgehalte, contact met het werkveld en studentenbegeleiding. Uit de bevragingen, maar ook uit informele contacten, blijkt dat pasafgestudeerden minder hun tevredenheid over de opleiding uitspreken dan langafgestudeerden. Er blijkt een duidelijk verschil van mening te bestaan over de gevolgde opleiding bij pasafgestudeerden ten opzichte van de langafgestudeerden. Na verloop van tijd ontwikkelen de oud-studenten een meer tevreden kijk op de opleiding.

De student leert om zich via stage, project en bachelorproef te ontwikkelen tot iemand die kan functioneren op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar. Dat dit door het werkveld wordt gewaardeerd, bewijzen de positieve reacties van stagementoren, leden van de opleidingsadviesraad en externe juryleden.

Het feit dat heel wat afgestudeerden direct of indirect werk vinden via hun stage- of projectplaats, geeft een aanduiding van het bereikte niveau van de afgestudeerden. Dat een aantal artikelen geschreven door de studenten als samenvatting van hun eindwerk in de vakpers gepubliceerd wordt, wijst op de interesse van het werkveld voor de gerealiseerde projecten.

De opleiding is van mening dat internationalisering, wetenschappelijk onderzoek en maatschappelijke dienstverlening geïntegreerd dienen te zijn in de lessen, stages en projecten. De commissie heeft vastgesteld dat binnen de opleiding de aandacht voor internationalisering toeneemt. De realisaties op het vlak van internationalisering zijn positief. Studenten blijven aanmoedigen en informeren over internationalisering is de bedoeling. Internationalisering beperkt zich niet tot Europa en landen zoals Amerika, Canada of Australië, maar ook tot een aantal Oostbloklanden zoals Roemenië. De aandacht voor het aspect 'ontwikkelingssamenwerking' krijgt steeds meer vorm binnen het onderwerp internationalisering met stageplaatsen in Filippijnen, Bolivia en West-Afrika, in samenwerking met de NGO 'Bevrijde Wereld'.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt na te gaan waarom een aantal pasafgestudeerden minder tevreden zijn over hun genoten opleiding.

De mogelijkheden voor internationalisering zouden verder geïntensifieerd dienen te worden.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. De opleiding heeft eigen streefcijfers geformuleerd gezien er in Vlaanderen geen aanwezig zijn. Gehanteerde streefcijfers en de verhouding ervan ten aanzien van relevante andere opleidingen zijn in het eerste jaar van iedere bacheloropleiding een ondergrens van 50 %, in het tweede jaar van 80 % en in een laatste jaar van 90 %.

Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 % en de 50 % liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied worden opgevolgd.

Met hun slaagpercentage bereikt de opleiding echter het vooropgestelde doel. Ook de informatie over de gemiddelde studieduur toont geen problemen. Er is nochtans geen uitgewerkte analyse aanwezig van de slaagpercentages. Via een bevraging werd gepeild naar de reden voor stopzetting van de studie en die is niet abnormaal. Drop out cijfers worden niet geïllustreerd

De gemiddelde studieduur bedraagt net iets meer dan drie jaar. De vraag is hoe de gemiddelde studieduur onder invloed van de flexibilisering zal verlopen. De opleiding geeft aan dat flexibilisering zowel positieve als negatieve effecten heeft. Een nadelig effect is het uitstelgedrag dat gemakkelijker kan dan vroeger. Positief is dat sommige studenten wat meer tijd kunnen nemen om stage of eindwerk beter af te werken of om een buitenlandse stage te volgen.

De opleiding geeft aan dat ze ervan overtuigd is dat een grondig uitgewerkt systeem voor studie-, studenten- en studietrajectbegeleiding potentiële afhakers en uitstellers motiveert om toch door te zetten zodat het onderwijsrendement hierdoor is gestegen. Nochtans zijn hierover geen exacte cijfers beschikbaar.

Het oprichten van de afstudeerrichting dierenzorg, het invoeren van geïndividualiseerde opleidingsprogramma's (GOP) en het starten van hoger afstandsonderwijs (HAO) maken een correcte doorstroomanalyse bijzonder moeilijk. Ook de flexibilisering maakt het moeilijk om de laatste vijf jaar in beeld brengen.

Het cijfermateriaal wordt enigszins vergelijkbaar gemaakt door uit te gaan van volgende benaderingen:

- eerste, tweede en derde jaar (voor invoering van flexibilisering) respectievelijk gelijk stellen aan 0 tot 60, 60 tot 120 en 120 tot 180 verworven credits bij aanvang van het academiejaar (na invoering van flexibilisering);
- 'geslaagd zijn' (voor invoering van flexibilisering) bij benadering gelijk stellen aan '100 % van de opgenomen studiepunten zijn behaald' (na invoering van flexibilisering).

Op basis van studentenaantallen en studievoortganggegevens en beschikbaar cijfermateriaal liggen de slaagcijfers van de laatste vijf academiejaren gemiddeld in het eerste jaar rond 50 %, in het tweede jaar rond de 88 % en in het derde jaar rond de 95 %. De trend is sinds enkele academiejaren dalend.

De belangrijkste redenen om af te haken zijn familiale en privésituaties enerzijds en onderschatting van het niveau van de opleiding anderzijds.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om het rendement verder te analyseren en de effecten van de studiebegeleiding in kaart te brengen.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele en academische gerichtheid	goed	
Facet 2.3: Samenhang	voldoende	
Facet 2.4: Studieomvang	ok	
Facet 2.5: Studielast	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	nvt	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	goed	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

KaHo Sint-Lieven

Katholieke Hogeschool Sint-Lieven

- professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie
 - afstudeerrichting Agro-industrie
 - afstudeerrichting Groenmanagement
 - afstudeerrichting Landbouw
 - afstudeerrichting Dierenzorg

Hoofdstuk 4 Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie in de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

De Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (KATHO) heeft 7 departementen en 4 campussen. In de Campus Roeselare bevindt zich haar departement HIVB (Verpleegkunde en Biotechnologie) waar de opleiding Agro- en biotechnologie deel van uitmaakt.

In het begin van de jaren '60 werd het plan opgevat om in de landbouwschool van Roeselare een A1-afdeling landbouw op te richten om de technische kennis uit het middelbaar onderwijs op een hoger niveau te valoriseren. Het Hoger Instituut voor Verpleegkunde H.Hart van Roeselare gaf het graduaat Land- en Tuinbouw een juridische thuis. Het HKO (Hoger Katholiek Onderwijs) werd opgericht en beheerde als inrichtende macht beide opleidingen. Het graduaat Land- en Tuinbouw ging van start op 14 september 1987 met 62 studenten in drie keuzerichtingen: landbouw, tuinbouw en land- en tuinbouwindustrieën en was diep verstrengeld met het agrarische werkveld in West-Vlaanderen. Dankzij die nauwe contacten met het bedrijfsleven en het PCLT (Provinciaal Centrum voor Land- en Tuinbouw) waren er in deze sector snel kwalitatieve stagebedrijven beschikbaar.

Het hogescholendecreet van 13 juli 1994 bracht 7 hogescholen van Zuid-West-Vlaanderen, waaronder HKO, samen in het KATHO (Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen).

Tussen 1997 en 2000 werden de bestaande gebouwen in de Wilgenstraat gemoderniseerd en uitgebreid. De opleiding kende een groei tot 131 studenten in 2001 en 245 eerstejaarsstudenten in februari 2009 (217 reguliere studenten en 28 afstandsstudenten).

Op 11 juli 2002 sloot de Katholieke Hogeschool Zuid West-Vlaanderen, het KATHO, een associatieovereenkomst met K.U.Leuven in het raam van de Bologna-akkoorden wat een mogelijkheid gaf tot samenwerking met de faculteit bio-ingenieurswetenschappen en andere biotechniekopleidingen.

In het academiejaar 2008-2009 zijn er 510 studenten in de opleiding agro- en biotechnologie en telt de opleiding zeven verschillende afstudeerrichtingen: Agro-industrie (met daarbinnen ook de specialisatie voedings-technologie), Biotechnologie, Dierenzorg, Groenmanagement, Landbouw en Tuinbouw.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat het niveau en de oriëntatie betreft, voldoet de opleiding naar het oordeel van de commissie ruimschoots aan de decretaal opgelegde normen voor de algemene en beroepsgerichte competenties, nodig voor het zelfstandig kunnen verrichten van beroepsgerichte activiteiten in de agro- en biotechnologie zoals beschreven in het door de commissie vooropgestelde domeinspecifiek referentiekader. De commissie stelde vast dat de opleiding de doelstellingen goed vertaalt in eindkwalificaties die aansluiten bij de eisen van het bedoelde vakgebied. De commissie waardeert vooral de sterke visie van de hogeschool die streeft naar competentiegericht onderwijs en het creëren van een krachtige en boeiende leer- en leefomgeving voor de student. De hogeschool heeft een holistische mensvisie waarin de student als méér beschouwd wordt dan de optelsom van afzonderlijk meetbare elementen van kennis en vaardigheden.

De opleiding heeft een informele en open cultuur, gegroeid uit de cultuur van de Zusters van de Jacht, de stichtende congregatie van de initiële school. De centrale waarden in het departement zijn bereikbaarheid, openheid, nabijheid en tegelijk responsabilisering.

Directie en verantwoordelijken zijn zeer geïnspireerd. Ze geven veel visie-ondersteuning en waar de krijtlijnen zeer duidelijk zijn, laten ze veel ruimte voor uitwerking aan het departementaal en unit-management. Hoewel er een sterke visie is, vindt de commissie dat de streefdoelen niet altijd helder gesteld en afgebakend worden door de opleidingsverantwoordelijken.

Een speciaal aangestelde werkgroep met partners uit heel Vlaanderen (waaronder HIVB) stelde een lijst op van de te verwerven competenties in het zogenaamde 'document 8', waarin het programma voor alle graduatens land- en tuinbouw in Vlaanderen werd vastgelegd. Hiervoor werden ook hogescholen in binnen- en buitenland bezocht. Daarnaast was er regelmatig overleg tussen alle hogescholen die de richting Agro- en biotechnologie aanbieden. Op die manier werden de opleidingsdoelstellingen gesynchroniseerd met ruimte voor lokale eigenheden.

De komst van de associaties heeft de samenwerking tussen de opleidingen, behorende tot verschillende associaties, verminderd. Samen met de opleidingen van Sint-Niklaas en Geel behoort HIVB tot de Associatie K.U.Leuven. De algemene competenties en de algemene beroepsgerichte competenties werden uitgewerkt op Associatievlak. In 2003 kwam het "Eindverslag van de werkgroep BaMa-profielen van de associatie K.U.Leuven" tot stand.

De algemene competenties zijn denk- en redeneervaardigheid, informatie verwerven en verwerken, kritisch reflecteren, projectmatig en methodisch handelen in functie van creatieve kennisontwikkeling, leiding geven en

het beschikken over het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken.

De algemene beroepsgerichte competenties zijn teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën en tenslotte het besef hebben van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk.

KATHO ontwikkelde voor internationalisering als strategische doelstelling het 'IEKS-2000 PLUS' project dat staat voor een Internationale ervaring voor elke KATHO-student vanaf het jaar 2000.

De bekendmaking van de doelstellingen gebeurt via verschillende kanalen. Het meest directe kanaal naar de studenten toe zijn de SID's (Studie Informatie Documenten) voor elke onderwijsactiviteit die ook raadpleegbaar zijn op de website. Elk SID wordt toegevoegd aan het cursusmateriaal en wordt bij de start van een onderwijsactiviteit door de lector toegelicht. De algemene doelstellingen en eindtermen van de opleiding worden ook gepubliceerd op de website van het hoger onderwijsregister, in publiciteitsfolders en andere publicaties. De commissie vond de onderwijsbrochures schitterend uitgewerkt. De commissie stelde in de gesprekken vast dat studenten zeer goed beseffen dat ze zelf moeten nadenken over wat ze moeten doen om te slagen. Ze weten dat ze zelf hun leerproces moeten beheren. De commissie vindt echter dat studenten beter kunnen geïnformeerd en gestimuleerd worden om verdere studies aan te vatten. In het licht van de visie van de hogeschool vindt de commissie dat dit een element zou kunnen zijn dat meer belicht moet worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om studenten beter te informeren over mogelijkheden na hun studie en hen aan te moedigen om vervolg studies op te pakken.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat het kader van de opleiding voldoende herkenbaar is in het domeinspecifiek referentiekader dat zij opmaakte voor de professionele bacheloropleidingen agro- en biotechnologie in Vlaanderen. De beroepsspecifieke competenties van de opleiding werden in het kader van het BAOBAP-project in overleg met de associatiepartners uitgewerkt. Deze zijn: het verantwoord en duurzaam omgaan met levend materiaal of in functie van levend materiaal in de sector, het technisch – technologisch vaardig zijn in de sector, het commercieel verantwoord handelen in de sector, het kunnen managen van een werkeenheid in de sector en kwaliteitszorgsystemen kunnen hanteren en/of realiseren in de sector.

Binnen het BAOBAP-project (Bouwen aan een Algemeen Opleidingsprofiel met Begeleiding van en door Associatie Partners) en in overleg met de associatiepartners van K.H.KEMPEN en KaHo Sint-Lieven werden uit

de BAMA-profielen de beroepsspecifieke competenties per afstudeerrichting afgeleid. Deze werden gedefinieerd in vijf 'competentiedomeinen' en vertaald naar vijftien beroepsspecifieke (deel)competenties, gekoppeld aan de curricula van de verschillende afstudeerrichtingen. Deze zijn:

- uitvoeren van relevante handelingen in verband met planten, dieren en micro-organismen
- bewerken en verwerken van biomateriaal en afgeleiden;
- omgaan met de ecologische implicaties;
- vaardig omgaan met machines, uitrustingen en constructies;
- inzicht in de macro-economische context;
- handelen in het kader van een micro-economische eenheid;
- kennis en toepassing van de wetgeving;
- proces- en organisatiegericht denken en handelen;
- administratie verzorgen;
- managen van personeelsaangelegenheden;
- toepassen en implementeren van een kwaliteitszorgsysteem.

Voor elke afstudeerrichting en per (deel)competentie werden er verduidelijkingen uitgewerkt. In het tweede jaar van het BAOBAP-project verfijnde men de competenties en men stelde ze bij met behulp van werkveldbevestigingen. Ook de studenten werden per afstudeerrichting bevestigd via focusgesprekken. Met de resultaten deed men al curriculumaanpassingen.

Naast de samenwerking met de verschillende opleidingen van de Associatie K.U.Leuven werd er ook overleg met de opleidingen van Hogeschool Gent (Campus Melle) en de Provinciale Hogeschool Limburg Departement PHL-Bio (Diepenbeek). Vooral voor de afstudeerrichting Dierenzorg was er regelmatig overleg met Melle. In functie van de onderhandelingen met de Orde der dierenartsen heeft de Hogeschool Gent de competenties van de Associatie K.U.Leuven erkend. Voor de afstudeerrichtingen Biotechnologie en Groenmanagement was er overleg met de Provinciale Hogeschool Limburg.

Voor de agrarische sector is er geen specifieke beroepsreglementering. Elke sector hanteert zijn eigen reglementeringen. Binnen de afstudeerrichtingen besteedt men aandacht aan het wettelijke kader van de beroepspraktijk onder meer op het domein van bedrijfsovername, fyto-attesten (aandacht voor VLAREM, Vlarebo, lastenboeken), biociden-attesten, bijzondere reglementering voor de groensector, reglementeringen in functie van dierenzorg en attest proefdierkunde en in functie van biotechnologie.

De commissie vernam dat het diploma bachelor Agro- en biotechnologie voldoet als bewijs van kennis van bedrijfsbeheer om te kunnen starten met een commerciële zelfstandige activiteit (Vestigingswet). Het diploma is een voldoende voorwaarde voor het bekomen van een financiële tussenkomst van het Vlaams LandbouwInvesteringsFonds (VLIF) bij een eerste installatie.

Het lessenpakket van de afstudeerrichtingen Agro-industrie, Landbouw, Tuinbouw en Groenmanagement voldoet aan de vereisten voor het attest 'Erkend verkoper/Erkend gebruiker voor gewasbeschermingsmiddelen', conform de Belgische wetgeving en laat al deze activiteiten toe na aanvraag en goedkeuring, zowel op het eigen bedrijf als bij derden. Het lessenpakket van de studenten van de afstudeerrichting Biotechnologie en de specialisatie Voedingstechnologie voldoen aan de biocidenwetgeving.

Voor de afstudeerrichting Dierenzorg wordt overleg gepleegd met de beroepssectoren (o.a. FOD dierenwelzijn, Orde der dierenartsen). Het KB van november 2004 betreffende het onderwijs en de opleiding van personen die dierproeven uitvoeren, eraan meewerken of instaan voor de verzorging van proefdieren voorziet dat mensen die tewerkgesteld zijn in deze sector moeten beschikken over een aangepast diploma of beschikken over de nodige jaren beroepservaring. Studenten die alle vereiste credits behalen, krijgen ook het attest proefdierkunde voor biotechnici (niveau B).

Er is een systematische bevestiging van en contact met het werkveld voor een optimale afstemming van de doelstellingen en competenties op de behoeften van het beroepenveld. In functie van het BAOBAP-project werd het competentieprofiel getoetst aan het werkveld. Nadien werden de resultaten opgelist per afstudeerrichting. Het werkveld gaf aan dat het merendeel van de competenties relevant is. Verdere toetsing van de competenties aan het beoogde werkveld gebeurt via de stages en het eindwerk.

Studenten gaven aan dat ze graag meer doorgedreven kennis hadden meegekregen met betrekking tot hun voorkeurrichting. Vandaar dat de commissie voorstelt om na te gaan of het derde jaar opgesplitst kan worden in keuzerichtingen voor de afstudeerrichtingen biotechnologie (verdere specialisatie naar milieutechnologie of moleculaire labotechnologie) en voor groenmanagement (verdere specialisatie naar groenmanagement of natuur- en landschapsbeheer).

Voor de opleiding Agro- en biotechnologie bestaat er een “overleg- en adviesgroep biotechniek”, een structuur die ontstaan is binnen het Vlaams Verbond van Katholiek Hoger Onderwijs (VVKHO). Er zijn contacten met de masteropleidingen uit de agrarische sector. In functie van stages, eindwerken, projecten en studiereizen zijn er contacten met buitenlandse hogescholen en universiteiten, van de Hogere Agrarische School (HAS) Den Bosch in Nederland over de Universiteit van Castilla La Mancha (UCLM in Albacete) in Spanje tot de Tshwane University of Technology (TUT) in Zuid- Afrika.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie stelt voor om na te gaan of het derde jaar kan opgesplitst worden in keuzerichtingen voor de afstudeerrichtingen biotechnologie en groenmanagement.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	goed
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vond een brede opleiding met een degelijk onderbouwd concept. De aanpak met zijn programmaopstelling en -herziening is afdoende opgebouwd in samenwerking met vertegenwoordigers van het werkveld en met expertgroepen.

De competenties die in het competentieraster voorkomen werden vertaald naar alle opleidingsonderdelen per afstudeerrichting. De meeste opleidingsonderdelen worden daarbij nog verder onderverdeeld in onderwijsactiviteiten. Elke afstudeerrichting bevat een pakket hogeschool-, management- en technische competenties die rechtstreeks afgeleid werden uit de verwachtingen van het werkveld. De inhoud en het niveau van elke onderwijsactiviteit is weergegeven in de studiegids, die ook informatie geeft over de begin- en eindcompetenties, de gehanteerde onderwijsvormen, de studiematerialen en de wijze van evalueren.

De commissie heeft vastgesteld dat de generieke - en beroepscompetenties correct beschreven zijn en dat er ernstig werk wordt geleverd om die adequaat te implementeren in het programma via strategische bijeenkomsten en ander informeel overleg. De commissie is echter van oordeel dat er meer aandacht zou kunnen gaan naar het verbeteren van het inzicht in en de kennis van de studenten met betrekking tot de echte betekenis en inhoud van competenties.

In het eerste opleidingsjaar worden de basisvakken met specifieke toepassingen en vakliteratuur per richting onderwezen. Gradueel leren de studenten het vakjargon en de sociale, ICT-, commerciële en managementvaardigheden. Daarbij komen de administratieve competenties en veranderende reglementeringen. De studenten worden in de opleiding voorbereid om te werken met biologisch materiaal, met apparatuur en machines, met computers, met informatica- en managementpakketten en in geconditioneerde ruimtes. Ze leren over productiefactoren zoals biologische organismen, bodem, voeding, en de invloed van de omgeving en krijgen inzicht in biologie, (bio)chemie, biotechnologie. Ze leren aandacht krijgen voor veiligheid en ergonomie, kwaliteitszorg en verantwoordelijkheid, milieu en ecologie, wettelijke bepalingen en ethische verantwoordelijkheid. De taal- en communicatievaardigheden worden niet uit het oog verloren. Ook in het tweede opleidingsjaar komen basisvakken voor zoals RZL, vakliteratuur, milieuwetgeving, informatica en proeftechniek met eigen accenten per afstudeerrichting. De theoretisch-technische onderwijsactiviteiten en de praktijkgerichte vorming komen in hoofdzaak via de stages aan bod.

Dezelfde opbouw in drie pakketten komt terug in het derde opleidingsjaar met bio-ethiek als enig algemeen vak en daarnaast de afwerking van de theoretische en technische vakken. Er wordt meer aandacht besteed aan het contact met het werkveld via stages, eindwerken (en/of small business projects) en seminars.

De commissie kwam tot het besluit dat dit totaalpakket aan kennis en vaardigheden tegemoet komt aan de verwerving van de vooropgestelde competenties.

De practica, de stages, de eindwerken en de seminars geven een disciplineoverschrijdende dimensie aan het onderwijsprogramma. Studenten worden daarin uitgedaagd om te reflecteren over hun competenties, waar mogelijk tegen een wetenschappelijk getinte achtergrond.

De opleiding richt zich op integratie van kennis en vaardigheden, veelal middels het gebruik van authentieke problemen, projecten of casussen. Het verwerven van kennis, vaardigheden en attitudes en het toepassen daarvan worden geïntegreerd en dit in verwevenheid met het werkveld. Studenten worden daarbij steeds meer zelf verantwoordelijk gesteld voor hun leren en hun competentieontwikkeling. Zij hebben er echter weinig zicht op hoe ze hun 'beheersmandaat' voor zichzelf kwaliteitsvol kunnen ontwikkelen en neerzetten. Studenten zouden meer informatie en begeleiding kunnen krijgen met betrekking tot hun 'beheersmandaat' zodat zij met meer maturiteit hun persoonlijk toegewezen verantwoordelijkheid beter kunnen neerzetten.

Via de uitbouw van de verschillende afstudeerrichtingen, de keuzemogelijkheden binnen stage, het eindwerk, de SBP (Small Business Projecten) en de keuzevakken, worden studietrajecten steeds meer gepersonaliseerd en afgestemd op de ingangssituatie en de leerbehoeften van de studenten. Verder speelt samenwerkend leren een belangrijke rol zoals bijvoorbeeld het leren in groepen via projectgestuurde - of probleemgestuurde onderwijsvormen.

Alle studenten lopen minstens 90 dagen stage, gespreid over 2 of 3 verschillende bedrijven. De eerste stages zijn vooral meewerkstages. In het laatste jaar is de stage veelal gekoppeld aan een eindwerk. De student beschrijft, analyseert en remedieert een bepaald probleem op het bedrijf

Tijdens stages werken studenten met dure machines, producten, dieren en apparatuur, en zijn medeverantwoordelijk voor het goed functioneren van het bedrijf. Opmerkelijk is dat de opleiding in dit verband een aansprakelijkheidsverzekering heeft afgesloten met een heel specifieke regeling voor schade aan dieren.

Wat betreft internationalisering organiseert de opleiding studiereizen naar buitenlandse tuinen en vakbeurzen en bedrijfsbezoeken naar Nederland en Londen en zelfs tot in Californië en Zuid-Afrika. Er is samenwerking met HAS Den Bosch in Nederland en andere Europese partnerscholen zoals EGE University uit Turkije, HAMK University of Applied Sciences en Sydväst University of Applied Sciences uit Finland. Verder zijn er labo-sessies gebracht door Dr. Gerald Misinzo van de Sokoine University (Veterinary Virology) in Morogoro, Tanzania, en een opleidingsonderdeel 'exotische fauna' gedurende twee lesweken gedoceerd door een Zuid Afrikaans expert van de Tshwane University of Technology uit Pretoria. In het academiejaar 08-09 reisden 30 laatstejaarsstudenten gedurende 18 dagen naar Zuid-Afrika om in het Kruger Nationaal Park en omgeving samen met Zuid-Afrikaanse studenten lessen over 'Nature Conservation' te volgen. Studenten zijn betrokken in een uitwisselingsproject met de hogeschool van Ath.

Daarnaast hebben alle studenten de mogelijkheid om één of meerdere stages en zelfs een aansluitend eindwerk te doen in het buitenland. Bovendien blijft HIVB het belangrijk vinden om in het modeltraject curriculum communicatie in vreemde talen (Engels, Frans) aan te bieden. Als keuzevak in het derde jaar kunnen de studenten 'Global Issues of the 21st Century' kiezen die georganiseerd wordt voor inkomende internationale studenten en vrij te kiezen is voor de overige studenten. De voertaal van deze cursus is Engels. Binnen elke afstudeerrichting zijn er lectoren die studenten stimuleren tot buitenlandse ervaringen, gedragen en gestimuleerd door het beleid.

Jaarlijks worden de curricula herzien door het lectorenkorps. Meestal wordt de aanzet tot curriculumvernieuwing gegeven tijdens de strategietweedaagse in juni. De vraag om het keuzeaanbod voor de studenten te vergroten werd geconcretiseerd in een aanpak waarbij de student meer eigenaar wordt van het verloop van zijn leerproces en door in alle richtingen twee keuzevakken te voorzien. Onder invloed van de vraag naar meer competentiegerichte curricula wordt er steeds meer projectwerk geïntegreerd. Curricula evolueren mee met veranderingen in het werkveld, met veranderende reglementeringen en de toenemende vraag naar administratieve competenties. Zo werd bijvoorbeeld een nieuwe onderwijsactiviteit 'landbouwadministratie' ingevoerd. Het departementshoofd bevraagt elk jaar per afstudeerrichting de laatstejaarsstudenten. De bemerkingen omtrent het curriculum neemt de opleidingscoördinator op met het lectorenkorps.

De commissie vond echter dat, om studenten af te leveren die klaar zijn voor de toekomst, de aanpassingen van de curricula verder kunnen gaan dan een ad hoc gebeuren aan de hand van sommige terugkoppelingen van studenten en lectoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie stelt voor om nog concreter en intenser met de competentiematrix te werken.

De commissie wil de opleiding aanmoedigen om de aanpassingen van de curricula verder te laten gaan dan een ad hoc aanpassing aan de hand van terugkoppelingen van studenten en lectoren om zo toekomstgerichte studenten af te leveren.

De commissie vraagt meer aandacht voor het verbeteren van het inzicht in en de kennis van de studenten met betrekking tot de echte betekenis en inhoud van competenties.

De commissie vraagt om de studenten meer informatie en begeleiding te geven met betrekking tot hun 'beheersmandaat' zodat zij er beter in slagen hun eigen ontwikkeling tot een goed einde te brengen.

Facet 2.2 Eisen professionele/academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vond dat de kennisontwikkeling goed aan bod komt. Alle eerstejaarsstudenten volgen het opleidingsonderdeel 'informatica en het raadplegen van wetenschappelijke bronnen' voor het vlot en efficiënt opstellen van omvangrijke documenten en voor het verantwoord omgaan met informatie gericht op praktijksituaties. Verder zijn er vakken informatica en statistiek in het tweede jaar waarin de studenten praktijkgegevens leren verwerken, analyseren en conclusies trekken. In het vak communicatievaardigheden leren de studenten hoe wetenschappelijk te rapporteren, zowel mondeling als schriftelijk. Tijdens de practica wordt de theorie aan de praktijk getoetst en leert men uit ervaringen. Zo worden studenten voorbereid op de stages die vaak aan het eindwerk gekoppeld zijn. De aanpak van het eindwerk werd in het academiejaar 2008-2009 bijgestuurd om het zoveel mogelijk te integreren in de laatstejaarsstage. Eindwerken in groep worden aangemoedigd. Studenten winnen al wel eens prijzen met hun eindwerk.

Stages worden door de eigenheid van het werkveld per afstudeerrichting georganiseerd. De commissie heeft grote waardering voor de gerichte uitbouw van de verschillende stages per afstudeerrichting. De stage wordt per afstudeerrichting anders georganiseerd. Het totaal aantal studiepunten is 20 in het tweede jaar met een uitzondering voor twee richtingen waar het slechts 10 bedraagt. Dat verschil wordt grotendeels gecompenseerd in het derde jaar. Globaal kan gesteld worden dat studenten zowel in het tweede als in het derde jaar stage lopen en dat in minstens twee verschillende bedrijven, en voor de meeste studenten zelfs in drie verschillende bedrijven. Dit geeft de studenten de kans om te groeien doorheen hun stages. De eerste zijn 'meewerkstages'. Ze

lopen stage in verschillende bedrijven om verschillende sectoren of bedrijfsomgevingen, werkomgevingen, mensen en taken te leren kennen.

In de *Agro-industrie, Landbouw en Tuinbouw* volgen de studenten drie stages van 30 dagen. De projectweken worden meestal zo gepland, dat ze rekening houden met seizoensinvloeden en aansluiten bij een vakantieperiode. Voor studenten met een persoonlijk deeltraject kan een stage gespreid zijn.

Studenten *Biotechnologie* volgen één stage van 30 dagen, gespreid over het eerste semester van het tweede jaar. In het tweede semester volgen de studenten nog bijkomende labopractica op school. In het derde jaar volgen deze studenten een lange stage van 70 dagen, gekoppeld aan een eindwerk.

Ook studenten *Dierenzorg en Groenmanagement* volgen in het tweede jaar twee stages van 30 dagen, telkens 1 per semester. In het laatste jaar wordt een blokstage van 30 dagen georganiseerd in de periode maart – mei/juni. Door de ‘blokstage’ kunnen studenten gemakkelijker ingezet worden in buitenlandse stages.

De studenten *Voedingstechnologie* lopen één stage van 30 dagen in het eerste semester van het tweede jaar. In het tweede semester van het tweede jaar volgen ze een ‘kookstage’ van 120 uur, georganiseerd op school in een didactische keuken. Ze leren daarin hoe grondstoffen reageren op bepaalde processen in functie van latere productontwikkeling. Daarnaast is er het vak ‘moleculaire gastronomie’. De studenten werken rond een probleem, aan hen voorgesteld door een voedingsbedrijf waardoor ze effectief meewerken aan ‘kennisvalorisatie’. In het tweede semester van het derde jaar lopen deze studenten een stage van 30 dagen, gekoppeld aan een eindwerk. Ook hier betreft het een ‘blokstage’ en behoort een buitenlandse stage tot de mogelijkheden.

Aangezien de klassieke stages 30 dagen in beslag nemen en gespreid zijn over 15 weken maal twee dagen (tweede jaar) of 30 weken maal één dag (derde jaar Land- en Tuinbouw, Agro-industrie), kunnen buitenlandse stages enkel plaatsvinden tijdens de grote vakantie tussen het eerste en het tweede jaar of tussen het tweede en het derde jaar. Studenten kiezen voor een korte stage van zes weken (30 werkdagen) of voor een lange stage van drie maanden (in de maanden juli, augustus, september en oktober) in een Europees land.

Stages buiten Europa duren normaliter drie maanden. Traditioneel lopen de studenten van de richtingen Agro-industrie, Landbouw en Tuinbouw minder vaak een buitenlandse stage, vermits ze veelal opgroeien op een land- of tuinbouwbedrijf en in hun vrije tijd vaak meehelpen op het ouderlijke bedrijf.

Studenten Biotechnologie, Groenmanagement en Voedingstechnologie kunnen tijdens het tweede semester (binnen het academiejaar) hun blokstage uitbreiden met een eindwerk en zo drie maanden naar het buitenland trekken en in aanmerking komen voor een Europese LLP beurs (Longlife Learning Program). Heel wat studenten maken van deze mogelijkheden gebruik.

De selectie van buitenlandse stageplaatsen gebeurt op een doordachte wijze. Er is een innovatief idee om de taalcompetentie in te bouwen in de reguliere curricula om de deelname aan internationale gebeurtenissen aan te moedigen.

De richting Biotechnologie organiseert haar stages en eindwerken volgens een eigen draaiboek over een lange periode met 70 stagedagen (25 studiepunten). De eindwerken in Biotechnologie gebeuren op uitdrukkelijke vraag van de stagebedrijven. Voor alle andere richtingen werd een vernieuwd en vernieuwend draaiboek uitgewerkt sinds het academiejaar 08-09.

De studenten kiezen zelf hun stages. Ze kunnen één of meerdere stages in het buitenland volgen. De stages hebben in bijna alle richtingen 28 studiepunten. Enkel in Biotechnologie is dit 30 studiepunten. Het eindwerk sluit inhoudelijk vaak aan bij de laatste stage. Via de projectwerking krijgen studenten de mogelijkheid om te werken rond een probleemstelling in het vakgebied van hun voorkeur, al dan niet in groep. Via de seminars en (buitenlandse) studiedagen maken de studenten kennis met het binnen- en buitenlandse werkveld.

Gezien de studenten in totaal drie keer stage lopen, groeit er gaandeweg een zekere maturiteit. Mede door de stageverslagen en –verdedigingen. De eindwerkonderwerpen zijn werkveldgestuurd. Studenten kiezen op basis van de eindwerktitel en niet op basis van het stagebedrijf. Groepseindwerken worden gestimuleerd.

Elke stage wordt begeleid door een individuele stagebegeleider vanuit de school en een stagementor uit het bedrijf. Lectoren bezoeken in principe 3 maal het stagebedrijf: Er is communicatie tussen de student en de

stagebegeleider. De student krijgt stagerichtlijnen. Bij buitenlandse stages verloopt de evaluatie digitaal of telefonisch. De begeleidende taak wordt overgenomen door collega's ter plaatse.

De commissie vindt dat het begeleidingspad voor stages en eindwerken met procedures en formulieren structureel degelijk uitgewerkt is. De afstudeerrichtingen hebben ook gedragsindicatoren om de evolutie goed te kunnen opvolgen. Toch meende de commissie af te kunnen leiden uit de verschillende gesprekken dat er tijdens de stages meer aandacht gaat naar de werkbegeleiding dan naar de leerbegeleiding. Er blijkt geen gedeelde eenduidige visie bij alle lectoren te bestaan over de vormingsbegeleiding bij de studenten tijdens de stage.

Studenten worden aangemoedigd om kritisch te zijn naar hun eigen prestaties toe en zij vullen tussentijds tweemaal een zelfevaluatieformulier in, dat zij bespreken met de stagementoren om de competenties aan te scherpen.

Om elke student zoveel mogelijk zijn eigen leertraject te laten uitbouwen, zijn er inzake eindwerk een aantal keuzemogelijkheden: deelnemen aan een Small Business Project (SBP) in plaats van een eindwerk (uitgezonderd voor de richting biotechnologie omdat studenten vooral in laboratoria terecht komen), een keuze voor een niet-geïntegreerd eindwerk (een eigen onderwerp in functie van de latere loopbaan en los van de stageplaats) of voor een eindwerkonderwerp verweven met de stage.

De commissie waardeert de kennisvalorisatie die gebeurt door de creatie van vijf expertisecentra (Groen, Voedingstechnologie, STIM-mestverwerking, Biotechnologie en Dier&zorg) en waarin vrijgestelde medewerkers en studenten werken. De doelstellingen, de structuurmatige werking en de duurzaamheid van resultatenbeheer dienen nog verder uitgebouwd te worden. De expertisecentra creëren mogelijkheden om 'on the spot' in te spelen op recente binnen- en buitenlandse ontwikkelingen in het vakgebied. Zo ontving de opleiding gastlectoren uit Tanzania en realiseerde een gastcollege. Toch vindt de commissie de inzet van gastlectoren eerder aan de lage kant. Studenten worden via stages en eindwerken ingezet in functie van de expertisecentra. De expertisecentra creëren zodoende een verlaagde drempel voor innovatie voor de stagebedrijven. Zo goed als alle betrokkenen in de expertisecentra zijn ook actief als lector. Daardoor verrijken ze de cursusinhoud met hun ervaring. De directie is zich bewust van het feit dat de kennis die via de eindwerken opgedaan wordt in de toekomst beter gevaloriseerd kan worden. Daarbij kunnen de expertisecentra een belangrijke rol spelen.

Wat betreft de onderzoeksvaardigheden gaat de afstudeerrichting Biotechnologie een nieuw vak 'projectwerking' invoeren, waarbij de studenten in groep werken aan een bepaald probleem in opdracht van een kenniscentrum. De studenten kunnen hierbij kiezen uit plantenveredeling/in vitro, gentechnologie of microscopie/microbiologie en food. Binnen de specialisatie Voedingstechnologie wordt veel aandacht besteed aan 'productontwikkeling'. Naast het leren raadplegen van wetenschappelijke literatuur zijn vooral de elementen 'creativiteit' en 'experimenteren' hier aan de orde. Productontwikkeling komt reeds aan bod in het tweede jaar. In SBP ontwikkelen studenten vooral management- en verkoopsvaardigheden.

Wat betreft de maatschappelijke dienstverlening is er voor de opleiding Agro- en biotechnologie een samenwerkingscontract met het PraktijkCentrum voor Land- en Tuinbouw (PCLT) in Roeselare. De jaarlijkse 'bedrijfsovernamedag' is een voorbeeld van maatschappelijke dienstverlening, gekoppeld aan de opleiding voor de studenten die op korte termijn een bedrijf wensen over te nemen zoals een (familiaal) landbouwbedrijf wat heel wat landbouwers bezighoudt.

De opleiding besteedt ook aandacht aan projecten rond wetenschapsvoorlichting met fondsen van WTTI (popularisatie van Wetenschap, Techniek en Technologische Innovatie); ministerie EWI (Economie, Wetenschap en Innovatie). De opleiding ontvangt regelmatig groepen uit het secundair onderwijs om practica te volgen in de infrastructuur van HIVB.

KATHO wil de taalvershraling aanpakken. Door de studenten en lectoren te sensibiliseren wil KATHO tal van initiatieven op poten zetten om de studenten te ondersteunen, om hen taalvaardiger te maken. Het gaat over mondelinge en schriftelijke vaardigheden, maar ook om onderwerpen als 'netiquette' en 'wetenschappelijke rapportage'.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vindt de expertisecentra een sterk initiatief en beveelt aan om die nog verder uit te bouwen met betrekking tot de structuurmatige werking en het realiseren van leerwerkplaatsen voor studenten. De commissie wil de opleiding aanmoedigen om via de expertisecentra een grotere valorisatie te realiseren van de eindwerk- en stagekennis, en om deze centra beter bekend te maken bij de studenten.

De commissie adviseert het werkveld meer intens en gestructureerd te betrekken bij de opleiding door regelmatig informatie te geven over het programma.

De commissie moedigt de opleiding aan om meer nadruk te leggen op “buitenland” ervaring van de studenten en waar mogelijk een oplossing te vinden voor die gevallen waar blokstages en lintstages deze ervaring bemoeilijken. Vooral voor de studenten landbouw- en agro-industrie wenst de commissie oplossingen te zien om hen meer te betrekken bij de internationale dimensie en voor hen meer buitenlandse stages te organiseren.

De commissie beveelt aan om naast de inhoudelijke begeleiding ook op systematische wijze aandacht te besteden aan de leerbegeleiding tijdens de stages en eindwerkprojecten. Hierbij moet nagegaan worden of de continuïteit van de voortgang in vorming van de student voldoende gestructureerd en geborgd is.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vindt dat er een goede sequentiële samenhang is in het programma. De opleiding kiest voor zes verschillende afstudeerrichtingen en één specialisatie (voeding).

Het curriculum is stapsgewijze opgebouwd en de reguliere studenten doen 30 dagen stage per stageperiode en kunnen in het tweede jaar twee stages lopen.

De sterke integratie van het werkveld helpt in het behoud van een goede coherentie in de curricula. Tijdens de eerste maanden kunnen studenten die dat wensen, nog overstappen naar een andere richting. Er worden heel wat inspanningen gedaan om het curriculum vanuit persoonlijke interesses mee te oriënteren en vorm te geven. Wat het afstandsonderwijs betreft is gekozen voor een stapsgewijze opbouw met verschillende modules die afsluiten met één of meerdere examendagen. Er zijn begeleide practica in het eerste jaar en stages in de volgende jaren (30 dagen per academiejaar) die de student vrij kan plannen in overleg met het stagebedrijf en de stagebegeleider van de school.

De student kan kiezen voor kroonvakken. Dat zijn opleidingsonderdelen buiten het eigen standaardcurriculum, die tegemoet komen aan individuele interessegebieden waarover studenten graag verder kennis verwerven. De kroonvakken uit het centrale aanbod van KATHO kunnen enkel gekozen worden in het jaar dat de student afstudeert. Op die manier kunnen studenten van een departement een vak volgen in een ander departement. In totaal gaat het om 22 keuzevakken. De kroonvakken worden hoofdzakelijk extern georganiseerd.

In de afstudeerrichting Agro-industrie, gericht op de para-agrarische sector, krijgen de studenten de kans om twee minorvakken van drie studiepunten te kiezen uit een totaalpakket van zes vakken. Alle vakken zijn direct gelinkt aan de sector.

Uit de beschikbare documenten blijkt duidelijk de ruime waaier aan keuzemogelijkheden: keuzevakken of kroonvakken (ter waarde van zes studiepunten), stages, eindwerk en/of SBP, kostprijsanalyse, projectwerking en seminaries in een aantal richtingen en minorvakken. Globaal gezien kunnen studenten op 180 studiepunten ongeveer 45 à 50 studiepunten zelf vormgeven. Nochtans vernam de commissie van de studenten dat noch die keuzevrijheid noch de complementaire waarde voor hun eindcompetenties duidelijk zijn.

Voor enkele vakken zoals elektriciteit en chemie begrijpen de studenten niet hoe die bijdragen aan de doelstellingen van de gekozen richting. De commissie vraagt zich dan ook af of deze vakken gekozen zijn vanuit een algemeen vormende doelstelling of dat zij op een of andere wijze bijdragen aan de specifieke afstudeerrichting. Indien dit laatste het geval is, dringt een betere communicatie met de studenten zich klaarblijkelijk op.

De commissie waardeert het initiatief ter verbetering van de aansluiting met voorgaande opleidingen van instromers waarbij de opleiding een tutorship organiseert. In dit concept begeleidt een derdejaarsstudent een groepje eerstejaarsstudenten voor het vak chemie.

Studenten zijn verplicht een 'keuzevak' *portfolio voor Community work Afrika* te volgen als ze een stage in Afrika plannen. Ze kunnen in het kader van een buitenlandse stage ook een vak uit het curriculum van een andere opleiding volgen of een externe cursus zoals een cursus uit Syntra-West of een Centrum voor volwassenenonderwijs (CVO), of een opleiding uit schakelprogramma's.

Het curriculum van Biotechnologie werd na benchmarking met de opleiding van de Provinciale Hogeschool Limburg aangepast, ook het curriculum van de richting Groenmanagement werd aangepast na overleg met HAS Den Bosch. Samenwerking met buitenlandse partners gebeurt op het vlak van stage en eindwerk. Ook de nieuwe richting Voedingstechnologie zal samenwerken met HAS Den Bosch en dit in functie van voedingsprojecten waar gebruik kan gemaakt worden van apparatuur, die het HIVB niet ter beschikking heeft.

Wat betreft flexibele leerroutes zijn er initiatieven op vlak van afstandsonderwijs, creditpakketten, inschrijving op elk moment van het academiejaar, persoonlijke deeltrajecten voor studenten die niet volledig geslaagd zijn in een programmajaar of voor studenten met een functiebeperking.

De opleiding Agro- en biotechnologie biedt twee afstudeerrichtingen aan in afstandsonderwijs: Dierenzorg en Groenmanagement. Het afstandsonderwijs is een flexibele leerroute met een grote vrijheid in tijd en ruimte. In het eerste jaar is er één dag per week praktijk. De beoogde competenties en het niveau in het afstandsonderwijs zijn dezelfde als in de klassieke vorming. De theorie wordt verwerkt via zelfstudie. Lectoren die een vak geven in het regulier onderwijs, geven dit in principe ook in het afstandsonderwijs. Het volledige opleidingsaanbod (180 studiepunten) wordt gespreid over minstens 4 academiejaren van telkens 45 studiepunten. De jaarkalender bestaat uit vijf blokken of modules.

Studenten die studeren combineren met een job kunnen creditpakketten bekomen. Dit wordt vastgelegd in een persoonlijk deeltraject (PDT). Hierbij wordt rekening gehouden met de vooropleiding van de studenten.

Met de invoering van het flexibiliseringsdecreet komt het vaker voor dat studenten verschillende opleidingstrajecten combineren. Van de 513 studenten biotechniek hebben er in het academiejaar 2008-2009 173 een persoonlijk deeltraject gevolgd. De meeste studenten met een PDT bevinden zich vooral in de richting Dierenzorg en in het afstandsonderwijs. Ook studenten met een functiebeperking kunnen een aangepast studieprogramma bekomen.

De commissie heeft kennisgenomen van de expertisecentra die de opleiding heeft opgericht om de eigenheid van de verschillende kennisdomeinen te onderzoeken en in het licht te plaatsen van werkveldtoepassingen. De commissie vindt dit een zeer waardevolle eigentijdse realisatie van de noden om meerwaarde te creëren voor de maatschappij.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vindt dat de opleiding het nut en de validiteit van probleemvakken, elektriciteit en chemie, in de opleiding na moet gaan en aan de studenten duidelijk moet maken wat de meerwaarde is van deze vakken zodat zij daarin een beter inzicht verwerven.

Facet 2.4 Studietoer

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoer, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: ok

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Agro- en biotechnologie is opgesplitst in verschillende afstudeerrichtingen en één specialisatie. Elke richting heeft haar eigen curriculum. In het regulier onderwijs bestaat elke richting uit een pakket van drie studiejaar van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoer van een professionele bachelor. Het afstandsonderwijs wordt, als modeltraject aangeboden, gespreid over vier academiejaar van 45 studiepunten.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietoer

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietoer wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studietoer belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vernam van de hogeschool dat zij verschillende methodes voor studietoermeting heeft uitgetoetst zonder er een te vinden die goede informatie bezorgde om curriculumwijzigingen door te voeren. Ze heeft echter haar best gedaan om dit zo goed mogelijk in kaart te brengen en in de toekomst betere informatie te vergaren. De *tijdschrijfmethode* was te arbeidsintensief voor de studenten en de opvolging en de *paarsgewijze vergelijking met te kleine* referentiegroepen en een te groot aantal onderwijsactiviteiten was niet nauwkeurig genoeg voor de keuze van ijkvakken en interpolatie. Sinds de invoering van het flexibiliseringsdecreet is het begrip normstudent ook sterk vervaagd door het groeiend aantal studenten met een persoonlijk deeltraject. Alle bestaande metingen proberen de gemiddelde studietoer te meten van een groep studenten met hetzelfde

programma. Bovendien is de focus ook verschoven van het slagen in een bepaald programmajaar naar het behalen van een credit voor een opleidingsonderdeel. Het gevolg daarvan is dat de focus van de studietijdmeting ook moet verschuiven naar het meten van de studietijd voor een opleidingsonderdeel. De opleiding besliste om de studietijd te meten per opleidingsonderdeel. Het is de bedoeling om in een cyclus van drie à vier jaar alle opleidingsonderdelen te meten. Binnen de opleiding werden na afloop van het eerste semester de eerste metingen voor een aantal onderwijsactiviteiten uitgevoerd. Daarbij wordt de methode van *absoluut schatten* gebruikt waarbij de studenten elk semester voor een aantal deelactiviteiten van een onderwijsactiviteit (studeren, opdrachten, examens, ...) de bestede studietijd moeten invullen. Bij deze methode is de bevraging van de studietijd gekoppeld aan de onderwijsactiviteiten die de studenten tijdens het voorbije semester gevolgd hebben.

Uit de eerste resultaten blijkt dat bij de onderwijsactiviteiten van één of twee studiepunten de reële studietijd eerder hoger of lager ligt dan de begrote studietijd. Dit is een gevolg van het feit dat er enkel met gehele studiepunten mag gewerkt worden.

Wat betreft de resultaten van dezelfde onderwijsactiviteit in verschillende afstudeerrichtingen zijn er hier en daar verschillen die meestal te maken hebben met het verschil in instroom en voorkennis.

Het is opvallend dat bepaalde onderwijsactiviteiten, die door de studenten als moeilijk ervaren worden, niet noodzakelijk een hogere reële studietijd halen. De redenen daarvoor zijn niet direct duidelijk. Dit is bijvoorbeeld het geval voor elektriciteit in het eerste jaar en proeftechniek & statistiek in het tweede jaar.

De studiebelemmerende factoren situeren zich voornamelijk op het organisatorisch vlak. In het eerste jaar worden sommige theorielessen aan vrij grote groepen gegeven worden waardoor de betrokkenheid van de studenten bij het lesgebeuren eerder laag is. Lectoren proberen dit op te vangen met activerende methoden. Er is ook niet voldoende ruimte zodat studenten ook buiten de lessen kunnen te werken. Studenten die in groep willen werken kunnen een lokaal aanvragen. Er wordt hier echter nog onvoldoende gebruik van gemaakt. In het studielandschap kan enkel de lector een lokaal aanvragen in het kader van een bepaalde les. Voor PDT-studenten overlappen sommige lessen.

De studiebevorderende factoren liggen voornamelijk op het vlak van studiebegeleiding. Er blijkt een lage drempel te zijn tussen student en lector, waardoor studenten snel met vragen en problemen bij lectoren aankloppen. Op het organisatorisch vlak doet de opleiding moeite om bij het opmaken van de uur- en examenroosters springuren zo veel mogelijk te vermijden. Verder is het uurrooster online beschikbaar. Wijzigingen worden ook online bekendgemaakt. Bij onverwachte wijzigingen (bijvoorbeeld bij ziekte van een lector), worden de studenten via e-mail of SMS op de hoogte gebracht.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vond dat de didactische werkvormen en het didactisch concept dat gericht is op praktijkbeoefening voldoende aansluit bij de doelstellingen en de karakteristieken van de studenteninstroom. De opleiding speelt in op de metacognitieve vaardigheden die de huidige student ontwikkelt door in de curricula voldoende ruimte te laten voor onderzoekend leren, leren in netwerken, experimenteren, samenwerkend leren, actief leren, zelforganisatie en probleemoplossend leren.

Hoorcolleges worden voornamelijk gebruikt voor algemene vakken. Hierbij kiest de opleiding ook voor participerende werkcolleges, wat zij noemt een 'kaas met gaten'-methodiek. Dit geldt in het bijzonder voor het werken met informaticatoepassingen en softwarepakketten alsook informaticageoriënteerde onderwijsactiviteiten zoals warenwetgeving, management in functie van landbouwtoepassingen, dierenartsadministratie, geografische informatiesystemen en kostprijsanalyse. Vaak worden de algemene vakken per afstudeerrichting georganiseerd. Kleinere afstudeerrichtingen volgen soms samen les, vooral in het eerste jaar. Er wordt een test afgenomen, op basis waarvan bepaald wordt welk pakket informatica de student moet volgen. Alle eerstejaarsstudenten leren wetenschappelijke (vak)literatuur gebruiken aan de hand van opdrachten. Dit gebeurt via werkcolleges in het studielandschap, gecombineerd met het gebruik van de computers. Toch noteerde de commissie dat verschillende studenten niet echt enthousiast waren om op eigen initiatief vakliteratuur of andere bronnen op te zoeken en te raadplegen. Ze lezen wat aangereikt wordt.

Verder zijn er werkcolleges gecombineerd met zelfstudie in de onderwijsactiviteiten vakliteratuur, microbiologie, wetgeving, milieuwetgeving en economie. Deze werkvorm wordt ondersteund door cursusmateriaal en opdrachten in functie van zelfstudie. Een aantal onderwijsactiviteiten bevatten een deel zelfstudie.

Er zijn hoorcolleges in het tweede en derde jaar met toetsing aan de praktijk via de stages en practica om verschillende competenties in te oefenen: van leren werken in groep tot zelfstandig werken. De opleiding kent ook werkplekleren, stages, bedrijfsbezoeken, projectwerk, eindwerken en SBP's. De commissie vindt dat deze laatste vorm een duidelijke meerwaarde heeft voor de opleiding.

In het afstandsonderwijs wordt alle theorie via begeleide zelfstudie aan de studenten aangereikt en dat wordt ondersteund door cursusmateriaal op papier en via multimedia.

De commissie vond dat de opleiding een sterk concept heeft van 'expertisecentra' dat echter nog steviger moet uitgebouwd worden qua structuur en omkadering die lectoren meer vrijmaakt voor hun eigenlijke kerntaken en duurzaamheid naar de toekomst wil ze een meerwaarde betekenen voor de opleiding en de studenten.

De werking van de dienst Onderwijs & Kwaliteit van KATHO, de studiedagen van de Associatie K.U.Leuven en de binnen- en buitenlandse congressen zijn een inspiratiebron voor de opleiding. Als voorbeeld wordt verwezen naar het concept van 'student-ownership' dat eerst werd ingevoerd op het HIVB in de opleiding verpleegkunde. Met het invoeren van 'student-ownership' wil de hogeschool zoveel mogelijk de student inspraak laten krijgen in zijn eigen ontwikkelingsprogramma. Studenten hebben ruimte om zelf hun traject gedeeltelijk in te vullen via keuzevakken of kroonvakken voor een totaal van zes studiepunten. Voor zover de commissie kon beoordelen beperkt het 'student-ownership' zich voornamelijk tot het studievoortgangproces. Hierbij maakt de commissie zich echter zorgen omtrent de adequaatheid van de aanpak. De studieduur dient hier goed bewaakt te worden.

De samenwerking binnen het Life Long Learningprogramma (Comenius, Leonardo, ...) zou nog verder kunnen uitgebouwd worden.

De student beschikt over een brede waaier aan onderwijsmiddelen die bijdraagt tot de realisatie van de doelstellingen: handboeken, syllabi, handleidingen, readers, hand-outs, cd's, video's, dvd's, ...

Van elke lector wordt verwacht dat hij zijn eigen cursusmateriaal ontwikkelt. Het cursusmateriaal vormt een onderdeel van het functioneringsgesprek. Er is ook informeel overleg tussen lectoren over het cursusmateriaal. Collega's die aanverwante cursussen doceren wisselen hun schriftelijk cursusmateriaal met elkaar uit. Vakoverleg wordt gestimuleerd en gebeurt vaak informeel. Het eerste blad van elke cursus is het Studie Informatie Document (SID). Hierdoor beschikken de studenten over de nodige informatie met betrekking tot de inhoud en de doelstellingen, de wijze waarop de onderwijsactiviteit georganiseerd wordt, de vereiste voorkennis en de examenvereisten.

Studenten meldden echter tijdens de gesprekken dat sommige lectoren een sterk algemene inhoud brengen, vaak moeilijkheden hebben om up-to-date te blijven of tegemoet te komen aan de diversiteit van de studenten in de verschillende afstudeerrichtingen.

Het elektronisch leerplatform Toledo wordt blijkbaar enkel gebruikt als database en voor e-mailberichten maar niet voor forumdiscussies. Dit wordt ook niet gestimuleerd door de hogeschool. Cursusdocumenten worden op elektronische wijze ter beschikking gesteld van de studenten. Via internet is het cursusmateriaal steeds toegankelijk. De opleiding maakt ook gebruik van de multimediale onderwijsleermiddelen van de hogeschool in het impulscentrum zoals de multimediale filmpjes die gemaakt zijn ter ondersteuning van cursussen en een oefen CD-rom .

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt dat met name de cursus elektriciteit onder de loep genomen wordt en verbeterd wordt. Ze vraagt tevens om de relevantie van de inhoud van dit vak na te gaan voor de verschillende afstudeerrichtingen.

De commissie vraagt om aandachtig na te gaan hoe tegemoet te komen aan de diversiteit van de studenten en waar nodig te zorgen voor remediëring.

De commissie stelt voor om Toledo beter te valoriseren en te gebruiken voor forumdiscussies.

De commissie vraagt dat de opleiding studenten meer motiveert om informatie en vakliteratuur op te zoeken en te raadplegen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Er zijn drie examenperiodes die aangepast kunnen worden omwille van organisatorische redenen. Voor het eerste en tweede jaar vinden die plaats in januari, juni en augustus -september. Er is een modulaire organisatie van bepaalde practica. Net na de paasvakantie staan er enkele examens van onderwijsactiviteiten gepland, die op dat moment al afgewerkt zijn. Voor de studenten van het derde jaar hangt de planning van de examenperiodes samen met de manier waarop de stages georganiseerd zijn.

Het afstandsonderwijs in de afstudeerrichtingen Dierenzorg en Groenmanagement is modulair opgebouwd met op het einde van elke module 1 of 2 examendagen. In totaal zijn er 5 modules.

Ongeveer twee maanden voor de start van de examenperiode wordt een voorlopige examenregeling gemaakt, die eerst aan de lectoren en vervolgens aan de studenten voorgelegd wordt. Na terugkoppeling van hun suggesties en bemerkingen wordt de examenregeling één maand voor de start van de examenperiode definitief. Er is een mogelijkheid tot verschuiving voorzien om te vermijden dat een student met een persoonlijk deeltraject een moeilijk haalbare examenregeling heeft. Na elke examenperiode is er een inhaaldag voorzien. De ombudsman regelt afwezigheden omwille van ernstige redenen en beslist over het recht op een inhaalexamen.

De opleiding streeft naar voorbeeldexamenvragen per cursus. Aan lectoren wordt gevraagd om studenten heel duidelijk voor te bereiden op de wijze van examineren.

Om eerstejaarsstudenten een beter zicht te geven op hun eigen prestaties worden in de loop van het eerste semester voor de moeilijkste vakken een viertal proefexamens georganiseerd. Na vijf weken les is er een proefexamen chemie om de examenvorm te leren kennen en kunnen de studenten nagaan hoever ze staan in het verwerven en verwerken van de leerstof.

De opleiding gebruikt een waaier aan evaluatievormen. Zo zijn er schriftelijke en mondelinge examens, examens aan de computer, praktijkexamens, permanente evaluaties en peer-assessments bijvoorbeeld voor SBP-projecten. Deze reflectie geeft tijdens het project aanzet tot een groter engagement en het verhogen van de kwaliteit van het geleverde werk, alsook van de dynamiek in de groep. Studenten leren elkaar kritisch analyseren, krijgen bredere feedback en worden duidelijk gemaakt dat ze zelf de verantwoordelijkheid voor hun werk dragen. Peer assessment wordt ook als evaluatie-instrument gebruikt bij groepswerken om individuele scores te geven. De verkregen factor van het peer assessment wordt dan op het groepscijfer toegepast.

Elke lector vermeldt in zijn SID de precieze wijze van examineren en geeft daarbij (facultatief) bijkomende informatie over de concrete wijze van evalueren. Wanneer de evaluatie uit meerdere onderdelen bestaat, vermeldt men ook de puntenverdeling. Lectoren besteden tijdens het lesgebeuren ook aandacht aan de wijze van examineren. Het studie-informatiedocument wordt bij de cursus gevoegd. Nieuwe lectoren worden erover ingelicht. Het invullen van de studie-informatiedocumenten gebeurt elektronisch. Elke nieuwe lector heeft een meter of peter, bij wie hij terecht kan in functie van het opstellen van examens. Hij/zij wordt ondersteund door de opleidingscoördinator.

Er wordt zoveel mogelijk gestreefd naar eenvormigheid door een aantal richtlijnen in het examenreglement en in departementale richtlijnen. Die worden bij de start van elke examenperiode aan de lectoren gecommuniceerd. Voor de schriftelijke examens wordt een sjabloon gebruikt, aangepast aan studenten met een functiebeperking. Voor toelichting bij hun examenresultaten kunnen de studenten terecht bij hun lector of coach. De studenten hebben inzagerecht in hun examenkopijen.

De commissie is tevreden over het niveau van de examens en de kwaliteit van de examenvragen. Ondersteunende documenten over het soort vragen die moeten gesteld worden voor examens, zijn gericht op inzicht. De opleiding is zich bewust van het feit dat het toetsbeleid nog verder kan aangepast worden aan een 'competentiegerichte' opleiding.

De puntenverdeling in functie van de stage en het eindwerk wordt weergegeven in een draaiboek. Ze worden als twee afzonderlijke opleidingsonderdelen beschouwd. Meestal zijn ze echter heel sterk verweven met elkaar. Het eigenlijke werk op het stagebedrijf wordt beoordeeld en meegenomen bij de stagepunten. De quotering voor het eindwerk bestaat uit cijfers op basis van het eindwerkverslag (60 %) en de eindwerkvoorstelling (40 %). Voor elke rubriek is er een onderverdeling met deelpunten. De resultaten van de tussentijdse en eindevaluaties worden geregistreerd. De uiteindelijke stagepunten, die een grote invloed hebben op het jaartotaal, komen tot stand door de optelling van drie deelaspecten, de punten van de stage, in overleg met de stagementor van het bedrijf, de punten op het stageverslag, in overleg met de stagementor van het bedrijf en de lector die ook de stageverdediging bijwoont, en de punten op de stagevoorstelling, in overleg met de lector die ook de stageverdediging bijwoont. De stagevoorstelling is een geïntegreerd examen waar alle vroegere leerstof aan bod kan komen. Er wordt getoetst in welke mate de student de geziene leerstof kan toepassen.

De commissie vindt de systematiek voor de beoordeling van stage en eindwerk goed. Die is ook terug te vinden in de gelezen stage- en eindwerken die van een behoorlijke kwaliteit zijn. De opleiding heeft onderkend dat de vormgeving meer uniform kan en heeft daarop concrete acties ondernomen wat betreft de systematisch en gestructureerde opbouw ervan.

De studenten die kiezen voor het small business project worden het hele jaar door wekelijks opgevolgd door een team van SBP-lectoren. Er is dus sprake van permanente evaluatie. Elke groep krijgt een groepscore (gebaseerd op de samenwerking binnen de groep, de evolutie die werd doorgemaakt, de aandeelhouders-

vergadering en het businessplan). Studenten evalueren ook zichzelf en de teamleden in een peerassessment. Deze zelfevaluatie wordt tweemaal afgenomen en telkens gevolgd door een functioneringsgesprek met de begeleidende lector. Op basis hiervan en vertrekkend van de groepscore wordt dan per student een individuele beoordeling toegekend.

In het academiejaar 08-09 werd er voor het eerst een interdepartementaal SBP-team samengesteld: drie studenten Agro- en biotechnologie werkten samen met drie studenten uit de opleiding Accountancy en fiscaliteit.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie wil de opleiding aanmoedigen om het toetsbeleid nog verder te ontwikkelen en aan te passen zodat er een duidelijke toetsing is over het beheersen van de competenties die de opleiding in haar doelstellingen aangeeft. De commissie adviseert de opleiding daarvoor bijscholing te organiseren rond het opstellen en quoteren van examens en diverse vormen van assessment.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert sterk de aandacht die de hogeschool besteedt in haar beleid om een zo ruim mogelijk publiek van studenten aan te trekken, zowel reguliere achttienjarige (ASO, TSO en BSO) als oudere studenten. Ook de activiteiten die ze organiseert om instromers te begeleiden met een chemie cursus, coachingstrajecten en proefexamens vindt de commissie positief. Studenten uit het BSO dienen nog een zevende jaar BSO te volgen om toegelaten te worden. Tevens richt ze zich op afstandsonderwijs, studenten die kiezen voor een bijkomend diploma of voor een creditcontract en op studenten zonder diploma secundair onderwijs indien ze voldoen aan specifieke voorwaarden.

De meerderheid van de eerstejaarsstudenten komt uit het TSO (69 %), 24 % uit het ASO, 6 % uit het BSO en 1 % uit het KSO. Studenten uit het ASO kiezen vaak voor Agro-industrie of Landbouw in functie van een latere bedrijfsopvolging. Ze kiezen om zich voor te bereiden op een job in de landbouw. Ook in het afstandsonderwijs studeren relatief veel mensen met een vooropleiding in het ASO. Ze hebben meestal reeds een ander hogeschooldiploma en een job. Ze kiezen meestal voor de dieren- en/of plantensector.

Gezien onder meer de sterke verankering van de opleiding in de agrarische sector in West-Vlaanderen is het logisch dat de meeste studenten uit de eigen provincie komen, namelijk 395 van de 514 in 2008-2009. Verder

waren er 62 uit Oost-Vlaanderen, 23 uit Vlaams-Brabant en 22 uit Antwerpen. De verdeling van jongens en meisjes is ongeveer gelijk.

Het curriculum van de opleiding sluit nauw aan bij een vooropleiding in het TSO maar de concrete organisatie van de opleiding houdt rekening met de diverse vooropleidingen die de eerstejaarsstudenten hebben.

Er bestaat over de departementen heen een werkgroep studietrajectbegeleiding (STB). Bij de afstandsstudenten hecht men veel belang aan het intakegesprek. Op basis daarvan wordt samen besloten voor hoeveel studiepunten de student zich zal inschrijven. Dit gebeurt ook met studenten met meer wetenschappelijke voorkennis, die reeds bepaalde problemen hebben gekend in het secundair onderwijs. Bij de inschrijving en in de folders besteedt men aandacht aan een duidelijke profilering van de verschillende afstudeerrichtingen daar studenten qua profiel ook erg van elkaar verschillen. Indien studenten gedurende de eerste weken nog wensen over te stappen naar een andere richting, is dat mogelijk. Over het algemeen hebben studenten een grote affiniteit met de afstudeerrichting die ze kiezen, hetzij via hun hobby of hun thuissituatie.

Per afstudeerrichting is er een lector aangesteld als coach, die de cultuur van de afstudeerrichting kent. Meestal verzorgt hij daarin ook vakspecifieke onderwijsactiviteiten. De coach van de eerstejaarsstudenten is naast studentenbegeleider ook vertrouwenspersoon en klankbord voor zijn groep studenten. Lectoren zijn gemakkelijk bereikbaar voor hun studenten. Er heerst een informele cultuur, waardoor studenten met vragen op een laagdrempelige manier te rade kunnen gaan bij hun coach. De functie van de coach is volledig uitgeschreven.

Bij de start van het academiejaar vindt een activiteit plaats rond studentenengagement voor het bewerkstelligen van een vlotte integratie van de studenten in de hogeschool en in hun klasgroep.

Bij de inschrijving krijgen de studenten informatie over een voorbereidende cursus anorganische chemie via webleren. Om aanvangsmoeilijkheden met het vakgebied 'Agrochemie' te ondervangen wordt ter ondersteuning een VDAB-cursus 'anorganische chemie' gratis aangeboden via de procedure 'webleren' zodat studenten zich nog vóór de start van het academiejaar kunnen bijscholen. Lectoren organiseren extra lessen/ monitoraten.

Tutorship is een vorm van samenwerking, waarbij één derdejaarsstudent een groepje eerstejaarsstudenten begeleidt en ondersteunt bij het verwerven en inoefenen van moeilijke leerstof zoals chemie. Per tutor werken groepjes van drie tot zes eerstejaars samen opdrachten uit of ze oefenen leerstof in. De tutor coördineert en geeft tips omtrent de inhoud van de leerstof en naar verwerking toe.

Gedurende het eerste semester kunnen alle studenten vrijblijvend deelnemen aan een begintoets informatica. Op basis van de resultaten van de test wordt er gedifferentieerd op het vlak van contacturen informatica in het tweede semester.

Om studenten zicht te geven op hun eigen capaciteiten worden in de loop van het eerste semester vier profexamens georganiseerd. Chemie en plantkunde komen zeker aan bod. Andere vakken variëren per afstudeerrichting. Soms kiest men voor een deexamen, dat al gedeeltelijk meetelt voor het eindexamen.

De opleiding heeft nog geen EVC's maar wel EVK's toegekend. In de inschrijvingsmap van de afstandsstudenten, die veelal reeds een hoger diploma behaalden, zit systematisch een handleiding voor het opstellen van een EVC-EVK portfolio voor het recht op vrijstellingen. Voor de reguliere studenten gaat men dit na bij de inschrijving.

De opleidingscoördinator evalueert het portfolio en kent vrijstellingen toe in overleg met de vaklector. Op die manier ontstaat een persoonlijk deeltraject (PDT), op maat van de student.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	goed
facet 2.3, samenhang van het programma:	goed
facet 2.4, studieomvang:	ok
facet 2.5, studielast:	goed
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	goed
facet 2.8, masterproef:	nvt
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een personeelsbeleid voert waarin de aanwezige competenties bij het onderwijzend personeel worden gevaloriseerd. Daardoor wordt een positieve energie gecreëerd en doen medewerkers graag wat ze doen. Er heerst een gedrevenheid bij de lectoren en een positieve werksfeer. Er is een degelijke samenwerking die in het onderwijsproces faciliterend en motiverend werkt. Ook het werkveld is tevreden over de bekwaamheid van de lectoren en de begeleiding van de stages. De directie zorgt voor haar personeel, zowel voor de mens als voor de professionele functionaris. Een opdracht wordt in principe niet gewijzigd zolang de betrokkene die voldoeninggevend uitvoert, daar blijft voor kiezen én er arbeidsvreugde uit haalt. Meestal wordt een opdracht pas gewijzigd op vraag van de betrokkene of vanuit de noodzaak van de organisatie.

Het onderwijzend personeel wordt ook ingezet voor onderwijskundige dienstverlening zoals bij het schrijven van studiewijzers voor afstandsonderwijs, didactische ondersteuning en interne vorming, training en opleiding. Er is een beperkte maar voldoende uitbouw van ondersteunende diensten zoals voor ICT, multimedia, administratie, innovatie en vernieuwing.

De opleiding besteedt veel aandacht aan de werving van personeel en begeleidt hen degelijk eens in dienst. Bij de start van ieder academiejaar zijn er twee introductieavonden voor alle nieuwe personeelsleden waar ook een vademecum overhandigd wordt. Nieuwkomers worden begeleid door de opleidingscoördinator. De opdrachtfiche wordt grondig overlopen en er worden contacten gelegd met collega's en met de peter of meter.

De lector wordt gevraagd zoveel mogelijk deel te nemen aan de maandelijkse stafvergaderingen om efficiënt in te groeien in de opleiding. Lectoren kunnen op een laagdrempelige manier bij de opleidingscoördinator terecht. KATHO heeft een expliciet gelijke kansenbeleid en een engagementsverklaring rond 'Diversiteit als meerwaarde'.

Zowat alle lectoren hebben een academische opleiding, heel vaak vervolledigd met ervaring in het actieve beroepsveld. Zowat een kwart van de personeelsleden behaalde een doctoraat. De enkele (part-time) lectoren die geen academische opleiding hebben, bereikten doorheen de jaren een competentieniveau dat academisch genoemd mag worden op basis van systematische bijscholing, ontwikkeling van cursusmateriaal of het zelf aanbieden van bijscholing. Alle lectoren moeten een lerarenopleiding volgen en afwerken en eens hierin afgestudeerd moeten ze de nodige didactische bijscholing blijven volgen. De opleidingscoördinator zorgt voor afstemming en samenwerking via de maandelijkse stafvergadering, verschillende onderwijskundige sessies tijdens personeelsvergaderingen en via werksessies per afstudeerrichting. De opleiding heeft ook aandacht voor de agogische bekwaamheid. Openheid en bereikbaarheid zijn hierbij belangrijk met beschikbaarheid en vlot reageren op mails, actieve werkvormen en de reële investering in stage (bezoeken, en presentaties). Steeds vaker komt hier ook de onderzoeksoriëntering bij: opnemen van onderzoeksopdrachten, zo mogelijk en bij voorkeur met inschakeling van studenten.

Aanstellingen, benoemingen en evaluatieprocedures zijn geregeld op het niveau van de hogeschool. Advies- en beslissingsorganen functioneren op het niveau van de hogeschool en op het niveau van het departement.

Taakinfilling (belasting) gebeurt op departementaal vlak binnen de afspraken, gemaakt in de protocollen van het HOC.

Vacatures worden adequaat bekend gemaakt. Voor benoemingen werd een protocol afgesloten. De opdrachttoewijzing gebeurt aan de hand van duidelijke criteria besproken in het departementaal overlegcomité en resulteren in functieomschrijvingen. Er is ook een evaluatieprocedure met functioneringsgesprekken aan de hand van een gespreksschema. Hierin bespreekt men ook het cursusmateriaal, bijscholingen en elementen uit een zelfevaluatie. Er is ook een evaluatieprocedure waarbij de studenten bevroegd worden. Uit de gesprekken stelde de commissie vast dat de directie regelmatig functioneringsgesprekken houdt met personeelsleden, ook met nieuwe lectoren. Hier wordt de evaluatie en bijsturing van de cursussen individueel meegenomen.

Per academiejaar wordt een gratis uitgebreid vormingsaanbod voor en door het personeel uitgewerkt op het vlak van de vakinhoud, de vakdidactiek, het werken in team, het agogische element en het onderzoeksmatig werken. De departementale VTO-coach is het aanspreekpunt i.v.m. professionalisering en staat in voor de opvolging.

KATHO ontwikkelde sinds 2007-2008 in samenwerking met het CVO (Centrum voor Volwassenenonderwijs) en het VIVO (Vlaams Instituut voor Vorming en Opleiding) een aantrekkelijk aanbod voor de eigen lectoren die hun Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid willen behalen. KATHO werkt ook samen met de Associatie K.U.Leuven met betrekking tot een jaarlijks aanbod van onderwijskundige sessies die in de eerste plaats op beginnende lectoren gericht is. Er is een jaarlijkse lectorendag voor onderwijsvernieuwendes initiatieven en een innovatie-tweedaagse met interne en externe sprekers waaruit soms departementsoverstijgende samenwerkingsinitiatieven groeien. Op departementaal niveau zijn er gestructureerde overlegactiviteiten. Een aantal HIVB-lectoren is betrokken binnen KATHO-werkgroepen zoals kwaliteitszorg, VTO, hogeschoolpastoraal, mediatheekwerking, internationalisering en externe communicatie.

Vele lectoren hebben een hele reeks administratieve, technische en organisatorische taken zoals coördinatiewerk binnen de opleiding, uitwerken projecten, ondersteuning van internationalisering, labo-organisatie en –uitbouw, vergadertaken, technische deskundigheid rond moderne onderwijsmedia en ICT, wetenschapsvoorlichting, werk rond de uitbouw van expertisecentra en aansluitende post-hogeschoolvorming. De commissie heeft ervaren dat dit hen in bepaalde gevallen te ver van hun kerntaken wegtrekt, wat door de studenten werd bevestigd. Het departement beschikt over een deskundige groep ATP en OHP. Zij worden volwaardig betrokken bij alle schoolgebeurtenissen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie is bezorgd over de uitgebreide diversiteit aan taken die opgelegd worden aan de lectoren waardoor de aandacht voor de kerntaken kan verminderen en er te weinig tijd zou kunnen overblijven om de actuele en toekomstgerichte evoluties te volgen. Ze vraagt de opleiding om dit te onderzoeken en de gepaste maatregelen te nemen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat het lectorenkorps een stevige voeling heeft met de praktijk en het werkveld. Bij de aanwerving wordt daar ook sterk mee rekening gehouden. De lectoren hebben zelf ervaring in het werkveld opgedaan en hebben veel informele contacten. Verder heeft de opleiding voldoende aandacht voor de professionalisering van het lectorenkorps. Over het algemeen zijn studenten tevreden over de praktijkkennis van hun lectoren. Nochtans stellen de studenten zich vragen of sommige lectoren wel helemaal up to date zijn ten aanzien van nieuwe technologieën.

De grote praktijkkennis van de lectoren was vanaf het begin al aanwezig met betrekking tot de landbouw, maar werd ook en later in de opleiding doorgetrokken met tuinarchitecten voor Groenmanagement, biologen met een doctoraat voor Biotechnologie, dierenartsen voor Dierenzorg en experts uit de voedingssector voor de specialisatie Voeding.

Lectoren kunnen zich verder professionaliseren via de stage- en eindwerkbegeleiding. De verwachtingen van het onderwijs en het werkveld worden daardoor beter gesynchroniseerd. Nochtans vinden studenten dat een aantal lectoren teveel vakken moeten verzorgen waardoor hun actuele en parate kennis niet meer in lijn is met hedendaagse evoluties.

Er is een brede waaier aan specialisaties binnen het lectorenkorps en de expertisecentra. Aangezien de opleiding ruim 500 studenten telt, is het korps uitgebreid, wat toelaat dat mensen zich specialiseren. Veel lectoren hebben ook een onderwijsondersteunende opdracht en/of een onderzoeksopdracht. Een germanist zorgt voor de meertalige vakliteratuur en taalondersteuning. In de verschillende afstudeerrichtingen wordt een ander jargon aangebracht. Enkele bio-ingenieurs met specialisatie landbouweconomie verzorgen het bedrijfsbeheer in de verschillende afstudeerrichtingen. Ze werken nauw samen met andere bio-ingenieurs en een dierenarts en vormen een team dat alle aspecten van het bedrijfsbeheer en de small business projecten aanstuurt. In alle richtingen, behalve Biotechnologie, zijn deze managementcompetenties een wezenlijk deel van de opleiding. Voor elke afstudeerrichting worden deze competenties toegepast naar het eigen werkveld toe. De SBP-thema's van Dierenzorg zijn duidelijk verschillend van die van bijvoorbeeld Agro-industrie. De informaticavaardigheden worden in de verschillende richtingen aangebracht door een bio-ingenieur, die in deze materie expertise opgedaan heeft als begeleider van monitoraten voor informatica aan de faculteit economie in Leuven. Voor de practica microbiologie wordt in team gewerkt met een aantal andere biologen, die nauwer betrokken zijn met de verschillende afstudeerrichtingen. Religie, zingeving & levensbeschouwing en bio-ethiek worden aangebracht door een deeltijdse bio-ingenieur, die werkt aan een doctoraat bio-ethiek aan de K.U.Leuven.

Heel wat lectoren werken ook mee in het projectmatig toegepast wetenschappelijk onderzoek (PWO). Ze combineren een lesopdracht en een onderzoeksopdracht. Ze zijn verbonden aan het expertisecentrum, dat aanleunt bij hun eigen specialiteit. De verschillende expertisecentra zijn: STIM-mestverwerking, Voeding, Biotechnologie, Dierenzorg en Groenmanagement. Alle expertisecentra worden gedragen door lectoren die deeltijds een onderwijsopdracht hebben en deeltijds onderzoeker zijn.

Bij de opdrachtverdeling wordt gestreefd om elke lector naast zijn onderwijsopdracht ook ongeveer 20 procent stage- en eindwerkbegeleiding te laten invullen. Dit versterkt de band tussen lectoren en het werkveld. Veel lectoren werken mee aan de onderwijsactiviteit van het laatste jaar, namelijk de seminaries, waarbij toonaangevende bedrijven uit de sector bezocht worden. Daarnaast brengen gastsprekers via seminaries de nieuwste tendensen tot bij de studenten en derhalve ook tot bij de lectoren. Jonge collega's wordt sterk aangeraden om deel te nemen aan de seminaries. Daarnaast worden af en toe praktijkbedrijven bezocht in functie van individuele lesactiviteiten.

Bij de internationale contacten werd bewust gekozen om praktijkervaring op te doen, eerder dan leservaring. Het feit dat lectoren in hun vroegere carrière zelf geconfronteerd geweest zijn met de internationale dimensie van wetenschappelijk onderzoek, werkt stimulerend voor de studenten. Dat blijkt bijvoorbeeld in de afstudeerrichting Biotechnologie waar ongeveer 30 procent van de studenten hun afstudeerproject aan buitenlandse topinstellingen kunnen voltooien. Een parttime tuinarchitect, die zelf jaarlijks meerdere buitenlandse tuinreizen gidst, zorgt ervoor

dat de studenten Groenmanagement toegang krijgen tot goede stageplaatsen in Engeland, Duitsland en Frankrijk. Hij is tevens, samen met het kenniscentrum Groen, de stuwende kracht achter een intensief programma met Nederlandse, Turkse en Finse partners. In de afstudeerrichting Dierenzorg is men er in geslaagd om op korte tijd een uitgebreid gamma aan kwaliteitsvolle buitenlandse stageplaatsen aan te bieden. Dit is vooral te danken aan het lectorenkorps van Dierenzorg, dat het diverse aanbod zorgvuldig gescreend heeft. Voor de specialisatie Voeding wordt pas in het academiejaar 2009-2010 het derde programmajaar ingericht. De verantwoordelijke lectoren zijn reeds volop bezig met het verkennen van mogelijke buitenlandse stageplaatsen. Hiervoor kunnen ze ook een beroep doen op de vele internationale contacten die er ook al zijn in andere afstudeerrichtingen.

De werking in de expertisecentra wordt voornamelijk opgenomen door lectoren. Waar dit een voordeel is voor de kruisbestuiving naar de reguliere vakken die ze verzorgen, is de commissie wel bezorgd over de werkdruk van deze mensen. Hoewel de betrokken lectoren hier zeer gemotiveerd mee omgaan zou de bijkomende werkdruk op langere termijn een negatieve invloed kunnen hebben op de kwaliteit van het onderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding een onderzoek te doen naar de werkdruk die op de lectoren gelegd wordt in het kader van de expertisecentra en de nodige maatregelen te nemen om de kwaliteit van het onderwijs op langere termijn te blijven waarborgen.

De commissie adviseert om de spreiding van het aantal vakken per lector en de actualisering van hedendaagse trends en technologische ontwikkelingen te evalueren teneinde de specifieke kennis van lectoren op peil te houden.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het totale aantal FTE (Onderwijzend Personeel, Gast Professoren en Centraal Fondsen) in het academiejaar 2008-2009 bedroeg voor het departement HIVB (verpleegkunde en Agro- en biotechnologie) 57,50 hetgeen een student/lector ratio van 13,33 oplevert. Op departementaal niveau worden deze middelen verder verdeeld en gerubriceerd (o.a. naar PWO toe), waardoor het totaal aan Onderwijzend Personeel voor HIVB 51,40 FTE bedraagt met een student/lector ratio van 14,91.

In de opleiding Agro- en biotechnologie is er voor het academiejaar 2008-2009 30,58 FTE onderwijzend personeel aanwezig, hetgeen een student/lector ratio van 15,49 oplevert. In de opleiding Agro- en biotechnologie werken 7 gastlectoren, in het totaal 0,97 VTE. De commissie concludeert hieruit dat er voldoende personeel wordt ingezet om de gewenste kwaliteit te verzorgen. Niettegenstaande een student/lectorratio van 15 overeenstemt met de ratio in Vlaanderen heeft de commissie vastgesteld (zoals ook in 3.1. aangehaald) dat verschillende personeelsleden actief zijn binnen de expertisecentra, waardoor er een spanningsveld ontstaat met de onderwijstaken. Hierdoor stelde de commissie vast dat de lectoren toch wel een vrij grote werkdruk ervaren.

Wat betreft de ondersteuning voor internationalisering vernam de commissie dat daarvoor 0,55 VTE beschikbaar is, wat de commissie wel wat beperkt vindt.

69 % van het onderwijzend personeel of 27 personen zijn voltijds en 31 % of 12 personen zijn deeltijds tewerkgesteld in Agro- en biotechnologie. Wat betreft de leeftijdsstructuur in HIVB zien we 8 personen tussen de 21 en 30 jaar, 37 tussen 31 en 40 jaar, 24 tussen 41 en 50 jaar en 19 personen daarboven.

Voor de opleiding Agro- en biotechnologie is dat 3 tussen 21 en 30 jaar, 17 tussen 31 en 40 jaar, 12 tussen 41 en 50 jaar en 7 ouder dan 50.

Wat administratief en ondersteunend personeel betreft, telt HIVB 7,50 VTE. Deze personeelsleden werken voor alle opleidingen van het departement.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie stelt voor om meer VTE's ter beschikking te stellen voor het thema internationalisering.

De commissie vraagt de werkdruk van de lectoren te herevalueren.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	goed
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	goed
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het departement heeft grondig kunnen investeren in de uitbouw van zijn infrastructuur. Bouwen en verbouwen gebeurden vanuit de visie om voor de regio een leer- en vormingscentrum te creëren voor biotechniek en gezondheidszorg met accenten op zelfverantwoordelijkheid en bereikbaarheid. Het stijgend aantal studenten en de verdere uitbouw van het onderzoek zijn er de oorzaak van dat er alweer enkele bouwconcepten voorliggen.

KATHO richt zich op het functioneel en aangenaam maken van de materiële voorzieningen (enjoy learning, enjoy working). Doorheen het ganse gebouw lopen ruime gangen met zithoeken, in de living en het restaurant kunnen de studenten en personeelsleden elkaar vinden. Andere elementen in deze context zijn de studentenhomes, de onthaalinfrastructuur en het restaurant

In de (ver)nieuwbouw werden drie aula's voorzien, waarvan er twee polyvalent kunnen worden aangewend. Het departement beschikt over ruime labo's en practicalokalen. Deze worden ook gebruikt in functie van het onderzoek en de kenniscentra. In het bijzonder zijn er drie kleine labo's en een voedingsbereidingslabo, allen geheel of gedeeltelijk ingericht en uitgerust in functie van het onderzoek en de expertisecentra. Verder werd geïnvesteerd in bijkomende bureelruimte voor projectmedewerkers en personeelsleden die voor de expertisecentra werken.

In functie van de practica is er een overeenkomst om gebruik te maken van het Praktijkcentrum voor Land- en Tuinbouw (PCLT). Het PCLT beschikt over goed uitgeruste practicalokalen voor onderwijsactiviteiten zoals elektriciteit, tuinbouw, stallenbouw, koeltechniek, landbouwmachines, tuinbouwmachines, motoren en transmissies, hydraulica, meet- en sturingstechnieken en zuivelverwerking. Er zijn ook enkele lokalen voor theoretisch onderwijs. Momenteel is er overleg over de modernisering van een deel van het praktijkcentrum. Er wordt ook met andere partners in de agrosector samengewerkt zoals het POVLT (Provinciaal Onderzoekscentrum voor Land- en Tuinbouw), het ILVO (Instituut voor Landbouw- en VisserijOnderzoek), maar ook de sector van de dierenzorg, zoals BLOSO en een aantal manèges. In de andere afstudeerrichtingen wordt ook met een uitgebreid gamma aan externe partners samengewerkt.

In een studielandschap kunnen studenten en lectoren studeren en praktisch werk doen. Ze kunnen gebruik maken van de computeruitrusting en van het aanbod didactisch (studie-)materiaal. Er is een ruime en recente collectie met een zeer gebruiksvriendelijke catalogus die op het internet te raadplegen is.

Ook bepaalde onderwijsactiviteiten zoals kostprijsanalyse, informatica en werken met wetenschappelijke bronnen kunnen hier plaatsvinden. De KATHO-VTO-werking biedt de lectoren bijscholing aan in het leren denken vanuit de mogelijkheden van een open leercentrum.

De openingsuren van het studielandschap, het secretariaat en de ombudsdienst zijn ruim en studentvriendelijk. Ook tijdens vakantieperioden zijn een aantal faciliteiten beschikbaar.

De mediathecaris en de ICT-verantwoordelijken bieden een heel specifieke logistieke ondersteuning aan de lectoren en studenten aan. De algemene logistieke dienstverlening is voldoende uitgebouwd en wordt ondersteund door de departementscoördinator.

De lectoreninfrastructuur (lectorenlokaal, lectorenbureaus, ...) zijn voor de studenten een contactplaats en voor de lectoren een werk-, overleg- en ontmoetingsplaats.

Het departement beschikt over een in het gebouw geïntegreerde studentenhome. Deze telt 48 kamers voor eerste- en tweedejaars studenten. Op wandelafstand zijn er een studentenhome met 33 kamers, uitgerust en beheerd door STUVO (Studenten Voorzieningen) en een studentenresidentie met 16 studio's.

Centraal werkt KATHO voor de omvangrijke investeringen met een masterplan. Elk departement krijgt financiële middelen die vanuit een departementale begroting beheerd worden. Daarnaast kan het departement zelf ook middelen genereren uit onder meer maatschappelijke dienstverlening, verkoop van cursusmateriaal, automaten en deelname aan onderzoeksprojecten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de voorziene verbeteringen van het informaticanetwerk, de vernieuwing van de infrastructuur in het PCLT en de parking zeker dynamisch aan te pakken en uit te werken.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Abituriënten verkrijgen informatie via een zeer uitgebreid gamma van kanalen onder meer via de website, de KISS-dagen, de SID-ins, brochures en folders. Er worden open campusdagen en infodagen georganiseerd. Lectoren nemen deel aan infomomenten in secundaire scholen. KATHO heeft centraal een interne en externe dienst communicatie die instaat voor PR, onthaal en communicatie. De dienst is verantwoordelijk voor de website, brochures en folders. Deze dienst ondersteunt de logistieke aspecten bij info- en opendeurdagen, SID (Studie-Informatie-Dagen) en KISS-dagen (Kwalitatieve Informatie omtrent Studiekeuze voor Studenten).

Studenten worden bij de inschrijving uitgenodigd voor een kennismakingsdriedaagse op het einde van de zomervakantie. Dit bevordert de groepsvorming en vertaalt zich later vaak in engagementen zoals de studentenraad. Eind augustus krijgen de studenten informatie toegestuurd rond de opstart van het academiejaar en kunnen ze hun cursusmateriaal afhalen, werkkledij bestellen en de administratieve zaken in orde brengen. Ze kunnen dan een persoonlijk deeltraject vastleggen. Er wordt een inschatting gemaakt van de potentiële barrières (vb. laptop bij dyslexie, speciale software zoals Kurzweil, ...). Er is een speciaal intakegesprek voor studenten afstandsonderwijs.

Bij het begin van het academiejaar krijgen studenten een uitgebreide introductie van alle verantwoordelijken omtrent administratieve en logistieke elementen, curricula, kalenders en uurroosters, groepsindelingen, studiebegeleiding en coaching. De opleidingscoördinator geeft les aan alle eerste jaarstudenten en heeft bijzondere zorg voor studiebegeleiding. Studenten en lectoren worden uitvoerig geïnformeerd over studiebegeleidingsactiviteiten. Elke klasgroep heeft zijn eigen coach die informatie over studiebegeleiding naar de studenten brengt en de PDT-studenten opvolgt. Daarnaast kunnen de studenten veel praktische informatie

betreffende de opleiding en de studiebegeleiding vinden op Toledo. Halfweg het eerste semester worden de studenten, samen met hun ouders, uitgenodigd op de hogeschool voor een verdere kennismaking. De studiegids is raadpleegbaar op de website en via het SID dat vooraan in de cursussen zit. Alle studenten ontvangen het onderwijs- en examenreglement. Een digitale versie is beschikbaar op de website. Op Toledo is er informatie over de ombudsdienst beschikbaar.

De commissie vindt dat alle aspecten van studie- en studentenbegeleiding consequent zijn opgenomen in een gedeelde visie en dat die correct worden toegepast. Er is een goede begeleidingscultuur aanwezig.

De opleiding maakt onderscheid tussen studie- en studentenbegeleiding (SSB) wat slaat op het opvolgen en ondersteunen van de student binnen zijn leer- en leeflijn enerzijds en studietrajectbegeleiding (STB) die een vorm is van systematische opvolging van studenten met een persoonlijk deeltraject. Deze aanpak is op associatieniveau uitgewerkt om de uitdagingen van diversiteit en flexibilisering aan te pakken. De opleiding heeft coaches per afstudeerrichting en per jaar, ondersteund door de departementale onderwijscoach.

Een personeelslid van het departement neemt deel aan de expertisegroep waar onderwerpen als leerstijlscreening en dyslexie aan bod komen en is ook de verantwoordelijke voor studenten met een functiebeperking.

Vooraf wegens de flexibilisering en de persoonlijke trajecten wordt studiebegeleiding bekeken als een taak van elke lector, samen met de coaches en de departementale onderwijscoach. Deze studenten ontberen vaak de sociale steun van een klasgroep. Met haar diversiteitsbeleid wil KATHO ook tegemoetkomen aan de zorgvragen van studenten bij het in-, door- en uitstromen.

Naast instroombegeleiding is er ook aandacht voor begeleiding in de doorstroomfase. Centraal blijft de verantwoordelijkheid van de vaklector voor de begeleiding van de eigen onderwijsactiviteit via remediëring, studietips en zelftoetsing. Ook de rol van de coach is hier zeer belangrijk als vertrouwenspersoon die indien nodig studenten kan doorsturen naar de studiebegeleidingsdienst of andere professionele hulpverleners.

Reeds na enkele lesweken zijn er enkele sessies over 'studeren in het hoger onderwijs'. De resultaten van de partiële examens van de eerstejaarsstudenten worden individueel met het departementshoofd en de opleidingscoördinator samen besproken.

Bij studenten die afhaken wordt gepeild naar de reden(en) waarom ze hun studies hebben stopgezet en wat hun verdere plannen zijn. Zo wordt interessante informatie voor de organisatie van het departement bekomen. Studenten uit de reguliere dagopleiding stoppen vooral omdat de studies te zwaar zijn. Dat blijkt ook uit de vooropleiding van de afhakers. Bij studenten in het afstandsonderwijs is het vooral de combinatie studie-werkgezin die te zwaar uitvalt. Als gevolg hiervan worden deze studenten geadviseerd om in een dergelijk geval niet volledig te stoppen met hun studies, maar het aantal opgenomen studiepunten in hun studiecontract te beperken.

De ombudsman is veel, en tijdens de examens permanent beschikbaar. De ombudsman is het aanspreekpunt voor examenproblemen voor studenten met een persoonlijk deeltraject.

De vzw STUVO KATHO staat in voor de studentenvoorzieningen. Studenten kunnen er terecht voor sociale, juridische en psychosociale begeleiding. Hun activiteiten wordt wijd bekendgemaakt en functioneert met de nodige privacy. Het STUVO KATHO heeft twee studentenpsychologen in dienst.

Inhoudelijk komen vooral volgende thema's aan bod: motivatie, aanpassingsproblemen, uitstelgedrag, concentratiestoornissen, faalangst, conflicten thuis of in de vriendenkring, eenzaamheid, slaap- en eetstoornissen en identiteitsvragen. Samen met de student wordt een plan opgesteld met doelstellingen. Individuele begeleiding is volkomen gratis. Indien nodig zoekt men naar gespecialiseerde hulp in het netwerk van de geestelijke gezondheidszorg. Voor heel wat studenten biedt een groepstraining een uitkomst. Sommige trainingen worden door de eigen studentenpsychologen gegeven, voor andere trainingen worden externen ingeschakeld. Thema's zijn "Studeren in vertrouwen", "Omgaan met faalangst", "Training in assertieve vaardigheden", "Relaxatietraining", "Sollicitatietraining", "Gezond vermageren", "Timemanagement", en "Mindfulness".

Jaarlijks organiseert de studentenpsychologe in het departement een aantal sessies studievaardigheden voor geïnteresseerde studenten waarin studenten een studieplanning opmaken en reflecteren over hun inzet en manier van studeren. De kernthema's waar rond gewerkt wordt, zijn: gestructureerd en inzichtelijk studeren,

afwisselen van analyse en synthese en het leren werken met de inhoudstafel. Daarnaast worden de examenomstandigheden bestudeerd met aandachtspunten bij het afleggen van mondelinge en schriftelijke examens en het aanpassen van condities aan de persoonlijke situatie. Zowel de individuele als de in groep geformuleerde knelpunten komen uitgebreid aan bod.

Studentenpsychologen nemen op regelmatige basis deel aan studiedagen en bijscholingen. Daarnaast bestaat er een intervisiegroep van hulpverleners met een systeemtherapeutische opleiding voor casusbesprekingen. Op deze manier blijven ze op de hoogte van ontwikkelingen en methodieken.

Er worden infosessies georganiseerd voor buitenlandse stages en er zijn gesprekken met de coördinator internationalisering om de internationale ervaring voor te bereiden. Voor studenten die een stage in Afrika wensen te lopen, wordt gevraagd dat ze zich hier extra op voorbereiden via het keuzevak 'Community work in Afrika'. Inhoudelijk wordt de stage opgevolgd door een vaklector, hoofdzakelijk via telefoon en e-mail. Sporadisch wordt een bezoek ter plekke georganiseerd. Studenten die een stage buiten Europa volgen, krijgen vanuit de dienst Internationalisering een vademecum met praktische tips. De buitenlandse studenten krijgen ook een stagebegeleider toegewezen. Voor Nederlandse studenten wordt een speciaal traject uitgeschreven, meestal 30 studiepunten. De Nederlandse student volgt lessen zoals de andere studenten en legt examen af. Bij problemen kan hij terecht bij de vaklector, de opleidingscoördinator en de coördinator internationalisering.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	goed
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De kwaliteit wordt bewaakt en gestimuleerd door de dienst Onderwijs en Kwaliteit (DO&K), onder leiding van het diensthoofd. Een stafmedewerker coördineert de werking. In KATHO zijn de departementale kwaliteitscoördinatoren en onderwijscoaches sleutelfiguren bij het vertalen van het kwaliteitsbeleid op departementaal niveau. Deze personen maken ook deel uit van de departementale coördinatieraad (CR).

KATHO heeft gekozen voor een kwaliteitszorg, gebaseerd op zelfevaluatie via de PROZA-methodiek. De werkwijze is terug te vinden in een overzichtelijk handboek kwaliteitszorg. Het KATHO - kwaliteitsmodel steunt op de kernideeën van zelfevaluatie middels de PDCA-methodiek, unit management en het EFQM-model.

Tijdens de strategiedagen van het directiecomité wordt geregeld een sterkte-zwakte-onderzoek uitgevoerd rond algemene topics inzake beleid en kwaliteitszorg. In die context worden algemene prioriteiten vastgelegd die voor een periode van 2 à 3 jaar worden aangehouden. De verschillende departementen kunnen specifieke accenten invullen, rekening houdend met de eigen huiscultuur, eigen noden en mogelijkheden.

De commissie waardeert het ontwikkelen van het knipperlichtenmodel als een soort boordtabel. Daardoor worden niet enkel de vooraf bepaalde prioriteiten opgevolgd maar is er ook aandacht voor de algemene werking. Het 'licht knippert' als de hogeschool de gestelde kwaliteitsdoelen niet meer bereikt. Ook doeknipperlichten prioriteiten verschuiven waar zinvol. Als knipperlichten fungeren bijvoorbeeld het percentage studenten dat nog werkloos is zes maanden na afstuderen, de cursuswaardering, het ziekteverzuim en de participatiegraad aan VTO-initiatieven. Bovendien wordt om de vier jaar een uitgebreide zelfevaluatie uitgevoerd, gebaseerd op de PROZA-methodiek.

Wat betreft evaluaties gebeuren alle bevragingen online. Om te vermijden dat er een wildgroei aan bevragingen ontstaat, gebeurt het aanmaken van de bevragingen via de departementale verantwoordelijke voor kwaliteitszorg. Voorbeelden van dergelijke bevragingen zijn de zelfevaluatie voor lectoren, een tool voor het bepalen van een leerstijl. De afname van de peer assessment gebeurt op computer maar nog niet online. Voor studietijdmetingen gebruikt men Metis, dat echter nog sterk georiënteerd is op klasgroepen terwijl - sinds het flexibiliseringsdecreet - de focus meer naar credits en opleidingsonderdelen verschoven is.

Het kwaliteitsniveau van het onderwijs werd geverifieerd en waar nodig bijgestuurd. De afgelopen jaren werden heel wat indicatoren van de kwaliteitszorg van het onderwijs bevestigd zoals studententevredenheid, werkveld, alumni en lectorenbeleid. Aan de hand van de actiedomeinen van het EFQM-model werd door de coördinatieraad nagegaan in welke mate men kwaliteit bewaakt en bevordert.

Op de jaarlijkse coördinatorenagenda komen alle departementshoofden, diensthoofden, KATHO- en departementale coördinatoren samen om een thema uit te diepen, prioriteiten te bepalen, en verder te operationaliseren. In het academiejaar 08-09 stond het thema 'Curriculumreconstructie en kwaliteit' centraal. Indicatoren zouden verder kunnen uitgewerkt worden en er moet blijvend systematisch gemeten worden.

De personeelstevredenheid wordt gemeten. Vrijwel iedereen heeft de bevraging ingevuld. De resultaten werden teruggekoppeld tijdens de strategietweedaagse. De conclusies geven aan dat de lectoren heel tevreden zijn over

de infrastructuur, er voldoende mogelijkheden zijn om bij te scholen, maar er is vaak te weinig tijd. De taakbelasting wordt als vrij hoog ervaren en bedreigt het evenwicht tussen werk en privéleven. Het werkklimaat is heel goed. Waarschijnlijk compenseert dit gedeeltelijk de hoge taakbelasting. Het vernieuwingstempo ligt hoog met een sterke impact op de jobinvulling. Er is tevredenheid over de taakverdeling en de taakverwachtingen zijn duidelijk. Het personeelsbeleid wordt als ondersteunend ervaren. De kansen tot eigen competentie-ontwikkeling zijn groot, maar worden gehinderd door praktische belemmeringen op gebied van uurroosters en werkdruk. Er is een sterke betrokkenheid bij het beleid en er is voldoende ruimte voor overleg. De overgrote meerderheid (97 %) zou opnieuw voor dezelfde job kiezen.

Aan de bevraging van de studententevredenheid nam ongeveer 43 % van de studenten deel. De resultaten werden aan de personeelsleden voorgesteld tijdens de stafvergadering en werd aan de studenten en externen voorgesteld in de departementale raad.

De conclusies zijn globaal genomen heel goed. Op alle vragen antwoordden 85 % tot 90 % van de studenten 'voldoende tot uitstekend', infrastructuur, de sfeer en het contact met de lectoren. De overgrote meerderheid van de studenten (86 %) zou de opleiding aan iemand anders aanbevelen. De afstudeerrichting Dierenzorg, vooral het derde jaar, was minder tevreden. Zij werden geconfronteerd met de groeipijnen van deze nieuwe afstudeerrichting.

In mei 2007 werd een werkveldbevraging gehouden. Daaruit bleek een grote tevredenheid van het werkveld over de afgestudeerden. Ook uit contacten met stagebedrijven, waar afgestudeerden tewerkgesteld zijn, blijkt dat afgestudeerden van de opleiding sterk gewaardeerd worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie wil de opleiding aanmoedigen om gemotiveerd verder te gaan met het invoeren van het knipperlichtconcept ten aanzien van de kwaliteitsindicatoren.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Hoewel de PDCA als beleidscirkel de commissie wat diffuus overkwam, vond de commissie toch voldoende aantoonbare maatregelen die verbeteringen aangeven om de realisatie van de streefdoelen neer te zetten. Verbeteringen worden opgevolgd door de onderwijscoach. Vorderingen worden besproken op de coördinatieraad. Jaarlijks is er een evaluatie van de stand van zaken. De methode voor het stellen van prioriteiten en de structuur van de verbeteractiviteiten zijn echter voor de commissie niet erg duidelijk.

De opleiding heeft de laatste jaren gewerkt aan verschillende verbeteracties zoals het stimuleren en integreren van het gebruik van Toledo, het afnemen van een leerstijltest bij studenten, het verder uitbouwen van de afstudeerrichting Dierenzorg in afstandsonderwijs, de begeleiding van beginnende lectoren, het opstellen van duidelijke afspraken met betrekking tot het examenverloop, het verhogen van het studentengagement, het optimaliseren van het eindwerk en de stage in het derde jaar, de uitbouw van de specialisatie Voedingstechnologie binnen de afstudeerrichting Agro-industrie, het implementeren van 'de eindwerken nieuwe

stijl' in zes van de zeven richtingen van de opleiding en het uitbouwen van een databank voor stage- en eindwerkinformatie.

Het OOP (OnderwijsOntwikkelingsPlan) bevat een aantal strategische doelstellingen. Elk academiejaar wordt er een nieuwe versie van het departementaal Onderwijs- en Kwaliteitsplan gemaakt waarin de verbeterdoelen voor het komende academiejaar opgenomen worden en waarin aangegeven wordt in hoeverre de verbeterdoelen van het voorbije academiejaar gerealiseerd werden. De concrete uitwerking van dit plan vormt geregeld onderwerp van inspiratie, discussie en bespreking in departementale en coördinatieraden, op personeelsvergaderingen en strategiedagen. Vanaf het academiejaar 2007-2008 verschoof de focus naar het vastleggen van verbeterdoelen.

Een greep uit deze doelstellingen: de uitwerking van competentiegericht onderwijs in al zijn facetten (PWO, zelfsturing, implementatie,...) en het op punt zetten van een competentiematrix.

Op het programma staan de verdere opvolging van de eindwerken 'nieuwe stijl', SID's van de opleiding controleren en aanvullen, de verdere uitbouw van het curriculum, multimediale ondersteuning van cursusmateriaal, optimaliseren van digitale didactiek, studenten en lectoren aanmoedigen voor internationalisering.

Wat het personeel betreft zal er gewerkt worden aan een herschikking van de inhoud van de functies binnen de coördinatieraad, de verdere uitbouw van het personeelsbeleid, en het verder optimaliseren van de decretale evaluatie.

Wat betreft de voorzieningen wil men werken aan een bouwproject met uitbreiding keuken en restaurant, cafetaria, circulatieruimte, ruimte voor PWO en kenniscentra, modern uitgeruste grote aula, optimaliseren van de praktijklokalen in het PCLT (renovatie). Tevens wil men de evaluatie en de begeleiding van PDT-studenten door de onderwijscoach bijstellen en de digitale inschrijfprocedure optimaliseren.

In de opleiding heerst er zowel een formele als informele overlegcultuur. Maandelijks zijn er stafvergaderingen. Kwaliteitszorg is daar een vast thema. De verbeterpunten van de vorige visitatie werden strikt opgevolgd door de opleidingscoördinator.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om in de PDCA-methode als beleidscirkel sterker de prioriteiten en de structuur van de verbeteractiviteiten zichtbaar te maken.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft een voldoende betrouwbare betrokkenheid gevonden van medewerkers, studenten, alumni en het werkveld met de opleiding.

Vanuit de coördinatieraad vertrekt de communicatie over kwaliteitszorgprojecten naar de personeelsleden (via personeelsvergaderingen, stafvergaderingen), de studentenraad (via de studentencoach), de departementale raad en het departementaal onderhandelingscomité (via het departementshoofd). Er is ook een omgekeerde informatiestroom vertrekkende van de mensen op de werkvloer naar de coördinatieraad (wisselwerking top-down, bottom-up).

Personeelsleden worden betrokken bij de besluitvorming en de evaluaties in het kader van interne kwaliteitszorg. De meetresultaten, de sterke en verbeterpunten en de prioritaire doelstellingen worden op de personeels- of de stafvergaderingen voorgesteld en de bijstellingen worden besproken. De rapporten van interne kwaliteitszorg zijn beschikbaar. Er is ook een sterke informele cultuur en een open deurbeleid van opleidingscoördinator en departementshoofd.

Uit de gesprekken stelde de commissie vast dat het lectorenkorps een sterke betrokkenheid toont voor de groei en de uitbouw van de opleiding. Het lectorenkorps neemt deel aan de promotie van de opleiding. Het verslag van de stafvergaderingen wordt beschouwd als verplichte lectuur voor het lectorenkorps en bevat heel wat opvolgingspunten. Belangrijke beslissingen worden in de staf besproken, zodat ze gedragen worden door het gehele korps.

De studenten worden betrokken via de studentenraad en de departementale raad waar onder meer aan bod komen: de resultaten van de studietijdmeting, een voorstel van nieuw curriculum, de knelpunten door de leden van de studentenraad aangebracht of uit de bevraging van de afgestudeerden. Verder is er de decretale studentenbevraging over de evaluatie van de lectoren. Minder formeel is er communicatie over het onderwijsgebeuren en het curriculum via de coachen en de opleidingscoördinator. Ook de ombudsdienst speelt hier zijn rol. Het departementshoofd bezoekt jaarlijks alle derdejaarsgroepen in de laatste lesweken voor een klasgesprek over de herkenbaarheid van de HIVB-missie, over de HIVB-infrastructuur, de schoolorganisatie en de onderwijskwaliteit.

Uit de gesprekken blijkt dat de studenten een goed zicht hebben op de mogelijkheden om hun opleidingsproces te sturen met betrekking tot doorloopsnelheid maar niet direct met betrekking tot competentieontwikkeling. Ook het tutorschap is bekend en wordt gewaardeerd door de geïnterviewde studenten.

Hoewel de opleiding aangaf dat de opbouw en inhoud van het curriculum wordt geëvalueerd bij de alumni via bevragingen en stageterugkoppelingen, vernam de commissie van de aanwezige afgestudeerden tijdens het visitatiebezoek dat zij niet op de hoogte waren van zulke bevragingen. Dit is duidelijk vatbaar voor verbetering. Positief is de alumniwerking. Verscheidene afgestudeerden staan in contact met de hogeschool doordat ze stage- en/of eindwerkmentor zijn. Op deze manier worden zij ook als werkveld betrokken bij de opleiding. Daarnaast werkt de opleiding Agro- en biotechnologie mee aan de alumniwerking van de Associatie en de werking van Bachelor.be vzw.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert een verbetering van de alumniwerking over het algemeen en een grotere frequentie van alumnibevevragingen in het bijzonder.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	goed
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat deze opleiding de beoogde eindkwalificaties goed realiseert. De afgestudeerden vinden gemakkelijk werk. Een peiling in 2008 gaf volgende cijfers: 84 % werkt, 14 % studeert verder en 2 % is werkloos. Ongeveer een derde van de afgestudeerden had al een job op het moment van afstuderen. Na 3 maanden had al 78 % van de studenten werk. Rekening houdend met het feit dat 14 % van de studenten verder studeert, betekent dit dat slechts 8 % van de studenten langer dan 3 maanden na het afstuderen werkloos was. Studenten vonden in diverse sectoren werk: Agro-industrie in landbouw, verwerking en toelevering, Biotechnologie in verwerking, onderwijs, onderzoek- en dienstverlening, Dierenzorg in dierenzorg, onderwijs & onderzoek, Groenmanagement in toelevering, groenmanagement, onderwijs en Landbouw in landbouw, verwerking en toelevering.

De studenten bleken over het algemeen tevreden te zijn over hun opleiding en zouden er weer voor kiezen mochten ze opnieuw beginnen. Opvallend is wel dat in de afstudeerrichting Landbouw niemand verder studeert. Op basis van de ene aanwezige student in afstandsonderwijs stelde de commissie ook vast dat er tevredenheid heerst op dit terrein. De stage bleek wel zeer moeilijk te combineren met de dagtaak van de desbetreffende student. De gemiddelde score voor tevredenheid tijdens een bevraging was 7,5/10. 86 % van de bevroagden antwoordde positief op de vraag of ze de opleiding aan andere mensen zouden aanraden. Bij dierenzorg lagen een aantal cijfers iets lager. Als gevolg hiervan werden in een aantal onderwijsactiviteiten practica toegevoegd.

De stageverslagen en eindwerken gaven in belangrijke mate aan dat de competenties bereikt worden en dat ze correct afgetoetst worden, zowel met betrekking tot het product als met betrekking tot het proces. De kwaliteit van de eindwerken vertaalt zich soms in het winnen van de Bachelorprijs of de Innovation Award. De opleiding Agro- en biotechnologie is lid van de vzw Bachelor.be, die de belangen behartigt van de professioneel gerichte bachelors alsook het niveau van de professionele bacheloropleidingen. Jaarlijks wordt een bachelorafstudeerprijs uitgereikt. Enkele inzendingen van de opleiding werden weerhouden bij de beste tien eindwerken van alle professionele bachelors in Vlaanderen.

Ook de resultaten van de permanente evaluatie en examens geven een duidelijk beeld van het bereiken van de vooropgestelde doelstellingen. De keuze voor stages met meestal drie verschillende stagebedrijven vinden bijval bij de studenten. Volgens de commissie leren de studenten door die diversiteit verschillende werksituaties en bedrijfsculturen kennen, wat een brede vorming garandeert.

Wat betreft internationalisering stelde de commissie een positieve evolutie vast. Er vertrekken steeds meer studenten naar het buitenland. Het succes is niet zo groot bij de landbouwstudenten die blijkbaar niet erg geneigd zijn om naar het buitenland te gaan. Anderzijds zijn blokstages en lintstages zeker een belemmering voor hen. In de richting Biotechnologie loopt de deelname voor sommige jaren op tot 50 %. De opleiding focust zich van in het begin op de buitenlandse stages. Buitenlandse stages worden georganiseerd in Oeganda (OGT Agriculture), Kenia (bananen), Zuid-Afrika (bedreigde diersoorten, biotech). Er zijn uitwisselingen met HAS Den Bosch en met twee Finse instellingen. Voor Biotechnologie is er samenwerking met Ath. Er zijn meer aanvragen dan er beurzen

zijn. Recent werden drie buitenlandse sprekers uitgenodigd en twee buitenlandse studenten ontvangen. Dit zou kunnen opgetrokken worden.

De vertegenwoordigers van het werkveld waren tijdens de gesprekken unaniem tevreden over het niveau van de studenten. Vooral de praktijkgerichtheid van de opleiding en het snel kunnen oppikken van nieuwe dingen op het werk sprak hen aan. Op de vraag of ze aan collega's zouden aanraden om afgestudeerden in dienst te nemen, antwoordden alle aanwezigen positief.

In de afstudeerrichtingen Groenmanagement en Landbouw zijn er meer studenten die zelfstandige worden en ook meer studenten met een arbeidersstatuut in de privésector. De afgestudeerden van de afstudeerrichtingen Agro-industrie en Biotechnologie hebben vooral een bediendestatuut (in de privésector of in de openbare sector). Meer dan 90 % blijkt tevreden te zijn over de tewerkstelling. Over het algemeen sluit de job vrij goed aan bij de opleiding. Nochtans vindt in de afstudeerrichting Dierenzorg 41 % van de afgestudeerden dat de opleiding onvoldoende aansluit bij het werkveld. De afstudeerrichting is relatief nieuw en moet nog haar plaats veroveren op de arbeidsmarkt. Ook in de afstudeerrichting Landbouw vindt 27 % dat de opleiding onvoldoende aansluit bij de huidige job. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de afstudeerrichting opleidt tot het leiden van een landbouwbedrijf en dat een aantal afgestudeerden in een andere beroepssituatie terechtkomen.

Uit de gesprekken met het werkveld blijkt dat er meer aandacht mag gaan naar de competentie leiding geven voor de afgestudeerden in hun functie van middenmanagement en ploegbaas. Verder vragen ze meer aandacht voor het rapporteren, schriftelijke reflecties en de kwaliteit van het Nederlands taalgebruik.

De opleiding heeft een goede tewerkstellingsdienst. Sinds de invoering van het flexibiliseringsdecreet zijn er veel ontwikkelingen geweest in functie van schakelprogramma's, die studenten toelaten om door te stromen naar een masteropleiding, vooral naar masters in de Biochemie en Biotechnologie, de Biologie en de Biowetenschappen. Positief is dat er een voortraject werd ontwikkeld, dat studenten al kunnen volgen in het laatste jaar van de bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt meer aandacht voor het verwerven van sommige competenties zoals leiding geven en taalgebruik.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 % en de 50 % liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied worden opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers voorleggen in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Door de invoering van het flexibiliseringsdecreet is de focus verschoven van slagen naar het verwerven van credits. De succesfactor van een student wordt nu eerder gemeten door het aantal ingeschreven studiepunten te vergelijken met het aantal behaalde studiepunten.

Voor het academiejaar 2007-2008 zijn er van de 522 studenten 353 ingeschreven in een modeltraject van 60 studiepunten. Dit komt neer op 68 % van de studenten. Van deze studenten zijn er 202 die voor alle ingeschreven studiepunten een credit behaald hebben (57 %). Van de studenten, die minstens gingen voor 54 van de 60 studiepunten, hebben 261 studenten (74 %) voor de ingeschreven studiepunten een credit behaald.

De meeste studenten volgen een modeltraject. Van de 188 studenten die in de eerste trajectschijf een modeltraject van (bijna) 60 studiepunten volgen, halen er 63 een studie-efficiëntie van 100 %. De studenten die minder dan 33 studiepunten opgenomen hebben, zijn studenten met een persoonlijk deeltraject die nog een aantal studiepunten van de tweede trajectschijf in hun inschrijvingsprogramma opgenomen hebben. In het afstandsonderwijs blijkt dat 85 % van de studenten een persoonlijk deeltraject heeft dat afwijkt van het modeltraject. De studenten die wel nog een modeltraject volgen, hebben meestal een aantal vrijstellingen.

De overgrote meerderheid van de studenten behaalt na 3 jaar zijn diploma. Dat betekent dat de studenten na het eerste traject voldoende zicht hebben op het feit of ze in staat zullen zijn om de opleiding af te werken.

De uitvalscores liggen het hoogst in de afstudeerrichting Dierenzorg. In Dierenzorg afstandsonderwijs haakt ongeveer de helft af. Dit is vrij veel, maar is een gevolg van het feit dat deze studenten de combinatie werk-gezin-studies onderschatten. Vanaf het academiejaar 09-10 worden voor de afstudeerrichtingen in afstandsonderwijs creditpakketten aangeboden. In deze groepen zitten relatief veel studenten uit het beroepsonderwijs. Bovendien komen een aantal studenten uit de minder wetenschappelijk gerichte TSO-richtingen. ASO-studenten blijken beter te scoren: Het aantal studenten ASO met een persoonlijk deeltraject ligt verhoudingsgewijs lager dan het aantal studenten TSO.

De opleidingsonderdelen waar studenten met een minder theoretisch onderbouwde vooropleiding vaker niet slagen, verschillen per afstudeerrichting. Toch komen enkele opleidingsonderdelen regelmatig terug zoals agrochemie in alle afstudeerrichtingen, elektriciteit in de afstudeerrichtingen Agro-industrie, Landbouw en Tuinbouw, topografie in de afstudeerrichting Groenmanagement en functionele anatomie in de afstudeerrichting Dierenzorg.

Uit de bevraging blijkt de voornaamste reden voor afhaken de studiebelasting te zijn: leerstof te omvangrijk, te moeilijk, slechte resultaten na de partiële examens. Enkele studenten geven ook aan dat ze het niveau verkeerd ingeschat hebben. De commissie vermoedt dat dit kan verbeteren door betere informatie te verstrekken bij de instroom vooraleer er gekozen wordt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om de geïnteresseerde leerlingen uit het secundaire onderwijs nog betere en duidelijker informatie te geven over de eigenheid en de niveauverwachtingen van de opleiding

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	goed
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding gaf de opleiding aan volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

- Sinds de komst van de commissie heeft HIVB een departementale onderwijsvisie ontwikkeld die enerzijds richting aan het onderwijs wil geven en anderzijds huidige en komende innovaties wil stroomlijnen. Op die manier hoopt het departement om efficiënter en doelgerichter te innoveren met een duidelijk doel voor ogen waar men onderwijskundig naartoe wil om ook in de toekomst kwalitatief en eigentijds onderwijs te garanderen. In die context heeft de richting groenmanagement haar curriculum voor het volgende academiejaar op een nieuwe en frisse leest geschoeid. Daarnaast heeft de opleiding nu ook de afstudeerrichting voedingsmiddelentechnologie officieel erkend gekregen. Dit betekent dat de specialisatie voedingstechnologie waarvan sprake in het zelfevaluatie-rapport, vanaf academiejaar 2010 – 2011, omgevormd is naar de afstudeerrichting voedingsmiddelentechnologie. Dit laat de opleiding toe om de afstudeerrichting vollediger te profileren als afzonderlijke richting, zonder dat er de beperkingen zijn van de koppeling met agro-industrie.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

Bijzonder Kwaliteitskenmerk: Praktijkgebaseerd onderzoek

Facet 1 Differentiatie en profilering

Beoordelingscriteria:

- Het kenmerk levert een betekenisvolle bijdrage aan de differentiatie en profilering in het hoger onderwijs.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft ter ondersteuning van laagdrempelige initiatieven van KMO's en ter verankering van praktijkgericht onderzoek verschillende expertisecentra opgericht. Deze hebben betrekking op de stimulering van innovatieve mestverwerking, groenmanagement, voeding, biotechnologie en dier-en-zorg.

Ze worden aangestuurd door de lectoren van de opleiding. Studenten werken er aan praktijkgerelateerd onderzoek. Contact met – meestal kleine en middelgrote – ondernemingen geeft hun input om hun cases aan te pakken en te onderzoeken. Daardoor heeft het werkveld een toegevoegde waarde en kunnen studenten in desbetreffende domeinen gemakkelijker aan werk geraken na hun studies.

De commissie achtte de aanpak echter onvoldoende omdat zij vindt dat de geleverde bijdragen niet voldoende verankerd worden. Studenten kunnen deze optie aanwenden om zich persoonlijk te verbeteren, maar het is geen verplichte 'module' in het programma. Daardoor zijn er slechts weinigen die hieraan deelnemen.

De terugkoppeling van de verkregen resultaten wordt, voor zover de informatie verstrekt werd aan de commissie, ook niet systematisch en structureel ingewerkt in de updating van de cursussen van de opleiding. Daardoor geeft het onderzoek nog geen meerwaarde in de algemene opleiding en is er geen onderscheidende profilering ten opzichte van andere opleidingen.

Facet 2 Kwaliteit

Beoordelingscriteria

- Het kenmerk draagt bij tot de kwaliteit van de opleiding.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie ziet voornamelijk een engagement van lectoren, die een bijkomende activiteit opnemen uit interesse. Dat zorgt echter voor een grotere druk op het dagelijks werk. Lectoren kunnen zich ook niet ten volle inzetten voor het bestuur van deze centra en de verdere ontwikkeling van studenten, die veelal zelf hun onderzoek moeten ontwikkelen en meerwaarde moeten creëren.

De commissie is van oordeel dat het didactisch element niet voldoende aangetoond is en of structureel geïntegreerd zit in het programma met als doel de kennis en vaardigheden van de studenten hiermee te verhogen. De opleiding heeft ook niet aangetoond dat hierop getoetst wordt.

De commissie constateert dat er met betrekking tot het functioneren van de expertisecentra en het verrichte onderzoek geen kwaliteitssysteem opgezet is, met duidelijke doelstellingen, indicatoren, meet- en monitorinstrumenten, kwaliteitsmetingen en analyse en het uitvoeren van eventuele verbeteringsplannen.

Facet 3 Concretisering

Beoordelingscriteria

- De gevolgen van het kenmerk voor de kwaliteit van het onderwijs (instroom, onderwijsprogramma, onderwijsproces, output, voorzieningen, kwaliteit staf) zijn geoperationaliseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de expertisecentra degelijk opgezet zijn en dat dit initiatief een belangrijke meerwaarde kan vervullen op de lange termijn. De commissie waardeert sterk de inzet van de medewerkers.

De aansturing gebeurt echter bovenop de reguliere opleidingsgebonden opdrachten van de lectoren, waardoor zij of te veel tijd besteden aan het expertisecentrum of niet de tijd vinden om er voldoende aandacht aan te besteden.

De tot op heden verkregen resultaten blijken niet voldoende te zijn om nu reeds conclusies te trekken betreffende de degelijkheid van de aanpak en de efficiëntie van de activiteiten.

Het onderwijsprogramma ondervindt nog geen substantiële meerwaarde, daar de deelname niet verplicht is en de inhoud van de onderzoeksresultaten niet verwerkt wordt in cursussen.

De middelenvoorzieningen om de centra in de toekomst zeker te stellen zijn -onduidelijk en steunen vooral op de vrijwillige bijkomende inzet van de lectoren.

Oordeel over het bijzondere kwaliteitskenmerk

Op basis van de oordelen over:

facet 1, differentiatie en profilering:	onvoldoende
facet 2, kwaliteit:	onvoldoende
facet 3, concretisering:	onvoldoende

kent de commissie het bijzonder kwaliteitskenmerk niet toe aan de opleiding.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele en academische gerichtheid	goed	
Facet 2.3: Samenhang	goed	
Facet 2.4: Studieomvang	ok	
Facet 2.5: Studielast	goed	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	goed	
Facet 2.8: Masterproef	nvt	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	goed	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	goed	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	goed	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	goed	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	
Bijzondere kwaliteitskenmerken: Praktijkgebaseerd onderzoek		onvoldoende
Facet: Differentiatie en profilering	onvoldoende	
Facet: Kwaliteit	onvoldoende	
Facet: Concretisering	onvoldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

KATHO

Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

- professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie
 - afstudeerrichting Agro-industrie
 - afstudeerrichting Voedingstechnologie
 - afstudeerrichting Biotechnologie
 - afstudeerrichting Dierenzorg
 - afstudeerrichting Landbouw
 - afstudeerrichting Tuinbouw
 - afstudeerrichting Groenmanagement.

Hoofdstuk 5 Provinciale Hogeschool Limburg

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie van de Provinciale Hogeschool Limburg

In september 1987 startte het Provinciaal Onderwijs (Provinciaal Instituut voor Biotechnisch Onderwijs) met het graduaat Land- en Tuinbouw als een afdeling van het Provinciaal Hoger Handelsinstituut (PHHI) te Hasselt. Bij de oprichting van de Provinciale Hogeschool Limburg (1995) werd iedere entiteit een afzonderlijk departement. Zo werd ook de opleiding Land- en tuinbouw, gevestigd in Tongeren, een afzonderlijk departement (Biotechniek) met slechts één opleiding: de opleiding Landbouw en biotechnologie.

Vanaf het academiejaar 2003-2004 werden er geen nieuwe inschrijvingen meer toegestaan op de PIBO-campus in Tongeren wegens het te laag aantal inschrijvingen voor land- en tuinbouw en verhuisde de opleiding naar de Universitaire Campus in Diepenbeek.

De opleiding werd hervormd en zo kwam er een opleidingsaanbod voor een afstudeerrichting Biotechnologie met aandacht voor cel- en gentechnologie, voedingsmiddelentechnologie en milieutechnologie vanaf 2001-2002 met drie specialisaties: cel- en gentechnologie, voedingsmiddelentechnologie en milieutechnologie. Nadien werd een afstudeerrichting Groenmanagement opgericht met aandacht voor tuinaanleg en -onderhoud, openbaar groen en boomkwekerij en natuur- en bosbeheer vanaf 2003-2004.

In 2004, bij de invoering van de BAMA-structuur, werd de opleiding omgevormd tot de Professionele Bachelor Agro- en biotechnologie. Het aantal studenten groeide van 64 in 1995-1996 naar 166 in het jaar 2005-2006 en naar 191 in het jaar 2008-2009. Ongeveer de helft volgt de afstudeerrichting biotechnologie en de andere helft groenmanagement. Ongeveer een derde volgt een individueel traject.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat het niveau en de oriëntatie betreft, voldoet de opleiding naar het oordeel van de commissie aan de decretaal opgelegde normen voor de algemene en beroepsgerichte competenties, nodig voor het zelfstandig kunnen verrichten van beroepsgerichte activiteiten in de agro- en biotechnologie zoals beschreven in het door de commissie vooropgestelde domeinspecifiek referentiekader.

De commissie leerde dat de opleiding gebaseerd is op vijf uitgangspunten:

- een opleiding die zorgt voor een brede oriëntatie;
- een opleiding die zorgt voor de versterking van de kritische reflectie, de sociale en communicatieve vaardigheden en de daarmee samenhangende attituden;
- een opleiding die zorgt voor een omgeving waarin de student in staat wordt gesteld zijn eigen individuele kwaliteiten dusdanig te ontwikkelen dat hij voor langere tijd naar behoren kan functioneren in het werkveld waarop het onderwijs zich richt en dat hij in een dynamische samenleving zich volwaardig kan ontplooiën;
- een opleiding die zorgt voor algemene beginnende beroepscompetenties, waarbij het plan- en projectmatig kunnen werken in een ICT-omgeving centraal staan;
- een opleiding die zorgt voor beroepsspecifieke beginnende beroepscompetenties met aandacht voor zorgsystemen en duurzaamheid, en dit door het aanbieden van afstudeerrichtingen met specialisaties in een deelsector uit het gebied van de biotechniek en Biotechnologie.

Voor elke deelsector zijn vier aspecten belangrijk binnen de beroepsspecifieke competenties:

- verantwoord en duurzaam omgaan met levend materiaal of verantwoord en duurzaam werken in functie van levend materiaal of afgeleide producten;
- technisch en technologisch vaardig zijn;
- economisch en/of commercieel verantwoord handelen, al of niet binnen een kwaliteitszorgsysteem;
- een werkeenheid kunnen managen in de sector.

De algemene competenties, die nagestreefd worden, zijn denk- en redeneervaardigheden, verwerven en verwerken van informatie, vermogen tot kritische reflectie, vermogen tot projectmatig werken, creativiteit, kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, vermogen tot communiceren en ingesteldheid tot levenslang leren. Het is vooral door het projectmatig werken binnen de opleiding dat studenten aan deze algemene competenties werken. De commissie stelde vast dat de opleiding hier veel belang aan hecht.

De beroepsgerichte competenties die nagestreefd worden in de opleiding zijn teamgericht werken, oplossingsgericht werken en besef ontwikkelen van maatschappelijke verantwoordelijkheid. De opleiding heeft deze opgenomen in een competentieordner. De opleiding schenkt hierbij vooral veel aandacht aan teamgericht werken door meerdere groepsprojecten uit te voeren. In elk gesprek tijdens de visitatie werd dit bevestigd.

Voor het beheersen van de algemene en de beroepsgerichte competenties werden er rollen opgesteld die in elke afstudeerrichting en in elke specialisatie aan bod komen. De eerste rol is deze van bedrijfsmedewerker, waarin de afgestudeerde binnen een context van maatschappelijke verantwoordelijkheid, binnen een organisatie of instelling, op planmatige en teamgerichte wijze moet kunnen werken, creativiteit vertoont en eenvoudige leidinggevende taken kan uitvoeren. De tweede rol is deze van rapporteur, adviseur waarbij de afgestudeerde denk- en redeneervaardigheden en kritische reflectie kan aanwenden bij het verwerven en verwerken van informatie en het communiceren van deze informatie en/of ideeën.

De doelstelling van elke afstudeerrichting is de student voor te bereiden op de specifieke taken en functies waarmee hij geconfronteerd zal worden op de arbeidsmarkt. De eindcompetenties zijn op een functionele manier gegroepeerd in de rollen die overeen komen met taken en functies uit het arbeidsveld.

Binnen de opleiding leert de student de competenties verbonden aan elk van deze rollen te beheersen. Deze rollen werden per afstudeerrichting opgesteld. Per specialisatie zal hij zich in één of meerdere van deze rollen verdiepen. De specialisaties voor Biotechnologie zijn voedingsmiddelentechnologie, cel- en gentechnologie en milieutechnologie. Voor Groenmanagement zijn die tuinaanleg en onderhoud, openbaar groen en boomkwekerij, en natuur- en bosbeheer.

Er zijn beroepsspecifieke competenties die nagestreefd worden in beide afstudeerrichtingen maar andere beroepsspecifieke competenties zijn eigen aan elke afstudeerrichting. Binnen Groenmanagement zijn de beroepsspecifieke competenties niet zo duidelijk op te delen per specialisatie.

De commissie stelde vast dat al deze rollen en competenties terugkomen in verschillende brochures en werkmiddelen, zodat alle belanghebbenden hiervan kennis kunnen nemen. Studenten worden bij elke opdracht in het door de lector opgemaakt dossier herinnerd aan de te verwerven competenties via de ICT-tool EPOS.

De commissie heeft vastgesteld dat de doelstellingen niet helder terug te vinden zijn in de ECTS-fiches. Ze vindt dat er een grotere zorg mag besteed worden aan het expliciet overeenkomen van de competenties uitgewerkt door de opleiding en deze van de ECTS-fiches.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding ervoor te zorgen dat de ECTS-fiches een duidelijke weergave zijn van de doelstellingen en de inhoud van het programma.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Beide afstudeerrichtingen zijn gebaseerd op de toepassing van wetenschappelijke kennis. Omwille van de verschillen tussen de afstudeerrichtingen gebeurt de beschrijving van de domeinspecifieke eisen per afstudeerrichting. De commissie ervoer dat er een sterke invloed was vanuit het werkveld om de domeinspecifieke eisen af te stemmen op een snelle integratie in de praktijksituatie.

De afstudeerrichting Biotechnologie richt zich tot de secundaire en tertiaire Biotechnologie, meer specifiek tot de sectoren van de voedingsindustrie, milieutechnologie en de cel- & gentechnologie. Voor elke sector worden de beroepen, de functies en de taken beschreven.

Analyse van het beroepenveld (deelsectoren, functies en taken) droeg bij tot het bepalen van taken van het beroep alsook het afbakenen van de taken voor een beginnende beroepsbeoefenaar en de beroepscontext voor het opmaken van het opleidingsprofiel. Taken en functies werden geclusterd tot functionele gehelen. Deze functionele gehelen zijn de eindtermen of rollen van de opleiding. Om na te gaan of de competenties effectief bereikt worden, zijn er gedragsindicatoren bepaald. Binnen de afstudeerrichting Biotechnologie werden de volgende rollen met bijhorende competenties weerhouden:

- Bedrijfsmedewerker: de student kan, binnen een context van maatschappelijke verantwoordelijkheid, binnen een organisatie of instelling op planmatige en teamgerichte wijze werken, vertoont creativiteit en kan eenvoudige leidinggevende taken uitvoeren.
- Rapporteur/adviseur: de student kan denk- en redeneervaardigheden en kritische reflectie aanwenden bij het verwerven en verwerken van informatie en het communiceren van deze informatie en/of ideeën.
- Laboratoriumassistent-onderzoeksmedewerker: de student kan in een biotechnologische laboratoriumomgeving veilig, verantwoord en milieubewust omgaan met chemische stoffen, stalen, laboratoriumapparatuur en productieapparatuur en kan het toepassen van routine onderzoekshandelingen zelfstandig bepalen, uitvoeren en de resultaten ervan interpreteren.
- Technisch, administratief en logistiek laboratoriumverantwoordelijke: de student kan technische en administratieve aspecten van een routine- of onderzoekslabo plannen en coördineren, kan een economisch verantwoord aankoopbeheer en stockbeheer voeren en kan een laboratoriumkwaliteitssysteem volgens ISO17025 bewaken.
- Implementeerder en beheerder van kwaliteitssystemen in de levensmiddelenindustrie: de student kan op een efficiënte manier, een kwaliteitssysteem, gebaseerd op de principes van de ISO9000-norm in een voedingsbedrijf, opzetten en onderhouden, rekening houdend met de gangbare systemen en eisen met betrekking tot het borgen van de voedselveiligheid, zoals HACCP, BRC, IFS en ISO22000.
- Beheerder van producten en processen in de levensmiddelenindustrie: de student kan, rekening houdend met de geldende wetgeving, basistaken van productontwikkeling in de levensmiddelenindustrie zelfstandig uitvoeren (o.a. het maken van keukenmonsters, het opzetten van taste-panels met verwerking van de bijhorende resultaten en het opschalen van de keukenproducten naar een industriële schaal). De student kan, rekening houdend met de geldende eisen op het vlak van kwaliteit en hygiëne, een productieafdeling in een levensmiddelenbedrijf coördineren en aansturen.
- Milieutechnoloog: de student kan, uitgaande van een specifieke bedrijfssituatie, advies geven rond het waterbeheer (best beschikbare technieken en procescontrole van een biologische WZI). De student heeft inzicht in en kan advies geven rond de in te zetten haalbare saneringsstrategie (zowel klassieke als innovatieve bodemsaneringstechnieken evenals het inzetten van risicobeheer), uitgaande van een specifieke bodemverontreiniging.
- Milieucoördinator: de student kan bijdragen tot procesoptimalisatie, waken over de naleving van de milieuwetgeving en bijdragen tot de implementatie van bedrijfsinterne milieuzorg (o.a. ISO14001, milieuvergunningaanvraag, heffingberekeningen, Vlarem audit, ...)

De behoeften voor de groensector werden opgesteld met alle stakeholders. De opleiding werkte daaropvolgend het beroeps- en opleidingsprofiel uit voor een groen- en landschapsmanager. De opleidingsdoelen werden in de volgende jaren getoetst aan het beroep binnen resonantiegroepen. Verschillende lectoren staan voortdurend in contact met het werkveld door de stages en het eindproject. Zo detecteren ze de noden van de sector. Ook oud-studenten zijn betrokken bij het toetsen van dit profiel. Deze toetsing gebeurt op jaarbasis. De sectoren waar de

afgestudeerden terechtkomen met de functies en taken die ze hier uitvoeren zijn beschreven. De taken en functies werden geclusterd tot functionele gehelen. Deze functionele gehelen zijn de eindtermen of rollen waarvoor de student opgeleid wordt. Binnen de afstudeerrichting Groenmanagement werden de volgende rollen met bijhorende competenties weerhouden:

- Assistent onderzoeker-planner: de student kan, na het uitvoeren van een voorstudie en een terreinstudie, een beheersvisie ontwikkelen en beheersmaatregelen voor allerhande groengebieden voorstellen, o.a. natuurgebieden, bosgebieden, agrarische gebieden, openbaar groen, parken en tuinen. De student kan soortenbeschermingsplannen opstellen.
- Coördinator-bedrijfsleider: de student kan, rekening houdend met technische, economische, juridische, sociale en ecologische aspecten een groen- of natuurproject coördineren en een klein bedrijf (éénmanszaak) aansturen.
- Monitor-ploegbaas-uitvoerder: de student kan leiding geven aan een groep medewerkers, kan medewerkers motiveren en een groen- en natuurproject op een duurzame en veilige manier uitvoeren en de werken coördineren.
- Adviseur-voorlichter: de student kan technisch en/of commercieel advies en voorlichting verlenen aan betrokkenen binnen de sector en aan buitenstaanders zoals studenten, vrijwilligers en geïnteresseerden.

Beide afstudeerrichtingen zijn jong en hebben een beperkte internationale inbedding. Internationale benchmarking moet opgezet worden. Op dit moment zijn er partners, waarmee samengewerkt wordt, maar zowel kwantitatief als kwalitatief kan dit versterkt worden. Tot nu toe situeert de benchmarking zich voornamelijk op het vergelijken van de curricula en de onderwijsvormen. Vergelijkingen van opleidingsprofielen, competenties en evaluatievormen dienen nog te gebeuren. Enkel met het Van Hall Instituut gaat de samenwerking verder en werd er beslist om samen een postgraduaat bosbeheer uit te bouwen. Het profiel (specifiek Groenmanagement) is meer internationaal afgestemd door zich bij de opstart van Groenmanagement sterk te richten op de opleiding in HAS Den Bosch. De lopende samenwerking met verschillende hogescholen uit binnen- en buitenland versterken dit profiel.

De commissie heeft vastgesteld dat de twee afstudeerrichtingen Biotechnologie en Groenmanagement vrij recent zijn uitgebouwd waardoor het nog moeilijk is om zich te profileren in het volledige werkveld. Hierdoor is er nog te weinig voeling met de evoluties binnen de sector die nodig is om de doelstellingen en de te verwerven competenties up-to-date te houden. Deze profilering gebeurt door verscheidene acties om de naambekendheid van de opleiding te verbeteren onder meer door in land- en tuinbouwtijdschriften artikels te publiceren en in samenwerking met Fevia een website te ontwikkelen rond voedingsmiddelentechnologie. De intensieve samenwerking met vzw groenwerk De Winning, een sociaal economiebedrijf, komt de opleiding en ook de student in contact met de maatschappelijke diversiteit.

Zoals hiervoor al vermeld zijn de afstudeerrichtingen recent uitgebouwd maar de commissie heeft uit de gesprekken vastgesteld dat de opleiding daar intens mee bezig is. De commissie vond het formuleren van de rollenpatronen een goede uitwerking om de beroepsspecifieke competenties te integreren in de opleiding. De opleiding werkt ook bewust aan het zalmmodel door het aanbieden en stimuleren van elementen in een schakelprogramma op maat.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie raadt de opleiding aan om door meer gestructureerde contacten zich beter te profileren in het werkveld.

De commissie adviseert om de internationale benchmarking en inbedding verder uit te bouwen.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie: goed

facet 1.2, domeinspecifieke eisen: goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De relatie van de doelen met de inhoud van het programma vindt men terug in de competentieordner die de competenties (kennis, vaardigheden en attituden) vermeldt die gerealiseerd moeten worden.

De realisatie van deze competenties gebeurt in een apart curriculum voor Groenmanagement en voor Biotechnologie. Ongeveer 25 % van de curricula is gelijkaardig en 75 % is specifiek per afstudeerrichting. De 25 % die gemeenschappelijk is wordt in twee aparte groepen gegeven, zodat er vanaf de start een zeer sterke oriëntatie is per afstudeerrichting.

Voor beide afstudeerrichtingen start men vanuit een brede basis. De basiskennis en basisvaardigheden situeren zich voornamelijk in de eerste trajectschijf. In de tweede trajectschijf bereikt de student gedeeltelijk de beroepsspecifieke competenties die sterk gebonden zijn aan de drie specialisaties, toegepast in technische opleidingsonderdelen. In de derde trajectschijf wordt hij voornamelijk voorbereid op de arbeidsmarkt. De algemene en de beroepsgerichte competenties worden vooral gerealiseerd in de projectgebonden opleidingsonderdelen. Deze zijn gespreid over de volledige opleiding. In de derde trajectschijf van de afstudeerrichting Groenmanagement leert de student managementkennis en -vaardigheden. Vermits deze afstudeerrichting meer leidt naar een zelfstandig bedrijf, is dat een adequate focus. Voor de afstudeerrichting biotechnologie is dat minder uitgesproken. De opleiding heeft twee uitgebreide momenten van werkplekleren namelijk een doestage en het eindproject. Beide zijn ingebouwd in de derde trajectschijf en gebeuren binnen de gekozen specialisatie.

De commissie is van oordeel dat het onderwijsconcept op een voldoende wijze haar doel bereikt door zich te richten op opdrachtgestuurd onderwijs en projectonderwijs in een ICT-omgeving. Die afstemming op competentiegericht onderwijs laat een grote inbedding toe van de algemene competenties en algemene beroepsgerichte competenties. Bovendien laat het een toenemende zelfstandigheid, een integratie in het werkveld en voorbereiding op levenslang leren toe. Flexibele leertrajecten zitten ingebed in het concept doordat de studenten een eigen opdracht realiseren waarin verschillende competenties aan bod komen. Kennis en inzicht, meestal aangebracht via hoorcolleges, worden versterkt en vertaald naar vaardigheden die besproken worden binnen het begeleid zelfstandig werk. Stages en eindwerken richten zich op de gekozen specialisatie van de student.

Bij projectonderwijs gaan de studenten op een geëigende manier een opdracht uitwerken, individueel of in groep, en dit volgens welomschreven projectmanagementprincipes. Deze opdracht kan een reële opdracht uit het werkveld zijn. Zowel binnen het opdracht gestuurd onderwijs als binnen het projectonderwijs is er een toenemende complexiteit op verschillende niveaus van eenvoudige naar complexe opdrachten, van gesimuleerde naar reële opdrachten, van weinig impact op de realiteit naar veel impact op de realiteit en van veel begeleiding naar zelfsturing.

Ondanks het zeer opdrachtgericht onderwijs waarvoor de opleiding koos, blijken de competenties toch goed ingebed te zijn in de uitwerking van de cursussen. Bij het opstellen van opdrachten helpt EPOS de lector in het beantwoorden van een aantal belangrijke vragen die de transparantie van de evaluatie ten goede komt. Het is voor de commissie echter niet helemaal duidelijk hoe de lector er in het totaal van zijn cursus voor zorgt dat alle competenties op een voldoende wijze aan bod komen om de eindcompetentie te realiseren.

Binnen het departement werd een visie ontwikkeld in verband met de doelstellingen, de inhoud van en het werken met studieleidraden. In het ICT-concept van deze opleiding heeft de student een grote autonomie. De begeleiding doorheen een opleidingsonderdeel wordt gestuurd vanuit een studieleidraad. Dit is een document voor elk opleidingsonderdeel dat men bij de aanvang ervan aan de student bezorgt en met hem doorneemt.

De studiegids geeft informatie over de verschillende opleidingsonderdelen. Voor elk opleidingsonderdeel worden er competenties (kennis, vaardigheden en attituden) gekoppeld aan het opleidingsonderdeel. Een competentiematrix geeft een overzicht van de gekoppelde competenties, kennis en vaardigheden aan de verschillende opleidingsonderdelen. De commissie is van mening dat de opleiding een beter overzicht zou kunnen opstellen om het verband te duiden tussen alle te verwerven competenties, de cursusvakken en de deelopdrachten.

Binnen het reguliere lessenspakket voorziet de opleiding internationale aspecten. Dit gebeurt door het gebruik van websites, handboeken of ander cursusmateriaal uit het buitenland en het specifieke gebruik van diverse Europese wetgevingen. Sinds de vorige visitatie nam de opleiding meerdere initiatieven. Een aantal studenten gaat voor stage/eindproject naar het buitenland, er zijn Erasmusuitwisselingen. Binnen een aantal opleidingsonderdelen zijn er een aantal verplichte buitenlandse excursies of praktijken. Zo is er sinds het academiejaar 2008-2009 een verplichte tweejaarlijkse buitenlandse studiereis voor de studenten Groenmanagement uit zowel de tweede als derde trajectschijf.

De commissie waardeert deze initiatieven maar vindt dat er meer aan „internationalisation at home“ zou kunnen gedaan worden, zodat elke student in contact komt met internationalisering. Dit kan door bijvoorbeeld buitenlandse sprekers uit te nodigen, door virtueel met andere hogeschoolstudenten uit het buitenland aan een gezamenlijk project te werken. Dit zijn items die in het kwaliteitsplan opgenomen worden. De kennis van vreemde talen is belangrijk om de internationale dimensie uit te bouwen. Zowel het werkveld als de afgestudeerden vermeldden tijdens de gesprekken het gebrek aan vreemde talen in het programma.

Het programma wordt aangeboden in een semestersysteem, bestaande uit veertien lesweken gevolgd door drie examenweken. De lectoren toetsen de inhoud, vorm en aansluiting van verschillende opleidingsonderdelen van het programma twee keer per academiejaar en in meerdere curriculumvergaderingen per jaar. Het programma en curriculum wordt eenmaal per jaar afgetoetst met studenten van de verschillende trajectschijven. De curriculumraad bespreekt de resultaten met lectoren. Er is een jaarlijkse programmabevraging van laatstejaarsstudenten met behulp van PROZA. De resultaten worden besproken met de lectoren. De programma-aftoetsing met oud-studenten en werkveld gebeurt tijdens de jaarlijkse resonantiemomenten maar dat blijft volgens de commissie nog te informeel. Het is zaak om de aftoetsing met het werkveld gestructureerd en gesystematiseerd uit te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt aandacht voor het regelmatig en gestructureerd afstemmen van het programma met het werkveld om zeker te stellen dat de inhoud van de opleiding overeenkomt met hun desiderata.

De commissie is van mening dat internationalisering sterker ingebouwd moet worden in het programma.

De commissie adviseert de opleiding een beter overzicht op te stellen om het verband te duiden tussen alle te verwerven competenties, de cursusvakken en de deelopdrachten.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert de aanpak van het opdrachtgestuurde en projectmatige onderwijs waarin de studenten sterk professioneel gericht zijn. Ze komen tijdens verschillende momenten van de studie in contact met het werkveld. Binnen verschillende opleidingsonderdelen nemen ze vakliteratuur door en ze integreren deze in opdrachten, projecten, stage en eindproject. Dit gebeurt reeds vanaf de eerste trajectschijf waar de studenten binnen het opleidingsonderdeel 'oriëntatie in de studie' een paper moeten schrijven waarvoor wetenschappelijke (voor Biotechnologie) of toegepast wetenschappelijke (voor Groenmanagement) vakliteratuur moet doorgenomen worden.

De commissie nam kennis van het feit dat studenten de noodzakelijke beroepsvaardigheden met competenties en vaardigheden verwerven met behulp van een uitgebreid aantal practica doorheen hun opleiding. Voor de labo's binnen de afstudeerrichting Biotechnologie maakt men gebruik van de faciliteiten van de UHasselt, waardoor er steeds met professioneel materiaal gewerkt wordt. Er zijn volledige praktijkdagen zoals aan de HAS Den Bosch voor de studenten van de afstudeerrichting Biotechnologie, specialisatie Voedingsmiddelentechnologie en binnen verschillende opleidingsonderdelen voor de studenten van de afstudeerrichting Groenmanagement. Verder organiseert de opleiding bedrijfsbezoeken en/of excursies maar ook gastcolleges van sprekers uit het werkveld met bespreking van actuele topics uit de sector. Er zijn projecten en cases doorheen de drie trajectschijven van de opleiding. Door de onderzoeksprojecten (het PWO-project rond Food Quality Management en het TETRA-project rond bodemsanering) komen studenten op een 'onderzoekende' manier in contact met het werkveld. De commissie leidt hieruit af dat deze projecten tot een verdere professionalisering leiden van de betrokken personeelsleden. Alle lectoren die binnen de specialisatie les geven, blijken ook stage- en projectbegeleiders te zijn waardoor ze constant in relatie staan met het werkveld en de laatste nieuwe tendensen opvolgen.

Studenten stellen een eigen pakket aan activiteiten voor in een opleidingsonderdeel 'organisatie en maatschappij' waarin zij minimaal 75u activiteiten dienen te presteren. Zij kunnen eveneens extra vorming bijwonen van vakspecifieke beurzen, voordrachten, symposia of bepaalde activiteiten uitvoeren met een maatschappelijk belang (onder meer het uitvoeren van beheerswerken). De commissie nam omstandig kennis van de opvolging van dit opleidingsonderdeel die volledig elektronisch gebeurt via het Elektronisch Portfolio Opvolgsysteem (EPOS).

In het laatste jaar worden de studenten voorbereid op de arbeidsmarkt in het onderdeel 'voorbereiding op de arbeidsmarkt'. Dit gebeurt door het schrijven van een sollicitatiebrief, het opmaken van een cv via EPOS en het leren solliciteren. De hogeschool richt jaarlijks een job-event in, waar studenten de kans krijgen met bedrijven in contact te komen. De voorbereiding gebeurt binnen het curriculum. Op een van de job-events hadden een 65-tal bedrijven een stand.

Doorheen de drie trajectschijven van de afstudeerrichting Biotechnologie dienen de studenten meerdere projecten te doorlopen, waar ze in contact komen met het werkveld. Binnen de tweede trajectschijf is er een groepsproject binnen het opleidingsonderdeel „projectmanagement en communicatieve vaardigheden“ waarin de

studenten een geïntegreerde opdracht kiezen waar de drie specialisaties in verwerkt zitten. Het tweede groepsproject situeert zich binnen de specialisatie waarin reële opdrachten in samenwerking met bedrijven uitgevoerd kunnen worden. In trajectschijf drie is er binnen de specialisatie een derde groepsproject, waarin men werkt aan een reële opdracht in samenwerking met een bedrijf.

De studenten doen een uitgesproken ervaring op in een welbepaald bedrijf of laboratorium via de doe-stage in het eerste semester van de laatste trajectschijf (dertien weken met twee stagedagen per week) en het hierop volgende eindproject (acht weken van vier dagen per week) in het tweede semester van de laatste trajectschijf.

Binnen de afstudeerrichting Groenmanagement zijn projectwerking en de bijhorende contacten met het werkveld verweven doorheen de opleiding. De studenten doorlopen in totaal vier groepsprojecten en nog een aantal cases waaraan ze projectmatig werken en waar er in groep gewerkt wordt aan een bepaalde competentie. Voorbeelden zijn het opstellen van een beheersplan voor een natuurgebied, een voorstudie uitvoeren, uitgaande van een tuinplan een technisch plan of beplantingsplan maken, een businessplan opstellen. Een aantal van deze projecten zijn gestoeld op externe opdrachten. Studenten Groenmanagement komen veelvuldig in contact met het werkveld omdat de praktijken bijna altijd buitenshuis plaatsvinden zoals bij natuurbeheerswerken in verschillende natuurgebieden in de omgeving.

In de tweede of derde trajectschijf wordt een tweejaarlijkse buitenlandse studiereis van één week georganiseerd. Deze studiereis werd in mei 2009 voor het eerst georganiseerd naar Nederland waar studenten kennis maakten met het werkveld via gerichte bedrijfsbezoeken en excursies.

De stage en het eindproject vinden altijd plaats in een bedrijf. De doe-stage vindt plaats in het eerste semester van de laatste trajectschijf (of zes weken met vier of vijf stagedagen per week) en het hierop volgende eindproject (acht weken van vier dagen/week) wordt uitgevoerd in het tweede semester van de laatste trajectschijf. Voor het eindproject voeren studenten een reële opdracht van het bedrijf uit.

De commissie vindt dat stages en eindwerken goed worden begeleid en er wordt goed nagegaan of de studenten voldoende leren. Dit wordt afgetoetst met het “vier ogen” principe, met intern en extern betrokkenen, en dit zowel voor het proces als het product. Stages worden degelijk voorbereid en doorgesproken met de stagementoren en de studenten.

Tijdens het tweede semester van de tweede trajectschijf is er een infosessie stage. De student ontvangt hier zijn stagemap en de stageopdrachten met de stagemodaliteiten, stageverloop en stage-evaluatie. De student kiest uit de lijst met stageplaatsen een stageplaats of brengt zelf een stageplaats aan. Deze moet goedgekeurd worden. De student maakt een stageplan op, dat eerst dient goedgekeurd te worden, vooraleer de stage mag starten. Elke student heeft een stagebegeleider, een lector die de student vanuit school begeleidt, meestal de verantwoordelijke van de specialisatie. Wekelijks is er per specialisatie een stagebespreking waarin de studenten van éénzelfde specialisatie ervaringen uitwisselen. De stagementoren worden vooraf ingelicht over doel en verwachtingen van de stage. Zij worden uitgenodigd voor een resonantiemoment waar de opzet, doelstellingen en stageopdrachten besproken worden. Op regelmatige tijdstippen zijn er vergaderingen met alle stagebegeleiders onder leiding van de stagecoördinator.

Er zijn verschillende contacten tussen de stagebeleider en de student. Alhoewel er voldoende aandacht gaat naar het taakgerichte aspect tijdens de stage, vindt de commissie toch dat het eigen reflectieproces van de student nog kan gestimuleerd worden bijvoorbeeld door gebruik te maken van een competentieportfolio.

De commissie waardeert sterk dat de stagementor de opvolging en beoordeling ook rechtstreeks kan doen via zijn toegang tot EPOS waarin hij tevens de te realiseren competenties en attitudes kan zien en evalueren en zijn bevindingen kan registreren. Dit betekent een sterke transparantie wat betreft de te verwerven competenties in dit opleidingsonderdeel. Wat betreft de selectie van de stageplaatsen heeft de commissie de indruk dat er behoefte is aan meer selectie. Er is een selectie-activiteit maar deze is niet structuurmatig geborgd (waarschijnlijk ten gevolge van de te hoge werkdruk van het personeel, zie ook facet 3.3).

In het eindproject lost de student zelfstandig problemen van de reële beroepscontext op. Hij past ze toe in een organisatie, kan medewerkers aansturen en geeft leiding. Het eindproject bestaat uit twee opleidingsonderdelen: ‘integratie in het werkveld’ (12 SP) en ‘eindrapport en verdediging’ (3 SP). De weken voor de projectstage bereidt de student zijn project voor, door het maken van een werkplan, en het uitvoeren van een voorbereidende literatuurstudie. De student krijgt van het bedrijf een reële opdracht die hij projectmatig moet uitwerken. Dikwijls

ontstaat deze opdracht door interactie van de lectoren met de verantwoordelijken in het bedrijf, een gezamenlijke zoektocht naar optimalisatie (innovatie). Alle modaliteiten in verband met het eindproject zijn terug te vinden in de eindprojectbundel die voor de aanvang van het eindproject met de student besproken wordt.

De commissie vond een open en kritische houding binnen de opleiding met betrekking tot internationalisering. Dertig procent van de afstudeerrichting Groenmanagement blijkt naar het buitenland te gaan. De opleiding ziet dat dit als een sterk resultaat en ze wil graag de internationalisatiedimensie verder vergroten zonder het noodzakelijk te maken voor de studenten om zich naar het buitenland te begeven. Bij de afstudeerrichting Biotechnologie is de wens volgens de opleiding trouwens minder groot omdat de stagebedrijven internationaal gericht zijn.

Internationalisering wordt op verschillende wijzen gecommuniceerd aan studenten. De commissie noteerde dat er een specifieke stagebegeleider is en dat er een goede voorbereiding en begeleiding is van studenten die naar het buitenland gaan. Studenten krijgen een voorbereidingscursus als ze naar ontwikkelingslanden gaan. Wekelijks is er een stageverslag (meestal per mail) vereist. Stagementoren worden vooraf ingelicht over doel en verwachtingen van de (eindproject)stage. Elke buitenlandse (eindproject)stage wordt na afloop geëvalueerd door de student zelf en de stagementor in het buitenland om de stagebegeleider van de opleiding in staat te stellen een objectief oordeel te vellen over de kwaliteit van de buitenlandse (eindproject)stage.

De lectorenmobiliteit mag versterkt worden, zowel inkomend als uitgaand, om de internationale dimensie meer inhoud te geven, vooral voor de afstudeerrichting Biotechnologie.

De commissie waardeert ook het sociaal-economische integratieproject De Winning in Genk, dat een duidelijke meerwaarde betekent voor de afstudeerrichting Groenmanagement als leercontext, zowel voor generieke als beroepsspecifieke competenties.

Uit de gesprekken met studenten tijdens de visitatie is gebleken dat zij niet steeds een goed zicht hebben op de competenties die ze verwerven. Zo is het voor hen niet duidelijk hoe ze de competentie ontwikkelen van het kritisch denken en of dit wel gerealiseerd wordt. Te vaak blijft volgens de commissie de lector de 'probleemeigenaar' in plaats van de student te begeleiden naar zelfbewustzijn.

Een van de beroepsspecifieke competenties is volgens de commissie dat de aankomende afgestudeerde op een correcte wijze moet kunnen omgaan met het in praktijk brengen van wetgevingen rond (bio-)veiligheid en good laboratory practices. Tijdens het bezoek aan de praktijklokalen bleek dat daar heel wat meer aandacht aan mag besteed worden. Dit kan gebeuren met een grotere inbreng van de centrale diensten van de hogeschool waar de veiligheidspreventie-adviseur zetelt. Vanuit de centrale diensten zou de praktijkleeromgeving kunnen verbeterd worden door een grotere gefocuste samenwerking met de universiteit om de laboratoria beter in te richten op gebied van veiligheidsvoorschriften. Het zou tevens het opleidingspersoneel vrij maken van inrichtende zorgen om zich beter te kunnen toeleggen op hun kerntaken. Dit geldt eveneens voor het preventie- en afvalbeheer. Daarvoor zouden de centrale hogeschooldiensten ook hun substantiële en gecoördineerde bijdrage kunnen leveren zodat de lectoren hiervan ontlast worden. De opleiding zou eveneens meer aandacht kunnen geven aan het veiligheidsbesef bij het inrichtend en opleidingspersoneel door regelmatig opleiding te voorzien.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt een goede organisatie van de (bio-)veiligheid en de toepassing van good laboratory practices.

De commissie is van mening dat een sterkere bewustwording van beroepsspecifieke bekwaamheden en competenties gerealiseerd moet worden bij de studenten.

Wat betreft internationalisering ziet de commissie graag meer lectorenmobiliteit zowel inkomend als uitgaand. Ook meer inkomende studenten zouden kunnen aangetrokken worden via stages of eindwerken bijvoorbeeld langs Erasmusinitiatieven.

De commissie wenst dat de selectie van de stagebedrijven structureel geborgd wordt.

De commissie vraagt de opleiding meer aandacht te schenken aan de zelfreflectie van de studenten tijdens de stages.

De commissie vraagt meer aandacht voor de problematiek van veiligheid en afvalbeheer, zowel bij de inrichting als bij de praktijkopleiding van de student.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat er voor de verschillende afstudeerrichtingen duidelijke leerlijnen zijn die de samenhang binnen de opleiding helder omkaderen. Waar er bij de opstelling van het curriculum van de volledige opleiding Agro- en biotechnologie zo veel mogelijk gestreefd is naar een geïntegreerde aanpak over de drie trajectschijven heen, is er voor de afstudeerrichting Biotechnologie een leerlijn opgesteld per specialisatie. Voor de afstudeerrichting Groenmanagement werd er slecht één leerlijn uitgewerkt, met de nadruk op het aspect management. De leerlijn 'communiceren en rapporteren' is van toepassing voor beide afstudeerrichtingen.

De studenten starten in de eerste trajectschijf met een uitgebreid pakket basiswetenschappen. Hier worden de eindtermen die zij normaal behaald hebben bij het beëindigen van hun middelbaar opgefrist en verder uitgediept. Dit vangt de verschillen in voorkennis op, als gevolg van de diverse instroom ASO, TSO, BSO en het schaaft ze bij waar nodig. In de tweede trajectschijf ligt de nadruk op het technisch – beroepsgerichte karakter van de opleiding. De studenten krijgen technisch georiënteerde integrerende opleidingsonderdelen. In de derde trajectschijf worden de studenten voorbereid om de overstap te zetten naar de professionele wereld door op verschillende fronten contacten met het werkveld te stimuleren (bedrijfsbezoeken, opdrachtgevers projecten, stage en eindproject in een reële werksituatie) waar studenten hun opgedane kennis in de door hen gekozen specialisatie kunnen verfijnen.

Welke opleidingsonderdelen een student in het licht van het flexibiliseringsdecreet individueel kan volgen in een hogere trajectschijf wordt bepaald door de volgtijdelijkheid van de opleidingsonderdelen, terug te vinden in concordantietabellen. Het aantal studenten met een individueel traject neemt elk jaar toe.

Studenten waarbij het leren belemmerd wordt door specifieke omstandigheden zoals een functiebeperking, psychosociale omstandigheden, combinatie topsport en studie of werk en studie, kunnen faciliteiten krijgen. Deze faciliteiten zijn gericht op gelijke kansen voor elke student en kunnen betrekking hebben op onderwijsactiviteiten, examens of specifieke leermiddelen/instrumenten.

Studenten die omwille van de specificiteit van hun eindproject of verbreding van hun interesseveld, zoals het opdoen van internationale ervaring, meer nood hebben aan bepaalde specifieke vakinhouden, kunnen dit via een Erasmusuitwisseling met een andere hogeschool bewerkstelligen.

(Eindproject)stages uit de derde trajectschijf kunnen door geïnteresseerde studenten in een buitenlands bedrijf of instelling worden aangevat. Deze modules worden meestal als zelfstudiepakket aangeboden. Studenten Groenmanagement (specialisatie natuur- en bosbeheer) die hun eindprojectstage in een ontwikkelingsland aanvatten, kunnen in het eerste semester van hun derde trajectschijf de richting „Tropical forestry“ volgen aan de

hogeschool Van Hall-Larenstein en dit als gespecialiseerde voorbereiding op hun eindprojectkeuze of als verbreding van hun interesseveld in een internationale context.

De student heeft de mogelijkheid om door te stromen naar een master in een gelijkaardige studierichting. Doorgaans dient hij dan een schakelprogramma van 60 à 75 SP te doorlopen om vervolgens met zijn master te kunnen starten. Binnen de bacheloropleiding is er een samenwerking met de masteropleiding in de Biomedische Wetenschappen van de UHasselt en met de masteropleiding in de verpakkingstechnologie van de XIOS-hogeschool. Studenten van de afstudeerrichting Biotechnologie kunnen in hun laatste jaar een aangepast programma volgen zodat ze al een aantal credits uit de vervolgopleiding kunnen behalen.

Binnen de afstudeerrichting Biotechnologie, krijgen studenten die de specialisatie milieutechnologie volgen automatisch op het einde van hun studies het attest van milieucoördinator B. Studenten voedingsmiddelen-technologie en cel- en gentechnologie dienen nog een aantal extra opdrachten te maken om dit attest te behalen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: ok

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Agro- en biotechnologie heeft een studieomvang van 180 studiepunten, verdeeld over drie trajectschijven.

In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Per trajectschijf is er een evenredige verdeling van de tijdsinvestering over de twee semesters. Om het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel te bepalen, werd de studielast bepaald op basis van het vast aantal uren hoorcollege, het vast aantal uren practica en begeleid zelfstandig werk, en het gemiddelde aantal uren extra studie dat de student moet volbrengen. De verdeling van deze studiepunten over de verschillende opleidingsonderdelen is te vinden in concordantietabellen.

De lectoren bepalen zelf de verdeling van de studietijd over een opleidingsonderdeel. Deze varieert naargelang de gehanteerde werkvormen. De verdeling van de studietijd binnen het opleidingsonderdeel wordt opgenomen in de studieleidraad. Dit is een belangrijk hulpinstrument voor de studiebegeleiding van de student.

Sinds het academiejaar 2005-2006 voert de opleiding studietijdmetingen uit. Dit gebeurt door middel van het webbased onderdeel van het elektronisch portfolio opvolgsysteem (EPOS), waarbij de effectieve registratie van de reëel gepresteerde tijd wordt geregistreerd. De vaste uren (hoorcollege, praktijk, labo, begeleid zelfstandig werk) staan ingevuld, de student dient enkel zijn zelfstandige studietijd te registreren: maken van opdrachten en verslagen, studeren tijdens het jaar en voor de examens. Het registreren gebeurt op weekbasis. Het invullen van de studietijdmeting gebeurt op vrijwillige basis. Studenten worden gestimuleerd om hieraan deel te nemen door het in te kaderen in het opleidingsonderdeel organisatie en maatschappij.

Men hanteert deze metingen voor de studieplanning. Binnen het opleidingsonderdeel krijgen studenten wekelijks tijd om de studietijdmeting in te vullen. De studietijdregistratie kan ook een element zijn bij de bespreking van de studentopvolging.

Uit de analyse van drie academiejaren blijkt dat de begrote studietijd in de meeste gevallen een overschatting is van de reële studietijd. Naarmate de zelfstandigheid van de studenten en de complexiteit van de opdrachten toeneemt, is de begrote tijd een correcte benadering van de werkelijkheid.

De resultaten van deze studietijdmetingen worden gecommuniceerd met de betrokken lectoren en besproken tijdens curriculumraden. Bij de curriculumhervormingen, doorgevoerd in het academiejaar 2009-2010 werd rekening gehouden met de trends die af te leiden zijn uit deze meting, samen met bevindingen die voortvloeiden uit andere studentenevaluaties (EVADOC, curriculumraad voor studenten en proza-bevraging).

De studietijdmeting gebeurt momenteel enkel kwantitatief. Toch zou het ook nuttig zijn de nodige kwalitatieve gegevens te verzamelen over wat en hoe de student studeert. Dit zou in de toekomst kunnen gebeuren binnen een uitbreiding van EPOS.

Een belangrijke studiebelemmerende factor is de ontoereikende voorkennis. Hierdoor vormt het pakket basiswetenschappen in de eerste trajectschijf vaak een struikelblok. Stevige fundamente (voor Groenmanagement: bodem, chemie, dier, plant, diversiteit en adaptatie en voor Biotechnologie: chemie, procestechnische berekeningen) zijn onontbeerlijk in het vervolg van de opleiding maar vormen voor een groot deel van de studenten ook een enorme hindernis.

Vanwege de heterogene instroom wordt er voor geadviseerd om met de basis van deze vakken te starten, maar het tempo ligt hoog. Het merendeel van de studenten is voornamelijk gericht op biowetenschappen en niet op

wiskunde. Hoewel wiskunde op zich niet meer ingericht is als opleidingsonderdeel zijn er nog heel wat wiskundig georiënteerde opleidingsonderdelen die voor veel studenten een moeilijk punt vormen in het curriculum.

Ook de studiehouding, al of niet aangeleerd tijdens de middelbare studies, is vaak een doorslaggevende factor in het wel of niet slagen van de student. De opleiding zoekt een evenwicht tussen het aanbrengen van kennis en vaardigheden en het verwerken van deze kennis en vaardigheden door middel van opdrachten en projecten. Dit vraagt van de studenten een goed opgestelde planning en de nodige zelfdiscipline. De commissie stelde vast dat de opleiding hoge eisen stelt aan de zelfdiscipline en maturiteit van de studenten om zelf initiatief te nemen.

Het is voornamelijk op vlak van deze twee aspecten dat er ook vanuit de opleiding veel inspanningen gedaan worden om de studenten te ondersteunen.

De volgende initiatieven worden genomen om de studiebelemmerende factoren bij de studenten zo veel mogelijk te verhelpen:

- het gebruik van een studieleidraad voor elk opleidingsonderdeel;
- de organisatie van het opleidingsonderdeel Oriëntatie in de studie waarin studenten wegwijs gemaakt worden in het hoger onderwijs, in de opleiding en in de verschillende werkvormen en hulpmiddelen die gebruikt worden;
- het aanbieden van een Introductie cursus chemie – elektronische cursus e-learning;
- het aanbieden van een introductie cursus Leren leren – PHL-breed;
- de organisatie van leerateliers die zich richten op de eerstejaars en op de studenten die een individueel traject volgen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie ondersteunt de inspanningen van de opleiding om de nodige kwalitatieve gegevens rond studietijdmeting te verzamelen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft hier een opleiding gezien waarvan het didactisch concept zich focust op opdrachtgestuurd onderwijs en projectonderwijs, en dat in een uitgebouwde en goed functionerende ICT-omgeving. Hoewel de uitwerking van een aantal aspecten van dit facet nog kan verbeterd worden wenst de commissie haar sterke waardering uit te drukken voor de uitgewerkte en geïntegreerde werking van ICT als middel om de doelstellingen te bereiken. De laptop wordt als een waardevolle didactische tool ingepast in het curriculum. EPOS (Elektronisch portfolio opvolgsysteem) is daarbij een sterk projectopvolgings- en communicatiemiddel. Uit de gesprekken met de afgestudeerden en met het werkveld is gebleken dat er wezenlijk positieve resultaten bereikt worden met betrekking tot beheersing van ICT-middelen en het toepassen van applicaties. Anderzijds is het nog niet duidelijk hoe de ICT-toepassingen de studenten ondersteunen in het effectief verwerven van de competenties (blended learning). Er zijn ook nog te weinig kwantificeerbare en kwalificeerbare objectieve meetresultaten om deze aanpak als een degelijk ingebedde en beheersbare methode te beschouwen die een wetenschappelijk onderbouwde herhaalbaarheid en voorspelbaarheid zekerstelt. Het zou ook goed zijn de kwantiteit aan laptop-

uren te herbekijken. Het gebruik ervan mag niet overdreven worden. Een aantal studenten gaf aan dat verhoudingsgewijs soms een aantal mogelijkheden zou kunnen ingeschakeld worden om eerder van documenten 'op papier' te leren. Studenten gaven ook aan dat het goed zou zijn om de diversiteit in ICT tools (blackboard en EPOS) te evalueren omdat die soms verwarrend overkomt.

De studiegids vermeldt de gebruikte werkvormen. De studieleidraad geeft de verbanden aan tussen doelstellingen, inhoud, werkvormen, te verwachte eindresultaten, fasering en tijdsbesteding. De opleiding legt de nadruk op het gebruik van het elektronisch leerplatform blackboard en EPOS. Voor de meeste opleidingsonderdelen zijn er uitgeschreven cursussen beschikbaar of worden er handboeken gebruikt.

Vanaf de start werkt de opleiding binnen alle opleidingsonderdelen met opdrachten, soms vooraf gegaan door hoorcolleges. In de loop van de opleiding evolueert dit van eenvoudige naar complexere opdrachten, van sterk begeleid naar meer zelfstandig werken en eigen verantwoordelijkheid voor de inhoud.

Voor elk opleidingsonderdeel bepaalt de lector, in overleg met collega's en/of de curriculumraad, wat de meest geschikte werkvormen zijn in functie van de te realiseren kennis en vaardigheden via actieve onderwijsvormen als opdrachten (theoretische of praktische) of via projecten. De werkvormen zijn vermeld in de lessentabellen. De contacturen zijn opgebouwd uit hoorcolleges, praktijken, labo's of oefeningen en begeleid zelfstandig werk. Vaardigheden worden vooral aangebracht in praktijkgerichte modules.

De projectbenadering van het onderwijs vindt de commissie en sterk punt. De student leert de principes van dit projectmatig werken en past deze toe door het schrijven van een paper over een te kiezen onderwerp. Er bestaat een handleiding projectmatig werken met themafasen als de ontwerpfase, de voorbereidingsfase, de uitwerkingsfase en de presentatiefase. Als ondersteuning zijn er een aantal reflectiecolleges waar de student begeleid wordt in het projectmatig werken, waar hij richtlijnen krijgt over verzamelen van correcte informatie. Ook zijn er een aantal uren communicatieve vaardigheden over het verwerken van informatie, schrijven van een tekst en presentatietechnieken. Verder in de opleiding volgen een aantal groepsprojecten. De uitgesproken begeleiding in het begin vermindert naarmate de studenten zich verder ontplooiën en het zelf sturen van de student of de projectgroep toenemen.

Binnen de afstudeerrichting Biotechnologie wordt er per traject een groepsproject uitgevoerd. In het tweede traject heeft dat betrekking op projectmanagement en communicatieve vaardigheden. In de volgende trajecten zijn de groepsprojecten gericht op de specialisatie. Bij Groenmanagement doorlopen studenten vier groepsprojecten gedurende hun opleiding. In het eerste traject gaat het over het uitvoeren van een voorstudie voor een gebied. In de tweede trajectschijf zijn er twee groepsprojecten, in het eerste semester een project „tuinplanning” en in het tweede semester een project 'harmonisch park- en groenbeheer'. Tenslotte is er in het derde jaar een groepsproject economisch management, waar studenten een businessplan maken voor een fictief bedrijf. Studenten die tuinaanleg en –onderhoud als specialisatie kiezen, kunnen hier aan een Small Business Project (SBP) werken. In het project economisch management stellen ze hun businessplan op en binnen het eindproject starten ze met hun bedrijf.

Elke projectgroep wordt begeleid door een projectbegeleider. Deze volgt de groepen op en geeft inhoudelijke ondersteuning. Voor de technische projecten is de projectbegeleider de verantwoordelijke van de specialisatie (bij Biotechnologie) of de vaklector voor het opleidingsonderdeel waar het project bij hoort (bij Groenmanagement).

Per project is er een projectmanager die het volledige projectwerk coördineert, opdrachten in EPOS inbrengt en evaluaties opvolgt. De projectmanager heeft een duidelijke taakomschrijving en leidt de vergaderingen met de projectbegeleiders.

Zowel vertegenwoordigers van het werkveld als afgestudeerden onderstrepen de waarde van het projectmatig werken voor competentie ontwikkeling van de student en het succesvol functioneren van de afgestudeerde.

Wat de leermiddelen betreft, heeft de commissie vastgesteld dat sommige cursussen beter konden zijn qua vormgeving en qua volledigheid. Studenten gaven in gesprekken aan dat dit in verscheidene gevallen een studiebelemmerende factor is. In principe zijn er cursussen beschikbaar maar uit gesprekken met hen bleek dat ze vaak geconfronteerd worden met situaties waar de powerpoint-presentaties uitgeprint worden zonder dat daarbij verduidelijkende tekst voorzien is. Volgens deze informatie zou het goed zijn de didactische kwaliteit van

de hard copy cursussen aan een herziening te onderwerpen. Kwaliteitszorg en –borging op dit terrein is noodzakelijk voor het bereiken van een homogeen en gelijkwaardig niveau.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert te onderzoeken hoe de ICT-toepassingen de studenten nog meer kunnen ondersteunen in hun leerproces.

De commissie vraagt om in overleg met de studenten een analyse te maken van de degelijkheid van de cursussen met betrekking tot de noden van de studenten.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat er binnen de hogeschool een algemeen examenreglement opgesteld is met deliberatieregels. De departementen kunnen aanvullende specificaties toevoegen. Het geheel is opgenomen in de studiegids waarin per opleidingsonderdeel de examenmodaliteiten beschreven zijn, alsook in de studieleidraad.

Binnen de opleiding Agro- en biotechnologie zijn de eerste stappen gezet naar een toetsbeleid. De commissie vindt dat dit nog verder moet uitgewerkt en vorm gegeven worden. Het toetsbeleid bevindt zich nog maar in de beginfase. De start werd gegeven tijdens de pedagogische studiedag van januari 2009. Men gaat nu een toetsmatrix opstellen voor beide afstudeerrichtingen. Verder gaat men nog vergelijken tussen verschillende opleidingsonderdelen wat betreft evaluatievormen, examenvragen en manier van beoordelen. De examenvragen zelf vindt de commissie behoorlijk opgesteld en peilen duidelijk naar het inzicht van de studenten (op een geïntegreerde wijze).

Het hogeschoolbeleid voorziet dat de opleiding zelf beslist in welke mate de toetsing zich richt op kennis, algemene en beroepsspecifieke competenties. In deze opleiding gebeurt de toetsing van kennis en inzicht op verschillende niveaus, vooral door klassieke kennistoetsen met open vragen. Soms zijn er schriftelijke examens met mondelinge verdediging, meestal in de laatste trajectschijf. Algemene competenties worden vooral getoetst binnen de projecten en cases, door combinatie van verschillende beoordelingen. Voor de procesevaluatie is er een zelfevaluatie of een peerevaluatie op basis van verschillende beoordelingscriteria die vooraf vastliggen. Beroepsspecifieke competenties worden getoetst binnen praktijkopdrachten met vaardigheidstoetsen, stage en eindprojecten, reële projecten vanaf het tweede jaar. Voor stage en eindprojecten wordt zowel het proces als het product individueel beoordeeld door de student, de stagebegeleider en de stagementor die een 360° feedback-methode hanteert. De commissie vindt echter dat de transparantie voor individuele evaluaties binnen het groepswerk niet zo duidelijk is. Dit is vastgesteld tijdens de gesprekken.

Doorheen de opleiding evolueert de nadruk van de eerste trajectschijf naar de derde van verhoudingsgewijs veel naar weinig kennistoetsing, en van weinig naar veel beroepsspecifieke competentietoetsing terwijl het gelijk blijft voor algemene competenties.

Beide semesters bestaan uit veertien lesweken en drie examenweken. Per examenperiode is er een inhaalmoment op de laatste dag van de examenperiode. Er is examenfeedback voorzien per examenperiode. In de eerste trajectschijf zijn er in het eerste semester proefexamens om de student kennis te laten maken met de manier van examineren en van verbeteren. Deze proefexamens werden tot op heden niet meegerekend bij de eindbeoordeling voor dat opleidingsonderdeel. Jaarlijks stelt men examenrichtlijnen op met praktische modaliteiten die men bezorgt aan de lectoren.

De evaluatie van de stage en het eindproject gebeurt met behulp van een aantal beoordelingscriteria voor de algemene en de beroepsgerichte, en de beroepsspecifieke competenties. Deze laatste kunnen verschillend zijn per specialisatie en per stage- of eindprojectplaats. Zowel het stageverloop (proces) als het stagerapport of eindproject (product) worden geëvalueerd.

Feedback en evaluatie van het stageverloop gebeuren door verschillende beoordelaars op verschillende momenten:

- door de student : zelfevaluatie halverwege en op het einde van de stageperiode;
- door de stagementor (bedrijf): halverwege en aan het einde van de stage; voor het eindproject is dat na het werkplan, halverwege en aan het einde van het eindproject;
- door de stage- of projectbegeleider: wekelijkse feedback tijdens stage- of eindprojectbespreking, wekelijkse feedback via EPOS, tussentijdse beoordeling halverwege en bij de eindbeoordeling van de stage.

Een student die niet slaagt voor zijn stage, kan niet slagen voor dit opleidingsonderdeel en er is ook geen tweede zittijd mogelijk. Na de stage of het eindproject wordt de bundel ingeleverd en verdedigd voor een commissie met stage- of eindprojectbegeleider en een tweede lector. Ook het bedrijf evalueert het stagerapport via EPOS. Een tekort op dit rapport kan wel in tweede zit hernomen worden.

De student krijgt de kans om zijn stage, inclusief de begeleiding, te evalueren. Deze formulieren worden geanalyseerd door de stagecoördinator en besproken met de stagebegeleiders. Deze feedback van de studenten kan bijdragen tot het optimaliseren van de stage en het eindproject en het remediëren van de begeleiders. Ook kunnen stage- of eindprojectplaatsen geschrapt worden van de lijst.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opvolging van studenten, inclusief de evaluaties van de studenten, elektronisch uitgevoerd wordt via EPOS (Elektronisch Portfolio Opvolgsysteem). Men gebruikt blackboard om een groep als geheel aan te sturen op niveau van het opleidingsonderdeel en EPOS om de individuele student op te volgen en te begeleiden.

EPOS bestaat uit drie delen. Het eerste deel zijn algemene functionaliteiten voor het beheer van persoonlijke gegevens van de student en voor communicatie. De student kan hier zijn studietijdmeting invullen. Het tweede deel is een evaluatieplatform voor opdrachten om het leerproces of de graduele verwerving van competenties van studenten op te volgen en te registreren. Een koppeling van competenties aan gedragsindicatoren in opdrachten geeft transparantie in de beoordelingscriteria. Hierdoor wordt het leren geoptimaliseerd. Het derde deel is een studentvolgsysteem om het globale studietraject van de studenten op te volgen en te registreren. Het brengt een aantal persoonlijke metagegevens (zoals vooropleiding en studiekeurmerken) in kaart en de nodige acties om die te verbeteren.

Binnen EPOS is er een koppeling per opleidingsonderdeel. Per opdracht geeft de lector aan dat er aan bepaalde competenties of aan kennis, vaardigheden en attitudes gewerkt moet worden en hij evalueert het bereiken ervan via beoordelingscriteria. Er worden meerdere besprekingen per jaar gehouden tussen de lectoren om dit evaluatiemiddel op punt te zetten en efficiënt te gebruiken. Een belangrijke meerwaarde is de transparantie voor de student die inzicht krijgt in zijn volledig beoordelingsproces. Hij weet vooraf waarop hij beoordeeld zal worden en kan na de beoordeling zijn resultaten per criterium inkijken.

De commissie vindt dat zeker voor projecten en stages (langlopende opdrachten) dit een nuttig instrument is om studenten feedback te geven en te evalueren. Ook uit de gesprekken met de stagebedrijven blijkt dat die duidelijk positief reageren op deze manier van evalueren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie moedigt de opleiding aan om het toetsbeleid verder kwalitatief uit te bouwen met inbegrip van elementen voor het evalueren van competenties, het verzamelen van informatie voor leertrajectbegeleiding en (her)oriëntering. De opleiding is zich hier van bewust.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretale toelatingsvoorwaarden die terug te vinden zijn in de studiegids. Voor Nederlandse studenten geldt een diploma VWO of propedeuse. Nederlandse studenten met een MBO 4 diploma worden enkel toegelaten tot de professionele bacheloropleidingen. De opleiding aanvaardt blijkbaar ook Chinese studenten die bijkomend een APS-certificaat moeten bezorgen naast het diploma secundair onderwijs. De studenten die niet voldoen aan deze voorwaarden dienen zich te onderwerpen aan een toelatingsonderzoek. Om toegelaten te worden moet de student voldoende studievoortgang kunnen aantonen. Een student die al een andere opleiding op hogeschoolniveau volgde kan EVK (Elders Verworven Kwalificaties) aanvragen op basis van zijn creditbewijzen en de inhoud van de gevolgde opleidingsonderdelen. De studentenbegeleider begeleidt de student bij de samenstelling van het dossier en de afbakening van de aanvraag en maakt een dossier op dat beoordeeld wordt door de opleidingscoördinator of het departementshoofd.

Het instroomprofiel van de studenten voor de opleiding Biotechnologie geeft voor de periode 2006-2008 het volgende beeld: 50 % studenten komen uit ASO, 47 % uit TSO, 1 % uit BSO en 2 % uit andere richtingen.

De studenten uit ASO volgden voor 78 % wetenschappen en 22 % andere richtingen. De studenten uit TSO volgden voor 37 % biotechnische wetenschappen, 21 % techniek wetenschappen, 23 % sociaal technische wetenschappen en 19 % volgden een andere richting. Binnen de afstudeerrichting Biotechnologie zijn er jaarlijks meerdere studenten die de overstap van master in de biomedische wetenschappen of biologie naar een professionele bacheloropleiding maken.

Voor Groenmanagement komt 33 % van de studenten uit het ASO, 58 % uit het TSO, 3 % uit het BSO en 6 % uit andere richtingen. De studenten uit het ASO komen voor 33 % uit wetenschappen, 27 % uit humane wetenschappen en 40 % uit andere opleidingen. De TSO-studenten hebben een meer gevarieerde achtergrond met 14 % uit biotechnische wetenschappen, 26 % uit tuinbouwtechnieken, 10 % uit landbouwtechnieken, 2 % uit techniek wetenschappen, 2 % uit natuur- en landschapsbeheertechnieken en 46 % andere.

Blijkbaar hebben er zich tot op heden nog geen studenten met EVC (Elders Verworven Competenties) aangeboden.

De instromende studenten binnen Biotechnologie blijken meestal studenten te zijn met een wetenschappelijke vorming in het secundair onderwijs. De instromende studenten binnen Groenmanagement zijn minder wetenschappelijk gevormd. Het eerste semester van de eerste trajectschijf geeft deze studenten de wetenschappelijke vorming die ze nodig hebben in hun verdere studie.

De commissie heeft vastgesteld dat de instroom zeer divers is wat vaak problematische situaties geeft met hoge 'uitval'-cijfers. Dit zou volgens de commissie meer aandacht mogen krijgen. Een betere aansluiting met het secundair onderwijs is hier noodzakelijk. De plus-trajecten voor het creëren van een betere aansluiting zijn slechts recentelijk aangevat. De commissie vindt ook dat de opleiding meer aandacht zou moeten besteden aan duidelijke informatie over de te verwachten begincompetenties van de studenten.

Instromers die bijna geen achtergrondkennis hebben in verband met wetenschappen kunnen vóór de start van het academiejaar een introductiecursus chemie volgen. De studenten krijgen ook de mogelijkheid om zich in te schrijven voor een e-learning cursus chemie, waar ze op eigen tempo de leerstof kunnen doornemen en extra oefeningen kunnen maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt specifieke acties om de aansluiting met het secundair onderwijs te verbeteren.

De commissie dringt er op aan om aan de studenten voor de inschrijving meer informatie te geven over de competenties die nodig zijn om de opleiding succesvol te kunnen volgen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	goed
facet 2.4, studieomvang:	ok
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	goed
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	nvt
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het personeelsbeleid wordt centraal aangestuurd. De opleidingscoördinator heeft voor wat betreft de personeels-aangelegenheden een adviserende en communicerende rol. Voor de opleiding Agro- en biotechnologie is de opleidingscoördinator het departementshoofd, daar het departement maar één opleiding organiseert.

De prioriteiten en afspraken voor het personeelsbeleid en de loopbaanontwikkeling zijn in een algemene beleidsverklaring van de hogeschool vastgelegd. Voor de werving van nieuw personeel zijn er procedures. De profielbeschrijving, de taakomschrijving en gewenste deskundigheid van het onderwijzend / academisch personeel worden beschreven in de vacatures. Kandidaten worden gescreend door de directie Personeel en Organisatie, het departementshoofd, de opleidingscoördinator en externe juryleden. De kandidaten worden uitgenodigd om een proefles of uiteenzetting voor te bereiden en naar voren te brengen.

Tijdens het academiejaar 2007-2008 werd, op hogeschoolniveau, een overkoepelende werkgroep opgericht die het onthaalbeleid meer inhoud heeft gegeven. Men ontwikkelde een onthaalbrochure met een algemeen deel en een specifiek departementaal deel.

De toewijzing van taken en uren gebeurt door de opleidingscoördinator, in samenspraak met de opleidingsraad en onder toezicht van de centrale personeelsdienst. Departementale taken worden, in overleg met het departementshoofd, vastgelegd. Men houdt rekening bij een eerste taakverdeling met de taakinfilling van het voorbije academiejaar, de individuele vakvoorkeuren, de anciënniteitgraad en de georganiseerde onderwijsvormen voor de verschillende curriculumonderdelen. De opleidingscoördinator bespreekt met het personeelslid de taken om tot een totaalpakket te komen. Voor onderwijstaken worden wegingcoëfficiënten gehanteerd die, in functie van groeps grootte en onderwijsvorm, kunnen verschillen.

De commissie noteerde dat de lectoren een grote variëteit van opdrachten vervullen. Zij geven blijk van een grote flexibiliteit en kundigheid om deze taken met succes te vervullen. Naast de onderwijstaken zijn er nog andere taken en forfaitaire uren, zoals studentenbegeleiding, ombudswerking, ICT- coördinatie, monitaar, internationalisering, innovatie en projectwerking (onderzoek en dienstverlening). Een aantal van deze andere taken vereisen taakbelastingsuren, gekoppeld aan het aantal studenten. Andere worden toegewezen en begroot naarmate hun inhoud en taakopdracht. Andere forfaitaire uren behelzen aanwezigheden op personeels-vergaderingen, curriculumraden, opendeurdagen, SID-IN, inschrijvingsdag en deliberatie.

Uiteindelijk krijgt het onderwijzend personeel een gedetailleerde opdrachtbeschrijving met een taakbelasting van rond de 1500 jaaruren voor een voltijdse betrekking.

De commissie sprak met een bekwaam lectorenkorps dat zeer betrokken is bij de opleiding. Er is een duidelijke team spirit aanwezig. De commissie ervoer de wil bij deze enthousiaste mensen om de doelstellingen te realiseren. Er heerst een sterk gevoel van betrokkenheid en van een opbouwende kritische ingesteldheid, ook bij het administratief technisch personeel, de studentenbegeleiders en de verantwoordelijke voor internationalisering. Het centrale ICT-beleid wordt via coördinatoren goed vertaald naar het departementaal beleid.

Een protocol regelt de benoeming van het onderwijzend personeel. De invoering ervan blijkt erg beperkt aanwezig. Momenteel is er weinig kans om een echte loopbaanontwikkeling op te zetten. Ondanks het huidige enthousiasme van de medewerkers vraagt de commissie zich af hoe het personeel voldoende kan gemotiveerd blijven. Er zal op korte termijn een realistische visie en een goed doordacht beleid omtrent de invulling van een 'Ideaal Kader' en loopbaanontwikkeling moeten uitgewerkt worden.

De evaluatie van het onderwijzend personeel wordt centraal gecoördineerd door middel van protocollen. De departementale raad geeft jaarlijks advies over de personeelsleden die voor evaluatie in aanmerking komen. De feitelijke evaluatie gebeurt door een externe technische commissie die deze ter advies voorlegt aan het departementshoofd. De lector kan een verzamelmap als portfolio samenstellen, aangevuld met de resultaten van reguliere interne metingen en met de resultaten van de centraal aangestuurde studentenenquête „Evadoc“ (evaluatie van lectoren), de taakfiches, de verslagen van functioneringsgesprekken, de eventueel daaraan gekoppelde adviezen tot remediëring en bewijzen van nascholing.

De commissie stelde vast dat er binnen de opleiding nog geen uitgeschreven vormingsbeleid is. Men is daar dit jaar mee gestart. Een didactisch aanbod heeft de commissie niet gezien. De commissie vraagt zich af of de lectoren voldoende opleiding hebben gekregen voor coachingsvaardigheden in functie van het aanleren van studeer- en leereigenaarschap aan de studenten.

Wat het aanbod van de hogeschool betreft, heeft de commissie vastgesteld dat die zich vooral op ICT-vlak situeert.

Uit de gesprekken blijkt dat de studenten over het algemeen tevreden waren over de kwaliteit van de lectoren met een kanttekening van de mindere degelijkheid van een aantal presentaties.

De studenten beoordelen jaarlijks de lectoren via een studentenenquête 'Evadoc'. Evadoc werd na een evaluatie bijgestuurd en gedigitaliseerd. De directie Personeel en Organisatie zorgt voor alle communicatie tussen de betrokken partijen (onderwijzend, administratief en technisch personeel, departementshoofden, leden van de technische commissie en de algemene directie) en voor de archivering van de dossiers. De commissie waardeert dat de resultaten worden gebruikt om individuele feedback te geven aan het onderwijzend personeel en om totaalstaten te genereren die als indicatoren kunnen dienen om het onderwijs bij te sturen. De detailgegevens zijn persoonlijk en worden gebruikt als basis van de functioneringsgesprekken en voor bijsturing van het eigen onderwijs. Ze maken tevens deel uit van het evaluatiedossier. Vast onderdeel van het evaluatiedossier zijn de verslagen van de functioneringsgesprekken.

Voor het onderwijzend personeel zijn er om de twee jaar functioneringsgesprekken, voor het administratief en technisch personeel jaarlijks. De functioneringsgesprekken tussen het onderwijzend personeel en het departementshoofd of opleidingscoördinator zorgen enerzijds voor een opvolging van de diverse beoordelingsresultaten en anderzijds vormen zij een moment van overleg en beoordeling van alle aspecten met betrekking tot de opleiding en haar goede werking. Afspraken worden in een werktabel vastgelegd en in het evaluatiedossier opgenomen. De lesgever vermeldt in zijn verzamelmap op welke wijze hij de afspraken nakomt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt werk te maken van een degelijk vormingsbeleid voor de medewerkers van de opleiding.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Lectoren hebben sterke voeling met het werkveld of maken er deeltijds ook effectief deel van uit als werknemer of consultant. De jaarlijkse beoordeling van lectoren door studenten, het functioneringsgesprek en het vijfjaarlijkse evaluatiedossier met verzamelmap, beoordeeld door externen, bewaken de deskundigheid van het personeel en de pedagogische kwaliteiten. Lectoren geven ook cursussen, navormingen en voordrachten aan externen.

De hogeschool voorziet in de mogelijkheid om gerichte navormingen te volgen op initiatief van het personeel. Verder kunnen de personeelsleden deelnemen aan congressen, tentoonstellingen, seminars, lezingen die actief gestimuleerd en financieel gedragen worden door de hogeschool. Een domeingroep personeel heeft een VTO-beleidsplan op hogeschoolniveau uitgewerkt maar de vertaling naar de opleiding is nog niet gebeurd.

Het personeel onderhoudt contacten met voornamelijk Nederlandse instellingen van Hoger Onderwijs (bacheloropleidingen), die vaak gelijkaardige competenties en doelstellingen nastreven. Deze activiteiten bevorderen tevens de studentenuitwisseling en hebben geleid tot het oprichten van een postgraduaat bosbeheer. Lectorenuitwisseling gebeurt niet zo vaak.

Een aantal personeelsleden neemt deel aan internationale congressen of studiedagen in het buitenland al dan niet samen met hun studenten. De meeste buitenlandse congressen verlopen via ENTER (European Network for Learning and Teaching in Agriculture and Rural Development) waarvan het departement lid is.

Diverse personeelsleden leggen internationale contacten met bedrijven of instellingen in het buitenland via persoonlijke buitenlandse contactgegevens, buitenlandse reizen en (internationale) congressen of studiedagen, of nog via bestaande stedenbanden en hun buitenlandse zustersteden.

De commissie stelde vast dat er verschillende activiteiten plaatsvinden in het kader van projectmatig wetenschappelijk onderzoek en dienstverlening. De commissie noteerde een groei binnen het departement van 0,55 VTE's in 2005-2006 naar 2,35 VTE's die met projectmatig onderzoek en dienstverlening bezig zijn. Door het verrichten van (praktijk)onderzoek en het uitvoeren van praktische dienstverlening zijn personeelsleden nauw betrokken bij de problemen op de werkvloer van de bedrijven. Zij dragen bij aan de innovatie (zowel product- als procesinnovatie), vertalen hun praktische ervaring binnen de sector naar adequate onderwijsvormen: practica, opdrachten, en zetten studenten ook in bij het uitvoeren van reële opdrachten voor de bedrijven en andere opdrachten.

De directie Onderzoek en Dienstverlening ondersteunt actief zulke initiatieven.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan internationalisering mede te versterken door de lectorenmobiliteit verder uit te bouwen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen. Er is nu per specialisatie één verantwoordelijke lector. Binnen Groenmanagement is, vanaf de start, de keuze gemaakt om per opleidingsonderdeel, minstens twee lectoren een taak te geven. De commissie stelde echter vast dat niettegenstaande deze aanwerving de taakdruk per personeelslid nog altijd extreem hoog is. Het is een opleiding met bijna geen paralleluren (behalve het eerste jaar voor practica en BZW). De bijkomende taken binnen de opleiding dienen dan ook nog eens bijkomend uitgevoerd te worden door dezelfde groep personeelsleden.

De lectoren bevestigen in de gesprekken dat de werkdruk zeer hoog ligt. De opleiding is vrij klein en steunt op een beperkt aantal mensen. De gekozen didactische werkvormen in dit opdrachtgestuurd onderwijs verhogen de belasting van de lectoren waardoor de werkdruk moet bewaakt worden. Dit wordt nog versterkt door de talrijke projecten waaraan men deelneemt, wat de laatste jaren nog sterk uitgebreid is.

Volgens de commissie moet de werkdruk aandachtig geëvalueerd worden. De commissie meent dat een aantal activiteiten zoals een concrete opvolging van faciliteiten, veiligheid, coördinatie met de universiteit voor practica en andere, eventueel door de centrale diensten binnen de hogeschool kunnen opgenomen worden teneinde het opleidingspersoneel hiervan te ontlasten om concreter met hun kernopdrachten te kunnen bezig zijn.

De opleiding kan beschikken over 22 lesgevers, waarvan drie voltijdse medewerkers en vier lectoren met een taakopdracht van 80 % of meer. In totaal vertegenwoordigt dat 13,6 VTE. De helft van de personeelsleden zijn tussen de 30 en 39 jaar. De student/lectorratio bedraagt 15.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt een ernstige inspanning om de werkdruk bij het opleidingspersoneel te analyseren, te verminderen en oplossingen te zoeken, eventueel door een aantal activiteiten over te brengen naar de centrale diensten.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	goed
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	goed
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Agro- en biotechnologie beschikt over drie locaties om het onderwijs te organiseren, namelijk de campus Diepenbeek voor de theorielessen en de oefeningen; de de labo's van de Universiteit Hasselt op de Campus Diepenbeek en de campus Genk waar het departement participeert in het Centrum voor Natuur- en Landschapsbeheer. De commissie begrijpt de bewuste managementkeuze van de opleiding om gebruik te maken van externe infrastructuur zoals voor labo's in de U Hasselt, HAS Den Bosch, ACTA, XIOS hogeschool alsook van diensten in de omgeving wat de investeringskosten sterk omlaag brengt. Maar dat houdt volgens de commissie ook een gevaar in omdat de opleiding minder zeggingschap heeft over de didactische opstelling van het materiaal. De commissie is van mening dat de opleiding erover moet waken dat het materiaal en de opstelling afgestemd is op de eigen opleiding. De principes van veiligheid en milieu moeten gerespecteerd worden

De leslokalen zijn voorzien van de nodige didactische ondersteuning (beamers, overheadprojectoren, ...). Zoals al vermeld gebruikt de opleiding de labo's van de UHasselt. Over het algemeen zijn er volgens de commissie voor de specialisatie cel- en gentechnologie voldoende labo's die voorzien zijn van een degelijke uitrusting. De commissie heeft wel haar bedenkingen over de kwaliteit van de 'good laboratory practices' en raadt de opleidingsverantwoordelijken aan om hiervoor samen te zitten met de UHasselt teneinde de juiste maatregelen te nemen.

De labo's voor milieutechnologie en voedingsmiddelentechnologie vindt de commissie echter veel minder adequaat. Voor milieutechnologie werd er door het departement een eigen klein labo ingericht. Voor voedingsmiddelentechnologie is er een kleine ruimte beschikbaar met enkele toestellen eerder voor ambachtelijke toepassingen zoals kaas maken en bier brouwen.

De mechanisatie en sommige praktijken binnen Groenmanagement gaan door in het Centrum voor Natuur- en Landschapsbeheer op de campus Genk dat gedeeltelijk eigendom is van de PHL. Dit centrum is een samenwerking tussen het sociaal economiebedrijf De Winning, vzw Groenwerk, departement PHL-Bio en de Provincie Limburg. Hier volgen de studenten lessen mechanisatie, veilig omgaan met machines in een professionele omgeving. Doel is van dit centrum een vormingscentrum te maken voor de sectoren groen-, natuur-, bos-, en landschapsbeheer. Men werkt nauw samen met verschillende partners in Vlaanderen zoals Inverde, VVOG en PLOT. Het postgraduaat bosbeheer gaat ook door in het CNL. Volgens de commissie is deze campus een meerwaarde voor de studenten. Er bleek echter geen eigen rust- of werklokaal ter beschikking te zijn voor de lectoren.

Tijdens de rondgang heeft de commissie vastgesteld dat de eigen werkruimte voor de lectoren vrij benepen is.

De commissie waardeert de sterke en operationele uitbouw van ICT. Er is een draadloos netwerk over de hele campus en er wordt fors geïnvesteerd in databanken waarvan de opleiding beweert de grootste voorloper te zijn in Vlaanderen. In het academiejaar 2001-2002 startte de PHL met het laptopproject. Alle studenten kunnen aan een sterk gereduceerde prijs een professionele laptop kopen. Elk personeelslid krijgt een laptop ter beschikking. Aanlevering van software gebeurt op voldoende wijze, standaard of optioneel.

Het gebruik van het zelf (door de hogeschool) uitgewerkte programma EPOS is goed ingeburgerd bij alle belanghebbenden en het structureert de verstaalslag tussen de opstellingsdoelen en het opleidingsprogramma en de daarmee verbonden toetsen.

De commissie stelde vast dat de bibliotheek behoorlijk uitgerust is. Er is een grote toegankelijkheid tot vele databanken die een significante meerwaarde geeft aan de beschikbaarheid van illustratief materiaal bij de cursussen. De PHL-bibliotheek bestaat uit de centrale bibliotheek op de campus van de hogeschool en een bijkomende bibliotheek van architectuur en biotechniek op de campus Diepenbeek. De bibliotheek is ook een lees- en studieruimte. Via www.phl.be/databanken krijgt men toegang tot elektronische informatiebronnen, zoals Science Direct, Academia Beeld Databank, Academic Search Elite en Chemische feitelijkheden. Ook thuis kan via een gewone internetverbinding de e-info van de PHL-bibliotheek geraadpleegd worden.

Studenten en personeel krijgen gratis toegang tot de bibliotheek en databanken van de UHasselt, waar vooral wetenschappelijke vakliteratuur te vinden is. Er is ook toegang tot het bibliotheeknetwerk van BibliotheekNET.limburg waarbij meer dan twintig Limburgse bibliotheken aangesloten zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de didactische opstelling van de labo's en de good laboratory practices te verbeteren.

De commissie beveelt aan om de mogelijkheden te onderzoeken voor het voorzien van eigen labofaciliteiten voor basisexperimenten in de voedingsmiddelentechnologie en milieutechnologie.

De commissie stelt voor om te zorgen voor een afzonderlijke vergaderruimte of rustige werkruimte voor de lectoren.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vanuit de centrale administratie stelt men jaarlijks een overkoepelend beleidsplan voor studiebegeleiding op met aandacht voor het wegwerken van ongelijke kansen. Het departement heeft een eigen beleid uitgestippeld. Binnen de opleiding zijn er twee studentenbegeleiders aangesteld, één per afstudeerrichting die zorgen voor planning, activering, coördinatie en opvolging van de instroombegeleiding, trajectbegeleiding en voortgangsbegeleiding, inclusief psychosociale begeleiding. De studentenbegeleiders worden centraal ondersteund op het vlak van procedures, reglementering, navorming, interne en externe communicatie, trainingen studenten, begeleiding van kansengroepen, studentvolgsysteem, sensibilisering, organisatie van intervisiegroep voor studentenbegeleiders.

De studentenbegeleiding in de PHL is georganiseerd op drie verticale niveaus. Een eerste is het basisniveau met permanente leerbegeleiding door de lector met feedback bij leerresultaten en examens. Vakmonitoraten in de laatste lesweken voor de examens worden aangekondigd via EPOS. Een ombudspersoon zorgt voor oplossing

van problemen in verband met onderwijs- en examenregeling. Het is de commissie daarbij opgevallen dat de ombudspersoon zeer weinig werk heeft op dit vlak wat een goed teken is.

Niveau twee gaat over gespecialiseerde begeleiding waarin de studenten beroep kunnen doen op de sociale dienst voor psychosociale begeleiding. Centraal worden er een aantal groepstrainingen georganiseerd over verhoging van slaagkansen, assertiviteitstraining en faalangstraining.

Niveau drie gaat over gespecialiseerde hulpverlening buiten de PHL zoals VZW Socius die een overeenkomst heeft met CAW Sonar om studenten met persoonlijke problemen te helpen.

Algemeen heeft de commissie gemerkt dat er veel aandacht gaat naar een degelijke studiebegeleiding van de studenten. Het resultaat is zeker goed te noemen en helpt de studenten een grote zelfstandigheid te creëren. Zo krijgen studenten die moeilijkheden ondervinden om hun voortgang succesvol te volbrengen ook snel helderheid over de situatie zodat ze beslissingen kunnen nemen en mogelijks zelfs een andere richting kiezen. Mede door het feit dat het om een kleine opleiding gaat, is er een goed contact met de lectoren. Recent is men begonnen met een systematische en gestructureerde aanpak van de studentenbegeleiding en de opvolging wordt nu goed aangepakt.

De begeleiding van de eerstejaars is zeer intensief met intra- en extracurriculaire initiatieven. Bij de inschrijving krijgen de studenten een zelftest voor parate kennis over chemie mee. Studenten met een zwak resultaat worden aangespoord de introductiecursus chemie te volgen. Deze cursus wordt elk jaar gevolgd door meer dan 20 studenten. Tevens is er een e-learning cursus beschikbaar. De commissie meent dat de lectoren terecht positief zijn over de instroombegeleiding. Toch meent de commissie dat het secundair onderwijs beter mag geïnformeerd worden over de specifieke eisen van de opleiding zodat de aankomende studenten juist kunnen worden geïnformeerd.

Er is een introductie- en kennismakingsdag voor nieuwe studenten met rondleiding, praktische informatie over de dagelijkse werking, de aankoop van cursussen en toewijzing van een peter of meter uit een hogere trajectschijf. Er zijn leerateliers binnen het kader van het aanmoedigingsfonds van de overheid om de doelstellingen te realiseren rond gelijke kansen en diversiteit. Twee typen leerateliers worden aangeboden, een voor het verbeteren van de studiehouding en een tweede rond de knelpuntvakken uit het eerste jaar onder begeleiding van een leercoach. In een plustraject worden studenten gescreend in het begin van de opleiding. Studenten met een slecht resultaat komen in een plustraject terecht met extra uitleg en oefeningen.

In het opleidingsonderdeel 'Oriëntatie in de studie' is de begeleiding ingebouwd. Oriëntatie in de studie bevat een onderdeel 'communicatieve vaardigheden' met aandacht voor spelling. De studenten dienen tevens projectmatig een paper te schrijven over een onderwerp gerelateerd aan de opleiding. De student komt hier in contact met een aantal belangrijke basiscompetenties, zoals leren plannen, rapporteren, presenteren en het analyseren van vacatures, waardoor hij zicht krijgt op de arbeidsmarkt en het beroepsprofiel.

Bij de start van het academiejaar worden de studenten ook gescreend om eventuele risicostudenten vroegtijdig te kunnen opsporen, zoals met een LASSI-test en een instroomkarakteristiekenlijst met opvolging. In november worden er voor de meeste opleidingsonderdelen proefexamens georganiseerd met resultatenbespreking door lectoren en niet-geslaagde studenten.

Wanneer studenten wensen te stoppen of zich willen heroriënteren, moet er eerst een gesprek zijn met de studentenbegeleider voor advies. De gesprekken met de studenten worden geregistreerd op EPOS in het studentvolgsysteem en geanalyseerd.

De commissie stelde vast dat de opleiding werk maakt van een uitgebreide trajectbegeleiding met opgelegde voortgangmaatregelen die onderverdeeld is in twaalf onderscheiden studentendoelgroepen van functiebeperking over psychosociale factoren naar leeraspecten. De student ondertekent een contract waarin hij bevestigt akkoord te zijn met de gestelde voorwaarden.

Jaarlijks is er een ouderavond met informatie over leerkrediet en is er een gesprek met studentenbegeleiders en lectoren.

PR-acties worden genomen om studenten te werven en om een grotere naambekendheid te krijgen. De PHL is op jaarlijkse SID-in's in Limburg, Vlaams-Brabant en Antwerpen aanwezig en houdt jaarlijks verschillende opendeurdagen. Studenten krijgen informatie over vakinhouden, stage en loopbaan, en alles wat verder samenhangt met studeren. In de tweede helft van het academiejaar worden er openlesdagen binnen al de departementen georganiseerd. Lectoren gaan spreken in secundaire scholen en nemen deel aan specifieke projecten zoals *scientist@work*, een initiatief voor leerkrachten en leerlingen derde graad om een wetenschappelijke proef in de biowetenschappen uit te voeren in een écht laboratorium en het project 'LifeTech Alive', een initiatief van LifeTech Limburg in samenwerking met Voka (Vlaamse Netwerk van Ondernemingen).

De communicatie met de studenten gebeurt via klassieke kanalen, Blackboard, valven en EPOS. Activiteiten worden kenbaar gemaakt via een weblog: www.bloggen.be/organisatie_en_maatschappij.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen het oordeel over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Er is een kwaliteitsbeleid op hogeschoolniveau en op het niveau van de opleidingen dat gevoerd wordt op basis van een meerjarenplan, een PDCA werkmethode, procedures en gedefinieerde beslissingsplaatsen. Er is een centraal beleid betreffende het verzamelen van gegevens en periodieke bevraging.

De dienst integrale kwaliteitszorg (IKZ) richt zich op de kwaliteitszorg met betrekking tot visitatie en accreditatie van de opleidingen. De dienst ondersteunt de opleiding in het managen en planmatig beheren van de opleiding, in het formuleren van meetbare vooropgestelde doelen, in het aanreiken van meetgegevens, zowel vanuit interne bevragingen en metingen als vanuit benchmarking met externe vergelijkbare opleidingen, departementen, faculteiten en hogescholen.

De commissie stelde echter vast dat er soms nog te weinig meetgegevens beschikbaar zijn. Er is zeer veel energie gestoken in de curriculumhervorming en de uitbouw van de twee nieuwe afstudeerrichtingen zodat sommige bevragingen en meetgegevens een aantal jaren niet meer zijn bijgehouden. De verschillende evaluaties en de frequenties bij de verschillende belanghebbenden zijn niet duidelijk. De commissie heeft wel vastgesteld dat de opleiding voeling hield met de studenten onder meer door jaarlijks het curriculum te bespreken en door de evaluaties van de stages en de projecten. Er werd ook een PROZA-bevraging gehouden bij de laatstejaarsstudenten over alle aspecten van de opleiding. Bij de lectoren werd in 2006-2007 een TRIS-bevraging georganiseerd. De plaats van de evaluaties binnen het kwaliteitsbeleid lijkt nog te vaag, evenals de formulering van toetsbare streefdoelen. Het is niet echt duidelijk hoe betrouwbare en concreet bruikbare valide informatie verzameld wordt voor toetsing van de kwaliteitsaanpak. De commissie heeft begrip dat alle energie ging naar het nieuwe curriculum dat uitgebouwd werd rekening houdend met de aanbevelingen van de vorige visitatie. Maar nu de curriculumhervorming is afgerond, moeten de bevragingen en metingen dringend heropgestart worden. De commissie is van mening dat meer ondersteuning van de centrale diensten hierbij wenselijk is.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de bevragingen en metingen opnieuw systematisch in te voeren en de bevragingen en metingen meer te richten op de belangrijke aspecten van het kwaliteitsbeleid.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is verheugd over de stevige verbeteringsaanpak naar aanleiding van de vorige visitatie in 2002. De opleiding is grondig gewijzigd. De volledige opleiding is verhuisd naar Diepenbeek en het aanbod van afstudeerrichtingen is beperkt tot Biotechnologie en Groenmanagement. Er zijn verschillende initiatieven die aangeven dat er een planmatige aanpak is om een beheersbare kwaliteit in de toekomst zeker te stellen.

De opleiding was vroeger gedeeltelijk in de invloedssfeer van het secundair onderwijs wat opgelost is bij de verhuis naar Diepenbeek. Het lectorenkorps en de studenten functioneren nu op hogeschoolniveau. De verankering met de UHasselt versterkt dit gevoel. Door de stijging van het studentenaantal, is de continuïteit van de opleiding verzekerd en kan de opleiding zich opnieuw volledig op het onderwijs focussen. Het curriculum is grondig vernieuwd tussen 2002 en 2005 en is al een aantal jaren stabiel gebleven, zodat een evaluatie van het curriculum mogelijk is.

De commissie vroeg bij de vorige visitatie dat lectoren meer tijd zouden moeten kunnen vrijmaken voor de andere taken die in het hoger onderwijs thuis horen zoals onderzoek, internationalisering en maatschappelijke dienstverlening. De laatste jaren is het toegepast onderzoek en de maatschappelijke dienstverlening binnen de opleiding uitgebreid tot vier projecten: twee PWO-projecten, een Tetraproject en een project 'wetenschapspopularisatie'. Door de uitbouw van het vormingscentrum 'Centrum voor Natuur- en Landschapsbeheer' wordt de maatschappelijke dienstverlening binnen de opleiding uitgebouwd. Er werd vanaf juli 2009 een vormingscoördinator aangesteld in dit centrum. Tijdens het academiejaar 2009-2010 zullen er 3,35 VTE met onderzoek en dienstverlening bezig zijn, de vormingscoördinator meegerekend. Voor internationalisering werd de coördinatie met 5 % verhoogd.

Internationalisering kreeg de laatste jaren heel wat aandacht. Binnen Groenmanagement zijn er meerdere studenten die voor enerzijds het stage-eindproject en anderzijds een Erasmusuitwisseling naar het buitenland gaan. Er is vanaf dit academiejaar ook een buitenlandse studiereis geïntegreerd in het curriculum, naast regelmatige buitenlandse praktijken en excursies. Binnen Biotechnologie zijn er minder studenten die naar het buitenland gaan. Er zijn wel initiatieven met Wallonië genomen. Zo zal er vanaf het academiejaar 2009-2010 samengewerkt worden met HECE te Fleurus binnen het projectonderwijs. Ook lopen diverse studenten (eindproject)stage in internationale bedrijven in België. Er is tevens al een initiatief genomen om naar de toekomst toe internationale vakbeurzen in het curriculum te gaan inpassen voor de diverse afstudeerrichtingen, naast enkele reeds verplichte buitenlandse praktijken in het bestaande curriculum. Toch moet er binnen de opleiding zeker nog verder gewerkt worden aan de verdere uitbouw van internationalisering ook door 'internationalisation at home', wat op dit moment nog in zijn kinderschoenen staat.

De commissie vroeg indertijd ook aandacht om het contact met de afgestudeerden te behouden. Oud-studenten worden nu jaarlijks uitgenodigd voor resonantiemomenten en een jaarlijkse barbecue. Er wordt contact gehouden met oud-studenten via elektronische netwerken (o.a. Plaxo en Facebook). Op middellange termijn wil men oud-studenten uitnodigen voor de gastcolleges.

De visitatiecommissie van 2002 vroeg om werk te maken van duidelijkheid over de toekomst van de opleiding en een betere profilering. Dit is gebeurd door de afbouw van de landbouw- en fruitteeltrichtingen, de verhuis naar Diepenbeek en de keuze voor 2 afstudeerrichtingen.

De profilering is op dit moment nog in ontwikkeling. Hier heeft de opleiding aan gewerkt door de uitbouw van onderzoek en dienstverlening, het vinden van voldoende stageplaatsen en reële projecten, en de uitbouw van het Centrum voor Natuur- en Landschapsbeheer met externe partners en Europese en provinciale steun.

De commissie heeft kennis genomen van de verbeterlijst die opgesteld is naar aanleiding van de TRIS-bevraging bij de lectoren. De verbeteracties worden uitgevoerd volgens de PDCA-methodiek.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie nam een sterke betrokkenheid waar van de opleidingsverantwoordelijken bij het onderwijsconcept en de uitbouw daarvan.

In het formele circuit is er ruimte voor studentenparticipatie, die goed georganiseerd en functioneel is binnen de departementale mogelijkheden. Studenten participeren binnen de opleiding in de participatiecommissie. Dit is een commissie waar de studentenvertegenwoordigers één maal per maand samenkomen om zowel onderwijskundige als logistieke items te bespreken. Het verslag van deze vergadering wordt door het departementshoofd opgevolgd en wordt overgemaakt aan de centrale studentencoach. Deze bundelt de verslagen van alle opleidingen en brengt eventuele problemen onder de aandacht van het beleid. Formeel zetelen er twee studenten in de opleidingsraad en in de departementale raad.

Via Evadoc worden de lectoren één maal per academiejaar beoordeeld door de studenten. Door middel van een Proza-bevraging worden alle laatstejaars bevraagd over verschillende aspecten van de opleiding: het curriculum, de materiële voorzieningen en de studentenbegeleiding. Er zijn ook evaluaties door de studenten na elk project, evenals een evaluatie van de stage en van het eindproject. Uit de gesprekken bleek dat enkele studenten het gevoel hebben dat er niet echt met hen in gesprek getreden wordt en dat ze weinig echt gehoor krijgen bij verbetervoorstellen naar de opleiding toe. Hier kan de opleiding nog verbetering aanbrengen. Mogelijk kan dit in de participatiecommissie aan de orde worden gesteld.

Binnen de hogeschool is er geen uitgesproken alumni-beleid. Er wordt wel op dit moment een website ontwikkeld waar alumni terecht kunnen. Jaarlijks is er een bevraging van de afgestudeerden en het curriculum wordt geëvalueerd door oud-studenten tijdens een resonantiemoment. Het contact met oud-studenten wordt onderhouden via elektronische netwerken (Plaxo, Facebook).

Het personeel wordt bij de kwaliteitszorg betrokken via de Trisanalyse (één maal om de drie jaar) en halfjaarlijkse curriculumbesprekingen. Een tevredenheidsenquête heeft de commissie niet teruggevonden. Binnen het departement is er wel voldoende participatie van het personeel (curriculumraden, vakgroepbesprekingen, functioneringsgesprekken, ...). Zoals al eerder aangegeven bleek tijdens de gesprekken dat het opleidingspersoneel zeer sterk overladen is met taken en dringend ondersteund moet worden met een verlichting van het takenpakket tot gevolg. Daarbij bleek trouwens dat het personeel niet systematisch bevraagd wordt.

Het werkveld zetelt in de departementale raad met twee vertegenwoordigers, één voor Biotechnologie en één voor Groenmanagement. Het werkveld wordt ook bevraagd in resonantiemomenten. Aan het opzet van resonantiegroepen zelf dient in de toekomst nog gesleuteld te worden. Bij de opstart van de opleiding gebeurde dit zeer intensief, maar dit is wat afgezwakt. De werking van de resonantiegroepen biedt veel ruimte voor een meer gestructureerde aanpak –frequentie, opvolging en validering. Het is beter om een vaste resonantiegroep te maken en jaarlijks samen te komen en dit dan aan te vullen met resonantiemomenten ad hoc als er zich

bepaalde vragen stellen. Daarnaast meent de commissie dat het werkveld meer betrokken moet worden in de toekomst en dit niet enkel via resonantiegroepen, maar ook via een meer frequente bevraging van de bedrijven waar oud-studenten tewerkgesteld zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt een grondiger bevraging van het werkveld, speciaal bij diegenen waar oud-studenten zijn terechtgekomen om de lange termijnresultaten van de opleiding beter in beeld te krijgen en gerichte aanpassingen te kunnen doen in functie van nieuwe ontwikkelingen in het werkveld. Ook de functionaliteit van de resonantiegroepen kan beter.

De commissie adviseert om werk te maken van een beter gestructureerde alumni-werking

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	goed
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding goed haar doelstellingen en nagestreefde competentieniveaus realiseert qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. Studenten waren over het algemeen erg tevreden over hun opleiding, inclusief de praktijkopleiding. De verworven competenties en kennis in de opleiding worden ook als meer dan voldoende gewaardeerd door het werkveld. Zowel het werkveld als de afgestudeerden beoordelen de verworven ICT-vaardigheden als zeer doelmatig, net als de verworven brede onderbouwing die de opleiding biedt. Zeker de succesfactor van de afstudeerrichting groenmanagement verdient navolging.

De eindwerken die de commissie gelezen heeft, zijn op niveau en laten zien dat de studenten degelijk begeleid worden. Het hele onderwijsconcept vergroot de zelfredzaamheid, flexibiliteit en brede inzetbaarheid van de afgestudeerden. De eindwerken worden door het werkveld als positief ervaren worden. Enkele werken kwamen in het verleden in aanmerking voor de Bachelor afstudeerprijs. In het academiejaar 2006-2007 viel het Small Business Project Groenadvies in de prijzen bij Vlajo.

Binnen de afstudeerrichting Biotechnologie, zijn er 89 afgestudeerden. Van deze 89 hebben er 65 werk, zijn er 3 werkloos en studeren er 17 nog verder. Van 4 oud-studenten zijn er geen gegevens. De studenten Biotechnologie zijn tewerkgesteld voor 34,8 % in de cel- en gentechnologie, 36,4 % in de voedingsmiddelentechnologie, voor 19,7 % in de milieutechnologie en voor 9,1 % zijn dat andere sectoren.

Binnen de afstudeerrichting Groenmanagement zijn er 64 oud-studenten, 47 zijn werkend, 6 zijn werkzoekend en 10 studeren er nog verder. Van 1 student zijn er geen gegevens beschikbaar. De afgestudeerden zijn tewerkgesteld voor 21,7 % in de landbouw en fruitsector, voor 13 % in boomkwekerijen en tuincentra, voor 13 % in de sociale economie, voor 13 % in natuur- en bosbeheer, voor 15,2 % in openbaar groen, voor 10,9 % in het onderwijs, voor 2,2 % in tuinaanleg en voor 10,9 % in andere sectoren.

Deze resultaten tonen aan dat de afgestudeerden gewenst zijn op de arbeidsmarkt en dat er voldoende arbeidsplaatsen zijn binnen de respectievelijke sectoren.

Van de afstudeerrichting Biotechnologie studeert gemiddeld 30 % van de afgestudeerden verder. Meestal wordt er een masteropleiding aangevat. De meeste studenten die verder studeren doen dit met succes. Van de afstudeerrichting Groenmanagement studeert gemiddeld 22 % van de afgestudeerden verder, de helft in een masteropleiding, de andere helft in een vervolgopleiding (postgraduaat, banaba, ...) of begint met een andere professionele bacheloropleiding (tuinarchitectuur).

Uit de alumni-enquêtes blijkt dat voor biotechnologie:

- 85 % van de afgestudeerden een functie uitoefent die overeenstemt met de gevolgde opleiding;
- 76 % vindt dat het diploma voldoende mogelijkheden biedt tot doorstroming naar hogere functies;
- 97 % tevreden is met zijn/haar huidige functie en voor 88 % voldoet het loon aan de verwachtingen;
- 91 % van de bevroegden tevreden is over de opleiding in het licht van hun huidige functie;

Voor Groenmanagement geeft dit volgende resultaten:

- 71 % van de afgestudeerden oefent een functie uit die overeenstemt met de gevolgde opleiding;
- 76 % vindt dat het diploma voldoende mogelijkheden biedt tot doorstroming naar hogere functies;

- 86 % is tevreden met zijn/haar huidige functie en ook voor 86 % voldoet het loon aan de verwachtingen;
- 90 % van de bevrageden is tevreden over de opleiding in het licht van hun huidige functie;

Er worden ook enquêtes afgenomen bij diegenen die een jaar zijn afgestudeerd. Het probleem bij de verwerking ervan, is de lage respons op deze enquêtes. Dit wordt herbekeken. Uit de ontvangen antwoorden blijkt dat ze zich goed voorbereid vinden.

De opleiding heeft een enquête afgenomen bij de stagebedrijven waar in het verleden minstens drie studenten van de opleiding stage gelopen hebben.

Uit de bevraging blijkt dat de studenten voldoende vakkennis hebben om te kunnen functioneren. Ze hebben ook voldoende kennis/inzicht om de processen te begrijpen en ze beschikken over voldoende technische vaardigheden. Het kunnen werken met ICT wordt als zeer positief beoordeeld.

Het aantal studenten dat naar het buitenland gaat, is de laatste jaren gestegen tot 17 % in 2008-2009, voornamelijk binnen de afstudeerrichting Groenmanagement. Het aantal inkomende studenten is bijna nihil. De opleiding biedt geen anderstalige pakketten aan, wat voor anderstalige studenten een groot knelpunt is.

Om het niveau van de opleiding Agro- en biotechnologie te toetsen aan een buitenlandse opleiding gebeurde er een analyse van de resultaten van de Erasmusstudenten. Het niveau van de opleiding bleek vergelijkbaar met het niveau van een hbo-opleiding in Nederland.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de oud-studenten gestructureerd te bevragen zodat de opleiding blijft inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

De bijdrage van de afgestudeerden aan de bekendheid van de opleiding kan versterkt worden door de ontwikkeling van een doelgerichte communicatie bijvoorbeeld via het regelmatig versturen van nieuwsbrieven.

De commissie beveelt aan om de internationale dimensie in het programma te versterken door onder meer de uitwisseling van lectoren en studenten.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. De ervaring leert dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 % en de 50 % liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, als de situatie per opleiding of studiegebied worden opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding volgt de slaagcijfers nauwgezet op. De slaagcijfers van de eerstejaars werden enerzijds gekoppeld aan de studierichting die werd gevolgd in het secundair onderwijs en anderzijds aan het feit of een student een generatiestudent is of niet.

Het gemiddelde slaagcijfer in de eerste trajectschijf Biotechnologie is ongeveer 45 %. De ASO-studenten doen het veel beter dan de TSO-studenten. BSO- en KSO-studenten hebben bijna geen kans om in één jaar tijd te slagen voor de eerste trajectschijf. Deze studenten haken na één jaar af. Niet-generatiestudenten doen het veel beter dan generatiestudenten. Gemiddeld slaagt 65 % van de studenten die zich voor de tweede maal inschrijven in de eerste trajectschijf. Vanaf de tweede trajectschijf stijgt het slagingspercentage. Gemiddeld 81 % van alle studenten in de tweede trajectschijf slaagt (hetzij binnen een normaal traject, hetzij binnen een individueel traject). In de derde trajectschijf is de kans op slagen bijna 100 %. Voor studenten met een individueel traject ligt dat iets lager: 81 %, meestal heeft dit te maken met het niet-slagen op stages of het eindproject.

Het gemiddelde slaagcijfer van de eerste trajectschijf Groenmanagement bedraagt 55 %. Ook hier hebben studenten met een ASO-opleiding meer kans op slagen dan studenten met een TSO-opleiding. In tegenstelling tot de afstudeerrichting Biotechnologie hebben de studenten met een BSO-opleiding hier meer kans op slagen (27 %). Dit heeft te maken met de vooropleiding van deze studenten, meestal in de richting van Groenmanagement en de minder zware wetenschappelijke benadering in het eerste jaar van de afstudeerrichting. Er is hier geen uitgesproken verschil in de slagingspercentages tussen generatie- en niet-generatiestudenten. Van de studenten die het modeltraject volgen slaagt gemiddeld 87,8 %. Het slagingspercentage in de derde trajectschijf is gemiddeld 90 %. De overblijvende studenten slagen meestal niet voor hun eindproject.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om na te gaan hoe het slaagcijfer in het eerste jaar kan verhoogd worden.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	goed
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

- Vanaf dit academiejaar zijn de doelstellingen ook zichtbaar in de ECTS-fiches.
- De opleiding heeft een aantal initiatieven genomen om de aansluiting met het secundair onderwijs te verbeteren, zoals een instroomtest rekentechniek en chemie, een lemotest om de leervaardigheden te toetsen, proefexamens, een gedifferentieerd leerpad afhankelijk van de resultaten van de instroom- en lemotest.
- Een visie voor het vormingsbeleid is uitgewerkt.
- De opleiding heeft een aantal initiatieven genomen om de alumniwerking te versterken, zoals een alumnidatabank waar werkgevers vacatures en alumni een cv kunnen plaatsen.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet aangepast.

Bijzonder kwaliteitskenmerk: ICT

Facet 1 Differentiatie en profilering

Beoordelingscriteria:

- Het kenmerk levert een betekenisvolle bijdrage aan de differentiatie en profilering in het hoger onderwijs.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Ondanks het feit dat de opleiding onderdeel is van de Provinciale Hogeschool Limburg, die zich de hogeschool met de laptop noemt, vindt de commissie in vergelijking met de andere gevisiteerde hogescholen voor dezelfde opleiding geen significante verschillen op dit terrein.

De andere opleidingen hebben eveneens een sterk uitgebouwde dienstverlening op informaticavlak, met aanbod van specifieke software, hardware, netwerkfaciliteiten, mogelijkheid tot verbindingen met externe bibliotheken, andere hogescholen en universiteiten, bestelfaciliteiten voor allerhande aanbiedingen, draadloos netwerk, en zo meer.

De commissie is wel van oordeel dat de aangeboden ICT-faciliteiten zeer degelijk zijn, wat ze ook gewaardeerd heeft in de algemene beoordeling van de opleiding.

De opleiding heeft onder eigen coördinatie een opvolgingssysteem opgezet waarbij verschillende projecten en projectfasen van studentenopdrachten zeer goed kunnen gevolgd worden.

Facet 2 Kwaliteit

Beoordelingscriteria

- Het kenmerk draagt bij tot de kwaliteit van de opleiding.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het gebruik van ICT draagt in die mate bij tot de kwaliteit van de opleiding, dat door de informaticatools enerzijds studenten gemakkelijk informatie op internet kunnen verzamelen en anderzijds de lectoren gemakkelijker de prestaties van hun studenten kunnen opvolgen.

Daarnaast heeft de commissie vastgesteld dat de hogeschool de ICT-omgeving ook ingericht heeft als leeromgeving, middels EPOS en Blackboard, waarbij een aanzet gegeven wordt tot zelf verantwoordelijk leren.

Desondanks is de commissie van oordeel dat de toepassing van ICT als leeromgeving niet zodanig is dat het als onderscheidend ten opzichte van andere opleidingen gekenschetst kan worden.

De commissie is van oordeel dat het didactisch element niet voldoende aangetoond is en of structureel geïntegreerd zit in het programma met als doel de kennis en vaardigheden van de studenten hiermee te verhogen. De opleiding heeft ook niet aangetoond dat hierop getoetst wordt.

Facet 3 Concretisering

Beoordelingscriteria

- De gevolgen van het kenmerk voor de kwaliteit van het onderwijs (instroom, onderwijsprogramma, onderwijsproces, output, voorzieningen, kwaliteit staf) zijn geoperationaliseerd

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de informatica-voorzieningen degelijk zijn en voldoen aan de noodzakelijke, hedendaagse niveaus van ondersteuning in deze omgevingen. De informatica voorzieningen dragen in combinatie met het projectmatig werken bij aan zelfverantwoordelijk leren.

De commissie waardeert sterk de inzet van de medewerkers die het mogelijk maakt voor lectoren om elkaar op de hoogte te houden van opdrachten in verschillende disciplines. Zo kunnen ze de werklast van studenten zinvol spreiden. De systemen zijn operationeel en de toepassingen praktisch opgezet.

Oordeel over het bijzondere kwaliteitskenmerk

Op basis van de oordelen over:

facet 1, differentiatie en profilering:	onvoldoende
facet 2, kwaliteit:	onvoldoende
facet 3, concretisering:	voldoende

kent de commissie het bijzonder kwaliteitskenmerk niet toe aan de opleiding.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele en academische gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	goed	
Facet 2.4: Studieomvang	ok	
Facet 2.5: Studielast	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	goed	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	nvt	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	goed	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	goed	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	goed	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	
Bijzonder Kwaliteitskenmerk: ICT		onvoldoende
Facet: Differentiatie en profilering	onvoldoende	
Facet: Kwaliteit	onvoldoende	
Facet: Concretisering	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

PHL Provinciale Hogeschool Limburg

- professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie
 - afstudeerrichting Groenmanagement
 - afstudeerrichting Biotechnologie

bijlage 1 curriculum vitae van de commissieleden

Aart de kruif

(1947) studeerde af als dierenarts aan de Universiteit Utrecht. Hij werkte 7 jaar als wetenschappelijk medewerker en promoveerde in 1975. Daarna werkte hij 9 jaar in een dierenartsenpraktijk. Sinds 1998 is hij gewoon hoogleraar aan de Universiteit Gent. Hij heeft deelgenomen aan diverse buitenlandse visitaties.

Arie de Jong

(1957) studeerde af als ingenieur zootechniek aan de Wageningen Universiteit. Hij is 25 jaar verbonden aan de STOAS hogeschool, die lerarenopleidingen biedt gericht op het groene onderwijs en de groene sector. Kenmerkend voor STOAS is de integratie van didactiek en vakinhoud, van theorie en praktijk. Hij was gedurende 12 jaar lector dier en veehoudering. In het midden van de jaren 90 kwam projectwerk steeds meer op de voorgrond en in 1996 werd hij projectmanager internationalisering. Met de invoering van de accreditatie focuste hij zich meer en meer op kwaliteitszorg. Hij heeft ervaring met het visitatiestelsel en werkte mee aan de proefaccrediteis .

Rita Duchêne

(1943) is licentiate in Lichamelijke opvoeding, motorische revalidatie en kinesithérapie. Zij heeft geruime tijd les gegeven in het hoger onderwijs en was enkele jaren verbonden aan de KU Leuven als deeltijdse assistente met een onderzoeksopdracht. Vanaf 1989 was zij verbonden aan het VVKHO, eerst als pedagogisch adviseur, daarna als directeur onderwijsverzorging. Naast de algemene opvolging en ondersteuning van onderwijsdossiers heeft ze specifiek de ontwikkelingen binnen het studiegebied gezondheidszorg en landbouw en biotechnologie van dichtbij opgevolgd. Momenteel is zij gepensioneerd. Zij heeft deelgenomen aan de visitatie van de opleiding agro- en biotechnologie in het eerste visitatiestelsel en was voorzitter en commissielid in diverse visitatiepanels in de huidige visitatieronde.

Lieve Herman

(1961) is doctor in de wetenschappen, groep dierkunde. Zij werkte tot 1989 als onderzoeker aan de Ugent. Daarna werd ze achtereenvolgens assistent, werkleider en afdelingshoofd bij het Centrum voor Landbouwkundig onderzoek en specialiseerde zich in het domein van de kwaliteit van de voeding en transformatietechnologie. Momenteel is zij afdelingshoofd van de afdeling Technologie en Voeding van het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Deze afdeling omvat de onderzoeksdomeinen Voedselveiligheid, Productkwaliteit en – Innovatie en Agrotechniek

Pieter Jan Indemans

(1988) volgde 7 jaar bakkerijschool en werkte daarna een jaar in Tsjechië als production supervisor. Momenteel volgt hij het tweede jaar agro- en biotechnologie aan de Hogeschool Gent.

Karlijn Van den Bon

(1989) studeerde latijn wetenschappen en volgt nu het derde jaar agro- en biotechnologie, afstudeerrichting voedingstechnologie aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen.

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de professionele bacheloropleiding in de agro- en biotechnologie in het Studiegebied Biotechniek

1. Algemeen

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 18 augustus 2009 vanwege de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) een (vervolledigde) aanvraag, gedateerd op 18 augustus 2009, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de professionele bacheloropleiding in de agro- en biotechnologie, Studiegebied Biotechniek.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de visitatiecommissie.

Het voorgelegde dossier omvat alle nodige informatie.

Bij de visitatie van de opleiding zijn de volgende hogescholen betrokken:

- Hogeschool Gent
- Katholieke Hogeschool Kempen
- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- Katholieke Hogeschool Zuid-West Vlaanderen
- Provinciale Hogeschool Limburg

2. Nazicht van de criteria van onafhankelijkheid, vervat in het besluit van de Erkenningscommissie van 20 oktober 2004.

2.1. Art. 2 – Algemene onafhankelijkheid van de visitatiecommissies

De regels vastgesteld in de “Handleiding onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA” die geldt als protocol voor de onderwijsvisitaties georganiseerd ten behoeve van universiteiten en hogescholen, garanderen in voldoende mate de onafhankelijkheid van de werking van de visitatiecommissies tegenover de VLHORA en tegenover de betrokken hogescholen en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Art. 3 – Procedurele regels voor de samenstelling van de visitatiecommissie

De procedure voor de samenstelling van visitatiecommissies vastgesteld in de vermelde handleiding voldoet aan de voorwaarden gesteld in het vermelde besluit van de Erkenningscommissie.

Uit de meegedeelde documenten met betrekking tot de raadpleging van de opleidingsverantwoordelijken, de samenstelling van de lijsten van kandidaat-voorzitters, van kandidaat-vakdeskundige leden en van kandidaat-onderwijsdeskundige leden, blijkt dat een ruime raadpleging omtrent mogelijke leden

van de visitatiecommissie plaats vond.

2.2. Art. 4 – Onverenigbaarheden of andere bindingen met te visiteren opleidingen

Er blijken geen eigenlijke onverenigbaarheden aanwezig te zijn in hoofde van de aangeduide leden van de visitatiecommissie.

2.3. Art. 5 – Onafhankelijkheidsverklaringen

Alle leden hebben de onafhankelijkheidsverklaring ondertekend.
De ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen zijn aan het dossier toegevoegd.

Conclusie

De Erkenningscommissie bekrachtigt de samenstelling van de visitatiecommissie van hogervermelde opleiding in de **agro- en de biotechnologie**:

De commissie is als volgt samengesteld:

Voorzitter:

Aart de Kruif, vakdeskundige (domein dier)

Commissieleden:

Peter Van Bossuyt, vakdeskundige

Arie De Jong, vakdeskundige

Rita Duchêne, onderwijsdeskundige

Karlijn Van den Bon, student (voor de visitatiebezoeken aan de Hogeschool Gent, de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven en de Provinciale Hogeschool Limburg)

Pieter-Jan Indemans, student (voor de visitatiebezoeken aan de Katholieke Hogeschool Kempen en de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen)

Brussel, 24 augustus 2009

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie voor de professionele bacheloropleiding in de agro- en biotechnologie, Studiegebied Biotechniek

1. Algemeen

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs bekrachtigde op 24 augustus 2009 een aanvraag vanwege de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de professionele bacheloropleiding in de agro- en biotechnologie, Studiegebied Biotechniek.

Bij de visitatie van de opleidingen zijn de volgende hogescholen betrokken:

- Hogeschool Gent
- Katholieke Hogeschool Kempen
- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- Katholieke Hogeschool Zuid-West Vlaanderen
- Provinciale Hogeschool Limburg

2. Op 19 november 2009 ontving de Erkenningscommissie een aanvraag tot wijziging van de samenstelling.

Het betreft de opname in de visitatiecommissie van mevrouw Lieve Herman, ter vervanging van de heer Peter Van Bossuyt, en dit voor alle bezoeken.

Tevens zal mevrouw Karlijn Van Den Bon, studentlid, voor het bezoek aan de Provinciale Hogeschool Limburg vervangen worden door de heer Pieter-Jan Indemans, studentlid. Beide studentleden zetelen reeds in de visitatiecommissie.

Mevrouw Herman vermeldt op het CV bij de Erasmushogeschool Brussel en bij de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende: 'Stagiairs op ILVO-T&V: Departement Campus Jette, afdeling Voedings- en Dieetkunde; tot op heden'.

Deze hogescholen worden niet gevisiteerd.

Verder vermeldt mevrouw Herman:

Bij de Hogeschool Gent: 'Samenwerkingsovereenkomst GEFETEC waar ook ILVO-T&A in betrokken is. Samenwerking in PWO-project NAREKA. Stagiairs op ILVO-T&V: Departement Technologie, Chemie en Agro-Biotechnologie, Biowetenschappen-Landbouwkunde, Voedingstechnologie, Voedingsmiddelentechnologie site Melle; tot op heden'.

Bij de Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen: 'Afdeling Roeselare: samenwerking in IWT landbouwproject MRSA bij varkens; tot op heden'.

Bij de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven: 'Afdeling Gent en Sint-Niklaas (agro-biotechnologie, voedings- en dieetleer): stagiairs op ILVO-T&V'.

Bij het dossier werd hierover een toelichting gevoegd. Het bedrijf waar mevrouw Herman werkt, begeleidt stagiairs uit diverse opleidingen agro- en biotechnologie. Mevrouw Herman begeleidt zelf geen stagiairs, noch volgt zij de samenwerkingsprojecten zelf op.

Vandaar dat de Erkenningscommissie van oordeel is dat de onafhankelijkheid op geen enkele wijze in het gedrang komt.

De onafhankelijkheidsverklaring en het curriculum vitae van mevrouw Lieve Herman werden aan het dossier toegevoegd.

Conclusie

De Erkenningscommissie bekrachtigt de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie van hogervermelde opleiding.

De commissie is als volgt samengesteld:

- Voor Hogeschool Gent

Aart de Kruif, vakdeskundige, voorzitter
Lieve Herman, vakdeskundige
Arie De Jong, vakdeskundige
Rita Duchêne, onderwijsdeskundige
Karlijn Van den Bon, student

- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven

Aart de Kruif, vakdeskundige, voorzitter
Lieve Herman, vakdeskundige
Arie De Jong, vakdeskundige
Rita Duchêne, onderwijsdeskundige
Karlijn Van den Bon, student

- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

Aart de Kruif, vakdeskundige, voorzitter
Lieve Herman, vakdeskundige
Arie De Jong, vakdeskundige
Rita Duchêne, onderwijsdeskundige
Pieter-Jan Indemans, student

- Katholieke Hogeschool Kempen

Aart de Kruif, vakdeskundige, voorzitter
Lieve Herman, vakdeskundige
Arie De Jong, vakdeskundige
Rita Duchêne, onderwijsdeskundige
Pieter-Jan Indemans, student

- Provinciale Hogeschool Limburg

Aart de Kruif, vakdeskundige, voorzitter
Lieve Herman, vakdeskundige
Arie De Jong, vakdeskundige
Rita Duchêne, onderwijsdeskundige
Pieter-Jan Indemans, student

Brussel, 30 november 2009

Prof. Dr. Jaap van Marle

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

bijlage 3 onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding agro- en biotechnologie

van de heer / mevrouw *Prof. Aart de Kruit*

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediten opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

naam: *Aart de Kruit*
 datum: *12/15/09*
 handtekening: *Aart de Kruit*

19 JUNI 2009
000659

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding agro- en biotechnologie

van de heer / mevrouw *Aart de Kruif*

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisitieerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisitieerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: *Aart de Kruif*

datum: *12/4/11*

handtekening:

2 ^e JUNI 2009
000637
ja / nee

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding agro- en biotechnologie

van de heer / mevrouw *Arie de Jong*

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

.....

.....

.....

naam: *Arie de Jong*

datum: *11-6-2009*

handtekening: *[Handwritten signature]*

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie

van de heer / mevrouw Arie de Jong

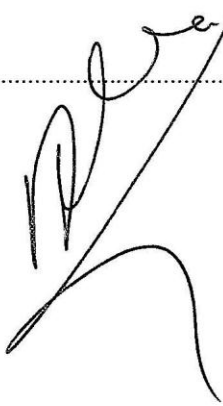
Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Arie de Jong

datum: 18 mei 2011

handtekening:

Vlaamse Hogescholenraad	
inschrijvingsnummer	binnengekomen op
000736	25.05.2011
bestemming	opvolging

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding agro- en biotechnologie

van de heer / mevrouw

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

naam: Rita Duchêne
 datum: 13 juni 2009
 handtekening: R. Duchêne

Naam: Functie: Datum: Omschrijving: Plaats: Tussenschrift:	16 JUNI 2009 000640
---	--

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding agro- en biotechnologie

van de heer / mevrouw

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Rita Duchéne

datum: 12 april 2011

handtekening: R. Duchéne

→

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding agro- en biotechnologie

van mevrouw Lieve Herman.....

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

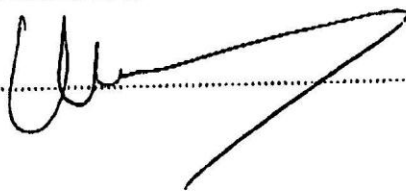
Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

naam: Lieve Herman.....

datum: 30 oktober 2009.....

handtekening: .....

Bevestigingsnummer	13 NOV. 2009
Proefnummer	001184
.....
.....

Onafhankelijkheidsverklaring_Lieve Herman.doc

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding agro- en biotechnologie

van de heer / mevrouw Lieve Herman

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Lieve Herman

datum: 12/4/2011

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding agro- en biotechnologie

van de heer / mevrouw Indemans Pieter Jeroen

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

naam: Indemans Pieter Jeroen

datum: 19/06/2009

handtekening:

23 JUNI 2009
 000669

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie

van de heer / mevrouw Prueter - Jan Indemans

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Prueter - Jan Indemans

datum: 29/05/2011

handtekening:

Vlaamse Hogescholenraad	
inschrijvingsnummer	binnengekomen op
000739	26.05.2011
bestemmeling	opleiding

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding agro- en biotechnologie

van de heer / mevrouw Kareljn Van den Ben

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

naam: Kareljn Van den Ben

datum: 22.06.09

handtekening: Kareljn Van den Ben

23 JUNI 2009
 000670

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding Agro- en biotechnologie

van de heer / mevrouw Kareljn Van den Bon

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Kareljn Van den Bon

datum: 25/5/11

handtekening: Van den Bon

Vlaamse Hogescholenraad	
inschrijvingsnummer	binnengekomen op
000741	26.05.2011
bestemming	overleg

bijlage 4 bezoekschema's

bezoekschema Agro- en biotechnologie aan de Katholieke Hogeschool Kempen en aan de Provinciale Hogeschool Limburg

dag 1

09.30 - 12.30	voorbereidende vergadering en inzage werkdocumenten
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie
13.30 - 14.30	voorbereidende vergadering en inzage werkdocumenten
14.30 - 15.00	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
15.15 - 16.45	opleidingsverantwoordelijke opleiding, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader)
17.00 - 17.45	kwaliteitsverantwoordelijke(n), verantwoordelijke(n) van de opleiding, het departement en/of de hogeschool
18.00 - 19.00	informeel ontmoetingsmoment
19.00	avondmaal voor de commissie

dag 2

08.30 - 09.00	intern werkoverleg
09.00 - 09.45	studenten eerste en tweede jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
10.00 - 10.45	studenten derde jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
11.00 - 12.30	rondgang
12.30 - 14.00	lunch voor de commissie
14.00 - 14.45	lectoren algemene vakken: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
15.00 - 15.45	lectoren specialisatievakken: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
15.45 - 17.00	intern werkoverleg en inzage van de documenten
17.00 - 17.45	vertegenwoordigers werkveld: maximum 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als begeleiders of promotoren van bachelorproeven en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma
17.45 - 18.30	afgestudeerden: maximum 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen
18.30 - 19.00	intern werkoverleg
19.00	avondmaal voor de commissie.

dag 3

08.30 - 09.00	intern werkoverleg;
09.00 - 09.30	administratief-technisch personeel
09.30 - 10.15	begeleiders bachelorproeven: maximum 12, representatief samengesteld
10.15 - 11.00	verantwoordelijke internationalisering van de opleiding, het departement en/of de hogeschool;
11.15 - 12.00	ombudspersonen, verantwoordelijken studiebegeleiding- en -advies
12.00 - 12.30	intern werkoverleg;
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie;
13.30 - 14.00	opleidingsverantwoordelijke opleiding
14.00 - 15.00	vrij spreekuur
15.00 - 17.00	voorbereiding mondelinge rapportering
17.00	mondelinge rapportering.

bezoekschema Agro- en biotechnologie aan de Hogeschool Gent

dag 1

09.30 - 12.30	voorbereidende vergadering en inzage werkdocumenten
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie
13.30 - 14.30	voorbereidende vergadering en inzage werkdocumenten
14.30 - 15.00	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
15.15 - 16.45	opleidingsverantwoordelijke opleiding, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader)
17.00 - 17.45	kwaliteitsverantwoordelijke(n), verantwoordelijke(n) van de opleiding, het departement en/of de hogeschool
17.45 - 19.00	bezoek aan Bottelare
19.00 - 20.00	informeel ontmoetingsmoment
20.00	avondmaal voor de commissie

dag 2

08.30 - 09.00	intern werkoverleg
09.00 - 09.45	studenten eerste en tweede jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
10.00 - 10.45	studenten derde jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
11.00 - 14.00	rondgang in Melle en Gent met aansluitend lunch voor de commissie in Gent
14.00 - 14.45	lectoren algemene vakken: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
15.00 - 15.45	lectoren specialisatievakken: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
15.45 - 17.00	intern werkoverleg en inzage van de documenten
17.00 - 17.45	vertegenwoordigers werkveld: maximum 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als begeleiders of promotoren van bachelorproeven en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma
17.45 - 18.30	afgestudeerden: maximum 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen
18.30 - 19.00	intern werkoverleg
19.00	avondmaal voor de commissie

dag 3

08.30 - 09.00	intern werkoverleg;
09.00 - 09.30	administratief-technisch personeel
09.30 - 10.15	begeleiders bachelorproeven: maximum 12, representatief samengesteld
10.15 - 11.00	verantwoordelijke internationalisering van de opleiding, het departement en/of de hogeschool;
11.15 - 12.00	ombudspersonen, verantwoordelijken studiebegeleiding- en -advies
12.00 - 12.30	intern werkoverleg;
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie;
13.30 - 14.00	opleidingsverantwoordelijke opleiding
14.00 - 15.00	vrij spreekuur
15.00 - 17.00	voorbereiding mondelinge rapportering
17.00	mondelinge rapportering

bezoekschema Agro- en biotechnologie aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven

dag 0

18.00	intern overleg (hotel of hogeschool)
20.00	avondmaal commissie

dag 1

08.00 - 10.30	voorbereiding gesprekken
10.30 - 11.00	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
11.00 - 12.30	opleidingsverantwoordelijke opleiding, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader)
12.30 - 13.30	lunch
13.30 - 14.15	kwaliteitsverantwoordelijke(n), verantwoordelijke(n) van de opleiding, het departement en/of de hogeschool
14.30 - 18.00	inzage documenten
18.00 - 19.00	informeel ontmoetingsmoment
19.00	avondmaal voor de commissie

dag 2

08.30 - 09.00	intern werkoverleg
09.00 - 09.45	studenten eerste en tweede jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
10.00 - 10.45	studenten derde jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
11.00 - 12.30	rondgang
12.30 - 14.00	lunch voor de commissie
14.00 - 14.45	lectoren algemene vakken: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
15.00 - 15.45	lectoren specialisatievakken: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
15.45 - 17.00	intern werkoverleg en inzage van de documenten
17.00 - 17.45	vertegenwoordigers werkveld: maximum 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als begeleiders of promotoren van bachelorproeven en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma
17.45 - 18.30	afgestudeerden: maximum 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen
18.30 - 19.00	intern werkoverleg
19.00	avondmaal voor de commissie

dag 3

08.30 - 09.00	intern werkoverleg;
09.00 - 09.30	administratief-technisch personeel
09.30 - 10.15	begeleiders bachelorproeven: maximum 12, representatief samengesteld
10.15 - 11.00	verantwoordelijke internationalisering van de opleiding, het departement en/of de hogeschool;
11.15 - 12.00	ombudspersonen, verantwoordelijken studiebegeleiding- en -advies
12.00 - 12.30	intern werkoverleg;
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie;
13.30 - 14.00	opleidingsverantwoordelijke opleiding
14.00 - 15.00	vrij spreekuur
15.00 - 17.00	voorbereiding mondelinge rapportering
17.00	mondelinge rapportering

bezoekschema Agro- en biotechnologie aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

dag 1

09.30 - 12.30	voorbereidende vergadering en inzage werkdocumenten
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie
13.30 - 14.30	voorbereidende vergadering en inzage werkdocumenten
14.30 - 15.00	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
15.15 - 16.45	opleidingsverantwoordelijke opleiding, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader)
17.00 - 17.30	verantwoordelijken praktijkgebaseerd onderzoek (BKK)
17.45 - 18.30	kwaliteitsverantwoordelijke(n), verantwoordelijke(n) van de opleiding, het departement en/of de hogeschool
18.30 - 19.30	informeel ontmoetingsmoment
19.30	avondmaal voor de commissie

dag 2

08.30 - 09.00	intern werkoverleg
09.00 - 09.45	studenten eerste en tweede jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
10.00 - 10.45	studenten derde jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
11.00 - 12.30	rondgang
12.30 - 14.00	lunch voor de commissie
14.00 - 14.40	lectoren Agro-industrie, voedingstechnologie, biotechnologie
14.45 - 15.25	lectoren dierenzorg
15.30 - 16.10	lectoren Landbouw, tuinbouw en groenmanagement
16.15 - 17.00	intern werkoverleg en inzage van de documenten
17.00 - 17.45	vertegenwoordigers werkveld: maximum 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als begeleiders of promotoren van bachelorproeven en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma
17.45 - 18.30	afgestudeerden: maximum 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen
18.30 - 19.00	intern werkoverleg
19.00	avondmaal voor de commissie

dag 3

08.30 - 09.00	intern werkoverleg;
09.00 - 09.30	administratief-technisch personeel
09.30 - 10.15	begeleiders bachelorproeven: maximum 12, representatief samengesteld
10.15 - 11.00	verantwoordelijke internationalisering van de opleiding, het departement en/of de hogeschool;
11.15 - 12.00	ombudspersonen, verantwoordelijken studiebegeleiding- en –advies
12.00 - 12.30	intern werkoverleg;
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie;
13.30 - 14.00	opleidingsverantwoordelijke opleiding
14.00 - 15.00	vrij spreekuur
15.00 - 17.00	voorbereiding mondelinge rapportering
17.00	mondelinge rapportering

bijlage 5 **lijst van afkortingen en letterwoorden**

ACOVENE	Accreditation Committee for veterinary nurse education
ABA	academische bacheloropleiding
AKUL	Associatie van de K.U.Leuven
ASO	Algemeen secundair onderwijs
ATP	Administratief en technisch personeel
AUGent	Associatie Universiteit Gent
AUHL	Associatie Universiteit Hogescholen Limburg
BAMA	Bachelor Master
BCLAS	Belgium Council of Laboratory Animal Science
Blackboard	Elektronisch platform voor onderwijs en evaluatie
BNB	bachelor- na bacheloropleiding
BOF	Bijzonder Onderzoeksfonds
BSO	beroepssecundair onderwijs
BZW	begeleid zelfstandig werk
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
DOC	departementaal onderhandelingscomité
DTO	Databank Tertiair onderwijs
ECTS	European Credit Transfer System
EFQM	European Foundation for Quality Management
ELO	Elektronische leeromgeving
EPOS	Elektronisch Portfolio Opvolgsysteem
EQF	European Qualifications Framework
Erasmus	uitwisselingsprogramma voor studenten in het hoger onderwijs, onderdeel van het Project Socrates van de Europese commissie
Erasmus Mundus	programma van de Europese om interuniversitaire masterprogrammas te ondersteunen

Evadoc	studentenenquête voor de beoordeling van onderwijzend personeel
EVC	elders verworven competenties
EVK	eerder verworven kwalificaties
FAVV	Federaal Agentschap voor Voedselveiligheid
Fedagrim	Belgische Federatie van de uitrusting voor de Landbouw, de Tuinbouw,
FELASA	Federation of European Laboratory Animal Science Associations
FWO	Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen
HACCP	Hazard Analysis Critical Control Points
HBO	Hoger Beroepsonderwijs
HOC	Hogeschool onderhandelingscomité
HOGENT	Hogeschool Gent
HOR	Hogeronderwijsregister
IAJ	individueel aangepast jaarprogramma
ict	internet- en communicatietechnologie
IFS	International Food Standard
IKZ	interne kwaliteitszorg
IWT	Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie in Vlaanderen
KaHo Sint-Lieven	Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
KATHO	Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
K.H.KEMPEN	Katholieke Hogeschool Kempen
KUL	Katholieke Universiteit Leuven
KILTO	Kempisch Instituut voor Land- en Tuinbouwonderzoek vzw
KVLT	Kempisch Vormingscentrum voor Land- en Tuinbouw vzw
KZ	(integrale) kwaliteitszorg
LASSI	Learning and Study Strategies Inventory
Leonardo	educatief programma van de Europese Commissie gericht op stages
MA	academische masteropleiding

MANI	instrument die de studenten helpt bij de diagnose van studieproblemen en die studietips geeft
MNM	master- na masteropleiding
NARIC	National Academic & Professional Recognition and Information Centre
NVAO	Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie
OER	onderwijs en examenreglement
OO	onderwijsontwikkeling
OOP	onderwijsontwikkelingsplan
OP	onderwijzend personeel
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PBA	professionele bacheloropleiding
PCLT	Praktijkcentrum voor de Land- en Tuinbouw
PDCA	letterwoord voor: 'Plan Do Check Act'
PGO	probleemgestuurd onderwijs
PGO	projectgestuurd onderwijs
PHL	Provinciale Hogeschool Limburg
PWO	projectmatig wetenschappelijk onderzoek
SAM	schaal voor de meting van attitudes en vaardigheden
SBP	Small Business Project
SERV	Sociaaleconomische Raad van Vlaanderen
SID-in	studie- informatiedagen
SMART	Specifiek, Meetbaar, Aanvaardbaar, Realistisch en Tijdsgebonden
SOVO	Sociale Voorzieningen, bijvoorbeeld SOVOArte, de dienst voor sociale voorzieningen van De Artevelde Hogeschool
SWOP	Systeem voor Waarderingen en Ontwikkeling van het Personeel
SWOT	letterwoord, duid op een system waarbij "Strengths", "Weaknesses", "Opportunities" en "Threats" in de organisatie worden geanalyseerd
TEMPUS	programma van de Europese Commissie om de hervormingen in het hoger onderwijs in Oost-Europ en de voormalige Sovjet-landen te ondersteunen.
TETRA	Technologie Transfer

Toledo	Elektronisch platform voor onderwijs en evaluatie
TRIS	Transnationale Institutionale Samenwerking (een Instrument van kwaliteitszorg)
TSO	Technisch secundair onderwijs
UGent	Universiteit Gent
UH	Universiteit Hasselt
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VlaJO	Vlaamse jonge ondernemingen
VLAREM	Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunningen
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VLOR	Vlaamse Onderwijsraad
VQF	Vlaams kwalificatie framework
VTE	voltijds equivalenten
VTO	Vorming, Training en Opleiding
ZAP	zelfstandig academisch personeel
ZER	zelfevaluatie rapport

